

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ: SURİYE KRİZİ VE AVRUPA BİRLİĞİ

ÖZGE ÇETİNER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ: SURİYE KRİZİ VE AVRUPA BİRLİĞİ

ÖZGE ÇETİNER

Danışman: Doç. Dr. Aslı ILGIT

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Yüksel Alper ECEVİT

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Sevgi BALKAN ŞAHİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2018

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Aslı ILGIT
(Danışman)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Yüksel Alper ECEVİT

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Sevgi BALKAN ŞAHİN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.../.../2018

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
  - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
  - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
  - Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
  - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. .... / .... / 2018

Özge ÇETİNER

ÖZET

GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ: SURİYE KRİZİ VE AVRUPA BİRLİĞİ

ÖZGE ÇETİNER

Yüksek Lisans Tezi, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Aslı ILGIT

Ekim 2018, 152 sayfa

Göç ve güvenlik, Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası sistemde yaşanan değişimlerin etkilediği en önemli alanlar arasında yer almaktadır. Özellikle 1990 sonrası dönemde derinleşen-genişleyen boyutlara ulaşan güvenlik ve iç savaşlar sonucu yaşanan yoğun göç akışı bu iki konuyu ön plana çıkarmıştır. Bu tez çalışması da bu iki alanı Avrupa Birliği (AB) kapsamında ele almaktadır. Çalışmanın amacı, temel olarak AB kurumlarının göç yaklaşımlarının güvenlik ile ilişkisini incelemektir. Bu kapsamdaki çalışma, Kopenhag Okulu kuramı ile AB tarafından “mülteci krizi” olarak ele alınan dönem olan 2011 Suriye krizi çerçevesinde AB kurumlarının göç yaklaşım benzerliklerini ve farklılıklarını incelemektedir. Dolayısıyla çalışma, Birliğin ortak göç politikasını tanıtırken *Avrupa Komisyonu*, *Avrupa Konseyi* ve *Avrupa Parlamentosu*’nun göç söylem haritasını çizmektedir. Çalışmada ele alınan Suriye krizi, 2011 yılı öncesi 22 milyona sahip nüfusundan yaklaşık olarak 12 milyon kişinin ülke içinde ve dışında yerinden edilmesine neden olan bir vakadır. Aynı zamanda mülteci krizi dönemi, göçün AB’nin gündemine yoğun bir şekilde yerleşmesi açısından önemlidir. Böylece bu örneklem, AB kurumlarının Avrupa’ya yönelen yoğun göç akışı karşısında göçü nasıl ele aldığını araştırma imkanı sağlamaktadır. Bu kapsamdaki çalışma, AB kurumlarının göçü güvenlikleştirdiğini ve bu kurumların söylemlerinde *ekonomik*, *kültürel* ve *iç güvenlik* temaları kapsamında benzeşen ve farklılaşan yaklaşımların bulunduğunu savunmaktadır.

Anahtar kelimeler: AB, AB kurumları, ortak göç politikası, mülteci krizi, güvenlikleştirme

ABSTRACT**SECURITIZATION OF MIGRATION: THE SYRIAN CRISIS AND THE EUROPEAN UNION****ÖZGE ÇETİNER****Master Thesis, Department of International Relations****Supervisor: Doç. Dr. Aşıl ILGİT****October 2018, 152 pages**

Migration and security are among the most important areas that are affected by the changes in the international system in the post-Cold War period. Especially in the post-1990 period, security that reaches deepening-expanding dimensions and intense migration flow as a result of civil wars brought these two issues to the fore. In this framework, this new period has led to a conceptual and theoretical transformation in terms of deepening and expanding dimensions of these topics. This thesis covers these two issues within the scope of European Union (EU). The aim of study is mainly to examine the nexus between security and migration in the approaches of EU institutions. The study in this context examines the similarities and the differences in migration approaches of the EU institutions within the context of the Copenhagen School theory and the 2011 Syrian crisis, which is considered as the "refugee crisis" by the EU. Thus, in addition to introducing the common migration policy of the Union, this research also presents the map of the migration discourses of the *European Commission, the European Council and the European Parliament*. The Syrian crisis addressed in the study is an important case in terms of the fact that approximately 12 million people have been displaced in and out of the country from the population of 22 million in the pre-2011. At the same time, refugee crisis period is important in terms of the intensive settlement of migration on the EU agenda. So, this example allows to research how the EU institutions securitize migration in the face of the increasing flow of migration to Europe. In this context, the study argues that EU institutions have securitized the migration and there are similar and different approaches in the discourses of these institutions within the scope of *economic, cultural and internal security* themes.

Keywords: EU, EU institutions, common migration policy, refugee crisis, securitization

ÖN SÖZ

Bu tez çalışması, AB kurumlarından Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nun göçü güvenlikleştirmesini Suriye krizi ile birlikte analiz etmektedir. Çalışma, Kopenhag Okulu tarafından geliştirilen güvenlikleştirme kavramının, kurumların yaklaşımlarında baskın olduğunu ancak kurumların güvenlikleştirme söylemlerinde benzerliklerle birlikte farklılıkların olduğunu savunmaktadır. Kurumların söylem farklılıklarının bulunması kurumları ortak bir yaklaşımdan uzaklaştıran bir süreç olmuştur. Bu kapsamda çalışma, kurumlar arasındaki ortaklığı sorgulamakta ve güvenlikleştirilen göç konusunda Avrupa duvarlarının örülmesinin arkasındaki endişelere dikkat çekmektedir.

Bu tez çalışmamda sağladığı katkı ve rehberlik, paylaştığı görüşler ve ayırmış olduğu değerli zamanından dolayı danışmanım Sayın Doç. Dr. Aslı Ilgıt'a teşekkür ederim. Ayrıca, kendisinden öğrendiğim her şey ve sağlamış olduğu her türlü yardım için çok değerli hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Sevgi Balkan Şahin'e ve tezime katkı sağlamayı kabul edip tez savunmam için kıymetli zamanını ayıran hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Yüksel Alper Ecevit'e teşekkürlerimi sunuyorum. Manevi desteklerini daima hissettiren arkadaşlarım ve aileme de teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	Sayfa iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
KISALTMALAR	ix
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Sorunsalı ve Konusu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.5. Araştırmanın Yöntemi	7
1.6. Tez Planı	9

BÖLÜM II

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE: GÜVENLİK VE GÖÇ

2.1. Soğuk Savaş Sonrası Genişleyen ve Derinleşen Anlamıyla Güvenlik	13
2.2. Güvenlik Çalışmalarında Kuramsal Dönüşüm	15
2.2.1. Sosyal İnşacılık, Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme	17
2.3. Kavramsal ve Tarihsel Boyutuyla Göç Olgusu.....	26
2.4. Göç ve Güvenlik İlişkisi	33
2.5. Yöntem: Araştırmanın Dayandığı Güvenlik Temaları	34

BÖLÜM III

AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK GÖÇ POLİTİKASI

3.1. Avrupa Birliği Ortak Göç Politikası	41
3.1.1. Göçün Ulusüstüleşmesi	43
3.1.2. İlk Çok Yıllı Program Oluşturma Dönemi: Tampere Programı	47

3.1.3. İkinci Çok Yıllı Program Dönemi: Lahey Programı.....	50
3.1.4. Yeni Süreç: Stockholm Programı	52
3.2. Avrupa Birliği Göç Politikasında Kurumlar	57

BÖLÜM IV

SURİYE KRİZİNİN DIŞ BOYUTU: AVRUPA BİRLİĞİ KURUMLARININ GÖÇ YAKLAŞIMLARI

4.1. Suriye Krizi ve Suriyeli Mülteciler.....	65
4.2. Suriye Krizi ve Avrupa Birliği.....	68
4.3. Avrupa Birliği'nin Mülteci Krizindeki Göç Politikası: Geri Kabul Anlaşması	70
4.4. Kimin/ Neyin Güvenliği?: Avrupa Birliği Kurumlarında Mülteci Söylemleri	78
4.4.1. Avrupa Komisyonu	81
4.4.2. Avrupa Konseyi.....	91
4.4.3. Avrupa Parlamentosu	100
4.4.4. Kurumların Değerlendirilmesi	108

BÖLÜM V

SONUÇ

5.1. Sonuç	118

KAYNAKÇA.....	124

KISALTMALAR

AAET	: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
AB	: Avrupa Birliği
ABA	: Avrupa Birliği Antlaşması
ABİA	: Avrupa Birliği'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
AGİP	: Avrupa Göç ve İltica Paktı
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AKÇT	: Avrupa Kömür Çelik Topluluğu
AT	: Avrupa Toplulukları
BM	: Birleşmiş Milletler
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
DW	: Deutsche Welle
EURODAC	: Avrupa Otomatik Parmak İzi Tanımlama Sistemi (European Dactyloscopy System)
Europol	: Avrupa Polis Teşkilatı (European Police Office)
EUROSUR	: Avrupa Sınır Gözetleme Sistemi (European Border Surveillance System)
FRIT	: Türkiye'deki Mülteciler için AB Mali Yardım Programı (EU Facility for Refugees in Turkey)
Frontex	: Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi İçin İşbirliği Ajansı (European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union)
GKA	: Geri Kabul Anlaşması
GTS	: Göç Terimleri Sözlüğü
İŞİD	: Irak Şam İslam Devleti
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organization)
TDK	: Türk Dil Kurumu
UGÖ	: Uluslararası Göç Örgütü

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Göç Türleri	28
Tablo 2. Göçün Sınıflandırılması.....	31
Tablo 3. Çalışmanın Yönteminin Dayandığı Güvenlikleştirme Temalarında Öne Çıkan Söylemler	40
Tablo 4. AB Kurumlarında Göçün Güvenlikleştirilmesi	117

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. AB İçerisinde Önemli Görülen Konuların Yıllara Göre Değişimi	57
Şekil 2. AB Vatandaşlarının Göçe Yönelik Bakış Açıları	58
Şekil 3. AB Vatandaşlarının Göçmenlerin Entegrasyonu Konusunda Önemli Gördüğü Aktörler Arasında Kurumlar.....	59
Şekil 4. Suriye’de Mart 2018 İtibariyle Son Durum	67
Şekil 5. Suriyeli Mültecilerin Dağılımı.....	69
Şekil 6. Uluslararası ve Avrupa Konseyi Zirve Belgelerinde Göç Konusu.....	92
Şekil 7. Avrupa Parlamentosu Başkanının Konuşmalarında Göç Konusu.....	100

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Sorunsalı ve Konusu

Eski dönemlere kadar uzanan göç kavramı, temel olarak yer değiştirme hareketlerini ifade etmektedir. Tanımsal açıdan ele alındığında göç; ekonomik göçmen ve zorla yerinden edilen kişiler gibi nedensel zeminde çeşitli gerekçelere sahip olan kişilerin belirli bir ülke içerisinde veya ülke sınırlarını aşarak gerçekleştirdikleri yer değişmelerini açıklayan nüfus hareketleridir (Göç Terimleri Sözlüğü [GTS], 2009, s. 22). Uluslararası göç ise “ulus” kavramı ile birlikte sınırların artan önemi çerçevesinde geliştirilen ve kişilerin süresi gözetilmeksizin sınır aşan yer değişimlerini ele alan bir yaklaşımdır (GTS, 2009, s. 59). Bu kapsamda uluslararası göç, göç kavramına kıyasla daha yakın bir geçmişe dayanmakta ve yalnızca sınır aşan hareketleri tanımlaması nedeniyle daha dar bir gruba temsil etmektedir.

Göç, basit anlamıyla, süresi ve nedeni gözetilmeksizin ülke içerisinde veya başka bir ülkeye yönelik gerçekleşen yer değiştirme hareketleri şeklinde gerçekleşen bir süreç olmakla birlikte *neden-sonuç* ilişkisi kapsamında değerlendirildiğinde karmaşık bir hal almaktadır. Göç konusunun *neden* boyutu, ekonomik endişeler, savaşlar, salgın hastalıklar, doğal afetler benzeri sorunlar nedeniyle gerçekleşen bireysel veya kitlesel göç akışını içermektedir. Farklılaşan bu göç nedenleri beraberinde mülteci, sığınmacı, ekonomik göç, aile birleşimi göçü gibi göç literatürünün alt bileşenlerini oluşturmuştur. *Sonuç* boyutu ise göçmenler, göç edilen bölge/ülke ve göç veren kaynak ülke üzerinde olmak üzere üç açıdan etkiye sahiptir. Temel olarak bulundukları şartları iyileştirme amacıyla göç eden kişiler, entegrasyonda zorlanma veya asimilasyon gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Ayrıca göç alan bölge/ülke ve göç veren ülke veya terk edilen bölge açısından ise göç akışı sonuçları karşısında yeni duruma yönelik siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatın çeşitli alanlarında düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Göç akışları, ülkelerin yaşadığı sosyo-politik dönüşümler, ekonomik sorunlar, savaşlar veya yeni ülkede erişilebilecek daha iyi imkânların etkisiyle son yıllarda artmaya başlamıştır. Özellikle sınır aşan nitelikteki uluslararası göç hareketi 2000 yılında 173 milyon kişiden, 2010’da 220 milyon kişiye ve 2017 yılında 258 milyona ulaşmıştır. Aynı zamanda tüm uluslararası göçmenlerin yüzde 60’ı Asya (80 milyon) ya da Avrupa’da (78 milyon) yaşamaktadır (Birleşmiş Milletler [BM], 2017, s. 4- 5).

Günümüzde kişilerin yer değiştirmelerine neden olan önemli konulardan birini de, yakın zamanda Arap Baharı olarak adlandırılan süreçte görüldüğü üzere, savaşlar ve çatışmalar oluşturmaktadır. Arap Baharı, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde vatandaşların devletlerinden beklediği demokratikleşme sonucunu oluşturmaktan ziyade artan çatışmalar nedeniyle kişilerin yerlerinden edilmelerine neden olmuştur. Bu sorunlu süreci yaşayan ülkelerden biri de Suriye’dir. Ülkede başlayan protestoların iç savaşa dönüşmesinin ardından bölgesel ve küresel güçlerin dâhil olması ile Suriye büyük güçlerin savaş alanına ve çatışmalar vekâlet savaşına dönüşmüştür. Bu sorunların ülkede neden olduğu otorite eksiliğinden yararlanan Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) terör örgütü ise 2013 yılı itibarıyla bölgede konuşlanmıştır. Tüm bu çerçevede, çok taraflı boyutlara ulaşan ve daha karmaşık bir hal alan süreç günümüze kadar gelirken arka planda büyük bir sorun olarak mülteci krizini doğurmuştur. Dolayısıyla Suriye örneğinde yaşandığı gibi son zamanlarda uluslararası göç konusunun önemli bir kısmını zorla yerinden edilmeler oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği (BMMYK) istatistiklerine göre 2017 yılında 25,4 milyon mülteci, 3,1 milyon sığınmacı ve 10 milyon vatansız kişiyi kapsayarak evlerinden ayrılmaya zorlanan toplam 68,5 milyon insan ile göç bugüne kadar görülmüş en yüksek sayıya ulaşmış ve 21. yy’ın en büyük zorluklarından biri haline gelmiştir (BMMYK, 2017).

Göç ve mülteci konusu, bu süreç içerisinde AB’nin siyasi bütünleşme alanlarından biri olmuştur. Bu kapsamda AB, 1992 Maastricht Antlaşması ile birlikte ortak göç politikası oluşturma sürecine başlamıştır. Ancak, Maastricht ile başlayan bu süreçte “*ortak çıkar alanı*” olarak belirtilen girişimler, ülkelerin düzensiz göç konusuna ortak olarak karşı olmaları nedeniyle ortaklığı sağlamış, fakat düzenli göç konusunda sonuç alınamamasına neden olmuştur. Aynı zamanda hükümetlerarası karar alma mekanizmasına dayanan bu süreç, daha çok ülkelerin kontrolünde başlamıştır.

Suriye’de 2011 yılında başlayan krizin ilk yılından itibaren yaşanan göçmen akışı başlangıçta yönetilebilir oranda, çevre ülkeleri ve AB’nin dış sınırlarında birkaç üyeyi etkileyebilecek durumda iken, 2015 yılında bir milyondan fazla kişinin AB’ye düzensiz şekilde geçişi, AB güvenliğinin sorgulanmasına neden olmuştur. Üye ülkeler tarafından askıya alınan Dublin sistemi sonucu AB’nin kapsamlı bir göç politikasına sahip olmadığını gösteren kriz, düzensiz göçün azaltılmasını net bir AB önceliği olarak öne çıkarmıştır. Bu doğrultuda, *havuç ve sopa diplomasisi*¹ aracılığıyla çeşitli ülkelerle

¹ Avrupa Parlamentosu, “*bizimle işbirliği yapmaya istekli olan üçüncü ülkeleri ödüllendirmek ve yapmayanlar için sonuçlarının olduğunu belirten olumlu ve olumsuz teşviklerin olduğunu*” belirten

yapılan, temel olarak bir düzensiz göçmenin gönderilmesine karşılık bir düzenli göçmenin alınmasına dayanan ve karşılığında vize serbestliği imkânı verilen Geri Kabul Anlaşması (GKA), Türkiye ile 2001 yılında başlayan ancak ilerlenemeyen sürecin ardından canlandırılmıştır. Bu süreçte, Türkiye'nin üyeliğine yönelik müzakerelerin hızlandırılması, vize serbestliği imkânı ve mali ve teknik yardımlar, AB'nin güçlü pozitif teşvikleri arasında yer almıştır.

Bu dönemde atılan diğer bir adım, temel olarak GKA'ya dayanan ancak Yunanistan'dan bir düzensiz göçmenin gönderilmesine dayanan 18 Mart Bildirisi olmuştur. Bu dönemde Yunanistan'ın, Cenevre Sözleşmesi'ne koyduğu sınırlama nedeniyle güvenli üçüncü ülke statüsüne uymayan Türkiye'ye bu statüyü vermesi, geri kabul sürecinin taraflar arasında siyasi koza dönüştürülmesi, üye ülkelerin ortak göç politikasının parçası olan Dublin sistemini ve iç sınırları kaldıran Schengen'i askıya alma söylemleri ve sınır güvenliklerinin artırılması noktaları konunun güvenlikleştirildiğini örneklemiştir. Nitekim düzensiz göç ile mücadele konusunda denizlerdeki insani kayıplarının önlenmesi söylemi kullanılırken, devam eden savaş nedeniyle ölen Suriyelilere de çözümsüz kalınmıştır.

Soğuk Savaş sonrası dönemde, özellikle Suriye krizinde, belirginleşen göç, artan önem içerisinde güvenlik literatüründe yüksek politika alanına taşınmıştır. Bu ise beraberinde kuramsal dönüşümü getirmiştir. Kuramsal dönüşümün eleştirel güvenlik literatüründeki yaklaşımlarından birini Kopenhag Okulu oluşturmuştur. Kopenhag Okulu tarafından geliştirilen güvenlikleştirme yaklaşımı, bir konunun hedef kitle üzerinde nasıl, ne zaman ve hangi süreç sonunda olağanüstü tedbirler alınması gerektiğinin önünü açacak bir etki bıraktığını, söylem ve politik gruplar üzerinde çalışarak bulmayı içermektedir (Baysal & Lüleci, 2015, s. 77). Dolayısıyla bu çalışma da bir konunun kim tarafından, hangi açılardan, kime yönelik, neden, ne türden koşullarda ve sonuçlarda güvenlik alanına taşındığını ele almaktadır. Buradan anlaşıldığı üzere güvenlikleştirme çalışmaları, göçün güvenlikleştirici aktörün belirttiği şekilde güvenliğe tehdit olup olmadığını incelemek yerine, konuya yönelik güvenlikleştirmenin aşamalarını araştırmaktadır. Bu tez çalışmasında da göçün AB üye ülkelerinde güvenlik sorunu yaratıp yaratmadığı değil, AB kurumlarından Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu tarafından hangi söylemlerle

---

söylem ile havuç ve sopa diplomasisini teyit etmiştir (Avrupa Parlamentosu, 28 Haziran 2016). Avrupa Konseyi ise benzer şekilde 18 Mart Bildirisi kapsamında gönderilen Suriyelilerin yerine alınacak kişilerde önceliğin AB'ye yasal olmayan yollarla girişi denememiş kişilere verileceği vurgusuna sahiptir (European Council, 18 Mart 2016).

güvenlikleştirildiği incelenmiştir.

Bu kapsamdaki yüksek lisans tez çalışması, güvenlikleştirme sürecinde temel aktörler olan *Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu'nun* göçe yönelik söylem ve tutumlarının hangi güvenlik temaları çerçevesinde oluşturulduğunu incelemektedir. Çalışmada, AB incelemesi kurumlara yönelik ekonomik, kültürel ve iç güvenlik temaları üzerinden yapılırken kurumların güvenlikleştirme yaklaşımlarında benzerlikler ve farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Bu tez çalışmasının temel araştırma soruları aşağıdaki gibidir;

- AB temel kurumlarından olan Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu, Suriye'deki çatışmalar sonrasında artan göç akışını güvenlikleştirmekte midir? Güvenlikleştiriyorsa bu söylemin içeriği nasıl şekillenmektedir?
- AB kurumlarının yaklaşımları, göçe yönelik kullanılan söylemin içeriği çerçevesinde *ortaklık*² göstermekte midir? Söylem içeriğinde benzer ve farklı noktalar nelerdir?

Sonuç olarak, bu çalışma Karadağ'ın (2011), AB'nin göç politikasının söylemde bir güvenlik tehdidi haline geldiğini ancak bu politika alanının olağan uygulamaların akışını bozmaması nedeniyle Kopenhag Okulu kuramı ile açıklanamayacağı ve kuramın çok yönlü konuları açıklayabilmesi için daha kapsamlı kavramsallaştırılması gerektiği yaklaşımının tam aksini savunmaktadır. Dolayısıyla çalışma, AB'deki göç konusunun güvenlikleştirme teorisi ile açıklanacağını ele almaktadır. Nitekim 2011 yılında yapılan Karadağ'ın çalışmasından farklı olarak özellikle bu çalışmaya örneklem olması açısından 2011 Suriye krizinin ele alınması önem teşkil etmiştir. AB'nin gündem konuları arasına yeniden giren göç konusunda alınan önlemler kuramın yeterliliğini göstermiştir. *Avrupa Otomatik Parmak İzi Tanımlama Sistemi* (European Dactyloscopy System- EURODAC) ve *Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için İşbirliği Ajansı veya Avrupa Ajansı'nın* (European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union- Frontex) kurulması, bu kurumlarda sorumlu personel sayısının artırılması, Schengen'in kaldırılması tartışmaları, ülkelerin Dublin sistemini askıya alması, Türkiye ile donan ilişkilerin canlılık kazanıp GKA sürecinin başlanması ve AB'nin sorunu

² AB ortak göç politikası konusunda literatüründe bulunan ortaklık üye ülkeler arasında işbirliğini kapsamaktadır. Ancak bu çalışmada kullanılan ortaklık söylemi, kurumlar arasındaki işbirliğini belirtmek için kullanılmaktadır.

sınırları dışında çözmeye çalışması normal siyasetin akışını değiştiren konular arasında yer almıştır. Suriye krizinin ise çalışma için iyi bir vaka olması imkânı doğrultusunda AB'nin kriz karşısında güvenlik odaklı yaklaşımını sergilediği değerlendirilmiştir. Nitekim bu tez çalışması Nalepa'nın (2017) mülteci krizi dönemine yönelik 2014-2016 yılları arasında AB'nin göç söylemlerini incelediği çalışmasına yakındır. Özellikle Nalepa'nın mülteci krizi döneminde AB'nin güvenlikleştirme söylemlerine sahip olduğu bulgusu, bu çalışma ile ortak varılan bir sonuçtur. Ancak Nalepa'dan farklı olarak bu çalışma mülteci krizi olarak adlandırılan dönemi krizin başlangıç tarihi olan 2011 itibariyle incelemektedir. Aynı zamanda diğer bir farklılık olarak bu tez çalışması, AB içerisinde kurumların göç yaklaşımlarını ayrı ayrı ele alıp söylem çerçevesinde oluşan güvenlikleştirme temalarını karşılaştırmaktadır. Bu kapsamda çalışma AB kurumları arasında güvenlikleştirme yaklaşım benzerlikleri ve farklılıkları olduğunu ele almıştır. Tüm bu çerçevede çalışmada öncelikle AB'nin göç politikası 1990'lardan itibaren göç konusunda atılan adımlar kapsamında ele alınıp bu dönemde göçün ve kurumların artan rolü ön plana çıkarılmış ve ardından AB kurumları arasında bir söylem ortaklığının bulunup bulunmadığı Suriyeli mülteci krizi bağlamında incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, AB'de göçün güvenlik ile ilişkisini incelemek ve oluşturulan ortak göç politikasının uygulanmasına imkan sağlayan Suriyeli mülteci krizi döneminde AB kurumlarının göç yaklaşımlarının içeriğini sorgulamaktadır. Bu kapsamda, AB kurumlarından *Avrupa Komisyonu*, *Avrupa Konseyi* ve *Avrupa Parlamentosu'nun* söylemleri Kopenhag Okulu kuramı ve literatürde Huysmans (2000) tarafından kullanılan güvenlik temaları çerçevesinde incelenmektedir. Bu doğrultuda çalışmada, Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu'nun göçü *ekonomik, kültürel ve iç güvenlik* arasından hangi temalar çerçevesinde güvenlikleştirdiği ele alınmaktadır. Dolayısıyla çalışmada, göç söylemlerinin kurumlar arasında ortak olup olmadığı incelenmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, *göç, güvenlik ve AB alanındaki literatür* olmak üzere üç yaklaşım kapsamında önem teşkil etmektedir. İnsanların yer değişimi şeklinde tanımlanan göç, ulus-devlet olgusunun benimsenmesi ve bu doğrultuda ulusal egemenliğin önem

kazanması ile birlikte devlet sınırlarının öneminin artmaya başladığı dönemde ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu kapsamda göç, özellikle kitlesel göç, aslında yıllardan beri sürekli çalışılan konular arasında yer almıştır. Bu kitlesel göçlerin günümüzdeki bir örneği, Suriye'deki savaş ve çatışmalar nedeniyle yerinden edilen Suriyeli mülteci krizi olmuştur. Bu çalışma, Suriye örneklemini ele alması yönüyle göç konusunda 2011-2018'in ilk çeyreğini içeren yeni dönemi incelemektedir. İkinci yaklaşım olan *güvenlik*, 1990'lardan sonra yeni bir döneme girmiş ve askeri güvenlik boyutunu aşarak *derinleşen* ve *genişleyen* bir boyut kazanmıştır. Bu değişim beraberinde kuramsal dönüşümü getirmiş ve eleştirel güvenlik literatürü oluşturulmuştur. Bu çalışma da eleştirel güvenlik literatüründen Kopenhag Okulu kuramını ele alarak göç ve güvenlik ilişkisini Suriyeli mülteci krizi sürecinde değerlendirmiştir. *AB açısından* ele alındığında ise göç ve güvenlik literatüründe, gerek Türkiye'nin gerekse AB'nin göç politikalarını inceleyen çalışmaların olduğu görülmektedir (Doğan, 2007; Gümüş, 2009; Şemşit, 2010). Son yıllarda ise Türkiye-AB ilişkilerinde güvenlikleştirme yaklaşımını ele alıp AB'nin korumacı yaklaşımını içeren çalışmalar mevcuttur (Bakış, 2017; Yağcıoğlu, 2017, Yazan, 2014; Hastunç, 2018). Aynı zamanda AB'nin göç politikasının Kopenhag Okulu kuramı ile değerlendirilemeyeceği yaklaşımı da mevcuttur (Karadağ, 2011). Benzer şekilde AB'de göçü güvenlik ile ele almak yerine AB'nin göçmenlere yönelik politikalarını (Yılmaz-Elmas, 2016) veya AB içerisindeki sorumluluk paylaşımını ele alan çalışmalar mevcuttur (Elitez, 2016). Bu çalışmanın literatüre katkısı ise AB'nin oluşturduğu ortak göç politikasının, Suriyeli mülteci krizi örneklemini ve güvenlik temaları kapsamında, kurumlar arasındaki ortaklığını incelemiş olmasıdır. Bu kapsamda Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu'nun söylemleri ele alınmaktadır. Aynı zamanda AB'nin söylemleri, tutumları ve attığı adımların değerlendirilmesi, göç konusunda geleceğe yönelik projeksiyonların yapılması açısından da önemlidir. Bu kapsamda, gelecek süreçte yaşanabilecek göç akışına yönelik atılacak adımlara da bir kaynak teşkil edebilecektir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

AB kurumlarının güvenlikleştirme yaklaşımlarının incelendiği bu tez çalışmasında, üç sınırlılık konusu mevcuttur. Bunlardan ilki, çalışmanın Suriye savaşını ele almasına yöneliktir. Suriye savaşı, 2011 yılından itibaren halkın kitlesel göçe tabii olduğu örnek bir incelemedir. Savaşın hala süregelmesi ise çalışmaya sınırlılık yaratan

bir noktadır. Bu kapsamda çalışma Suriye savaşı ve mülteci krizi bağlamındaki söylemleri, 2011 yılından 2018'in ilk çeyreğini içeren sürede ele almaktadır. İkinci sınırlılık konusu, AB'nin tarihsel göç politikasının, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun 1992 Maastricht Antlaşması ile AB olarak adlandırıldığı dönemden itibaren ele alınacak olmasıdır. Dolayısıyla AB'ye yönelen önceki göç hareketleri kapsam dışı kalmaktadır. Son olarak ise Avrupa Parlamentosu'nun içerisinde farklı siyasi ideolojiler bulundurması nedeniyle göç konusuna farklı yaklaşım geliştiren alt aktörlere sahip bir kurumdur. İdeolojik yaklaşımların neden olduğu farklılıklar nedeniyle bu çalışmada ele alınan söylemler ideolojik kutuplaşmadan uzaklaşan söylemlerden oluşmaktadır.

1.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada ele alınan yöntem, çalışmanın kuramı olan Kopenhag Okulu'nun vurguladığı söz-eylem yaklaşımı çerçevesinde oluşmaktadır. Söz-eylem yaklaşımı Kopenhag Okulu tarafından geliştirilmesinin yanı sıra ilk olarak Austin (1962) tarafından kullanılmıştır. Austin'in söz-eylem çerçevesinde ele almış olduğu yaklaşıma göre oluşturulan sosyal gerçeklik dilden bağımsız değildir ve sosyal gerçekliğin inşasında hangi söylemlerin ne şekilde kullanıldığı önem kazanmaktadır. Bu noktadan yola çıkılarak AB kurumlarının söylemleri mülteci krizine yaklaşımları açısından analiz edilmektedir.

Aynı zamanda söz-eylem yaklaşımı çerçevesinde ele alınan söylemler, Huysmans'ın (2000) AB ortak göç politikasındaki yaklaşımların içeriğine yönelik ele aldığı güvenlik temaları olan *ekonomik, kültürel ve iç güvenlik* kapsamında incelenmiştir. Buradaki ilk güvenlik teması olan *ekonomik güvenlik*, ülkelerde yaşanan ekonomik sorunların nedeni olarak göç eden kişilerin gösterilmesi ile ilişkilidir. Özellikle Avrupa'da 1970'lerde yaşanan durgunluk ve kriz dönemleri, göçmenlerin ekonomik anlamda yük olduğu söylemlerini yaygınlaştırmıştır. Ekonomik güvenlik temasında ülkelerin ekonomik imkânlarından vatandaşların yararlanması gerektiği savunulmaktadır (Huysmans, 2000, s. 767- 768). Bu kapsamda ekonomik güvenlik, göçmenlerin AB ekonomisine bir tehdit olup olmadığı ve bu doğrultuda AB'nin önceliğinin Avrupalılar mı göçmenler mi olduğu soruları etrafında şekillenmektedir. Konu direk olarak, istihdam edilebilirlik, yasadışı göçmenlerin iş piyasasına dâhil olması, çalışan kesimlerin yerli piyasanın gelirlerini düşürmesi, göçmenlerin eğitim ve sağlık masrafları, göçmenlerin ucuz iş gücü olması nedeniyle yaşanan sosyal damping ve göçmenlere ayrılan bütçe ile ilişkilidir.

Bir diğerk güvenlik temasını oluşturan *kültürel güvenlik*, Avrupa toplumunun, yoğun göç tehdidi altında dil, din, liberal değerler (cinsiyet eşitliği, kıyafet özgürlüğü gibi), gelenekler, görenekler ve diğerk kültürel değerler açısından yok olacağı veya değişebileceği görüşüdür (Hastunç, 2018, s. 15). Dolayısıyla bu yaklaşım bir gruba aidiyet siyasetinin göç konusu ile bağlanmasıdır. Buradaki kültürel güvenlik teması göçmenler, sığınmacılar ve mültecilerin ulusal kültürel homojenlik mitine meydan okumasıyla ilişkilidir. Kültürel güvenlik temasının gösterdiği üzere göç politikasının Avrupalılaşması sadece teknik değil, insanlara bir kimlik oluşturmaları yönüyle kültürel bir konudur (Huysmans, 2000, s. 762).

Son olarak *iç güvenlik* teması, yerli vatandaşların güvenliklerinin, dışardan gelen göçmenler tarafından tehdit edilmesine dayanmaktadır. Özellikle 11 Eylül sonrası süreçte göçmenler, terör bağlantıları ile öne çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, toplumu korumak için sınır kontrollerinin sağlamlaştırılması, terör, uluslararası suçlar iç güvenlik teması çerçevesinde ele alınmaktadır (Gümüş, 2009, s. 68). Burada güvenliği sağlamak için ülkeye girişlerin zorlaştırılması, denetimin artırılması yöntemlerine başvurulmakta ve göçmen kavramı yabancı terörist kavramıyla benzer algı yaratmaktadır. Benzer şekilde Avrupa içerisinde iç güvenlik temasının merkez unsuru ise iç sınır kontrollerinin kaldırılmasından sonra, malların, sermayenin, hizmetlerin ve insanların uluslararası akışlarının kamu düzenine ve hukukun üstünlüğüne meydan okuyacağı varsayımdır (Huysmans, 2000, s. 758).

Huysmans'ın sunmuş olduğu güvenlik temaları bu çalışmada AB'nin üç önemli kurumu üzerinde incelenmiştir: *Avrupa Komisyonu*, *Avrupa Konseyi* ve *Avrupa Parlamentosu*. AB entegrasyonunun alt bileşenlerini oluşturan bu üç kurum, AB'nin karar alma sürecinde etkili olmaları ve sahip oldukları önemli görev ve sorumluluklar nedenleriyle incelenmiştir. Bu kurumlardan *Avrupa Komisyonu*, üye ülkelerden katılan bürokratların ulusal kimlikleri dışında Avrupa kimliği ile AB çıkarları odaklı olması, AB'nin ortak göç politikasına uyumluluğunun incelenmesi fırsatını vermesi açısından önemlidir. Komisyon Avrupa entegrasyonunu sağlamakta ve yasa yapma sürecini başlatmaktadır. Bu süreç içerisinde Komisyon, Birliğin ve Avrupa vatandaşlarının çıkarı doğrultusunda adım atmaktadır. Yürütme gücüne de sahip olan Komisyon aynı zamanda AB bütçesini, politikalarını ve programlarını denetlemektedir. Bu nedenle Komisyon'un söylemleri, her yıl eylül ayında yapılan Komisyon Başkanı Birlik konuşmaları, 2014 yılı itibariyle ele alınan on öncelikli alan içerisinde yapılan göç değerlendirmeleri ve çeşitli diğerk konuşmalar kapsamında ele alınmıştır.

Diğer kurum olan *Avrupa Konseyi*, insan hakları ilkesine dayalı şekilde kişi hak ve özgürlüklerini koruma misyonuna sahip oluşu ve hükümet ve devlet başkanları seviyesinde toplanan bir kurum olması özellikleriyle önemli kurumlardandır. Dolayısıyla Avrupa Konseyi, AB'nin üst düzey siyasi liderleri olan üye devletlerin devlet ve hükümet başkanlarını bir araya getiren en yüksek siyasi işbirliği düzeyini temsil etmektedir. Aynı zamanda Avrupa Konseyi Başkanı dış dünyaya karşı Birlik çıkarlarını ele almakta ve AB'nin politik yönünü çizmektedir. Nitekim ortak göç politikası da Avrupa Konseyi Zirveleri ile şekillenmiştir. Bu kapsamda Avrupa Konseyi, Brüksel Zirveleri ve diğer uluslararası zirveler kapsamında incelenmiştir.

Seçilmişlerden oluşan *Avrupa Parlamentosu* ise Konsey ile yasama yetkisini paylaşmaktadır. 2009 Lizbon Anlaşması ile karar alma mekanizmasında gücü artan Parlameto, Avrupa kurumları üzerinde demokratik denetim uygulamaktadır. Komisyon Başkanı ve üyelerinin adaylığını onaylama veya reddetme hakkına sahip olmakla birlikte Konsey'in çalışmalarını da izleyerek sorular sormaktadır. Aynı zamanda Parlamento, farklı siyasi grupları kendi çatısı altında birleştirmektedir. Bu kapsamda Parlamento siyasi gruplara göre ayrılmasıyla konuya ideolojik yaklaşan bir kurum olmasına karşın, bu çalışmada bütüncül yaklaşım ile Avrupa Parlamentosu başkanının, Avrupa Konseyi Zirveleri'nde Parlamento'nun genelini temsilen gerçekleştirdiği konuşmalar ve aynı zamanda resmi internet sayfasında Parlamento başkanlarının konuşmalarının bulunduğu çeşitli belgeler incelenmiştir³. Sonuç olarak bu çalışma ile AB'nin üye ülkeler açısından *ortak* olarak adlandırılan göç politikasının, farklı işleve sahip ve farklı seviyelerde temsilcileri bulunan kurumları açısından da ortak algılanıp algılanmadığını güvenlik temaları yöntemi ile incelenmiştir.

1.6. Tez Planı

Bu tez çalışması, giriş ve sonuç bölümleri dışında üç ana bölümden oluşmaktadır. Bunların ilki olan ikinci bölümde, göç ve güvenlik kavramları, çalışmanın teorisi olan Kopenhag Okulu ve yöntemi açıklanmaktadır. Dolayısıyla bu bölümde öncelikle, Soğuk Savaş sonrası yaşanan güvenlik kavramında dönüşüm ile birlikte geleneksel güvenlik anlayışının dışına çıkılması ve göç benzeri konuların güvenlik alanında değerlendirilmeye başlanması ele alınmaktadır. Aynı zamanda, bu dönüşümün

³ Avrupa Parlamentosu Başkanının resmi internet sayfasında konuşmalar (speeches) bölümünde bulunan tüm konuşmalar incelenmiştir. Ancak bunlar arasında göç konusuna yer verenler detaylı olarak taranmıştır.

kuramsal literatüre taşınması ile Kopenhag Okulu'nun da bir parçası olduğu eleştirel güvenlik çalışmalarının doğuşunun yaşandığı belirtilmektedir. Güvenliğin sosyal inşasına dayanması nedeniyle Kopenhag Okulu, sosyal inşacılık ile birlikte değerlendirilip kavramsal çerçevenin daha iyi tanıtılması amaçlanmıştır. Bölüm içerisinde son olarak, Kopenhag Okulu tarafından geliştirilen güvenlikleştirmenin dayandığı söz-edim kavramını ilk olarak ele alan Austin'in (1962) analiz yaklaşımı ele alınmaktadır. Aynı zamanda bu analizin dayandırıldığı çerçeve olarak Huysmans (2000) tarafından kullanılan güvenlik temaları tanıtılmaktadır. Dolayısıyla, bu bölüm göçün güvenlikleştirme alanına taşınmasını kavramsal, kuramsal ve yöntemsel olarak incelemektedir.

Üçüncü bölümde, AB tarafından geliştirilen ortak göç politikası ele alınmaktadır. Burada, siyasi bütünlük alanlarından biri olan göç konusunda atılan adımlar, daha çok tarihsel arka plan gelişmeleri olarak incelenmektedir. AB'de göç konusunun tarihsel süreci ile birlikte değerlendirilmesinde *üç* amaç söz konusudur. *İlki*, AB içerisinde göç konusunun zamanla artan önemini göstermektir. Dolayısıyla çalışmada bir taraftan Maasrricht ile başlayan süreçte göçün AB gündemine dahil oluşu değerlendirilirken diğer taraftan göçün ulusüstüleşmesi ardından AB vatandaşları içerisinde göçün artan önemi gösterilmeye çalışılmaktadır. *İkinci amaç*, ele alınan AB kurumlarından Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nun göç politikasında artan rollerini tanıtmaktır. Ayrıca, Kopenhag Okulu'nda vurgulanan güvenlikleştirilen konunun normal siyasetin akışını değiştirmesi konusu kurumlar tarafından atılan adımların çokluğu ile gösterilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde düzenlenen konferanslar, toplantılar ve alınan kararlarla AB siyasetindeki göç adımları gösterilmeye çalışılmaktadır. *Bölümdeki son amaç* ise söylemlerde incelenecek belgelerin seçilmesine yardımcı olduğunu göstermektir. Nitekim bu bölümde görüldüğü üzere AB ortak göç politikasını şekillendiren önemli adımlardan biri AB Zirveleridir. Dolayısıyla çalışmada Zirvelerde kullanılan söylemlerin ele alınması gerekli görülmektedir.

Dördüncü bölümde ise öncelikle çalışmaya vaka inceleme alanı oluşturan Suriye krizi değerlendirilmektedir. Aynı zamanda, bu karışıklığın neden olduğu mülteci krizi, AB'nin göç politikasının devamı niteliğindeki GKA ve AB kurumlarının mülteci söylemleri ele alınmaktadır. Tüm bu çerçevede, farklı işleve sahip AB kurumlarının göç söyleminde benzerlikler ile birlikte farklılıkların bulunduğu ve bu nedenle oluşturulan politikada kurumlar arasındaki *ortaklığın* belirsiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE: GÜVENLİK VE GÖÇ

AB kurumlarının göç yaklaşımlarındaki güvenlikleştirme çerçevesinin incelenmesinde göç ve güvenlik kavramının kapsamı önem taşımaktadır. Aynı zamanda göç kavramının bir güvenlik konusu olarak ele alınmaya başlanması ve güvenlikleştirme literatürünün ortaya çıkması, güvenlik kavramındaki dönüşüm ile bağlantılıdır. Bu nedenle güvenlik kavramının tarihsel süreç içerisinde tanımsal dönüşüm ve gelişiminin, genişleyen ve derinleşen boyutu ile açıklanması gerekli görülmektedir. Ayrıca, Soğuk Savaş sonrası dönemde yaşanan uluslararası sistemin yapısındaki değişim dinamikleri ve bu değişim paralelindeki kuramsal dönüşüm, genişleyen ve derinleşen güvenlik ile ilişkilidir. Dolayısıyla bu bölümde güvenlik kavramındaki dönüşüm ile birlikte göçün kavramsal boyutu ve güvenlik konusuyla ilişkisi tanıtılmaktadır. Son kısımda ise çalışmada kullanılan yöntem açıklanmaktadır.

Etimolojik olarak değerlendirildiğinde güvenlik kavramı, “*se*” yani “*olmama, yokluk*” ve “*cura*” yani “*tehlike, endişe, problem*” kelimelerinin birleşimi olan ve endişe veya tehlikeden uzak olma anlamına gelen Latince kökenli “*securitas*” kelimesinden türemektedir (Arends, 2009, s. 5). Bu şekliyle düşünüldüğünde, güvenlik aslında olumlu bir anlama sahiptir ve tehlike olmaması veya tehlikeden korunma durumunu ifade etmektedir.

Fakat etimolojik tanımlamanın ötesinde güvenlik kavramı, varlığı tehdit edilen, kişi, grup, devlet, kurum veya kuruluş benzeri referans nesnelerindeki çeşitlilik nedeniyle ortak tanımlamaya sahip değildir. Referans nesnesindeki çeşitliliğe ek olarak, her ülkenin geçirmiş olduğu farklı deneyimler, farklı tehlikelere farklı oranlarda maruz kalması ortak bir tanımlamayı güçleştiren nedenlerdendir. Kişilerin, toplumların veya devletlerin güvenlik anlayışlarının siyasi görüşlerinden türemesi nedeniyle, güvenliğin tüm dönemlere ve bütün coğrafi bölgelere uygun olan standart bir tanımlaması yoktur (Bilgin, 2010, s. 75). McSweeney tanımlamadaki güçlüğe vurgu yaparak güvenliği, barış, adalet ve onur terimleri ile açıklamıştır (McSweeney, 1999, s. 13).

Bu karmaşık yapı, akademik alanda yapılan çalışmalarla tanımsal bir çerçeveye oturtulmaya çalışılmaktadır. Bu akademisyenlerden biri olan Arnold Wolfers, *güvenlik* teriminin çok geniş kapsamlı bir hedef yelpazesini kapsadığını ve bu nedenle çeşitli politikaların güvenlik politikaları olarak yorumlanabildiğini belirtmiştir (Wolfers, 1952,

s. 484). Aynı zamanda Wolfers güvenliği, önceden edinilmiş değerlerin korunması, bu değerlerin mevcudiyetine yönelik bir tehdidin olmaması şeklinde tanımlamıştır (Wolfers, 1952, s. 485). Wolfers'ın yanı sıra Walter Lippmann ise bir ulusun güvenliğini, daha önce elde edilmiş temel değerlerini feda etmesini gerektiren bir tehdidin olmaması şeklinde açıklamaktadır (Lippmann, 1943, s. 51 akt. Wolfers, 1952, s. 484).

Wolfers ve Lippmann'ın güvenlik tanımlamalarında öne çıkan "tehdidin bulunmaması" durumu, tehditlerin tamamen ortadan kaldırılmasının zor olmasından dolayı zamanla yeniden yorumlanmıştır. Bu dönemde güvenlik çalışmalarında öne çıkan diğer bir isim olan David Baldwin, güvenlik kavramını, "*edinilmiş değerlere yönelik tehlikelerin minimum seviyede tutulması*" şeklinde tanımlamıştır (Baldwin, 1997, s. 13). Bu değişim, bir devletin saldırıya uğramaması şeklindeki dar güvenlik kavramı yerine kapsamlı bir tehdit tanımlamasına geçmede etkili olmuştur. Bu kapsamda Baldwin güvenliği, sorgulanması gereken 7 konu çerçevesinde tanımlamıştır: "Güvenlik kime yönelik, hangi değerler için, ne çeşit araçlarla, ne çeşit tehditlere karşı, ne pahasına, ne kadar sürede ve hangi ölçüde sağlanmalıdır?" (Baldwin, 1997, s. 13-17). Çeşitli tanımlamaların yanı sıra genel ve yaygın kullanım olarak güvenlik çalışmaları iki unsur üzerine odaklanmaktadır: "Kim için güvenlik?" ve "Neye karşı güvenlik?" (Aydın, Akgül-Açıkmeşe, Ereker & Dizdaroğlu, 2012, s. 14).

Tanımlama farklılıklarına rağmen güvenlik kavramı korku, endişe, tehdit, çıkar gibi temel ortak noktalar etrafında şekillenmektedir. Soğuk Savaş öncesi dönemde Uluslararası İlişkiler disiplindeki klasik güvenlik anlayışı, büyük güçlerin birbirlerine yönelik göstermiş oldukları çıkar çatışması ve rekabet doğrultusundadır. Sömürge savaşlarının güvenlik konusunun temelini oluşturduğu bu dönemde Avrupalı devletler, ABD ve Japonya; Afrika, Ortadoğu ve Asya devletlerini aralarında paylaşma yarışına girmiştir (Buzan, 2008, s. 110). Birinci Dünya Savaşına gidilen süreçte, tarafların birbirlerinin büyüklüğünü veya askeri kapasitesini hesaplaması, güvenlik yaklaşımını güvenlik ikilemi çerçevesinde şekillendirmiştir (Buzan, 2008, s. 111). Bu yaklaşıma göre devletler birbirlerinin güç veya savaş isteğini, hakim olunan konvansiyonel silahlar, kıtalararası füzeler, askeri sektöre ayrılan para, birlik sayısı veya cephaneliklere göre ölçmekte ve bu doğrultuda önlem almaktadır.

Bu askeri yarış Soğuk Savaş döneminde de devam eden bir yaklaşım olmuştur. Soğuk Savaş döneminin ulusal güvenlik odaklı çekişmesi, iki büyük güç ve zıt kutup olan ABD ve SSCB arasında gerçekleşmiştir. Büyük güçler arasındaki güvenlik

ikilemine dayalı silahlanma rekabeti, sıfır toplamı oyunda tüm insanlığı ilgilendiren evrensel güvenlik yaklaşımının çıkmasını sağlamıştır. Güvenlik konusu, bu dönemde evrensel güvenlik yaklaşımıyla düzey bağlamında boyut değiştirmeye başlamıştır. Sömürge yarışı şeklindeki güvenlik bir kaç ülkenin hakimiyeti etrafında gelişirken, ülkeler arasındaki karşıtlığın ideolojik boyuta taşınması ile birlikte güvenlik konusu tüm insanlığı kapsayacak şekilde evrenselleşip genişlemiştir.

Soğuk Savaş döneminin iki karşıt ideolojisi olan *liberal demokrasi ve komünizm* çatışmasında askeri ilişkilerin ön planda olması, ideolojik karşıtlığın askeri boyut üzerinden yürütülmesine neden olmuştur (Buzan, 2008, s. 112). Aynı zamanda gelişen askeri güvenlik anlayışı, bloklaşma yarışı başlatmıştır. Batı Avrupa, Japonya ve Avustralya, ABD öncülüğünde kurumsallaşarak liberal demokrasiyi temsil eden Batı bloğunu oluştururken, karşıtını ise komünizmi temsil eden Sovyetler Birliği öncülüğünde Doğu Bloğu oluşturmuştur (Buzan, 2008, s. 114).

Tüm bu askeri güvenlik anlayışının ve askeri bloklaşmaların yanı sıra, Sovyetler Birliği ve komünizmin çöküşü ile birlikte yeni bir döneme girilmiştir. Bu dönemde güvenlik, yalnızca devletlere yönelen askeri tehditler olmaktan çıkıp, genişleyen ve derinleşen boyutlara ulaşmıştır. Çevreye veya insana yönelik tehlikeler, insan kaçakçılığı, kadın sorunları, uyuşturucu ticareti benzeri konular güvenlik çalışmalarına dahil olmaya başlamıştır. Göç de güvenlik sorunu oluşturan konulardan biridir. Göçün güvenlik literatürüne dahil oluşunu incelemek için Soğuk Savaş sonrası derinleşen ve genişleyen anlamıyla güvenlik konusu bir sonraki bölümde ele alınmaktadır.

2.1. Soğuk Savaş Sonrası Genişleyen ve Derinleşen Anlamıyla Güvenlik

Soğuk Savaş döneminde, iki süper güç arasındaki rekabetin savaşa dönüşmemesi şeklindeki dar güvenlik tanımı, tehditler arasında ayırım yapılmasına neden olmuş ve ikinci planda bırakılan tehditlerin dünya gündeminin üst sıralarına tırmanmasını engellemiştir (Bilgin, 2010, s. 73). Bu nedenle, Soğuk Savaş sonrası çok kutuplu hale gelen yalnızca uluslararası sistem olmamış; güvenlik kavramında da çok kutupluluğa geçiş yaşanmıştır.

Güvenliğin çok kutupluluğunu analiz etmek için Huysmans, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO- North Atlantic Treaty Organization) ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) gibi güvenlik kuruluşlarının tehdit algılamalarını ve varoluş nedenlerini sorgulayarak, yeniden tanımlaması gerektiğini vurgulamıştır

(Huysmans, 2006, s. 17). Buradan hareketle, klasik askeri güvenlik yaklaşımlar ve nükleer/konvansiyonel silahlar dışındaki dünyanın tehditleri sorgulanmaya başlanmıştır. Böylece, güvenlik kavramı boyut ve kapsam değiştirme aşamasına geçmiştir. Bir unsurun güvenlik tehdidi sayılabilmesi için devlete yönelik tehlike içermesi, nükleer bir tehdit veya simetrik bir saldırı olması yeterliliğinin sorgulanmaya başlanmasıyla güvenlik kavramına eleştirel yaklaşımlar geliştirilmiştir (Özerim, 2012, s. 12). Bu durum ise Soğuk Savaş döneminin klasik dar güvenlik tanımlamasının dışında derinleşen ve genişleyen bir güvenlik kavramının doğmasını sağlamıştır.

Bu doğrultuda Buzan ve Hansen (2009, s. 10), uluslararası güvenlik çalışmalarının dört temel nokta üzerinden şekillendiğini belirtmiştir. Bunlar, devletin birer referans nesnesi olup olmaması, iç-dış tehdit farkının olup olmaması, güvenliğin askeri boyutunun aşılp aşılmaması ve güvenliğin tehditlere, tehlikelere ve aciliyete bağlı görülüp görülmemesidir (Buzan & Hansen, 2009, s. 10- 12). Bu 4 temel noktaya yönelik verilen cevaplardaki dönüşüm, 1990'lar sonrası süreçte *neyin, kime karşı güvenlik tehdidi oluşturacağı* sorusunun sorgulanmasına neden olmuş ve konunun güvenlik literatürüne *genişleme tartışmaları (widening debates)* olarak geçmesini sağlamıştır (Huysmans, 2006, s. 16). Genişleyen boyutuyla güvenlik, sahip olunan değerlere yönelik tehditlerdeki çeşitliliği içermektedir. Yeni dönemde tehdit tanımı doğal afetler, insan kaçakçılığı, etnik çatışmalar, çevre sorunları, uyuşturucu ticareti, küresel ısınma, doğal kaynakların yok olması, salgın hastalıklar, göç gibi çeşitli konuları da kapsayan bir yaklaşıma dönüşmüştür (Yüksel, 2013, s. 9; Baylis, 2008, s. 74). Geleneksel yaklaşımın askeri tehditleri literatürde “*sert güvenlik*” adıyla yer alırken genişleyen güvenlik yaklaşımı ile tehdit olarak tanımlanan yeni sorunlar “*yumuşak güvenlik*” ile isimlendirilmektedir (Bilgin, 2010, s. 79). Ancak, örnek olarak bir kuraklık konusunun belirli bir bölgede savaşa veya can kayıplarına neden olabileceği düşünüldüğünde, etkilenen kişi veya coğrafi bölge açısından tehlikenin *yumuşak* olarak adlandırılması eleştirilere neden olmaktadır.

Baysal ve Lüleci'nin (2015, s. 69) belirttiği gibi uluslararası ilişkilerde yeni güvenlik yaklaşımlarının ayrıldığı ikinci boyut ise Krause ve Williams'ın vurguladığı *derinleşmedir (deepening)*. Derinleşen boyut, güvenliğin kime veya neye yönelik sağlanması gerektiği sorusu çerçevesinde gelişen ve devlet dışında yeni referans nesnelere odaklanan bir yaklaşımdır. Bu dönemde, ulusal güvenlik odaklı devletler temel referans noktası olma konumunu sürdürmekle birlikte, artan tehdit çeşitliliği kapsamında insan, toplum veya çevre güvenliği konuları da ön plana çıkmaya

başlamıştır. Dolayısıyla insan, toplum veya çevreye gelebilecek tehlikeler yalnızca askeri konular ile sınırlı kalmayıp, göç, terörizm, ekonomik yoksulluk, doğal afetler, insan kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti, küresel ısınma, iç savaşlar, dini ayaklanmalar gibi sorunları da kapsamıştır. Bu kapsamda birey, toplum ve çevrenin askeri olmayan tehditlere maruz kalması, güvenlik kavramının yaygın kullanılan bir terim haline dönüşmesine neden olmuştur. Sonuç olarak, *genişletmeciler* referans nesnesi olarak devleti temel almaya devam edip yeni tehdit çeşitlerine odaklanırken; *derinleştirmeciler* güvenliğe yönelik oluşan çeşitli tehdit ve tehlikelerin farklı grupları etkilediğini vurgulamaktadır (Baysal & Lüleci, 2015, s. 69). Bu derinleşme ve genişleme, Soğuk Savaş sonrası yeni dönemde ilk olarak çatışma türlerine yönelik yaklaşımların değişmesinde kendini göstermiştir. Buna göre sorunlar devletler arasındaki boyutunu aşıp devletlerin içlerinde gerçekleşmiştir. Angola, Bosna, Sırbistan, Afganistan, Gürcistan, Somali, Ruanda, Sierra Leone, Sudan gibi ülkelerde başlayan iç savaşlar insan güvenliğini ön plana çıkarmaya başlamıştır (Buzan, 2008, s. 118). Dolayısıyla yeni dönemde tehditlerdeki çeşitliliğe ve güvenliğin kime/neye yönelik olduğu konularına odaklanılmıştır.

Güvenlik kavramındaki bu dönüşüm, akademik çalışmalarda da kuramsal yeniliği başlatmıştır. Askeri-ulusal güvenlik odaklı yaklaşım ve Soğuk Savaş döneminin hakim paradigması olan realizme yönelik eleştiriler, yeni paradigmaların doğuşuna katkıda bulunmuştur. Eleştirel Güvenlik Çalışmaları arasında gruplandırılan sosyal inşacılık ve Kopenhag Okulu bunlara yönelik önemli örnekler arasındadır. Bu noktada, sosyal inşacılıktaki güvenliğin ona yüklenen anlamlarla şekillendirildiği yaklaşımı, Kopenhag Okulu tarafından güvenlik tehdidi olmayan konuların, bir güvenlik sorunu olarak inşa edilebileceği şeklinde vurgulanmaktadır. Bu noktadan hareketle çalışmada göçün AB kurumları arasında güvenliğin tehdit konusu olarak inşa edilip edilmediği Kopenhag Okulu kuramı ile ele alınmaktadır. Bundan dolayı çalışmanın sonraki kısmında Soğuk Savaş sonrası güvenlik anlayışına paralel olarak değişen kuramsal çerçeve çizilmektedir.

2.2. Güvenlik Çalışmalarında Kuramsal Dönüşüm

Bu tez çalışması, AB kurumlarının göç söylemlerini Kopenhag Okulu tarafından geliştirilen güvenlikleştirme yaklaşımı ile inceleyecek olmasından dolayı, öncelikle Kopenhag Okulu'nun hangi süreç ve şartlar içinde geliştiği açıklanmalıdır. Bu

kapsamda, güvenlik kavramındaki dönüşümünün tanıtılmasının yanı sıra bu süreç içerisinde gelişen kuramsal dönüşüm de ele alınmaktadır. Kuramsal dönüşümün son ayağı olarak ise güvenliğin sosyal inşasına dayanan Kopenhag Okulu tanıtılmaktadır.

Soğuk Savaş dönemi boyunca “*kim/ne için güvenlik*” sorusu, dönemin temel aktörü konumuna sahip olan devletleri ön plana çıkarmıştır. Bu dönemdeki çalışmalarda, devletlerarası ilişkileri düzenleyen bir üst otoritenin eksikliği ve sistemin anarşik olduğu vurgusu yapılırken, bu anarşik sistemde devletlerin kendi kendine yeterliliği esas nokta olarak ele alınmaktadır. Bu şekilde kendilerini koruma odaklılığındaki devletlerde güvenlik, hükümetlerin esas konusu haline gelmiştir. Ulusal güvenliğin sağlanması noktasında Hobbes, Machiavelli, Morgenthau gibi realist kuramcılar devlet odaklı yaklaşım geliştirmiştir. Bir devletin sürekliliğinin sağlanmasının esas olduğunu belirten bu yazarlar, devletler arasındaki güç dengesine odaklanmıştır. Buradaki güç dengesi ise herhangi bir devletin aşırı güçlenmesinin önlenmesini ifade etmektedir. Bu yaklaşım aslında klasik realizm kuramının temelini oluşturmaktadır. Güvenliği, sahip olunan güç ile orantılı gören ve Soğuk Savaş döneminin hâkim paradigması olan realizmde, askeri teçhizat, donanımlı birlik/ordu, cephane ve bunları sağlayacak güçlü bir ekonomi önemlidir ve bu yüzden de temel aktör, bunları kullanma gücüne sahip olan devlet olarak kabul edilmektedir.

Klasik Realizmin yanı sıra Kenneth Waltz ve John Mearsheimer gibi yapısalcı realistler (neo-realistler), güvenlik sorunlarını sistemin anarşist olan yapısının sonucu olarak görmektedir. Bu noktada Mearsheimer, çok kutuplu sistem yerine iki kutuplu sistemin daha çok barış ve istikrar getireceğini savunarak, Soğuk Savaş sonrası dünyanın, önceki dünya gibi artan etnik çatışmalara dönüşeceğini savunmaktadır (Mearsheimer, 1990, s. 13-16). Aynı zamanda devletin temel aktör olduğu varsayımı ve nükleer silahların caydırıcılığı yaklaşımı neo-realist kuramcılar tarafından da desteklenmektedir.

1980’lerden itibaren, devleti temel alıp güç ve çıkar etrafında tanımlanan askeri güvenlik yaklaşımına eleştiriler artmaya başlamıştır. Güvenliğin daha geniş çerçevede değerlendirilmesi gerektiğini düşünen Richard Ashley, Leonard Beaton, Ole Waever, Alexander Wendt, Stanley Hoffmann, Hedley Bull ve Barry Buzan gibi çeşitli kuramcılar eleştirel güvenlik çalışmalarına yönelmiştir. Soğuk Savaş sonrası değişen dünya, güvenlik çalışmalarını ve bu çalışmalardaki kuramsal dönüşümü etkilemiştir. Özellikle, Soğuk Savaş’ın bitişinin realist kuramcılar tarafından öngörülememesi, kuramın yeterliliğinin sorgulanmaya başlamasının önünü açmıştır. Doğu Bloğunun

yıkılmasının ardından uluslararası sistemde değişimler yaşanmıştır. Yugoslavya'nın 1991 yılında parçalanması sonucu artmaya başlayan iç çatışmalar, Soğuk Savaş döneminde hâkim olan devletlerarası çatışma türlerinin yerini almaya başlamıştır. Realizmde alçak politika konuları arasında değerlendirilen açlık, kuraklık, salgın hastalıklar, çevresel kirlilik benzeri sorunların yeni dönemde insanlığı tehdit eden konular olduğu fark edilmiştir. Tüm bu dönüşüm ise güvenliği tehdit edilen referans nesnesinin devletten bireye yönelmesini hızlandırmıştır.

Bu dönüşüm çerçevesinde, *“kim/ne için güvenlik”*, *“neye karşı güvenlik”* ve *“neyin güvenliği”* sorularına çeşitli kuramcılar tarafından farklı cevaplar verilmiş ve böylece eleştirel güvenlik yaklaşımlarının doğuşu sağlanmıştır. Güvenlik yaklaşımına farklı bir bakış açısı sunan önemli kuramlardan olan sosyal inşacılık, beraberinde güvenliğin sosyal inşasına dayanan Kopenhag Okulu'nun çıkışına da fırsat sağlamıştır.

2.2.1. Sosyal İnşacılık, Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme

1980 ve 1990'lı yıllar, realist ve neo-realistlerin bakış açılarına karşı çıkan güvenlik çalışmalarında alternatif eleştirel yaklaşımların ortaya çıkmaya başladığı ve böylelikle güvenliğin kavram ve kapsamında değişimlerin yaşandığı bir dönemin başlangıcıdır. Bu dönemde, güvenliğin ana öznesinin, yani başlıca referans noktasının birey olabileceği varsayımı güvenlik çalışmalarına eleştirel yaklaşan kuramcıların çıkış noktasıdır. Bu inşacı paradigma gibi eleştirel yaklaşımlar, kimlik, kimliğin söylemsel ve tarihsel oluşumu gibi farklı noktaları esas almaktadır (Buzan ve Hansen, 2009, s. 197). Realistlerin aksine eleştirel yaklaşanlar devletleri sorunun çözümü yerine, sorunun kendisinin parçası olabileceğini savunmaktadır. Bu nedenle analizlerinde baş aktör olarak devleti ele almamaktadırlar. Güvenliği ise, bireye ve özellikle kimliğe odaklanarak açıklamaktadırlar. Güvenliğin, ancak bireyi ve grupları yapabileceklerinden alıkoyan fiziki, ekonomik, sosyal, siyasi ve diğer kısıtlamalardan özgür kılmak şeklinde tanımlanan birey özgürleştirilmesiyle sağlanabileceğini savunmaktadırlar (Baylis, 2008, s. 81).

Yeni dönemin temel paradigmalarından biri olan sosyal inşacı yaklaşım, realizmin yaşanılan dünyayı açıklama çabasının aksine anlaşılmasını sağlamaya odaklanmıştır. Bu yönüyle ise sonuç odaklı bir inceleme yapmaktadır. Realizm rasyonel devlet diyerek devlet çıkarına odaklanırken, sosyal inşacılık belirlenen çıkarın doğru olduğunun nasıl bilindiğine ve o çıkarın nasıl oluştuğuna odaklanmaktadır. Bu noktada

Wendt, devletlerin birbiriyle girdikleri etkileşim sonucu oluşan algı ile bu çıkarın şekilleneceğini belirtmektedir (Wendt, 2013, s. 18). Örneğin; realist yaklaşımda, devletin çıkar noktasının devamlılığı esastır. Dolayısıyla realizm, devletlerin kimliklerine bakılmaksızın büyük, küçük, otoriter, demokratik gibi tüm devletlerin ortak çıkar doğrultusunda aynı davranacağını belirtmektedir. Ancak sosyal inşacılar, devletlerin kimliklerindeki farklılığın çıkar ve davranışta farklılığa neden olacağını düşünmektedir. Nitekim buradaki kimlik kavramı sabit değildir, aksine ilişkisel ve özneler arasındır ve bu durum kimliklerin ve çıkarların zaman içinde ve farklı şartlarda değiştiğini ifade etmektedir (Balkan-Şahin, 2015, s. 4).

Sosyal inşacılık, uluslararası politikanın temellerinin maddi yapılara değil de sosyal yapılara dayandığını savunmaktadır. Sosyal yapılar; ortak bilgi, maddi kaynak ve eylemlerden oluşup ortak anlayışlar, beklentiler ve bilgi tarafından belirlenmektedir (Baylis, 2008, s. 79). Alexander Wendt, güvenlik ikilemini de bir sosyal yapı olarak değerlendirir. Wendt'e göre devletler, diğer devletlerin niyetlerine yönelik en kötü varsayımlara sahiptir. Bu güvensizlik ortamında güvenlik ikilemi ise çıkarlarını kendi kendine yetme olarak kabul eden devletlerin, özneler arası anlayış ile oluşturduğu bir sosyal yapıdır. Buna göre güvenlik toplumu ise, devletlerin sorunlarını savaştan çözebilecekleri ve "güven" ortak bilgisini içeren bir sosyal yapıdır (Baylis, 2008, s. 79). Bu noktada, sosyal inşacılıkta etkileşim sonucu oluşan algılama ve karşılıklı öznelerarası anlam yükleme önemli bir noktadır. Sosyal inşacılık, güvenlik konularına da öznelerarası anlam yükleyerek yaklaşmaktadır. Bu yaklaşıma göre güvenlik konusunda esas nokta silahın kendisini değil, aktörler arasındaki ilişkidir (Özerim, 2012, s. 11). Buradan hareketle asıl tehlike bu silahın kullanılıp kullanılmaması değil, ilişkilerde *düşman* algısının olup olmamasıdır.

Sosyal inşacılar, sistemin insansız ve toplumsuz düşünülmemeyeceğinden yola çıkarak uluslararası ilişkileri insanların etkileşimi sonucu olarak yaratılan ilişkiler olarak görmektedir. Dolayısıyla yapı-yapan etkileşimi sosyal inşacı kuramda çift yönlü ilerlemektedir. Bu noktada, Wendt, "*Anarchy is What States Make of it*" isimli ünlü çalışmasında genel olarak, yapının aslında devletler tarafından şekillendirilebileceğini ve oluşturulan yeni yapıdan ise yine devletlerin kendisinin etkileneceğini belirtmektedir. Nitekim buradaki yapı-yapan, Kopenhag Okulu'ndaki güvenlikleştirme-karar verici kapsamında değerlendirilebilir.

Sosyal inşacı kuramda önemli noktalardan biri de Richard Ashley'in (1984, s. 230) belirttiği üzere ortak bilgi (*collective meaning*) biçimidir. Güç politikaları veya

realpolitik fikri ancak devletler bunu uluslararası politika kuralı olarak gördüğü sürece geçerli ve önemlidir (Baylis, 2008, s. 79). Toplum tarafından oluşturulan ve kabul edilen ortak bilginin gerçekliği yaratma gücü mevcuttur. Bu noktada Wendt, güvenlik ikilemleri ve savaşların kendi kendini doğrulayan varsayımlar olduğunu savunmaktadır. Bir sonraki aşamada bahsedilen Kopenhag Okulu'nun dayandığı bir sütun da budur. Güvenikleştirme ancak insanlar tarafından kabul edilirse başarılı olmaktadır.

Nicholas Onuf ise ana akım teorilere eleştirisini Soğuk Savaş'ın bitişinin tahmin edilememesi üzerinden yapmaktadır. Soğuk Savaş süresince askeri açıdan güç kıyaslaması yapılmasına rağmen, ekonomik gücün azaldığını veya komünist ideolojinin zayıflamaya başladığını göremedikleri noktasında eleştirip askeri güç dışındaki unsurların önemine değinmektedir. Sistemin anarşikliğine odaklanan neorealistlerin, norm ve değerleri göz ardı ettiğini vurgulamaktadır (Onuf, 2014, s. 1- 2).

Onuf, Wendt gibi, Kenneth Waltz'u yapının açıklanamayacağı temel noktasında eleştirmektedir. Devletlerin davranışlarının, uluslararası sistemin yapısına bakılarak değil de çıkarları ve davranışları belirleyen kimliklere bakarak anlaşılacağı belirtmiştir. Her devletin kimliği farklı olacağı için de tüm devletlerin davranışı aynı olarak kabul edilemeyecektir. Referans nesneleri ve bunlara yönelecek tehditler kişiden kişiye ve devletten devlete değişebileceğinden dolayı sosyal inşacı kuram güvenliğin temelinde normlar ve değerleri vurgulamaktadır (Yüksel, 2013, s. 1).

Güvenlik kavramındaki dönüşüme katkı sağlayıp sosyal inşacı kuram kapsamında gelişen ve yeni güvenlik çalışmalarını oluşturan kuramlardan biri de Kopenhag Okulu'dur. Bu yeni yaklaşım, sosyal inşacı yaklaşımı temel alarak güvenikleştirme literatürünün oluşmasını sağlamıştır. 1980'li yıllar sürecinde güvenlik kavramının geleneksel kavramından uzaklaşarak askeri olmayan güvenlik tehditlerine doğru genişlemesi Kopenhag Okulunu etkileyen bir gelişme olmuştur. Bu noktada Kopenhag Okulu, Barry Buzan, Ole Waever, Elzbieta Tromer, Pierre Lemaitre, Jaap de Wilde gibi önemli kuramcılar tarafından 1985 yılında, Kopenhag Üniversitesi bünyesinde bulunan "*Bariş ve Çatışma Araştırma Merkezi*" içerisinde Avrupa Güvenliği çalışma alanında "*Avrupa Güvenliğinin Askeri-Olmayan Boyutları*" üzerinde çalışmalar yapılması sonucu oluşturulmuş bir kuramdır. McSweeney (1996), Buzan ve Waever'ın birbirleriyle çakıştıklarını vurgulamak, toplumsal güvenlik konusuna teorik temelde yaklaşmak yerine artan milliyetçilik olaylarının baskısıyla çalıştıklarını belirtmek ve kimlik güvenliği yaklaşımlarını eleştirmek için yazdığı makalede, bu yaklaşıma *Kopenhag Okulu* adını vermiştir. Buzan ve Waever ise 1997 yılında ele

aldıkları çalışmada kuramsal yaklaşımlarına yönelik McSweeney'in ifade ettiği tanımlama olan Kopenhag Okulu ismini kabul etmiş ve eleştirileri cevaplamıştır. Böyle bir çalışma ihtiyacının, etnik çatışmalar veya göç gibi çeşitli açılardan yapılan çalışmalardaki dar güvenlik kuram eksiliğinden doğduğu belirtilmiştir. Kimliğin sabit olarak ele alındığı eleştirisi ise devletlerin de sabit olmadığını, Fransa'nın yüzyıllar boyunca değiştiğini ancak bir Fransız güvenlik politikası olduğu örneğiyle açıklanmıştır (Buzan & Waeber, 1997, s. 242- 244).

Geliştirilen Kopenhag Okulu, gelenekselci yaklaşımın kısıtlı tanımlamasını eleştirip geleneksel ve genişlemeci yaklaşımlar arasından üçüncü bir seçenek olarak doğmaktadır. Kopenhag Okulu bir yandan güvenlik çalışmalarının askeri tehdit ve devlet merkezli çalışmalara indirgenmemesini savunup, diğer yandan bireylerin mevcudiyetini ve refahını bozacak her şeyin güvenlik problemi şeklindeki kabulünün güvenlik kavramının anlam ve önemini kaybettireceği endişesini belirtmektedir (Akgül-Açıkmeşe, 2011, s. 58). Onlar için güvenlik, belirli hakların ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına neden olduğu için pozitif bir değer olarak görülmemektedir.

Kopenhag Okulu; *sektörel güvenlik yaklaşımı, bölgesel güvenlik yaklaşımı ve güvenlikleştirme/güvenlikdışlaştırma* teorileri ile güvenlik çalışmalarına 3 temel katkıda bulunmuştur (Baysal & Lüleci, 2015, s. 71). Sektörel güvenlik yaklaşımı, güvenlik kavramının genişlemesi ile ilişkilidir. Soğuk Savaş sonrası yaşanan dönüşüm sürecinde, tehditlerin askeri boyutunun yanı sıra göç, insan kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti, doğal afetler, çevre sorunları, salgın hastalıklar gibi çeşitli alanlara yayılarak genişlemesi, Kopenhag Okulu'nun güvenliğin askeri olmayan yönüne odaklanmasını sağlamıştır. 1983 yılında Buzan, "*People, States and Fear*" isimli kitabında, güvenlik kavramının askeri tehditlerin ötesinde kavramsallaşması karşısında konuların sektörel güvenlik yaklaşımı ile incelenmesi gerektiğini belirtmiştir (Akgül-Açıkmeşe, 2011, s. 48). Bu çerçevede Kopenhag Okulu güvenliği, askeri güvenliğin yanı sıra farklı güvenlik alanlarını da ele alarak 5 sektör etrafında sınıflandırarak incelemektedir. Bu sınıflandırma *askeri, siyasi, ekonomik, toplumsal ve çevresel* güvenlik sektörü şeklindedir (Buzan, 1983, s. 75- 83). Buzan'a göre genişleyen güvenlik tanımlamasını sektörlere ayırarak incelemek bütüncül olan güvenlik yaklaşımını lenslerle incelemektir. Ona göre bu inceleme, mevcut konunun belirli bölümlerinin yakından, özel olarak ve ayrıntılı şekilde incelenmesidir. Bu noktada *toplumsal* sektör, göç, entegrasyon, açlık, dil ve kültür gibi kolektif kimliğe yönelik olan konuları içermektedir. *Çevresel* sektör, referans nesnesi olarak çevreyi ele alarak, insan aktivitesi ve çevre arasındaki ilişkiye

odaklanmaktadır. *Ekonomik* sektör, devletin refah seviyesi arttırmak odaklı olduğu için ticaret, finans ve üretim ile ilgilenmektedir. *Siyasi* sektör, devletlerin bütüncül olarak sürekliliği, yönetim ilişkileri, hükümet sistemleri ve dayandıkları inanç sistemi olan ideolojilerini kapsamaktadır. *Askeri* sektör ise kuvvete dayalı baskı ilişkilerini içeren devlet içi ayrılıkçı hareketler, terörizm veya dış tehditler benzeri konuları kapsamaktadır (Buzan, Waever & de Wilde, 1998, s. 7-27; Waever, 2008, s. 153- 158).

Kopenhag Okulu'nda güvenlik konusunun referans nesnesi de önemli bir noktadır. Güvenliğin kime yönelik sağlanması gerektiği noktasında bir uzlaşma yoktur. Çevreye yönelik problemler güvenlik tehdidi olarak sınıflandırıldığında referans nesnesi biyosfer, o çevrede yaşayan bitkiler, hayvan türleri, insan veya toplum olabilmektedir. Bu açıdan, sektörel inceleme farklı güvenlik tehditlerini gruplandırıp etki yaratacak referans nesnesini daha kapsamlı ele almayı sağlamaktadır.

Sektörel güvenlik dinamiklerinin referans nesnelerinden veya sektörlerden bağımsız olarak paylaştıkları ve bu sayede farklı güvenlik türlerini ortak bir alanda birleştiren noktalar mevcuttur (Waever, 2008, s. 158). Belirli bir tehdit algılaması farklı devletlerde farklı güvenlik türündeki endişe olarak ortaya çıkabilir. Bu noktada, askeri, ekonomik, siyasi, çevre güvenliği gibi çeşitli güvenlik noktalarını bir arada çalışmak gereklidir.

Kopenhag Okulu, işlevsel açıdan yapmış olduğu sektörel analiz çerçevesinde güvenlik kavramını bu 5 sektör çerçevesinde incelerken, bölgesel güvenlik kompleksi ile alansal ayırım yapmaktadır. Bölgesel güvenlik kompleksi, güvenliğin bölgesel dinamiklerini yeniden ortaya çıkarmaya odaklanmıştır (Baysal & Lüleci, 2015, s. 73). Kopenhag Okulu'na göre tüm devletler güvenlik konusunda birbirleriyle iç içedir. Çünkü güvenlik, diğer devletlere karşı değil, diğer devletlerle birlikte kazanılan bir durumdur. Bu bağımlılığa rağmen, güvenlik tehlikesi birbirine yakın olan devletlerde güvenlik algıları ve kaygılarını daha çok ortaklaştırmaktadır. Bu ise bölgesel olarak güvenlik komplekslerinin oluşmasına neden olmaktadır. Nitekim bu yaklaşım, AB çatısı altında coğrafi olarak yakın olan devletlerde görülmektedir. AB üye devletlerinin coğrafi konumlarının yakınlığı, bir bölgesel güvenlik kompleksi oluşturmaları sonucunu doğurmaktadır. Ancak, bölgelerin kurumlar arasındaki tutumlarında ortak bir görüşe sahip olup olmadığı, yani ortak bir sektörel güvenlik yaklaşımına sahip olup olmadıkları bu çalışma ile incelenmektedir.

Kopenhag Okulu'nun bir diğer temel yaklaşımı ise güvenlikleştirme teorisidir. Güvenlikleştirme, “*nasıl*” sorusu çerçevesinde güvenlik kavramına sorgulayıcı olarak

yaklaşmayı içeren en önemli terimlerden biridir (McDonald, 2008, s. 3- 5). Bu yaklaşım bir unsuru güvenlik tehdidi yapanın kim veya ne olduğuna ve bu unsurun güvenlik unsuru olarak nasıl sunulduğuna odaklanmaktadır. Buna göre güvenlik konusu söz-eyleme (söz-edim) dayanmaktadır. Söz-eylem yaklaşımına göre sorunlar doğrudan güvenliğe tehdit oluşturmaz. Aktörler, bu sorunları güvenlik tehdidi olarak oluşturmayı seçer ve sonucunda konu güvenlikleştirilmiş olur. Bu yaklaşım, güvenlikleştirmede tehditlerin boyutu veya kapsamı ile birlikte zamanlamanında önemli olduğunu ve söylemde ifade edilmeyen hiçbir şeyin tehdit sayılmayacağını savunmaktadır (Akgül-Açıkmış, 2011, s. 59). Bu kavram, ilk kez Ole Waever tarafından “*Securitization and Desecuritization*” çalışması ile ortaya konmaktadır. Waever’ın çalışmasında belirttiği güvenlik tanımı şöyledir:

“Sonuç olarak güvenlik nedir? Dil teorisinin yardımı ile güvenliği bir söz-eylem olarak kabul edebiliriz. Bu kullanımda, güvenlik çıkardan bağımsız daha gerçek bir şey değildir. Sözüün kendisi eylemdir. Söylemenin kendisiyle bir şey yapılır (iddiaya girmek, söz vermek, bir gemiye isim vermek gibi). Bir devlet temsilcisi, güvenlik kavramını telaffuz ederek belirli bir gelişmeyi özel bir alana taşır ve bu gelişmeyi engellemek adına gerekli tüm araçları kullanabileceği özel bir hak iddiasında bulunur” (Waever, 1998, s. 6- 7).

Kopenhag Okulu’na göre güvenlikleştirme, bir konunun tehdit unsuru şeklinde siyasi alana taşınıp acil olağanüstü tedbirler alınmasını meşru kılan durum olarak açıklanmaktadır. Tehdit olarak sunulan konu diğer konular üzerinde öncelik sahibi olur. Olağanüstü tedbirleri almak isteyen aktör belirli bir konuyu güvenlikleştirmeyi seçmektedir. Bu yönüyle güvenlikleştirme yaklaşımı aslında, bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç içerisinde güvenliğe yönelik tehditler, bu tehditlere yönelik acil önlemlerle birlikte sunulmakta ve dinleyici kitlenin bu tehdidi kabul edip, acil önlemleri desteklenmesi beklenmektedir. Başarılı bir güvenlikleştirme için esas nokta ilgili kitlenin mevcut tehdidi kabulüdür. Aksi takdirde, sorun güvenlik sorunu olarak ele alınmayacaktır (Buzan, Waever & de Wilde, 1998, s. 25).

Güvenlikleştirmenin gerçekleşmesi 3 aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama güvenlikleştirmeyi seçen aktörün söz-eylem yoluyla konuyu belirli bir referans nesnesine tehdit olarak inşa etmesi ile başlamaktadır. Ancak bunun sağlanması başarılı bir güvenlikleştirme oluşturmaz. Bu yüzden ikinci aşama olarak güvenlikleştirmeyi seçen aktörün yanı sıra hedef kitle olan dinleyicilerin de konuyu güvenliği tehdit edici unsur olarak benimsemesi gerekmektedir. Üçüncü aşama ise güvenlik tehdidi olarak inşa edilen sorunları çözmek için gerekli acil ve olağanüstü tedbirlerin alınmasıdır

(Akgül-Açıkmeşe, 2011, s. 61).

Güvenlikleştirmenin üç aşamasında öne çıkan üç öge bulunmaktadır: *referans nesnesi, güvenlikleştirici aktör ve işlevsel aktörler*. *Referans nesnesi*, mevcudiyetini sürdürmesi noktasında güvenliği tehdit edilen unsurdur. Güvenlikleştirme çalışmalarında önem gösteren referans nesnesinin büyüklüğü *mikro, makro ve orta* düzey olmak üzere 3 düzey şeklinde sınıflandırılmaktadır. *Mikro* düzeyde sınıflandırılan referans nesneleri küçük topluluklar veya bireyleri içerirken, *makro* düzeyde referans nesnesi tüm insanlığı ilgilendirmektedir. Ancak, başarılı bir güvenlikleştirmeyi mikro ve makro düzeyde yapmaktan ziyade, devlet, ulus gibi toplulukları içeren *orta* düzeyde yapmak daha kolaydır (Baysal & Lüleci, 2015, s. 77-78). Güvenlikleştirme eylemi bir referans nesnesine yapılabileceği gibi birden çok referans nesnesini de hedef alabilir. Örneğin, ekonomik, siyasi veya diğer nedenlerle göç eden kişilerin hedef ülkelerdeki sosyal yapıyı etkilediği ve göçmenlerin hayatlarının tehdit edildiği söylemleri ile makro düzeyde, göç konusunun Avrupa'nın toplumunun ekonomik güvenliğine yönelik tehdit olduğu söylemi ile mikro düzeyde ve AB'nin güvenliğine tehdit olduğu söylemleri ile orta düzeyde güvenlikleştirilme gerçekleştirilmektedir.

Güvenlikleştirme öğelerinden bir diğeri, güvenlik sektörlerine göre çeşitlilik gösteren ve güvenlik konusundaki kararları etkileyen medya gibi *işlevsel aktörlerdir*. Bunlar güvenlikleştirici aktörün güvenlikleştirme sürecini kolaylaştırıcı etkiye sahiptir. İşlevsel aktörler ile referans nesnelere yönelik başarılı bir güvenlikleştirme yapılması sağlanır.

Son öge olarak *güvenlikleştirici aktör*, söz-eylem yoluyla bir konuyu güvenlik alanına taşıyan hükümetler, siyasi liderler, bürokratlar, lobi ve baskı gruplarını gibi kişi veya grupları içermektedir. Bir konu tarafından tehdit altında olan referans nesnesi, güvenlikleştirici aktörün kendisi veya konunun güvenlik konusu olduğuna inandırılmaya çalışılan dinleyicileri de olabilir. Özellikle, uluslara yönelik tehditlerde vatandaşlar hem hedef kitle hem de tehdit edilen referans nesnesi olabilmektedir (Baysal & Lüleci, 2015, s. 80). Böyle durumlarda, güvenlikleştirici aktörün, bizzat tehdit altında olan hedef kitleyi ikna etmesi kolaylaşmaktadır.

Bir konunun güvenlikleştirme boyutuna taşınıp taşınmayacağı güvenlikleştirici aktör tarafından belirlenir. Bu durum Buzan ve Bilgin'e göre politik bir boyut taşımaktadır (Bilgin, 2010, s. 83). Aynı zamanda, güvenlikleştirici aktör konuyu güvenlikleştirirken öznel bir süreçten geçmekteyken, konuyu güvenlikleştirme öznelerarası bir süreç oluşturmaktadır (Buzan vd., 1998, s. 30). Bu noktadaki

öznelerarasılık, konunun güvenliğe tehdit unsuru olup olmadığına karar vermedeki güvenlikleştirici aktör ve hedef kitle arasındaki etkileşimi sonucu sosyal inşaya dayanmaktadır.

Güvenlikleştirme eylemini başarılı bir şekilde gerçekleşmesinde güvenlikleştirmeyi kolaylaştıran *kolaylaştırıcı koşullar* önemlidir. Güvenlikleştirici aktörün sosyo-politik konumu, güvenlikleştirme dönemi, tehdit unsuru olarak sunulacak konunun niteliği ve niceliği kolaylaştırıcı koşullara örnektir. Kopenhag Okulu'na göre kolaylaştırıcı koşullar iki kategoriye ayrılmaktadır: *iç (dilsel) koşullar* ve *dış (toplumsal) koşullar* (Baysal & Lüleci, 2015, s. 82). Kopenhag Okulu'na göre güvenlikleştirmenin başarısı, iç ve dış koşulların birlikte kullanılması ile orantılı ilerlemektedir. Ancak, McDonald ve Balzacq gibi kuramcılar, Kopenhag Okulu'nun ortaya koyduğu kolaylaştırıcı koşul tanımlamasının yüzeysel olmasını eleştirmektedir. McDonald (2008, s. 571), güvenliğin sosyal inşası çalışmalarında, söylemlerin oluştuğu sosyal, kültürel, politik veya ekonomik çevre, tarihi geçmiş, güvenlikleştircinin kişisel-kimliksel bilgileri ve konumu gibi unsurlarının incelenmesinin gerekliliğine değinmiştir. Tehdit olarak sunulacak unsurların farklı ülkelerde değişikliklerin göstermesinin, aynı unsurun farklı ülkelerde farklı güvenlik sektörlerini tehdit etmesinin, güvenlikleştirici aktörün tehdit inşasındaki başarısının buna bağlı olduğu savunmaktadır. Balzacq (2005, s. 173-184) ise başarılı güvenlikleştirmenin, ağırlıklı olarak güvenlikleştirici aktörün söylemlerini iç ve dış koşullar çerçevesinde hedef kitlenin özelliklerine göre sunulması gerektiğini savunmaktadır. Buna göre hedef kitleyi etkileyip, konunun güvenlik sorunu olarak kabul edilmesinin sağlanması öncelikle hedef kitlenin duyguları, inançları, istekleri ve çıkarlarının doğru analiz edilip konuşmanın bu doğrultuda yapılmasından geçmektedir. Ayrıca, güvenlikleştirmenin başarısı için hedef kitlenin sayısal olarak hacmi ve konuya ilgisi açısından çapı önemlidir (Baysal & Lüleci, 2015, s. 87).

Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme kavramına yönelik geliştirdiği anti-tez şeklinde ele alınan diğer bir yaklaşımı *güvenlikdışlaştırma*dır. Güvenlikdışlaştırma, güvenlik alanında olan ve tehdit olarak kabul edilen bir konunun güvenlik dışına taşınması anlamına gelmektedir. Güvenlikleştirme yaklaşımı, siyasi hayatta bazı konuların öncelikliler arasına taşınması, kuvvet kullanımının meşrulaştırılması ve benzeri olağanüstü önlemlerin önünü açan acil bir durumu ifade etmektedir. Bu durum ise güvenlikleştirmenin, siyasetin normal akışını aksatması nedeniyle siyasi hayata bir sakıncası olduğu fikrinin gelişmesine neden olmaktadır (Akgül- Açıkmeşe, 2014, s. 250). Çünkü sorunların siyasi alanda tutulması, çözüm bulmayı kolaylaştıran ve

istenilen bir çözümü uygulamanın önünü açan bir seçim olmaktadır. Bu nedenle, siyasetin daha çok işleyebilmesi için güvenliğin daha az gündeme taşınması gerekmektedir (Baysal & Lüleci, 2015, s. 83). Dolayısıyla Kopenhag Okulu kuramcılarının güvenlik konusundaki başlıca normatif duruşu güvenlikdışlaştırmadır (Buzan vd., 1998, s. 204– 209). Waever (1998, s. 10) güvenlikdışlaştırma konusuna şu şekilde değinmektedir:

“Tehditleri meydan okumaya çevirerek ve güvenliği siyasete çevirerek, Batı’nın yumuşama yanlısı aktörleri Doğu’daki elitleri güvenlik terimini kullanmak ve uygulamaktan alıkoymaya ve açık siyasi tartışmaya yer açmaya çalıştılar. Her ne kadar bu strateji 1989’daki değişimde hayati olduğunu kanıtlamamış olsa da, yumuşama sürecinde çok önemli etkileri olduğu göz ardı edilemez.”

Bu noktada Kopenhag Okulu, savaşlarla anılan Avrupa’nın İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşadığı dönüşümle birlikte barışlarla anılmasının, AB’li devlet adamlarının konuları güvenlik dışına taşınması ile sağlandığını savunmaktadır (Bilgin, 2010, s. 82). Bu nedenle Kopenhag Okulu’na göre yapılması gereken, sadece devletin bekasını ilgilendiren konuların güvenliği tehdit edici sorun olarak görülmesi ve diğer konuların güvenlik dışına taşınması stratejisi benimsenmesidir.

Tüm bu çerçevede Kopenhag Okulu önemli varsayımlara sahip olmasının yanı sıra eleştirilere de maruz kalmaktadır. Öncelikle genişleyen güvenlik çalışmaları döneminde dahi geleneksel yaklaşım savunucuları, dar güvenlik tanımlamasını bu dönemde de desteklemiştir. Bu noktada Stephen Walt eleştirilerini şu şekilde sunmaktadır:

“...bazı yazarlar, güvenlik kavramının yoksulluk, çevre sorunları, AIDS, uyuşturucu kaçakçılığı gibi konuları kapsayacak şekilde derinleştirilmesini önermektedir. ...güvenlik çalışmalarını aşırı derecede genişletmek, kirlilik, çocuk istismarı ve ekonomik sorunların birer güvenlik tehdidi olarak görülmesini sağlar. Alanı bu şekilde tanımlamak, onun tutarlılığına zarar verir ve önemli sorunlara çözüm bulmayı zorlaştırır.” (Walt, 1991, s. 213)

Ayrıca, Kopenhag Okulu’nun, tehditlerin dil aracılığıyla, aktörler tarafından sosyal olarak inşa edildiği yaklaşımı (söz-edim yaklaşımı) eleştirilere tabii olduğu diğer bir noktadır. Williams (2003, s. 527), *“Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics”* isimli çalışmasında, Kopenhag Okulu’nun güvenlik konularının sözel olarak inşa edilmesine önem atfederken medya gibi güvenlik konularında önemli rol oynayan görselleri göz ardı etmesini eleştirmektedir. Bu şekilde ele alındığında, söz-edim gibi görsel-edim kavramının da gelişmesi gerekmektedir. Nitekim söz-eylem ile gerçeklik yaratılıp referans nesnesinin kabulü sağlanabileceği gibi kullanılabilecek

görsellerle de bu başarılabilir.

Bir diğer eleştiri ise Kopenhag Okulu'nun geniş kuramsal yapısına karşın güvenlikleştirici aktör konusuna kapsamlı yaklaşmaması noktasında yapılabilir. Kopenhag Okulu, değişen güvenlik yaklaşımı çerçevesinde farklı tehdit türlerini değerlendirmekte, sektörel güvenlik yaklaşımı ile bu tehditleri sınıflandırmakta veya güvenliği tehdit edilen referans nesnesi konusunda devlet, birey, toplum, çevre gibi çok çeşitli yaklaşmaktadır. Ancak, referans nesnesinin asıl kısıtlılığı güvenlikleştirici aktör ve aktörün almaya çalıştığı olağanüstü önlemler konusundadır. Bu süreç, güvenlikleştirici aktör olarak siyasi elitler veya karar alıcılar tarafından sıkıyönetim uygulanması veya belirli bir yasanın kabulünün sağlanması şeklinde olabileceği gibi daha alt seviyelerde de gerçekleşebilmektedir. Çıkar grupları olarak büyük şirket sahipleri arasında medya gibi önemli alanları kontrolünde bulunduranlar düşünüldüğünde güvenlikleştirici aktör çok daha geniş bir kapsama sahip olmaktadır.

Sonuç olarak, Kopenhag Okulu tarafınca ele alınan güvenlik söyleminin asıl amacı, güvenliğin kapsamını veya ilgili tehdidi açıklamak değil bunların inşa süreci oluştuğunu göstermektir. Güvenlikleştirici aktör, ilgili önlemleri alabilmenin önünü, bu inşa süreciyle açmaktadır. Göçün güvenlikleştirilmesi de bu kapsamda değerlendirilebilecek bir olgudur. Göç konusu, devletler için gerçek anlamda ekonomik, siyasi veya kültürel bir tehdit olabileceği gibi siyasi elitler tarafından güvenlikleştirme konusunun öznesi olarak da inşa edilebilmektedir. Böylesine bir incelemenin AB içerisinde yapılabilmesi için öncelikle göç kavramı değerlendirilmelidir.

2.3. Kavramsal ve Tarihsel Boyutuyla Göç Olgusu

Göç olgusu, tarih öncesi çağlardan günümüze, çeşitli etkenlere, farklı zaman ve mekânlara dayanarak gerçekleşen bir harekettir. Dolayısıyla geniş kapsamlı göç literatüründe birbiriyle benzeşen terimlerin çokluğu nedeniyle yaşanan anlam karışıklığını önlemek ve nedensel zeminde göçü anlamak amacıyla, tezin bu bölümünde, göçün kavramsal çerçevesi tanıtılmaktadır.

Göç, genel anlamıyla, insanların bir yerleşim yerinden farklı bir bölgeye, mevcut siyasi, ekonomik veya çevresel sorunlar gibi çeşitli nedenlerle hareket etmesi olarak tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK) “*ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret*” şeklinde tanımlamıştır.

Uluslararası Göç Örgütü (UGÖ) ise göçü şu şekilde tanımlamaktadır:

“Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya Devlet içinde yer değiştirmesidir. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna, mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin ve aile birleşimi gibi farklı amaçlarla hareket eden kişilerin göçü de dahildir.”

Kısa süreli yer değişiklikleri haricindeki coğrafi mekân değiştirme eylemi, ülkeler arası olabileceği gibi ülke içerisinde olabilmektedir. Menşei ülke içerisinde kalmak koşuluyla ikamet değiştiren kişiler iç göçmen olarak adlandırılmaktadır (Çam, 2013, s. 11). Dış göç veya uluslararası göç ise menşei ülkenin terk edilip, uluslararası bir sınırın ötesine geçme anlamındadır (GTS, 2009, s. 65). Aynı zamanda uluslararası göç, çok boyutu ve çok yönü olan bir şemsiye terimdir ve mülteci, sığınmacı, ekonomik nedenli işçi göçü ve aile birleşimi göçleri gibi çeşitli boyutlara sahiptir. Farklı nedenlerle farklı süreçler sonucu gerçekleştirilen bu göç türleri, kimi zamanlarda birbirlerinin yerlerine yanlış kullanımlara sahip olmaktadır.

Öncelikle göçmen kavramı, zorlama unsuru olmaksızın göç edenleri kapsayıp kapsamayacağı tartışmaları nedeniyle, uluslararası temelde kabul gören tanımlamaya sahip değildir (Çam, 2013, s. 12). Ancak, genel olarak, sosyal şartlarını iyileştirmek ve gelecek beklentilerini arttırmak amacıyla başka ülkelere giden kişileri kapsamaktadır (GTS, 2009, s. 28). Birçok ülkenin temel aldığı tanım olan BM’ye göre, olağan olarak yaşadığı ülkenin dışında en az 1 yıl yaşayan kişidir (Şemşit, 2010, s. 9).

Mülteci kavramı ise hukuki zeminde 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Birleşmiş Milletler Cenevre Sözleşmesi’ne dayanmaktadır. Bu kapsamda Bölüm 1 Madde 1’e göre mülteci, *"ırkı, dinî, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişi"* olarak tanımlanmaktadır. Ancak 1951 yılında tanımlanan bu kavram günümüz şartlarını kapsamama noktasında eleştirilmektedir. Tanımda yer alan nedenler olan *din, ırk, bir gruba aidiyet, milliyet veya siyasi düşüncenin* yanı sıra günümüz şartlarında insanları yerinden eden birçok faktör söz konusudur. Örneğin, küresel ısınma konusu, kuraklığa neden olduğu bazı ülkeler için hayati tehlikeler içermektedir. Benzer şekilde temiz suya erişim sorunu Güney Sudan’da insanların kitlesel göçüne neden olan bir durumdur. Doğal afetler veya iklim değişiklikleri de bu tartışmalara örnek gösterilmektedir. Bu eksiklikleri gören ve farklı noktalara değinen farklı mülteci tanımlamaları da mevcuttur. Örneğin; Afrika Birliği Örgütü Mülteci Sözleşmesi ve

1984 Cartagena Mülteciler Bildirisi; saldırganlık, işgal, genel şiddet olayları, kamu düzeni bozuklukları gibi nedenler sonucunda göç eden insanları da bu statüye eklemiştir (Yazan, 2014, s. 40). 27 Mart 1994 tarihli Arap Ülkelerinde Mültecilerin Durumunu Düzenleyen Arap Sözleşmesi ise “...savaş, işgal, yabancı denetimi, ülkenin bütününde veya bir bölümünde kamu düzenin ciddi bir şekilde bozulmasıyla sonuçlanan doğal afet ve yıkıcı olaylar...” ifadesi ile tanımlamıştır (Akalin, 2013, s. 48-49). Doalyısıyla bölgesel/ülkesel tanımlamalardaki farklılıklar nedeniyle bir ülkede mülteci statüsüne sahip bir kişi başka ülkede mülteci sayılmayabilir. Bu çalışmada, AB’nin göç politikası incelenecek olmasından dolayı, tüm AB üyesi devletlerin ortak bir şekilde onayladığı BM’nin 1951 tarihli Mültecilerin Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi’ndeki mülteci tanımlaması esas alınmıştır. Nitekim bu tanımlama Avrupa Konseyi Yönergesinin 2. Maddesinde ifade edilen mültecilik statüsüyle uyumludur. AB’ye göre mülteci kavramı “ırk, din, milliyet, siyasal görüş ya da belirli bir sosyal gruba üye olmak nedeniyle zulüm göreceğine dair yerinde bir korkuyla uyruğunda olduğu ülkenin dışında olan ve söz konusu korku nedeniyle kendisini o ülkenin korumasına bırakmak istemeyen bir üçüncü ülke uyruklu ya da, yukarıda belirtilen nedenlerle önceki daimi ikamet yeri olan ülkenin dışında olup da o ülkeye dönemeyen ya da söz konusu korku nedeniyle, dönmek istemeyen vatansız bir kişi” şeklindedir (T.C.İ.B., 2005, s. 212).

Mülteci kavramı ile karıştırılarak kullanılan sığınmacı, bir ülkede mülteci olma hakkı arayan, bunun için başvuran ve mülteci statüsüne başvuru sonucunu bekleyen kişilerin statüsünü belirtmektedir. Yerinden edilmiş kişi ise devletinden, doğal ya da insan kaynaklı sebeplerden, yaşam ya da geçim zorlukları veya kendisini mülteci yapacak tehlikelerden dolayı zorlama unsuru bulunduran hareketi tanımlamaktadır.

Tablo 1. Göç Türleri

Göçün Akış Alanı:	İç Göç	Uluslararası Göç
Göç Sürecinde Geçirilen Zaman:	Geçici Göç	Daimi Göç
Göç Akış Türü:	Bireysel Göç Etme	Kitlesele Göç Etme
Göçün Yasallık Durumu:	Yasadışı/ Kayıt-dışı, Düzensiz Göç	Yasal/ Kayıtlı, Düzenli Göç

Kaynak: Memişoğlu, F. (17 Temmuz 2017). *ORSAM Ortadoğu Yaz Okulu*. <https://www.youtube.com/watch?v=RfcuXHonxa8>. Erişim Tarihi: 15 Kasım 2017.

Göç kavramı içeriğindeki bu çeşitlilik göç çalışmalarında sınıflandırma ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Alan açısından ikamet değişikliği kapsamındaki göç hareketleri menşei ülke içerisinde gerçekleşerek iç veya yerel göç olarak kalabileceği gibi sınır aşan hareketler şeklinde uluslararası göç olarak da gerçekleşebilmektedir. Zaman açısından yapılan ayırım ise kalış süresine yöneliktir. Gerçekleşen göç hareketleri ise bireysel veya çoğunlukla çatışma durumlarındaki gibi kitlesel akış şeklindedir.

Son sınıflandırma ise düzenli-düzensiz (yasal-yasa dışı) göç ayırımına yöneliktir. Düzenli göçün yanı sıra, kişilerin hedef ülkeye, ülkenin şartlarına uymaksızın yasa dışı yollarla girdiği durumlar da söz konusudur. Ayrıca, yasadışı göç, ülkeye yasadışı yollarla girmeyi ifade ettiği gibi, çalışma izni, oturma izni veya vize süresi dolmasına rağmen ülkede kalmaya, çalışmaya devam eden durumları da içermektedir (Yazan, 2014, s. 38). Göçün yasallık durumundaki tartışmalı nokta, yasadışı göçmen tanımlamasının kullanımıdır. Bu tanımlama, kişinin değil de hareketin yasadışı olduğundan dolayı tercih edilmeyen bir kullanımdır. Bu nedenle akademik çalışmalarda yasal-yasal olmayan göç yerine düzenli-düzensiz veya kayıtlı- kayıt-dışı göç kavramları kullanılmaktadır. Düzensiz göç, insan ticareti ve göçmen/insan kaçakçılığı olarak adlandırılan iki grubu içermektedir. Modern kölelik, güvenlik tehdidi, sınır ötesi örgütlü suç, yasadışı göç ve insanlığa karşı işlenen suç konularını tek bir noktada birleştiren kavram insan ticaretidir. Birleşmiş Milletler tarafından 2000 yılında kabul edilmesinin ardından 2003 yılında yürürlüğe girerek göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretini iki farklı suç olarak ele alan Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi'nin İnsan Ticaretine İlişkin Ek Protokol'ün 3. Maddesinde yapılan tanımlar uyarınca insan ticareti;

“(a) "İnsan ticareti", kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.

(b) İnsan ticaretinin (a) bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu

değiştirmeyecektir.

(c) Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması "insan ticareti" olarak kabul edilecektir.” (Milletlerarası Sözleşme, 2003, s. 2)

Göçmen kaçakçılığında temel nokta bireyin sınırdan yasa dışı olarak geçişi iken, insan ticaretinde kaçak yollar ile sınırı geçen bireyin emeğinin sömürüsü söz konusudur. Ancak insan ticareti, uluslararası sınırlar arasında yaşanabileceği gibi ulus içerisinde psikolojik veya fiziksel istismar, baskı ve şiddet aracılığıyla sömürülme şeklinde de gerçekleşebilmektedir. İnsan ticareti ile düzensiz göç ve sınıraşan suç olma konusunda ortak noktaları olan göçmen kaçakçılığı da Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi’nin Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Ek Protokolünde tanımlanmıştır. Buna göre göçmen kaçakçılığı;

“(a) doğrudan veya dolaylı olarak, mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek için, bir kişinin vatandaşlığını taşımadığı veya daimi ikametgah sahibi olmadığı bir Taraf Devlete yasadışı girişinin temini anlamına gelir.

(b) "Yasadışı giriş", giriş yapılan devletin yasal giriş için gerekli şartlarına uymaksızın, sınırı geçmek anlamına gelir.” (Milletlerarası Sözleşme, 2003, s. 2)

Düzensiz göçün temel nedeni ekonomik sorunlara dayanmaktadır. Bu amaçla bu geçişler, genellikle az gelişmiş veya gelişmemiş ülkelerden gelişmiş bölgelere doğru olmaktadır. Yasa dışı göçmenler konusunda yapılan çalışmalarda karşılaşılan en büyük sorun, konunun gizli yapılan doğası nedeniyle tespit edilmesindeki zorluktur.

Göçün sınıflandırılmasındaki diğer bir yaklaşım ise 1958’de yayınladığı “*A General Typology of Migration*” isimli makale ile William Petersen tarafından yapılmıştır. İki grup kapsamında yapılan incelemede ilk grubu yenilik arayışı ile göç eden “*yenilikçi/ keşifçi (innovating)*” kişiler oluştururken diğer grubu değişen koşullar sonucu sahip olduklarını korumaya çalışan ve bu nedenle coğrafi değişikliği tercih eden “*muhafazakar (conservative)*” kişiler oluşturmaktadır (Petersen, 1958, s. 258). İnsanların göç etme nedenlerindeki itme-çekme kutupluluğu, yenilikçiliği muhafazakâr göçten ayıracak şekilde incelendiğinde, göçün bir tipolojisi Tablo 3’deki gibidir:

Tablo 2. Göçün Sınıflandırılması

Göçün Sınıflandırılması	Göç Türleri	
	Yenilikçi-(<i>innovating</i>)	Muhafazakâr-(<i>conservative</i>)
İlkel Göç	Topraktan ayrılma	Gezgin, toplayıcılık ve göçebelik
Zoraki Göç	Emek göçü	Yerinden Etme
Yönlendirici Göç	Vasıfsız işçi ticareti	Kaçış
Serbest Göç	Öncü	Grup
Toplu Göç	Şehirleşme	Yerleşme

Kaynak: Petersen, 1958, s. 256- 259

İlkel göç, itici faktörler sebebiyle gerçekleşmektedir. Muhafazakâr kategoride ele aldığı amaçsız gezinme, varılacak hedef ülkenin olmaması durumunu açıklarken avcılık-toplayıcılık yapan hareket halindeki kişileri çevreci veya doğa insanları şeklinde adlandırmaktadır. Doğa insanlar göçü tarımın yapıldığı toprak ve bundan faydalanan kişi sayısı arasındaki orantısızlıktan kaynaklanmaktadır. Aşırı nüfus artışı, tarım ürünlerine zarar verecek dış faktörlerin mevcudiyeti, kuraklık, doğal afetler gibi sebepler faydalanan kişilerin gelirlerini azaltıcı etki yapmaktadır (Petersen, 1958, s. 260). Göçün hangi bölgeye yönelik gerçekleşeceği hem göçmenin kendisine hem de dağlar, nehirler, kuraklık durumu, yağış miktarı gibi doğal engellerle belirlenmektedir. Göç işleminde yerleşim yeri olarak yeni tarım alanları yerine şehirlerin tercih edilmesi yenilikçi grupta görülürken, muhafazakâr göçmenler eski yaşam standartlarına kavuşabilecekleri yerleri tercih ederler.

Sosyal nedenlerle gerçekleşen göç türlerinde diğer bir sınıflandırma çeşidi zoraki ve yönlendirici göçtür. Zoraki göçün nedeni devlet veya benzer işlevsel değere sahip sosyal kurumla ilişkili iken yönlendirici göçte kişisel tercih ön plana çıkmaktadır. Yaşam biçimlerinde köklü değişikliğe neden olmayan, görece daha güçlü kimsenin yeni bir bölgeye gelmesiyle buradaki zayıfların yerinden edilmesi muhafazakâr göç şeklinde sınıflandırılmaktadır. Davranış kalıplarında ve yerelde değişimlere neden olan emek gücünün transferi ise yenilikçi göç hareketi olarak belirlenmiştir (Petersen, 1958, s. 261). Yönlendirici göçte ele alınan kaçış, işgalden önceki göç olarak değerlendirilmekte

ve bu durum yalnızca karar verme yetkisinin göç edecek kişinin elinde olmadığı durumları içermektedir. Örneğin; 1933-1938 yılları arasında Nazilerin anti-semitik politikalarla Yahudileri göç etme yönünde tahrik etmesi yönlendirici göç iken, 1938-1945 döneminde Yahudilerin sığın trenlerinde yığınla gönderilmesi zoraki göçü göstermektedir (Petersen, 1958, s. 261-263). Yönlendirici göçte geri dönüş Hindistan'dan 1834'ten 1937'ye kadar toplam 30 milyonu aşan göç miktarının yaklaşık 24 milyonunun geri dönüşünde görüldüğü gibi dönme oranları oldukça fazladır.

Göçmenin istek ve iradesine yönelik yapılan sınıflandırma ise serbest göçtür. Bu grubun ilk öncülerini entelektüeller ve maceracılar oluşturmuştur (Yazan, 2014, s. 35). Entelektüel ve maceracıların bu göçü, menşei ülkedeki akrabalarını finanse etme seviyesine gelmesi veya iyi eğitim alması gibi faktörler, hareketliliğin önünü açmış ve bu da beraberinde toplu halde göçü getirmiştir.

Göçün sınıflandırılmasının yanı sıra, göçün başlamasını ve yaygınlaşmasını anlamaya ve açıklamaya çalışan, itici-çekici faktörler teorisi, neoklasik ekonomi, ikili emek piyasası ve dünya sistemleri ve göç sistemleri teorileri gibi çeşitli kuramlar mevcuttur (Massey, Arango, Hugo, Kouaouci, Pellegrino & Taylor, 2014, s. 11). Çalışmada incelenecek olan Suriyelilerin göçünün nedenlerini, göçe zorlayan faktörleri ve Avrupa ülkelerini tercih etmelerinin nedenleri açıklayan konuya uygun kuram itici-çekici faktörlerdir.

İşçi göçünü anlamak için geliştirilen ve göçü anlama noktasında açıklayıcı olan teorilerden biri itici-çekici faktörler teorisidir (Yazan, 2014, s. 14). Bu teoriyi, ilk olarak 1966 yılında yaptığı çalışma olan “*A Theory of Migration*” makalesi ile Evertt S. Lee incelemiştir. Bu çalışmasında Lee, bireyleri kaynak ülkeden hedef ülkeye doğru göçe yönlendiren negatif (-), nötr (0) ve pozitif (+) faktörlerin bulunduğunu ve bu faktörlerinde göç etme potansiyeline sahip bireyler veya gruplar arasında farklılık gösterebileceğini belirtmiştir. Ancak insanları çeken veya iten faktörler, ne sosyal bilimciler ne de doğrudan etkilenen insanlar tarafından tam olarak, kesin bir şekilde anlaşılmamaktadır (Lee, 1966, s. 50). Örneğin, benzin fiyatlarında yaşanan artış araba sahibi orta gelirli bir aile veya birey için negatif (itici) bir faktör oluştururken, arabası olmayan alt gelirli kişiler için nötr bir anlama sahiptir.

Lee'ye göre (1966, s. 51) göç etme kararını etkileyen menşei ülkedeki itici faktörler ve hedef ülkedeki çekici faktörlerin yanı sıra, her bireyi farklı ülkelerde farklı şekilde etkileyen coğrafi uzaklık, göç yasaları gibi engeller ve kişisel kararlar da bulunmaktadır. Ayrıca bazı durumlarda göç, rasyonel bir karar olmayabilir. Ölüm,

evlenme, boşanma gibi etkenlerin yarattığı geçici duygular veya zihinsel bozukluklar, kaza sonucu meydana gelen olaylar, aileleri ile birlikte göç ettirilen çocuklar, eşlerini yalnız bırakmayan kişilerin durumu rasyonel karar vermelerini engelleyen durumlardır (Lee, 1966, s. 51). İtici faktörlerin en temel olanları yaşam standartları düşüklüğü, ekonomik problemler, her türlü (etnik, dinsel benzeri) ayrımcılıklar ve siyasi baskılardır. Bazı ülkelerin diğerlerine göre daha çok tercih edilmesini sağlayan çekici faktörlerin temel olanları ise işgücü imkânları, ekonomik yaşam standartlarının yüksekliği, gelişmiş eğitim imkânları, hak, özgürlük ve hoşgörü imkânlarıdır. İtme-çekme kuramına göre, bu amaçlarla gerçekleştirilen göç sonucu, toplumlar arasındaki gelir, eğitim veya yaşam standartlarındaki eşitsizlikler azaltılabilecektir (Dönmez Kara, 2015, s. 34).

2.4. Göç ve Güvenlik İlişkisi

Genişleyen ve derinleşen güvenlik kapsamında öne çıkan konulardan biri göçtür. Özellikle devletler, çeşitli nedenlerle gerçekleşen ve ülkelere yönelen göçü kontrol edilmesi gereken bir durum olarak görmektedir (Yılmaz- Elmas, 2016, s. 179). 1990’larda yaşanan güvenlik kavramındaki tematik bir değişim ile göç, gittikçe artan bir şekilde kamu düzeninin korunması ve iç istikrarın önlenmesi ile ilgili politik tartışmaların öznesi olmaya başlamıştır (Huysmans, 2000, s. 756).

Göçün güvenlikleştirilmesi, temel olarak güvenlikleştirici aktör tarafından göçün tehdit konusu olarak sunulması anlamına gelmektedir. Buradaki güvenlikleştirmede güvenlikleştirici aktörün bakış açısı, ülkelerin demografik, ekonomik ve sosyo-kültürel özellikleri ile toplumun kendi yapı ve kimliğini nasıl tanımladığı da önem kazanmaktadır. Kimliğini kapalı veya soyutlanmış olarak tanımlayan toplumlar, sınırlı sayıdaki göç akışını dahi tercih etmemektedir (Özerim, 2012 s. 59).

1990’lar sonrası artan iç savaşlar ve istikrarsızlıklar, güvenlik ve refah arayışındaki mülteci ve sığınmacıları AB’ye yöneltmiştir. AB’ye yönelen bu göç hareketleri beraberinde bu kişileri güvenlik sorunu olarak gösteren yaklaşımları geliştirmiştir. Mülteci ve sığınmacıların hedef ülkedeki suç oranını arttırdığı, işsizlik gibi ekonomik temelli sorunlara neden olduğu, eğitim seviyesini düşürdükleri gibi ithamlar ile güvenlik duvarı sağlamlaştırılmaya çalışılmıştır (Aldırmaz, 2017, s. 93).

Literatürde bulunan çalışmalar arasında AB içerisinde Avrupalılık kimliği altında ele alınan ortak göç politikasının güvenlik odaklı olduğuna yönelik yaklaşımlar

mevcuttur. Bu çalışmalar uyarınca Avrupa kimliği, Schengen sistemi ile sınırlarını çizip kendini oluşturduğu süreçte *ötekiler* kavramını da inşa etmiştir. Bu ise beraberinde göçün tehdit olduğu şeklinde bir algının, Avrupa’da ulus-devlet düzeyindeki hegemonik söylemin direk olarak ulusüstü düzeye yansımaya neden olmaktadır (Buonfino, 2004, s. 43).

1990’larda başlayan ortak göç politikası oluşturma sürecinin yanı sıra 11 Eylül 2001 tarihinde ABD, 2004 yılında Madrid, 2005 yılında Londra, 2015 yılında mizah dergisi Charlie Hebdo ve 2016 yılında Nice’deki gibi çeşitli dönemlerde farklı bölgelerde gerçekleşen terör saldırıları Avrupa’da göç-güvenlik ilişkisine yönelik bakış açısını şekillendiren önemli olaylardır. El Kaide ve IŞİD gibi terör örgütleri tarafından Avrupa’ya yönelen bu saldırılar, toplum içerisinde yabancı düşmanlığını arttırıp göçün güvenlikleştirilmesinin önünü açmaktadır. Bu kapsamda AB üye ülkelerine yönelik artan mülteci ve sığınmacı sayısı konunun iç güvenlik açısından değerlendirilip dış sınırların güvenliğinin arttırılmasına ve böylece “Kale Avrupası” düşüncesinin oluşmasına neden olmuştur. Bu yaklaşım ile yalnızca minimum düzeyde mültecinin üye ülkelere girişinin sağlanması hedeflenmiştir (Aldırmaz, 2017, s. 93). Nitekim göçe yönelik alınan önlemler olan Frontex ve göçü terörizm, uluslararası suç ve sınır denetimi ile birleştiren 14 Haziran 1985 tarihli Schengen Anlaşmasını Uygulayan 1990 Sözleşmesi güvenlik yaklaşımını örneklemektedir (Huysmans, 2000, s. 756).

Göç konusunun güvenlik çerçevelemesinin incelenmesi, farklı alt konuları içeren karmaşık bir sürece sahiptir (Huysmans, 2006, s. 81). Bu nedenle toplumsal güvenlik konularından biri olan göç konusunun incelenmesinde çalışmaya yöntem oluşturacak şekilde güvenlik temaları ele alınmaktadır. AB’de göçün güvenlikleştirilmesini, göçün belirli bir referans nesnesine nasıl tehdit oluşturduğu şeklinde incelemek karmaşık bir yapıyı oluşturmaktadır. Bu kapsamda bir sonraki bölümde çalışmanın yöntemini oluşturan iç, kültürel ve ekonomik güvenlik temaları ele alınmaktadır.

2.5. Yöntem: Araştırmanın Dayandığı Güvenlik Temaları

Çalışmanın kuramını oluşturan Kopenhag Okulu’nun en önemli yaklaşımlarından biri ve başarılı bir güvenlikleştirmenin dayanağı *söz-eylemdir*. Bu yaklaşım, güvenlikleştirmenin söylem ile inşa edildiğini ele almaktadır. Bu kapsamda çalışma, kuram ile uyumlu olarak AB kurumlarının söylemlerini ele almakta ve buradaki güvenlikleştirme sürecini incelemektedir. Dolayısıyla bu bölümde öncelikle ilk

kez Austin tarafından değerlendirilen söz-eylem yaklaşımının tanıtılmasının ardından söylemlerin incelenme çerçevesini oluşturan güvenlikleştirme temalarını ele almaktadır.

Güvenlikleştirmenin temelini oluşturan söz-eylem, yeni olarak inşa edilmiş bir kavram değildir. Aksine, dilbilimsel kuram öncülerinden biri olan Jaun L.Austin'ten faydalanılarak kullanılmıştır (Özerim, 2012, s. 29). Buna göre söylem, belirli bir bakış açısından belirli bir sosyal uygulama alanı belirtmenin yoludur. Söylemde, söz ve eylem arasında karşılıklı bir etkileşim ve inşa söz konusudur. Bu doğrultuda söz-eylem, kurulan cümlelerin olguları betimleme dışı işlevi olduğunu, kelimelerin kendi içerisinde fonksiyon, eylem veya faaliyet içerdiğini belirtmektedir. Dolayısıyla buradaki söz, birine veya bir şeye yönelik, referans nesnesinde etki bırakan ve içerisinde sonuçları barındıran bir araçtır. Bu aracın incelenmesi ise güç, siyasi ve ideolojik ilişkilerin söylemi nasıl değişime uğrattığına odaklanmaktır. Bu değişim sonucunda söylem bir davranış ve eylemi oluşturmaktadır (Öğün, 2013, s. 20).

Kopenhag Okulu'ndaki kolaylaştırıcı koşullar ile uyumlu bir şekilde başarılı bir söz-eylem inşasında da gerekli noktalar mevcuttur (Akgül- Açıkmeşe, 2008, s. 170). Sözün ilgili eylemi oluşturma için kişilerin ve durumun uygunluğu önemli noktalardan birini oluşturmaktadır (Austin, 1962, s. 8). Örneğin; bir kişinin herhangi bir suç karşısında yargısal ceza verme yetkisini kullanabilmesi için bu kişinin mahkûm etme yetkisi, yetkiyi kullanacağı bir suç durumu, suçu bildireceği bir söylemin olması ve bunun diğer kişiler tarafından da kabul edilmesi gerekmektedir. Bir diğer önemli durum ise işlemi gerçekleştiren taraf, söylemin belirttiği duygu, düşünce, bilgi ve eğilime sahip olup, söylemi doğru, yerinde ve eksiksiz gerçekleştirmesi gerektiğidir (Akgül- Açıkmeşe, 2008, s. 171).

Söylemde öne çıkan unsur, hizmet ettiği amaçtır (Özerim, 2012, s. 32). Söylemler, basit anlamda cümleler değil, öznelarası yapıda anlam bulan kelimelerdir. Tüm bu çerçevedeki faktörler, anlamı inşa etmektedir. Bu kapsamdaki çalışma söylemin doğruluğu veya yanlışlığı ile ilgilenmek veya göçün gerçekten bir tehdit olup olmadığını araştırmak yerine sözcüklerin altındaki alt metinleri inceleyerek elde edilen sonucun neye-kime hizmet ettiğini incelemektedir.

İlgili söylemlerin incelenmesi ise Huysmans tarafından geliştirilen güvenlikleştirilme temalarına dayanmaktadır. Bu noktada ele alınan *iç, ekonomik ve kültürel* güvenlik temaları, göçmen karşıtı söylemlerde öne çıkan sınıflandırmayı oluşturmaktadır. Bu temalar AB kapsamındaki göç-güvenlik literatürüne dayanmak ile

birlikte çeşitli çalışmalarda konu edinilmektedir (Doğan, 2007; Hastunç, 2018; Özerim, 2012).

Kopenhag Okulu'nun sektörel güvenlik yaklaşımının 5 parçasından birini de oluşturulan *ekonomik güvenlik*, ulusal ekonomilerin korunmasını hedeflemektedir. Bu kapsamda ele alınan ekonomik güvenlik teması, refah devleti kavramı ile ilişkilidir. Göç eden insanların en önemli amaçlarından biri daha iyi yaşam koşullarına erişmektir. Hızlanan küreselleşme beraberinde gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru uluslararası işgücü göçünde bir artışını getirmiştir. Bu kapsamda ekonomik açıdan, göçmenler işgücü piyasasında yük olarak kabul edilmektedir. Bu yaklaşıma göre göçmenler ülkenin vatandaşı olmadıkları için refah devleti imkanlarını kullanmamalıdır. Bu durum, güvenlik söylemleri çerçevesinde, göçün ev sahibi ülke ekonomisini olumsuz yönde etkileyip etkilemediği konusu etrafında şekillendirilmektedir.

Özellikle 1970'lerde, Batı Avrupa ülkelerindeki yaşlı nüfus artışı gibi bazı ekonomik ve sosyal gelişmeler ile işsizliğin artması, refah devleti kavramının giderek sorgulanmasına neden olmuştur. Bu kapsamda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere konut, sağlık, işsizlik sigortası yardımları ve iş gibi sosyal malların adil dağılımı ile ilgili sorunlar ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu durum, göçmenleri ve sığınmacıları, hedef haline getirmiştir. Bu süreç sosyal malların dağıtımında ulusal vatandaşların ayrıcalıklı hale gelmesiyle sonuçlanmıştır. Huysmans ise bu durumu *refah şovenizmi* olarak isimlendirmiştir (Huysmans, 2006: 78- 79). Bu kapsamda refah devletinin tesisleri ilk olarak ülkenin vatandaşları tarafından kullanılması amaçlanmış ve göçmenler yasal olmayan sosyo-ekonomik hak talepçileri olarak kabul edilmiştir (Hastunç, 2018, s. 19-20; Huysmans, 2000, s. 767).

Refah şovenizmi, göçmenleri ait olmadıkları bir toplulukta gayri meşru gayretle kar arayan kişiler şeklinde sosyo-ekonomik şekilde damgalamaktadır. Bu yaklaşım göçü, iş fırsatlarını kısıtlayan ve onları sürdürebilmenin maliyetini yükselten unsur olarak sunmaktadır (Huysmans, 2000, s. 768). İşsizlik ve ücretlerde azalma gibi konular kapsamında ekonomik sorunlarla göçmenler ilişkilendirilmektedir. Özellikle yaşanan 2008 Euro krizinin ardından AB, ekonomide iyileşmelere ve istihdam oranlarının artırılmasına odaklanırken, göçmenlerin Birliği bu hedeften uzaklaştırdığı ve bu nedenle refah devletin yok olmasına neden olduğu belirtilmektedir (Doğan, 2007, s. 122).

Bir diğer tema olan *kültürel güvenlik*, kültürel kimliğin korunması ve Avrupalılık değerleri ile ilişkilidir. Buradaki kimlik kavramı kişileri belirli bir grup ve o grubun değerleri ile uyumlaştırmaktadır. Göçmenler ise bu kimliğe tehdit olarak

sunulmakta ve onların grubun homojenliğine zarar verdiği belirtilmektedir (Huysmans, 2000, s. 762). Göçmenler ve sığınmacılar söylemsel olarak halkın uyumu ve alıcı ülkenin kültürel homojenliği için bir tehdit olarak sunulmakta ve bu nedenle bir tehdit olarak kabul edilmektedir. Belirli bir toplumu diğer toplumlardan farklı kılan *değerleri* kaybetme korkusu, yabancıların kimliğe yönelik tehdit olarak görülmesini kolaylaştırmaktadır (Hastunç, 2018, s. 15).

Kültürel güvenlik temasında yerli ve göçmen arasındaki farklılık vurgulanmakta ve biz-onlar ayrımı keskinleştirilmektedir (Doğan, 2007, s. 108- 114). Göçmenlerin Avrupa değerlerine tehdit olduğu söylemi özellikle yaşanan terör saldırıları nedeniyle İslam karşıtlığı etrafında yoğunlaşmaktadır. Nitekim İslam ile terör kavramı benzer içerikli kullanılıp, terörle savaşıma adına Avrupa’da kültürel homojenliğe gidilmektedir. Dolayısıyla göçün tehdit olarak görüldüğü yaklaşımlarda farklı kültürleri barındırma zenginlik olarak görülmemektedir. Bu kapsamda mevcut kültür, korunması gereken bir değer olarak görülmekte ve olası bir kültürel yok oluş, “kansız devrim” olarak adlandırılmaktadır (Özerim, 2012, s. 90).

“Biz” ve “onlar” ayrımını keskinleştiren ve göçmenleri hedef alan bir diğer yaklaşım da ırkçılıktır. Milliyetçilik kültürel bir söylem olsa da, ırkçılık, bir topluluğu cilt rengi, boy gibi fiziksel özellikler adı altında birleştiren biyolojik bir söylemdir. Irkçı yaklaşımlar, yabancı düşmanlığına karşı ulusal politikalar ve yabancı düşmanlığının ortaya çıktığı tarihsel-politik bağlam ülkeler arasında farklılaşmaktadır. Euro bölgesi dahilinde geliştirilen ırkçı yaklaşım ise dolaylı bir söyleme sahiptir. Kısıtlamalar ve kontrol söylemlerinin vurgulanması ile göçmen gruplarının olumsuz bir tasviri yapılmaktadır (Huysmans, 2000, s. 764- 765).

Kültürel güvenlik temasında öne çıkan söylemlerden bir diğeri ise kültürel değerler açısından sınır güvenliğinin sağlanmasıdır. Özellikle çoğu sığınma başvurusunun üçüncü dünya ülkelerinden gelmesi, bu kişilerin kültürel olarak Avrupa vatandaşlarından farklılığını belirginleştirmektedir (Doğan, 2007, s. 112). Bu nedenle kültürel güvenlik teması çerçevesinde göçmenlerin uyumsuzlukları vurgulanmakta ve çok kültürlülük, yabancı düşmanlığı, Avrupalılık, Avrupa kimliği ve ırkçılık konuları ele alınmaktadır (Gümüş, 2009, s. 70; Huysmans, 2000, s. 762). Bu çerçevede kültürel güvenlik, kültürel kimlik ile bir gruba aidiyeti ile ilişkilendirilmekte ve bu doğrultuda güvenliğin sağlanmasını gerekli görmektedir (Doğan, 2007, s. 110).

Bu bağlamda kültürel kimliğini siyasallaşması çok kültürlülük, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, Avrupa kimliği, değerler sistemi, milliyetçilik, dil, din, ortak geçmiş

benzeri birçok söylemi içermektedir. Huysmans, göçün ulusal toplumun veya batı medeniyetinin varlığına karşı iç ve dış tehlike olarak sunulabileceğini belirtmiştir. Bu söylem, geçmişte homojen bir ulusal toplumun ya da batı medeniyetinin varolduğu ve günümüzde kültürel yabancılar olarak tanımlanan göçmenlerin dışlanmasıyla yeniden kurulabildiği politik mitleri yeniden üretmektedir (Huysmans, 2000, s. 757-758).

Kültürel kimliğin korunması ve göçün tehlike kategorisinden kaldırılması için öngörülen bazı önlemler mevcuttur. Bu önlemlerin ilki ve en önemlisi sınır kontrollerini ve serbest dolaşımın kısıtlanmasını arttırmaktır. Dış sınırların güçlendirilmesi polisemik bir konudur. İkincisi, göçmenlerin göç ettikleri ülkenin toplumuna asimilasyonu veya entegrasyonudur. Ancak göçmenleri bütünleştirme ihtiyacının altını çizmek, kültürel ya da homojen bir toplum için milliyetçi bir arzuyu doğrudan ya da dolaylı olarak teyit etmek için gerçekleştirilmektedir. Göçmenler ise bu arzunun başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesinin önündeki engel olarak tanımlanmaktadır. Son ölçüt, ülkelerin çok kültürlü doğası ile ilgilidir. AB'de bu tema önemli bir rol oynamaktadır. Ortak göç politikasının gelişimi, Avrupa'da ırkçı, yabancı düşmanı ve aşırı milliyetçi uygulamaların yükselişiyle başa çıkmak için bir araç olarak sunulmuştur. Çokkültürlülük ile ilgili tartışmalar, eski Avrupa'nın geri dönüşü korkusunun bir varyasyonuna dayanmaktadır. Bu durum Avrupa siyasi alanını istikrarsızlaştıran aşırı milliyetçiliğin, ırkçılığın ve yabancı düşmanı tepkilerin yeniden canlanması korkusuna dayanan bir güvenlik kimliğine dayanmaktadır (Huysmans, 2000, s. 763- 766).

Ancak, tüm toplumlar bu tür tehditleri aynı şekilde yorumlamaz. Kendi içerisinde daha homojen toplumlar göçmen ve mülteci akınını daha büyük bir tehdit olarak kabul eder. Bu güvensizlik, göçmenlerin mevcudiyetinin, ev sahibi ülkenin etnik, kültürel, dini ve dilbilimsel bileşimini değiştirebileceği korkusundan kaynaklanmakta olup, genellikle göçmenlerin yüksek doğum oranlarına sahip olmasıyla beslenen bir korkudur (Hastunç, 2018, s. 15). AB içerisinde bu korku oluşurken, göçmenlerin Avrupa toplumlarına ait olmadıkları, Avrupa toplumları için ciddi bir yük oluşturdukları ve bu nedenle de uzak tutulmaları gerektiği öne çıkarılmaktadır (Huysmans, 2000, s. 766).

Son olarak ele alınan *iç güvenlik* teması ise göçmenlerin Avrupa vatandaşlarının güvenliğine tehdit olduğu vurgusu ile öne çıkmaktadır. Özellikle bu doğrultuda göç konusunun uluslararası suç ile birlikte değerlendirilmesi, eşdeğer konular olarak görülmesine neden olmak ve göçmenlerin Avrupa güvenliğine yönelik tehdit yaratabilecekleri öne çıkarılmaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığı, yasadışı göç, terör, insan kaçakçılığı benzeri organize suçlar, göçmenlerin neden olabileceği tehdit alanları olarak

ele alınmaktadır (Doğan, 2007, s. 81). Bu kapsamda polis ve gümrük işbirliğinin kurumsallaşması ve bu etkiyi oluşturan söylemler, sınır kontrolü, terörizm, uluslararası suç ve göçü birleştiren bir güvenlik süreci oluşturmuştur (Huysmans, 2006, s. 71).

Göç-suç ilişkisi özellikle enerji yolları, köprüler, ulaşım ağları benzeri önemli altyapı elementlerini koruma kapsamında ele alınmaktadır. Bu yaklaşım kapsamında iç güvenlik teması, beraberinde diğer bir vurgu olan sınır güvenliği vurgusunu ve kriz yönetimini başarılı şekilde yönetmeyi vurgulamaktadır (Hastunç, 2018, s. 13). Sınır güvenliğine yönelik uygulanan kurallar, teknikler ve prosedürler ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Ancak sınır güvenliğinin ülke topraklarının bütünlüğünü ve toplumsal düzenini korumak için önemli olduğu bütün toplumlar tarafından kabul edilmektedir. İç sınırların kontrolünün azaltılması, dış sınır güvenliğine verilen önemin artmasına yol açmaktadır. AB’de bu, “*iç güvenlik politikalarının Avrupalılaşması*” ve “*güvenlik tehditlerinin dışsallaştırılması*” olarak ifade edilmektedir. Böylelikle, AB üye ülkelerindeki kişilerin serbest dolaşımını sağlarken, Birlik dışından gelenlere de dikkat etmektedir (Hastunç, 2018, s. 13-14)

İç güvenlik temasındaki göç konusu siyasi kararları etkilemektedir. Sosyal ve politik kurumlar, göç, yabancı, sığınmacı ve mülteci konularını, güç, kaynaklar ve bilgi üzerindeki mücadelelerinde bir dizi farklı konuyu ilişkilendirmektedir (Huysmans, 2000, 761-762). Dolayısıyla göçmenlerin ülkelerin siyasi yaşamlarını etkilediği vurgulanmaktadır.

Tüm bu çerçevede güvenliğin sağlanması için “*yabancıların*” sınırlardan geçişinin izlenmesi ve önlenmesi hedeflenmektedir. AB üye devletleri dışında gelen yabancıların giriş ve kalış koşullarının düzenlenmesine yönelik uygulanacak vize ve oturma izni politikaları, iç güvenliğin sağlanmasının bir gerekliliği olarak değerlendirilmektedir (Doğan, 2007, s. 83- 84). Özellikle AB’de Schengen sistemi ve tek pazar ile hizmet, mal, sermaye ve kişilerin serbest dolaşımının sağlanması beraberinde kamu düzeni ve hukukun üstünlüğünün korunması için dış sınırlarının güvenliğinin sağlanmasını gerektirmiştir (Huysmans, 2000, s. 758; Huysmans, 2006, s. 70).

Avrupalı kimliği adı altında birleşen AB vatandaşları yaşanan Suriye krizi ile göç ve güvenlik konusunu birlikte ele almaya başlamıştır. Bu çok aktörlü güvenlileştirme AB kurumları Birlik içerisindeki önemli güvenlileştirici aktörlerdendir. Bu nedenle çalışmanın analiz kısmında, açıklanan güvenlik temaları çerçevesinde AB kurumları ele alınmaktadır. Bu kapsamda bahsedilen çerçevenin kurumlara uygulanması, AB

kurumları arasında en çok öne çıkan göçmen karşıtı yaklaşımların nasıl şekillendiği noktasında inceleme imkânı sağlamaktadır.

Tablo 3. *Çalışmanın Yönteminin Dayandığı Güvenikleştirme Temalarında Öne Çıkan Söylemler*⁴

Ekonomik Güvenlik	Kültürel Güvenlik	İç Güvenlik
- İstihdam piyasası - Sosyal güvenlik sistemi - Genç nüfus - Ücretler - Ülkenin kaynakları - Mali bütünlük	- Ülkenin kimliği - Toplumsal uyum - Din - Dil - İrk - Kültürel miras - Çokkültürlülük karşıtlığı	- Toplumsal huzur - Vatandaşlar - Toplumsal güvenlik - Göçün, suçu arttırması

Kaynak: Huysmans, 2000, s. 758- 770

⁴ Bu temalar çerçevesinde kategorilendirilen söylemler inşa yoluyla oluşturulmaktadır. Bu kapsamda örneğin ekonomik güvenlik temasında göçmenlerin istihdam piyasasına tehdit olduğu ve işsizliği arttırdığı vurgulanmaktadır. Benzer şekilde kültürel güvenlik temasında, göçmenlerin ulusun, grubun veya örgütün değerlerine zarar verdiği ve o ulusun, grubun veya örgütün kimliğini etkilediği söylemi kullanılmaktadır. Bu kapsamda kategorilerde önemli nokta Kopenhag Okulu'na göre, belirtilen güvenlik tehlikesinin söylem ile inşa edilmesidir.

BÖLÜM III

AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK GÖÇ POLİTİKASI

3.1. Avrupa Birliği Ortak Göç Politikası

AB'nin Suriyeli mülteci krizine yaklaşımının ve AB kurumları arasındaki güvenlikleştirme söylemlerinin anlaşılması için Birliğin göç konusuna yönelik bakış açısının değerlendirilmesi önemlidir. Çalışmanın analizi olan kurumların güvenlikleştirme yaklaşımı, AB'nin tarihsel süreç içerisinde göçmenlere yönelik geliştirdiği politikalar ve bu süreçte kurumların üstlendikleri sorumluluklar ile ilişkilidir. Dolayısıyla bu bölümün amacı AB'nin ortak göç politikasını incelemek ve bu süreçte Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nun göç konusunda artan önemini vurgulamaktır. Bu bölümde ele alınan ortak göç politikası literatürde ülkeler arasındaki ortaklığı ifade eden bir yaklaşımdır. Ancak bir sonraki bölümde kullanılan göç yaklaşımındaki ortaklık kavramı kurumları arasındakini ifade etmektedir. Ayrıca bu bölümde ortak göç politikasını şekillendiren söylemlerin tespit edilmesi, Suriye krizine yönelik incelenmesi gereken belgelerin tespit edilmesini de kolaylaştırmaktadır.

Uluslararası göç konusu, yapılan çeşitli antlaşmalarla zaman içerisinde Birlik düzeyinde ele alınarak yüksek politika alanına taşınan bir konu olmuştur. Konunun ulusal düzeyden uluslararası alana taşınmasını açıklayan çeşitli yaklaşımlar mevcuttur. Messina (2007, s. 147- 152), bu yaklaşımları 4 kategoride toplamıştır. *Globalist açıdan* yaklaşanlara göre, 20. yy'dan beri küreselleşmeyle birlikte dünya çapında bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bu dönüşüm içerisinde, ulus-devletlerin egemenlik alanları sınırlanıp kontrol alanı daralmakta, devlet dışı aktörlerin öne çıkmasıyla sistemdeki aktör sayısında artmakta ve ülkeler arasında karşılıklı bağımlılık yaşanmaktadır. Bu durum, sınırları kaldırıp devletleri işbirliğine itmektir. Sermaye, mallar, fikirler ve insanlar dâhilinde sınır ötesi hızlı akışlar yaşanmaktadır. Özellikle küreselleşme ile göç konusunda yaşanan zorluklar, devletlerin kontrol alanını aşmış ve ulus üstü düzeyde işbirliğini gerekli kılmıştır. *Realist yaklaşıma* göre, devletler bu uluslararası alana taşınan konuda, ulusal çıkarları gereği yalnızca hükümetlerarası düzeyde sınırlı işbirliği yapmaktadır. Bu işbirliği, çıkar doğrultusunda göçün sınırlandırılmasına veya engellenmesine yöneliktir. *Yeni işlevselci (Neo-Functionalism) yaklaşım*, üçüncü ülke vatandaşlarına yönelik her bir devletin farklı uygulama getirmesini, ekonomik açıdan

yabancı emeğin farklı oranda kullanmasına neden olduğunu belirtmektedir. Bu durumda daha çok ucuz işgücü çeken ülke tek pazarın getirisinden daha fazla faydalanmakta ve eşitsizlik doğmaktadır. *Son yaklaşım* ise göç politikası konusunda kısıtlamalarla karşılaşan ülkelerin iç politikada amaçlarına ulaşmak adına konuyu uluslararasılaştırarak bağlayıcı etkiye sahip olan Birlik düzeyinde kararları kabul ettiğini ele almaktadır.

Messina tarafından ele alınan yaklaşımların yanı sıra diğer bir bakış açısı, göçün hedef ülkelerde ortak sonuçlara neden olması ile ilişkilidir. Göç konusu ülkelerde farklı boyutlarda ve türlerde yaşanmasına rağmen, benzer sonuçlara neden olmaktadır. Dolayısıyla bu yaklaşıma göre ülkelerin birbirlerine bağımlı bir şekilde etkileşim içerisinde kalması, göçün uluslararasılaşmasını sağlamıştır (Özerim, 2012, s. 39).

Bu yaklaşımların dışında, oluşturulan ortak göç politikası dönemin şartlarından da bağımsız değildir. Avrupa’da göç konusu, özellikle II. Dünya Savaşı’nın sona ermesinden sonra önem kazanmaya başlamıştır. Savaş sonrası Batı Avrupa ülkelerinin kötüleşen ekonomilerini kurtarma girişimleri, yerel işgücü azlığı nedeniyle sağlanamamış ve bu durum Avrupa’ya yönelen işçi göçünün artışına neden olmuştur. Kendi kendine yeterli olmayan Batı Avrupa ülkeleri, misafir işçi ve kolonyal göç sistemleri ile ekonomilerini kurtarma yoluna girmiştir. Misafir işçi sistemi, işçilerin geçici olarak işe alınması ve kalıcı ikamet imkânı sağlanmamasını; kolonyal göç sistemi ise yaşanan emek açığının eski koloni ülkelerinden sağlanmasını içermiştir (Yüksel, 2013, s. 32).

1945 sonrası dönemde savaşın yıkıcı etkisini kaldırmak adına işçi göçüne olumlu yaklaşılırken, 1970’lerde yaşanan ekonomik durgunluk, işçi göçünü durdurup, mevcut işçilerin ülkelere gönderilmesi sürecini başlatmıştır. Ancak, Avrupa ülkelerinde yaşamak isteyen kişiler, göçün yeni biçimleri olarak aile birleşimi, sığınma, mülteci ve yasadışı göçün çıkmasına neden olmuştur (Yüksel, 2013, s. 32). Ayrıca, Avrupa’nın göçü engellemedeki başarısızlığı, göçün kontrol edilmesi zorluğunu ve bu konudaki yasal bir çerçevenin eksikliğini göstermiştir. Sovyetler Birliği’nin dağılması ile çok sayıda sığınmacının Avrupa’ya girme çabası, uluslararası göçün daha resmi ve kurumsal olarak, Birlik düzeyinde oluşturulacak ortak bir göç politikası ile ele alınmasını sağlamıştır. Özellikle 1991 yılında Yugoslavya’nın dağılması ve 1992 yılında başlayan Balkanlardaki iç savaşları takiben yeniden gündeme gelen göç, AB’nin somut adımlar atmasını gerekli kılmıştır.

Dolayısıyla 1990’dan itibaren Avrupa’da göç konusu dönüm noktasını yaşamış

ve alçak politika konuları arasından çıkıp yüksek politika alanına dâhil olmuştur. Ayrıca göç konusu, doğası gereği, siyasi ve sosyal yaşamın çeşitli alanlarını etkilemektedir. Bu noktada, konunun AB düzeyine taşınarak üye devletlerin kurumsal ve yapısal reformlarla AB düzeyindeki politikaları benimsemesi, ekonomi, istihdam, vatandaşlık ve işçileri gibi birçok alanın AB seviyesinde düzenlenmesini gerektirmiştir (Özerim, 2012, s. 47). Ancak, AB üye ülkeleri bu politikaları uygulama noktasında bölünmüşlük yaşamıştır (Koenig, 2017, s.1). Bu nedenle, göç konusu AB içerisinde tam anlamıyla Avrupalılaşmamış, bunun yerine üye devletlerin kısıtlamalarını bulundurarak ulusüstüleşmiştir. Dahası, bu devletler göç konusunun Avrupalılaşmasını, AB çatısı altında üye devletlerin korunması olduğunu kabul etmiştir (Özerim, 2012, s. 49).

Suriye krizi döneminde göç konusuna kurumların yaklaşımını inceleyen çalışmanın bu bölümünde, AB'nin ortak göç politikasının oluşumu ve gelişimi ele alınmaktadır. AB, Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ile iktisadi alanda sağladığı bütünleşmeyi siyasi alana taşıırken, üye ülkeler güçlerini Birliğe devretme konusunda isteksiz davranmıştır. Nitekim süreç içerisinde göç konusunun ulusüstüleşmesi kolay olmamış, ancak zaman içerisinde kurumların artan öneme sahip olmasıyla göç, Birlik alanına taşınmıştır. Dolayısıyla bu bölümde AB ortak göç politikası tanıtılırken bir taraftan kurumların artan önemine yer verilmekte ve diğer taraftan göç politikasını şekillendiren süreçlerden yola çıkılarak analiz kısmında incelenen belgelerin bir kısmı tespit edilmektedir.

3.1.1. Göçün Ulusüstüleşmesi

AB'de göç konusunun ulusüstüleşmesi Maastricht Antlaşması ile başlamıştır. 9-10 Aralık 1991'de Avrupa Topluluğu üyesi ülkelerin, Devlet ve Hükümet Başkanları seviyesinde toplanmasıyla Maastricht Antlaşması (Avrupa Birliği Antlaşması- ABA) kabul edilmiştir. Ancak Antlaşma, üzerinde yapılan değişiklikler sonucu 7 Şubat 1992'de imzalanmış ve 1 Kasım 1993'te yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda Maastricht Antlaşması, Avrupa Toplulukları olan Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET), Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (AKÇT), Avrupa Ekonomi Topluluğu'na (AET), AB adını vererek tek bir çatıda toplayan belgedir (Akalin, 2013, s. 60).

Maastricht Antlaşması, üye ülkelerin ortak bir şekilde göç ve sığınma politikası temellerinin atmasında ve geliştirmesinde önemli konuma sahiptir. Ancak, Maastricht öncesi 1985'te imzalanıp 1990'da yürürlüğe giren ve iç sınırları kaldıran Schengen

Anlaşması göç kapsamında atılan ilk adımı oluşturmuştur. Bu iki düzenleme ise AB vatandaşlığı kavramının doğuşunu sağlamıştır. Fakat AB bir devlet olmadığı için bu noktada kullanılan AB vatandaşlığı kavramı, serbest dolaşım ve yerleşim hakkı, yaşanılan üye ülkede siyasi yaşama katılma hakkı, ikamet edilen üye ülkede başka bir üye ülkenin temsilciliğinden faydalanma hakkı şeklindeki hakları içeren dolaylı bir vatandaşlığı ifade etmektedir. Bu kapsamda, Schengen aracılığıyla AB sınırları içerisinde mal, hizmet ve sermayenin serbest dolaşımı sağlanmıştır (Şirin-Öner, 2012, s. 548). Bu süreç, Avrupalılar ve ötekiler ayrımının önemli bir parçasını oluşturmuştur.

AB üye ülkelerinin Birlik sınırları içerisindeki hareketine yönelik yaşanan gelişmeler birçok eleştirinin yükselmesine de neden olmuştur. Özellikle, AB üye ülke vatandaşı olmayıp AB topraklarında yaşayan üçüncü ülke vatandaşlarının serbest dolaşım hakkından mahrum kalması, önemli bir konuyu oluşturmuştur. AB nüfusunun yaklaşık %4'ünü oluşturan 19 milyon üzerindeki bu üçüncü ülke vatandaşlarının yaşadıkları ülkenin imkânlarından yararlanamaması, oluşturulan ortak Avrupa kimliğini sorgulatmıştır (Şirin-Öner, 2012, s. 549). Bu kapsamda Maastricht Antlaşması, üçüncü ülke vatandaşlarına yönelik düzenlemeleri ele alarak göç çalışmalarını başlatmıştır.

Maastricht Antlaşması 3 sütunlu yapıya dayanmaktadır: AB üye ülkelerinin ekonomik, toplumsal ve çevresel konuları ele aldığı “*Avrupa Toplulukları*” sütunu, güvenlik ve askeri konuları temel alan “*Ortak Güvenlik ve Dış Politika*” sütunu ve çeşitli konularda birlikte hareket etmeyi amaçlayan “*Adalet ve İçişlerinde İşbirliği*” sütunu. İlgili antlaşmada göç, sığınma ve sınır konusu üçüncü sütun ve Başlık VI çerçevesinde, Adalet ve İçişlerinde İşbirliğine Dair Hükümler’in K maddesi bölümünde değerlendirilmekte ve “*ortak çıkar alanları/ ortak yarar sorunları*” olarak tanımlanmaktadır. Bu sütunlar arasındaki en önemli ayrım, karar alma mekanizmalarında farklılara sahip olmalarıdır. Göç konusunun ele alındığı üçüncü sütun hükümetlerarası (*intergovernmental*) düzeyde karar alma mekanizmasına sahip olduğundan dolayı, hedefler ve uygulama stratejileri ulusal hükümetlere bırakılmış ve direk olarak AB’nin yetkili olduğu Topluluk sütunu dışarısında tutulmuştur (Şirin-Öner, 2012, s. 547). Hükümetlerarası nitelikte olan bu sütunun alınacak kararlarda oybirliği gerektirmesi, yapılacak düzenlemelerin politik içerikli olmasına sebep olmuştur (Karaşahin, 2012, s. 76). Üye devletler, dışişleri, ulusal savunma, iç güvenlik ve bu alanları birçok açıdan etkileyen göç gibi önemli konularda ulusal egemenliklerinden vazgeçmeye isteksiz oldukları için bu sütunun hükümetlerarası olmasına karar verilmiştir (Akar, 2011, s. 34). Ulusüstü (*supranational*) bir başarı olmamasına rağmen,

Maastricht Antlaşması, AB'deki göç politikasını etkileyerek, “*ortak çıkar alanı*” olarak ele almıştır. Ancak, aynı zamanda Başlık VI’ün tanımladığı ortak çıkar alanlarını oluşturan iç güvenlik konuları 9 alanda toplanmıştır: *iltica politikası, dış sınır kontrolleri, üçüncü ülke vatandaşları için göç politikası, uyuşturucu kaçakçılığı, dolandırıcılık, ceza ve adli konularda işbirliği, gümrük birliği, polis işbirliği (özellikle terörle mücadele, uyuşturucu kaçakçılığı ve diğer ciddi uluslararası suç biçimleri) ve AB içinde Avrupa Polis Teşkilatı (Europol) aracılığıyla ortak bilgi paylaşım sistemi*. Göç konusunun bu şekilde uluslararası suçlar ile birlikte ele alınması, konuların eşdeğer hale gelmesine neden olmaktadır. Bu kapsamda özellikle yasadışı göç konusu uluslararası suçlar ile aynı tür bir tehdit olarak ele alınmış ve göç güvenlik tehdidi olarak sunulmuştur (Hastunç, 2018, s. 28).

Maastricht Antlaşması’nın K.1 maddesine göre, göç politikası ile üye devletlerin dış sınırlarına yönelik denetim sağlanmalı ve üçüncü ülke vatandaşlarına karşı politikalarda ortak yarar esas alınmalıdır (ABA, 1992). K.1 maddesi uyarınca, kitlesel mülteci hareketi kapsamındaki kişilere koruma sağlayabilmek ve üye ülkeler arasında külfet paylaşımını gerçekleştirebilmek için 25 Eylül 1995 tarihinde “*Yerinden Edilmiş Kişilerin Geçici olarak Kabul Edilme ve İkametleri Hakkında Yük Paylaşımı ile ilgili Konsey İlke Kararı*” kabul edilmiştir (Akalin, 2013, s.61). Aynı zamanda K3 maddesi uyarınca, üye devletler ortak tutum içerisinde davranabilmek için işbirliği içerisinde bulunmalıdır. Ülkelerin farklı mülteci tanımlamalarından dolayı bir ülkede mülteci sayılan kişi veya kişiler başka bir ülkede bu statüyü alamayabilmektedir. K3 maddesi, işbirliği çerçevesinde bunun önlenmesini amaçlamıştır. Bu kapsamda AB, Bakanlar Konseyi tarafından, 4 Mart 1996’da “*1951 Sözleşmesi’nin 1. maddesindeki Mülteci Tanımının Uyumlaştırılmış Şekilde Uygulanması Hakkında Ortak Tutum*” kabul etmiştir (Akalin, 2013, s.61). Bu girişim, AB’nin göç politikasındaki ortaklığa yönelik önemli bir adım olmuştur.

Esas itibarıyla üçüncü sütunda ele alınan göç konusundaki düzenlemelerin yanı sıra, “Avrupa Toplulukları” isimli birinci sütunun 100c maddesinde, sığınma konusu ele alınmaktadır. 100c maddesine göre, “*Konsey, Komisyon’un önerisi üstüne ve Avrupa Parlamentosu’na danıştıktan sonra, üye devletlerin dış sınırlarından geçilmesi sırasında bir vize ile mücehhez olması gereken üçüncü ülke vatandaşlarını belirler.*” (ABA, 1992). Bu madde, birinci sütun içerisinde yer alıyor olmasından dolayı ulusüstü düzeyde karar almaya tabii olması gerekirken, vatandaşlarının vize alması gereken ülkeler, üye devletlerin oybirliği kararıyla tespit edilmesi kararlaştırılmıştır (Şirin-Öner,

2012, s. 548).

Maastricht Antlaşması ile ortak göç politikası doğrultusundaki adımlar konunun hükümetlerarası düzeyde ele alınması ile yarım kalmıştır. Göç ile ilgili konuların yer aldığı üçüncü sütun, karar alma mekanizmasındaki üye devletlerin veto güçlerinden dolayı ortak politika yapımında zayıf kalmıştır. Üye devletlerin ulusal çıkarları adına kısıtlayıcı tedbirler uygulaması, konunun AB dahilinde ulusüstü düzeyde ele alınmasını engellemiştir. Sonuç olarak, göç politikasının uyumlaştırılması, aslında tamamen külfetli, bürokratik ve etkisiz bir süreç olarak başlamıştır (Akar, 2011, s. 37). 1990'lar süresince AB'nin yetkilerinin genişletilmesi tartışmaları 1997 yılındaki Amsterdam Antlaşması ile çözülmeye çalışılmıştır (Karaşahin, 2012, s. 76).

AB'nin ortak göç politikasını etkileyen ve bu noktada yeni bir dönem başlatan diğer önemli gelişme, 15 üye ülke tarafından düzenlenen 1997 Amsterdam Zirvesi'dir. 2 Ekim 1997 yılında imzalanan Antlaşma, 1 Mayıs 1999'da yürürlüğe girmiştir. Antlaşmanın "*Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanı*" bölümü ile Maastricht Antlaşması'nın üçüncü sütunu düzenlenmiştir. Dış sınır kontrolleri, sığınma, serbest dolaşım, göç, üye olmayan ülke vatandaşlarının hakları ve sivil konularda adli işbirliği konularının birinci sütun konuları arasına taşınması, Antlaşmanın en önemli noktasıdır (Şirin- Öner, 2012, s. 549). Ancak, Maastricht Antlaşması'nın birinci sütunu olan Avrupa Toplulukları'nın karar verme usulü ulusüstü iken bu sütuna aktarılan göç ve sığınma konularının karar verme usulünün beş yıl süresince hükümetlerarası olması kararlaştırılmıştır. Bu beş yıllık süreç Antlaşma'nın onaylanmasından itibaren başladığı için bu sürecin 2004 yılına kadar süreceği öngörülmüştür. Beş yıllık süre sonunda üye devletlerin oybirliği ile aldığı kararlar sonucunda konuların ortak karara tabii olması kararlaştırılmıştır (Şirin-Öner, 2012, s. 550). Bu beş yıllık süreçte üye ülkelerin, iç sınır kontrollerinin kaldırılması, dış sınırların kontrolünde işbirliği ve vize şartlarının ve iltica politikasının uyumlaştırılması (sorumlu devleti belirleme kriterleri dahil) konularında önlemler alması beklenmiştir (Akar, 2011, s. 46). Tüm bu çerçevede konunun Topluluk sütununa taşınması ile konu bir yandan topluluklaştırılırken, hala hükümetlerarası kalan karar alma sistemi, ulusüstü bir yapıya geçilmesini engellemiştir.

Ortak göç politikası oluşturma sürecinde, Birleşik Krallık, İrlanda ve Danimarka bu sürecin dışında kalmayı tercih etmiştir. Danimarka, kendisinin yeni kararlar alıp almayacağını seçme özgürlüğü olduğunu savunarak, yalnızca vize politikasında işbirliğini kabul etmiştir. Birleşik Krallık ve İrlanda, Schengen Anlaşması'nın da dışında kalmış ve sadece polis desteği, hukuki işbirliği gerektiren kriminal olaylar ve bilgi

sistemi ile ilgili meselelere katıldıklarını belirtmiştir (Akar, 2011, s. 48). Birleşik Krallık, İrlanda ve Danimarka'nın dışarda kalma sebepleri ulusal egemenlik konularında güçlerini kaybetmek istemeyişleridir. Ancak, diğer devletleri ortak göç politikası oluşturma yönünde birleştiren çeşitli gerekçeler mevcuttur. Amsterdam Antlaşması'nın yürürlüğe girdiği tarih sonrası dönem düşünüldüğünde, uluslararası politikada Avrupa'ya yönelen ciddi bir kriz durumu söz konusu değildir. Üye devletlerin böylesine uygun bir dönemde kişilerin serbest dolaşımına yönelik adımlar atması, ekonomik bütünleşmeyi derinleştirmeye yöneliktir. Benzer şekilde, Yugoslavya'nın dağılması sonrası Avrupa'ya yönelen göç, üye devletlere böylesi konularda işbirliğinin önemini göstermiştir. Bu kapsamda oluşturulacak göç politikası, üye devletlerin uyumlaştırmasını içerdiği gibi ortak denetim mekanizması ile koruma da sağlamaktadır. Ayrıca, göç politikalarını komünalize etmekte isteksiz olan üye devletlerin bu esnekliğe sahip olması ve göç politikasında kapsam dışında kalma imkanlarının korunması, konuya yönelik adımların atılmasında teşvik edici olmuştur (Akar, 2011, s. 49).

Amsterdam Antlaşması'na dâhil edilen bir protokolle Schengen Antlaşması, ekleri ve düzenlemeleri ile birlikte AB müktesebatına eklenmiştir. İngiltere gibi bazı devletlerin Schengen Antlaşması'na katılmak istemeyişi nedeniyle müktesebata eklenmesi bir protokol ile sağlanmıştır. AB'ye dâhil olan yeni üyeler ve Norveç, Lihtenştayn, İsviçre, İzlanda gibi AB üyesi olmadan Schengen sistemine katılan ülkeler ile Schengen sınırları genişlemektedir. Bu kapsamda Schengen Antlaşması'nın müktesebata eklenmesi, üye devletlerin Birliği dış sınırlarını birlikte korunma konusunda görüş birliği sağlaması bakımından önemli bir noktadır.

3.1.2. İlk Çok Yıllı Program Oluşturma Dönemi: Tampere Programı

1990'lardaki Maastricht ve Amsterdam Antlaşması ile yapılan düzenlemelerin ardından 2000'li yıllar ile yeni bir döneme girilmiştir. AB'nin rol, görev ve sorumluluklarını arttıran Amsterdam Antlaşması, Birliğin etkin faaliyet göstermesi için çeşitli programların düzenlenmesini gerekli kılmıştır. Özellikle bu dönemde Topluluk kurumlarının göç, sığınma, vize, çalışma izni, oturma izni konularının kararında yeterli kapasite ve hızı gösteremediği noktasında eleştiriler artmıştır (Özerim, 2012, s. 51). Bu kapsamda, 1998 yılında kurulan "Göç ve Sığınma Yüksek Savunma Grubu", Amsterdam Antlaşması'nın uygulanmasına yönelik tartışmaları yürütmüştür. Bu noktadaki tartışmalar sonucu, 1999 yılında Finlandiya'da, 15 AB üyesi devletin,

Başbakan düzeyinde katılımıyla Tampere Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Bu Zirve ile ortak göç ve sığınma politikasının oluşturulması hızlandırılmıştır. Zirvenin üst düzey katılımcılarla gerçekleştirilmesi, ortak göç ve sığınma politikasının oluşturulmasına önemli bir katkıdır. Ayrıca, Tampere Zirvesi, kurucu Antlaşmalar niteliğinde bağlayıcı olan Tüzük, Karar, Yönerge, tavsiye ve görüşler şeklindeki ikincil hukuk kaynaklarının temelini oluşturmaktadır (Şirin-Öner, 2012, s. 551). Bu Zirve, göç ve sığınma konusundaki yetki ve sorumlulukların AB'ye geçmesinin önemli bir dönüm noktasını oluşturmuştur (Karaşahin, 2012, s. 78).

Zirve kararlarına göre, ortak göç ve sığınma politikasının geliştirilmesi dört temel politika çerçevesinde gerçekleştirilmeliydi. Göçmen veya sığınmacıların menşei ülkesiyle yapılacak işbirliği ve ortaklık, Cenevre Sözleşmesi ve diğer uluslararası Antlaşmalar doğrultusunda AB ülkeleri genelinde ortak sığınma sisteminin kurulması, hedef ülke ve üçüncü ülke vatandaşları arasında eşit tutum ve yasadışı yollarla göçmen ticareti yapanlara caydırıcı cezalandırma, bu kapsamda yapılması planlanan düzenlemeler olmuştur (Avrupa Konseyi, 15-16 Ekim 1999).

Tampere Zirvesi Sonuç Bildirgesi'ne göre ortak göç politikası iki safhada gerçekleşecekti. Buna göre, ortak politikanın oluşturulması için minimum standartların sağlanmasının ardından, üye devletler, bu alandaki ulusal politikalarını Topluluk politikasıyla uyumlaştırmak amacıyla değiştirecekti. Bu düzenlemelere dayanarak oluşturulacak olan ortak politika, AB'nin dış sınırlarından gerçekleşebilecek yasadışı göçün önlenip, yasal göçün sağlanmasına yönelik çalışmaları içermektedir.

Benzer şekilde, Zirve Sonuç Bildirgesi "*Ortak Bir Avrupa Birliği Sığınma ve Göç Politikası*" başlıklı bölümde, menşei ülkeden hedef ülkeye doğru gerçekleşecek ikamet değişikliklerine yönelik düzenlemeler getirmiştir. Menşei ülkedeki itici faktörler ve kaynak ülkedeki çekicilikler, insan hakları, şiddet, ekonomik sebepler çerçevesinde vurgulanmıştır. Ayrıca, sığınma talebiyle AB üye ülkelerinden herhangi birine başvuran kimseye eşit tutum ve davranış sergilenmesi kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda 1999-2004 dönemi için hazırlanan Tampere Programı, göçün üye devletlerin ekonomilere katkılarını vurgulayarak tehdit değil fırsat olarak sunmuş ve bu sayede en azından Komisyon düzeyinde göç ve sığınma konusunda kontrolcü ve güvenlikçi yaklaşımın esnetilmesini hedeflemiştir (Karaşahin, 2012, s. 79; Akar, 2011, s. 51-52).

Bu esnekliğe karşın, AB'de göç politikası düzenlenmeleri, 11 Eylül ABD, 2004 İspanya ve 7 Temmuz 2005 Londra saldırıları sonrası süreçte değişikliğe uğramıştır. Bu terör saldırıları ve ekonomik yavaşlama, göç kontrolünün AB gündeminde daha yüksek

seviyelere çıkmasına ve güvenlikçi yaklaşım çerçevesinde değerlendirilmesine neden olmuştur. Bu durum, Tampere Programı'nı bulanıklaştırmış ve terörizm, güvenlik, sınırlar ile göç konuları arasında bağlantı kurmuştur. Bir taraftan Program ile AB'nin göç konusuna yaklaşımı desteklenirken diğer taraftan gerçekleşen terör saldırıları, sınır kontrollerinin mutlak bir gereklilik olduğunu öne çıkarmıştır. Yaşanan saldırıların ardından göçmenler terör olayları ile ilişkilendirmiş ve Danimarka, Portekiz, İtalya gibi ülkeler özel göçmen yasaları çıkarmıştır (Yağcıoğlu, 2017, s. 43). Bu çerçevede temel düşünce, AB'ye girmek isteyen üçüncü ülke vatandaşlarının engellenmesi olarak kalmıştır (Hastunç, 2018, s. 32).

Nitekim 9/11 ABD saldırılarının ardından AB Adalet ve İçişleri Bakanlığı Konseyi, *“Komisyonun iç güvenliğin korunması ile uluslararası koruma yükümlülükleri arasındaki ilişkiyi acilen incelemesi”* çağrısında bulunan olağanüstü bir toplantı düzenlenmiştir. Bu ilk müdahale, göçün sorgulanmasını ve güvenlikle ilişkilendilmesini beraberinde getirmiştir. İnsan hakları ve sığınma rejiminin fiili veya potansiyel teröristlerce istismar edildiği varsayılmıştır. Yine, güvensizlik kaynaklarının dışarıdan gelmesi ve AB'ye göçmenlerin büyük bir güvensizlik kaynağı olduğu burada belirtilmiştir (Neal, 2009, s. 8).

Yaşanan bu gelişmeler sonucunda üye ülkeler, 14-15 Aralık 2001 tarihinde gerçekleşen Leaken Zirvesi'nde, güvenlik konusunda da ortak girişimlerde bulunulmasını kararlaştırmıştır. Bu doğrultuda atılan ilk önemli adım, terörizmle mücadele için AB vize kimlik sisteminin oluşturulması olmuştur. Ayrıca, gönderen ülkelerin sosyal ve ekonomik gelişmeleri gibi göçü tetikleyici faktörler de bu Zirve ile ele alınmıştır (Akar, 2011, s. 56).

Zirve ile özellikle yasa dışı göç konusunda ortak politika çabaları hız kazanmıştır. Düzensiz göçe karşı üye ülkelerin ortak tutum sergilemesi ihtiyacı, Haziran 2002 tarihinde düzenlenen Seville Zirvesinde de ele alınmıştır. Üye ülkeler tarafından sınır kontrolünün artırılması ve yasa dışı göçü önlemede gerekli önlemleri almayan ülkelere yaptırımlar uygulanması, ulusüstü düzeye taşınan yasadışı göç konusunda Birliğin önemli çabalarıdır (Gençler, 2010, s. 190).

Zirve'nin önemli sonuçları EURODAC ve Frontex'tir. Dış sınırlardaki denetim kapsamında önemli adımlar atan AB, göç eden kişilerin birden fazla AB ülkesine sığınma başvurusunu önlemek amacıyla, kabul edilen EURODAC Tüzüğü uyarınca 2003 yılı itibarıyla, Lüksemburg merkezli EURODAC kayıt sistemini kurmuştur. Sistemin sağladığı siyasal açıdan ortak bir sığınma politikasının ve idari açıdan kolaylık

katkılarının yanı sıra diğer bir katkısı, sığınma hakkı başvurusunda bulunan kişilere sağlanan 12 aylık yiyecek ve kalacak yardım giderlerinin de tek bir ülke tarafından karşılanması olmuştur (Jackel, 13 Mayıs 2004). Bu kapsamda EUODAC, 13 yaş ve üzerindeki her sığınmacının, isim ve geldiği yer olmaksızın parmak izlerini kaydeden bir veri bankası şeklinde çalışmaktadır. Böylece, başka bir ülkeye sığınma talebinde bulunmaları durumunda, bu kişiler sistem tarafından kolayca tespit edilebilmektedir. Bu sistem sayesinde yasadışı yollardan sınır geçmeye çalışan kişilerin yakalanması durumunda tanımlanması da kolaylaşmaktadır.

Dış sınırlara yönelik yapılan bir diğer düzenleme ise Frontex'in kurulmasıdır. Üye ülkeler, partner ülkeler ve Schengen dahilindeki ülkeler ile yapılacak işbirliği sayesinde AB ortak dış sınırlarının korunması ve güvenliğin sağlanmasını öngören Frontex, 2007/2004 sayılı Konsey Tüzüğü ile 2004 yılında kurulmuştur (Şirin-Öner, 2012, s. 553). Genişleme süreciyle Merkez ve Doğu Avrupa ülkelerinin üye ülke statüsü kazanmaları sonucu 2004 yılında 25 üyeye ulaşan Birlik sınırlarının güvenliğinin sağlanması önem kazanmıştır. Dış sınırların korunması üye ülkelerin kontrolünde olduğu belirtilmekle beraber, Frontex üye ülkelerin alacağı tedbirleri koordine, sınır kontrol birimlerinin eğitimini sağlama, ar-ge hedeflerini gerçekleştirme, üye devletlerin acil durum kapasitesinin artırma ve ortak dış sınırlar konusunda operasyonlarda üye devletlere destek sağlama şeklinde altı temel alanda görevlendirilmiştir (Karaşahin, 2012, s. 82). Frontex'in merkezi, en uzun dış sınıra sahip olması nedeniyle Polonya'nın Başkenti Varşova'dır. Yoğun bir göçmen girişi yaşanan üye devletlerin sınırında, yük paylaşımı ile aktif hale getirilmeye çalışılmaktadır.

3.1.3. İkinci Çok Yıllı Program Dönemi: Lahey Programı

Tampere Zirvesi sonrası gerçekleşen tüm gelişmeler, üye devletlerin göç ve sığınma politikalarının, geliştirilen bu ortak politika ile uyumlaştırılması yönünde olmuştur. AB'nin dış sınırlarını belirginleştiren bu gelişmeler ile üye devletler üzerinde bir mekanizma ile yasal bağlayıcı yapı oluşturulmaya çalışılmıştır (Şirin-Öner, 2012, s. 554). Ancak, bu dönemde AB'nin temel kaygıları arasında ekonomi ve güvenlik konularının yer alması, göçmen ve sığınmacı konularının ikinci planda kalmasına neden olmuştur. Özellikle bu konularda yapılması gereken ekonomik ve idari düzenlemeler, 2003'teki Lahey Zirvesi'nde kararlaştırılmış ve Lahey Programı ile 2004-2009 yılları arasındaki dönem içerisinde hedeflere ulaşılması planlanmıştır. Bu bir anlamda

Amsterdam Antlaşması'nın ilk uygulama dönemi olan Tampere döneminden (1999-2004) sonra ikinci çok yıllık program hedefleme ve uygulama dönemidir.

Lahey Programı, AB'nin güvenlik, adalet ve özgürlük çerçevesinde göçe yönelik kapsamlı bir düzenlenme yapmasını amaçlamıştır. Özellikle 2000'li yıllarda gerçekleşen 11 Eylül 2001 ABD ve Mart 2004 İspanya benzeri terör saldırıları, güvenliğe yönelik çalışmaları ve yasadışı göçle mücadeleyi gerekli kılmıştır. Bu çerçevede Lahey Programı, Tampere Programı'nın özgürlük hedefinin aksine, güvenlik konusunda dış sınırların korunmasını esas almıştır. Göç konusu güvenlik alanı kapsamında ağırlıklı olarak sığınma ve yasadışı göç kapsamında ele alınmıştır.

Aynı zamanda Lahey Programı'nda göç konusu uluslararası alana taşınmaya başlamıştır. Karar verme usulü yasadışı göç, sığınma ve sınır güvenliği konularında oybirliği yerine nitelikli oy çokluğu karar alma mekanizmasına taşınması kararlaştırılmıştır. Yasal göç ile ilgili meselelerde ise oybirliği ile karar verme kuralının geçerliliği sürdürülmüştür (Messina, 2007, s. 145- 146). Ancak, bu durum göç konuları arasında bölünmeye neden olmuştur. Göç konuları arasında karar alma usulündeki bu bölünme, AB'nin ortak politika kararlılığına karşın üye ülkelerin yasal göç konusunda çekincelerini ve siyasi bir bütünlük ile bu alandaki yetkilerini Birliğe devretmeye olumlu yaklaşmadıklarını göstermektedir. Ayrıca bu gelişme yasadışı göç konularının ulusal çıkarlarla örtüştüğünü göstermektedir.

Programdaki diğer temel konu, üçüncü ülkelere gelen kişilere sağlanan statülere yöneliktir. 2010 yılına kadar yapılması hedeflenen ortak sığınma prosedürü ile mülteci ve ikincil koruma statüsü tanınan kişilere ortak bir statü oluşturmak istenmiştir. Aynı zamanda 2005-2010 yılları arasındaki yeni dönem için Avrupa Mülteci Fonu'nun hazırlanması ve Konsey'in AB'deki Schengen ve Vize Bilgi Sistemleri ile EURODAC'ın birlikte çalışmasıyla uzun vadede ortak vize ofislerinin kurulması Programdaki hedefler arasındadır (Şirin-Öner, 2012, s. 555). Fonlar konusunda, 2007 yılında, 2013 yılına kadar işlerliğinin sürmesi hedeflenen Avrupa Entegrasyon Fonu ve 2008-2013 yılları arasında kullanılması planlanan Geri Dönüş Fonu kararlaştırılmıştır. Programın başarılı olmasını sağlayan önemli bir nokta da uygulamalarda yaşanan eksikliklerinin giderilmesi hedefidir. Bu kapsamda, 2008 yılında, ortak göç politikasının oluşturulmasını hızlandıracak Avrupa Göç ve İltica Paktı (AGİP) hazırlanmıştır. Bu Pakt ile ulaşılması gereken hedefler arasında kabul koşullarının sağlanması, sığınma kabul ve standartlarının AB üye devletleri arasında eşitlenmesi ile bu ülkelerin farklı yorumlamalarının önüne geçilmesi bulunmaktaydı. Ancak, AGİP politik bir doküman

olmamasından dolayı üye devletleri bağlayıcı güce sahip değildir. AB, göç konusunda atılan adımları bu Pakt kapsamında ele almış olmasına karşın üye ülkeleri bu süreçte uydurmada bağlayıcı olamamıştır.

3.1.4. Yeni Süreç: Stockholm Programı

2009, özgürlük, güvenlik ve adalet alanında bir geçiş yılı olmuştur. Lahey Programı sonuçlanmış, Lizbon Antlaşması ve Stockholm Programı yürürlüğe girmiş ve göç konusunda yeni girişimlerde bulunulmuştur. Bu dönem içerisinde göçün değerlendirildiği gelişme olan Lizbon Antlaşması, Maastricht Antlaşması ile oluşturulan üç sütunlu yapıyı değiştirmiştir. 13 Aralık 2007 tarihinde Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından imzalanan ve 1 Aralık 2009 yılında kabul edilen Lizbon Antlaşması ile AB iki sütuna dayandırılmaya başlanmıştır. Bu yeni yapıya göre AB, Avrupa Birliği Antlaşması (ABA) ve Avrupa Birliği'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma (ABİA) üzerine inşa edilmektedir. Bu kapsamda ABİA, AB işleyişindeki düzenlemeleri, AB kurumlarının işleyişi ve yetki alanlarının kapsamı konularını belirleyici olarak öne çıkarmıştır. ABA ise, AB yapılanması, örgütlenme şartları ve amaçları konularını kapsamaktadır. Göç, sığınma, sınır kontrolleri, cezai ve medeni konularda adli işbirliği konuları ise ABİA'nın Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanı bölümünde V. Başlık altında düzenlenmektedir.

Lizbon Antlaşması'nın konuya getirdiği önemli bir yenilik, iç güvenlik ve dış sınırların bütünleştirilmiş yönetimi ile ilgili konuları ilk defa antlaşma çatısı altında toplanmasıdır. Buna ek olarak, sığınma alanında mülteci ve ikincil koruma statülerine geçici koruma da eklenmiştir (Şirin-Öner, 2012, s. 558). Ortak karar prosedürü dışında bırakılan yasal göç konusu Lizbon Antlaşması ile bu alana eklenmiş, göç konularının oybirliği yerine nitelikli oy çokluğu ile alınacağı kararlaştırılmış, Avrupa Parlamentosu'nun görev ve sorumluluğunu arttırılmış ve üye ülkelerin kabul edeceği göçmen sayısının belirlenmesindeki yetkinin ilgili devlete bırakılmasına karar verilmiştir (Karaşahin, 2012, s. 84).

Kapsamlı ve ortak bir göç politikasının oluşturulması yolundaki AB'nin diğer bir girişimi Stockholm Programı çerçevesinde ele alınmaya başlanmıştır. 2010-2015 dönemi için hazırlanan Stockholm Programı, "*vatandaşı koruyan ve hizmet eden açık ve güvenli bir Avrupa yaratma*" hedefindedir (Şirin-Öner, 2012, s. 557). Program yakından incelendiğinde, özgürlük söyleminin güçlendirilmesine rağmen güvenlik odaklı

yaklaşım düzensiz göç konusunda devam etmektedir. Programda, düzensiz göçle mücadeleyle özel önem verilmektedir. Düzensiz göçmen istihdamına yönelik ele alınan yaptırımların artırılması konusu Programa dahil edilmiştir. Bu durum, İspanya ve İtalya gibi düzensiz göçmen istihdamının yüksek olduğu ülkelerde işveren lobilerinin tepkisine yol açmıştır (Hastunç, 2018, s. 38- 39).

Ayrıca, Stockholm sürecine hazırlık olarak 2009 yılında “*Vatandaşa Hizmet Veren Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanı: Daha Güvenli Bir Ortamda Daha Geniş Bir Özgürlük Alanı*” başlıklı bir belgede, AB Konseyi gelecek yıllar için “*vatandaşlarının çıkarlarına ve ihtiyaçlarına odaklanma*”ya temel öncelik olarak yer vermiştir. Ayrıca, belge Stockholm Programı için siyasi öncelikleri belirlemiştir. Bu kapsamda öne çıkan en belirgin yaklaşım, Avrupa vatandaşlarının haklarının desteklenmesi ve vatandaşların korunmasına yöneliktir (Hastunç, 2018, s. 39- 40).

Bir taraftan ortak göç politikası oluşturulurken, diğer taraftan oluşturulan politikanın güvenlik eksenli doğrultuda olması eleştirilerin artmasına neden olmuştur. AB ortak göç politikasına yönelik önemli bir eleştiri noktası da Dublin sistemine yöneliktir. Dublin sistemi 1990 yılında başlayan bir süreci ifade etmektedir. 1990’da *Dublin Sözleşmesi* 1997 yılında yürürlüğe girmiş ve zamanla *Tüzüğe* dönüştürülmüştür. Sözleşme ile temel olarak, üçüncü ülke vatandaşları veya vatansız kişiler tarafından gelen sığınma başvurularında, ortak politika kapsamında uyulması gereken koşullar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu süreçte belirli bir sığınma başvurusu hakkında hangi AB üyesi devletin sorumlu olacağı ele alınmıştır. Buna göre sığınma başvurusu, yalnızca sorumluluğu alan devlet tarafından incelenecektir. Bu sistem, AB üye devletlerine yapılacak olan sığınma başvurusunun tek bir üye ülke tarafından değerlendirilmesi koşulu ile birden fazla ülkeye sığınma başvurusu (*asylum shopping*) yapılması engellenmiştir. Benzer şekilde sığınma başvurusunun ilgili üye ülke tarafından sonuçlandırılması desteklenmiş ve ele alınan konularda hızlı bir ilerleme yaşanması hedeflenmiştir. Ayrıca bu uygulama ile kişilerin sorumluluk almak istemeyen devletler tarafından başka ülkelere transfer edilmesi (*refugees in orbit*) önlenmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda, 1990’larda başlayan Dublin sistemine göre AB üye ülkelerinden birine yapılan sığınma başvurusunun kabul edilmemesi halinde, diğer AB üye ülkeleri tarafından da sığınma hakkı verilmeyecektir. Buradaki amaç, sığınma başvurusunun tek bir ülke tarafından incelenmesinin sağlanmasıdır (Kaya, 2017, s. 102).

Dublin II Tüzüğü ise oluşturulan bu sistemin devamlılığını yeniden vurgulamıştır. Dublin II Tüzüğü Madde 3’e göre, sığınma başvurusunun tek bir üye

devlet tarafından yapılması yinelenmiştir. Sığınma başvurularının incelenmesi konusu bu dönemde beraberinde ortak mülteci tanımlanması gerekliliğini getirmiştir. Bu kapsamda üye devletler arasındaki farklılıklar kaldırılmak amaçlanmıştır. Ancak üye devletler arasındaki sığınma başvurularının kabul oranları arasında anlamlı bir farklılığın bulunması, ortak mülteci tanımına uyulması noktasında belirsizliklere neden olmuştur. 2007 yılında Iraklıların Almanya'ya yapmış olduğu sığınma başvurularının %85'i, İsveç'e yapılanların %82'si kabul edilirken Birleşik Krallık'ta %13'ü kabul edilmiş ve Slovenya ile Yunanistan'daki başvuruların ise neredeyse hiç biri kabul edilmemiştir (Şahin, 2013, s. 115- 116).

2013 yılında kabul edilen Dublin III Tüzüğü ise Dublin sisteminin uygulanmasını kolaylaştırmayı amaçlamıştır. Bu kapsamda oluşturulan Eurodac veri bankasının Dublin sisteminde kullanılması ile ilk giriş ülkesi tespitleri kolaylaştırılmıştır.

Adı geçen Dublin III Tüzüğü, oluşturulan kriterler çerçevesinde sığınma başvurusunda bulunan kişilerden öncelik sırası ile sorumlu olacak ülkeyi tespit etmeye çalışmıştır. Buna göre, herhangi bir devletin sorumluluğunun tespit edilememesi durumunda, ilk sığınma başvurusunun yapıldığı ülke sorumluluğu üstlenecektir (md.3/2). Aynı zamanda üye devlet, 1951 Cenevre Sözleşmesi uyarınca, sığınma talep eden bir kişiyi, güvenli üçüncü ülkeye gönderebilmektedir (md.3/3). Küçük yaştaki kişilerden ise varsa aile üyelerinden birinin bulunduğu ülke, yoksa ilk sığınma başvurusu yapılan ülke sorumlu olacaktır (md.8/1-4). Aynı zamanda sığınma başvurusu yapan kişinin üye devletlerden herhangi birine vize veya oturma izni mevcut ise sorumlu ülke bu ülke olacaktır (md.12/1-2). Bir diğer önemli nokta ise sığınma başvurusu yapan kişinin üçüncü bir ülkeye illegal bir yol ile giriş yapması durumunda ilk giriş yaptığı ülke bu kişi için sorumlu olacaktır (md.13/1) (Kaya, 2017, s. 103-104).

Sorumlu tutulan ilgili üye devlet bu sorumluluğun başka bir devlet tarafından üstlenilmesini istemekteyse, üç ay içerisinde bu devlete görüşünü bildirmelidir. Bu durumun tarafına sunulduğu ülke ise gerekçeli incelemeler ile 2 ay içerisinde (aciliyet durumu varsa bu süre 1 aya düşürülmektedir) süreci tamamlamalıdır. Bu duruma geçerli süre içerisinde dönüş yapmayan ülke sorumluluğu kabul etmiş sayılacaktır (md.22). Yapılan düzenlemelerin yanı sıra Tüzük, üye devlet arasındaki idari işbirliğini (md.34-36) ve doğabilecek sorunların çözülmesi adına Uzlaşma Komitesi'nin kurulmasını (md.37) belirtmektedir (Kaya, 2017, s. 104- 105).

Bu sistemde en çok kullanılan kriter olan yasal olmayan yollarla giriş yapan

kişilerin ilk giriş ülkesine gönderilmesi konusudur. Üye devletlerin kapasitesini göz ardı eden bu kriter, üye ülkelerin AB dış sınırını daha iyi bir şekilde koruma yükümlülüğü ile ilişkilidir. Bu kapsamda ilk giriş ülkesi kuralı ile sorumluluğu almak istemeyen devletlerin, sınırlarını koruma gerekliliği öne çıkarılmıştır. Ayrıca, bu ilk giriş ülkesi kriteri yük paylaşımı açısından da bazı devletlere ekstra yük yaratmıştır.

Dublin IV Tüzüğü ise daha öncesinde göz ardı edilen üye ülkelerin kapasitesi ve mevcut sorumluluk üstlenmesini göz önüne alan bir yaklaşım geliştirmiştir. Bu *düzeltilici paylaştırma mekanizması*, üye ülkelerin nüfus ve gayri safi milli hasıllarına dayanan bir yük paylaşımını hedeflemiştir. Ayrıca üye ülkeye gerçekleştirilen başvurunun %150'yi geçmesi durumunda, başvurular diğer ülkelere yönlendirilecektir. %150'lik bu oran tam kapasiteye erişen ülkelerde %100-150 arasında ekstra yük oluşturması yönüyle eleştirilmektedir. Ayrıca Dublin IV Tüzüğü'ndeki diğer bir eleştiri, bu mekanizmaya katılıp katılmamanın üye devletin elinde olmasıdır. Tüzük tasarısı, 37. Maddesinde, kendisine paylaştırma yapılacak üye devletlerden birinin, bu sorumluluğunu kabul etmemesi durumunda 12 aylık süreç için geçici olmak üzere mali sorumluluğunun uygulanmasının talep edilmesini belirtmektedir. Ayrıca, bir üye devletin bu hakkını kaç defa kullanabileceğine yönelik bir kısıtlama belirtilmemektedir (Kaya, 2017, s. 118-119). Dayanışmaya katkı olarak görülen bu mekanizma ise yalnızca ekonomik olarak görece iyi olan ülkelere bir avantaj sağlamamaktadır.

Dublin sisteminde sığınma başvurusunun incelenmesi kriterleri arasındaki bir diğer önemli nokta kişilerin oturma izni veya vize belgesi olması ile ilişkilidir. Mevcut belgeleri olan kişilerle direkt olarak bu belgeleri veren ülke ilgilenmesi kararlaştırılmıştır. Bunun dışında, 14. Maddeye göre, kişinin sığınma başvurusu yapmasından iki yıl önce oturma izni bitmişse veya 6 ay önce vize süresi bitmişse dahi yine bu belgeleri veren ülke ilgilenecektir. Yanında refakatçisi bulunmayan çocuk sığınmacıların, yer değişikliklerinin azaltılması için sığınma başvurusu yapılan ülkenin sorumluluğu üstlenmesi kararlaştırılmıştır.

Dublin sistemi uyarınca, belirli bir kişinin çeşitli ülkelere çeşitli zamanlarda yapacağı sığınma başvurusuyla kendi çıkarına yönelik davranması engellenmiş ve AB üyesi ülkelerden sadece birine sığınma başvurusunda bulunabilmesi sağlanmıştır. Tüm bu çerçevede Dublin sistemi sığınma başvurusu yapan kişiye yaşamak istediği ülkeyi seçme hakkı tanımamaktadır. Her ne kadar AB koruma yükümlülüğünü esas alsa da zamanla bu durum istenmeyen yük durumuna dönüşmüştür (Şahin, 2013, s. 115). Özellikle AB'ye yönelen en büyük göç akışına neden olan Suriyeli mülteci krizi bugüne

kadar oluşturulan ortak göç politikasının sınanmasını sağlamıştır. 2015 yılında 1 milyonu aşan sığınma başvurusu karşısında üye ülkelerin Dublin sistemini askıya almaya başlaması, bugüne kadar Zirvelerde vurgulanan *sorumluluk paylaşımının* işlerliğini şüpheyi düşürmüştür. 2015'teki bu sayının %75'i ile yalnızca beş AB üyesi (Almanya, Macaristan, İsveç, Avusturya ve İtalya) ile ilgilenmiştir (Kaya, 2017, s. 109).

Geri Kabul Anlaşmaları (GKA) ise AB'nin ortak göç politikasının bir diğer ayağını oluşturmaktadır. GKA, göç akışlarının başarılı bir şekilde yönetilmesi için üye ülkeler tarafından oluşturulan bir sistemdir. AB'nin çeşitli ülkelerle yaptığı GKA'ların mevcut olmasıyla birlikte bu Anlaşmalar benzer içerik taşımaktadır. Bu nedenle GKA konusu Türkiye ile Suriyeli mülteci krizi ardından yaşanan süreç kapsamında bir sonraki bölümde ele alınmaktadır.

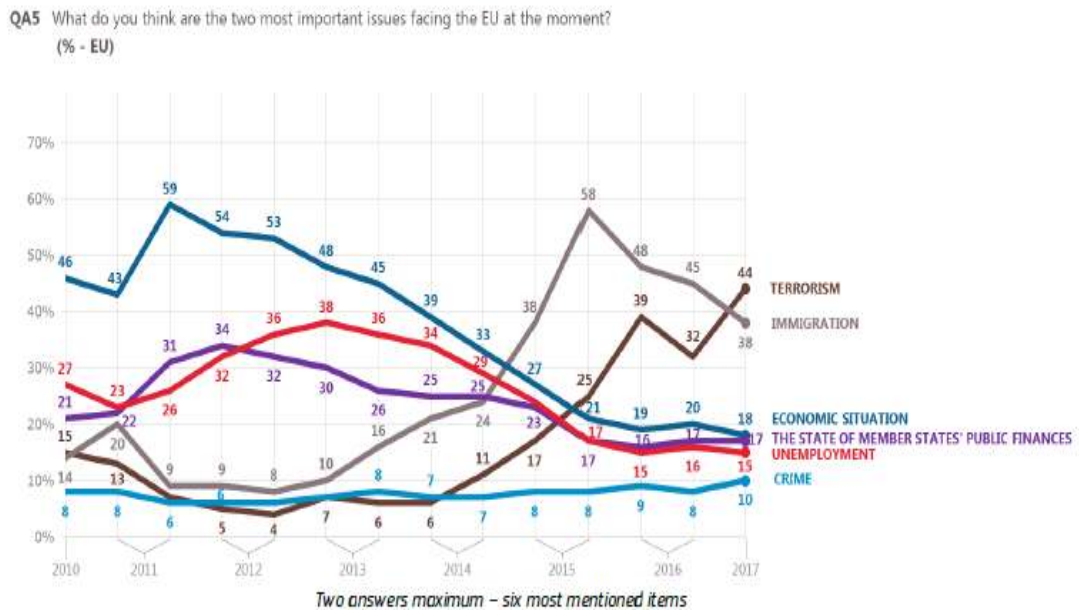
AB içerisinde göç tartışmaları yeni bir olgu olmamasına karşın Suriye krizi ile birlikte yeniden gündeme gelmiştir. Özellikle Suriye'de karışıklıkların yoğunlaştığı 2015 yılı itibarıyla Avrupa'ya doğru artan göç akışı, mevcut ortak politikanın yetersizliğini göstermiş ve üye ülkelerin daha kapsamlı bir politika geliştirmelerini gerekli kılmıştır (Koenig, 2017, s.1). Yaklaşık olarak 2013'te 431.000 ve 2014'te 627.000 olan sığınma başvurusu sayısı 2015 yılında, Yugoslavya'nın dağılması ardından 15 üyeli AB'ye yönelen 672.000 kişinin yaklaşık iki katı olan 1.300.000'e yaklaşmıştır (Kaya, 2013, s. 107). Koenig'e göre AB, üçüncü ülkeler ile aralarındaki iki taraflı kazan-kazan yerine, göçmenlerin kar ve zararlarını da dikkate alan kazan-kazan-kazan politikasına geçmelidir. Bunun için ise AB, yabancılar-kalkınma-göç politikaları-Birlik amaçları arasında uyumu sağlamalıdır. Bu kapsamda Koenig'e göre bu alana ayrılan fonlar arttırılmalı, göç-güvenlik eksenindeki amaçların insan hakları boyutu güçlendirilmeli, yeniden yerleştirme kapsamında yıllık sağlanan kota sayısı en az 20.000'e çıkarılmalı ve bu üye ülkeleri bu duruma uyumlaştırmak adına mali teşvikler verilmelidir (Koenig, 2017, s.1).

Yaşanan yoğun göçmen akışı AB'nin göç politikalarını yeniden öne çıkarmıştır. Nitekim çok aktörlü bir süreç olan göçün güvenlikleştirilmesinde (Mandacı & Özerim, 2013, s. 111) AB içerisindeki aktörlerinden biri de kurumlardır. Bu nedenle, bu kurumların hangi temalar çerçevesinde güvenlikleştirdiğini incelemek önemlidir. Bu kapsamda kurumların göç yaklaşımlarının incelenmesinden önce çalışmada, bu kurumların ortak göç politikası oluşturma sürecinde göç konusunda artan önemleri ele alınmaktadır.

3.2. Avrupa Birliği Göç Politikasında Kurumlar

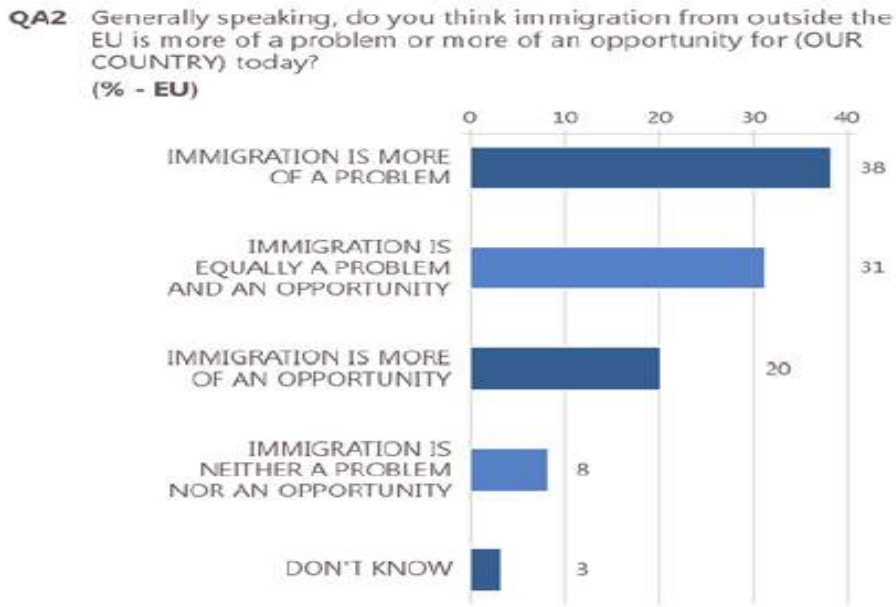
Çalışmanın bu bölümünün iki temel amacı mevcuttur. İlki, çalışmada söylemleri incelenen Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nun ortak göç politikasının gelişimi sırasındaki artan rol ve önemini ön plana çıkarmaktır. Bu yaklaşım aynı zamanda söylemleri incelenen kurumların tanıtılması ve bu kurumların neden seçildiğinin gösterilmesi açısından önemlidir. İkincisi ise bu kurumların Suriyeli mülteci krizi ile yaşanan göç krizinin acil gündem konuları arasına taşınmasını ön plana çıkarmaktır. Nitekim Kopenhag Okulu kuramına göre güvenlikleştirilen konular normal siyasetinin akışını değiştiren süreçlere neden olmakta ve gündemde sıklıkla yer almaktadır. Çalışmada incelenen Suriyeli mülteci krizi periyodu ise bu duruma uymakta ve göçün AB'nin gündeminde ön plana çıkan konulardan olmasını sağlamaktadır. Bu kapsamdaki bölümde, AB içerisinde göçün artan öneminin vurgulanması ile birlikte ortak göç politikasının gelişimi dönemindeki AB kurumlarının artan rolü ele alınmaktadır. Ayrıca bu bölüm son kısımda ise kurumların Suriyeli mülteci krizi döneminde göç konusunu AB gündemine taşıdıkları adımlar değerlendirilmektedir.

Son yıllarda artan önemi çerçevesinde öne çıkan konulardan birini göç oluşturmaktadır. Özellikle 2015- 2016 yıllarında Avrupalıların en önemli kabul ettiği konu olan göç, Suriye'deki sorunlar nedeniyle yaşanan mülteci krizinin Avrupa'ya yöneldiği dönem ile eş zamanlıdır.

Şekil 1. AB İçerisinde Önemli Görülen Konuların Yıllara Göre Değişimi
Kaynak: Standart Eurobarometer 87, 2017, s. 5

Artan önem içerisinde öne çıkan göç konusuna yaklaşım ülkeler arasında farklılık göstermekle birlikte on Avrupalıdan yaklaşık dördü, göçün bir fırsattan daha fazla direk olarak sorun olduğunu düşünmektedir. Avrupalıların % 38'i AB dışından gelen göçün bir fırsattan daha fazla sorun olduğunu düşünmektedir. % 31'i eşit bir şekilde sorun ve fırsat olarak görürken, % 20'si bunu bir fırsat olarak görmekte ve % 8'i göçü ne bir sorun ne de bir fırsat olarak değerlendirmektedir. Bu kategoriler incelendiğinde, on kişiden yaklaşık yedisinin (% 69) göçü bir sorun olarak gördüğü sonucuna varılmaktadır (Special Eurobarometer 469, 2018, s. 13).

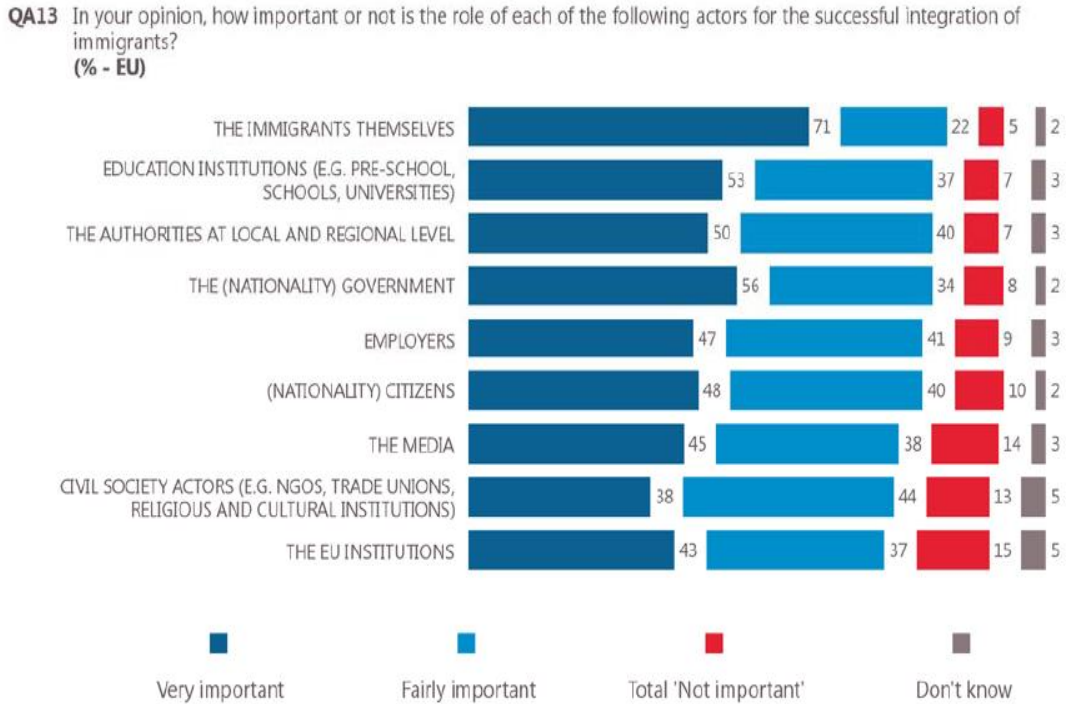

Şekil 2. AB Vatandaşlarının Göçe Yönelik Bakış Açıları
Kaynak: Special Eurobarometer 469, 2018, s. 13

Aynı zamanda Avrupalıların çoğu, birçok farklı aktörün göçmenlerin ülkelere entegrasyonu konusunda önemli bir rol oynadığı noktasında hemfikir durumdadır. Bu kapsamda göç politikasının şekillendirilmesinde öne çıkan aktörlerden biri de AB kurumlarıdır. Bu durum Çek Cumhuriyeti'ndeki katılımcıların % 67'si, Kıbrıs ve Portekiz'de % 93'ü şeklinde ülkeler açısından değişiklik göstermesine karşın Avrupalılar %80 oranında kurumların önemine dikkat çekmektedir (Special Eurobarometer 469, 2018, s. 25).

“Vatandaşlar bize bir değişim fırsatı veriyor. Avrupa'nın dört bir yanındaki vatandaşlar, güvenlik konusunda, istihdam konusunda göç konusunda çözümler talep ediyor ve bu tür çözümler için Avrupa'ya bakıyorlar. Bu son eurobarometrede de belirgin. Aynı zamanda, vatandaşlar değişmemizi istiyorlar. Avrupa'yı bürokrasisinde sıkışmış ve tepki göstermekte yavaş olarak

görüyorlar.” (Avrupa Parlamentosu, 11 Mayıs 2015)

Şekil 3. AB Vatandaşlarının Göçmenlerin Entegrasyonu Konusunda Önemli Gördüğü Aktörler Arasında Kurumlar

Kaynak: Special Eurobarometer 469, 2018, s. 25

Avrupa vatandaşlarının beklentilerine rağmen AB kurumlarına göç ve sığınma konularında daha fazla yetki verilmesine yönelik girişimler her zaman AB üye devletleri tarafından tartışmalı olmuştur. Avrupa düzeyinde ortak bir göç ve sığınma politikasının geliştirilmesi, bu nedenle uzun ve yavaş bir süreç olarak ilerlemiştir (Faure, Gavas & Knoll, 2015, s. 10).

Bu önem içerisindeki kurumlar ortak göç politikası oluşturma sürecinde aşamalı olarak ön plana çıkmaya başlamıştır. Maastricht Antlaşması (1992) ile başlayan ortak göç politikası çalışmaları bu dönemde “Adalet ve İçişlerinde İşbirliği” başlığı altında hükümetlerarası düzenlemeler ile ele alınmıştır. Dolayısıyla bu dönemdeki politika oluşturma sürecinde üye ülkeler büyük ölçüde baskın olmuştur. Bu dönemde Avrupa Parlamentosu’nun rolü danışmakla sınırlıyken, Avrupa Komisyonu göç konusunda Konsey’in çalışmalarıyla ile bağlantılı olarak görevlendirilmiştir.

1999 Amsterdam Antlaşması, bu kurumsal düzenlemeleri önemli ölçüde değiştirmiştir. Yeni süreçte bir taraftan Avrupa Komisyonu’nun inisiyatif hakkı güçlendirilirken diğer taraftan bu hakkını beş yıllık bir geçiş dönemi için üye devletler

ile paylaşmak zorunda bırakılmıştır. Bu geçiş döneminde, Konsey'in, Avrupa Parlamentosu'na danıştıktan sonra oybirliğiyle karar alması gerekmektedir. Bu süreç içerisinde Amsterdam Antlaşması göçü ilk kez Topluluk yetki alanına getirmiştir. Bu dönemden itibaren AB'deki göç politikası pek çok açıdan kademeli olarak ulusüstü hale getirilmeye çalışılmıştır.

1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe giren Lizbon Anlaşması, Avrupa Parlamentosu'nun rolünü daha da güçlendirmiştir. Tüm göç konuları şu anda Avrupa Birliği'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma'nın 294. maddesinde yer alan olağan yasama usulüne uygun olarak kabul edilmektedir. Bu durum, Avrupa Parlamentosu'nun göç konusunda ortak karar alma gücünü kazanmış olduğu anlamına gelmektedir. Böylelikle, göç politikası alanında AB kurumlarının rolü büyük ölçüde güçlendirilmiştir. Avrupa Parlamentosu şimdi, farklı AB kurumları ile AB göç politikasının gelecekteki gelişimi arasındaki güç dengesini önemli ölçüde etkileme potansiyeline sahiptir (Kaunert, 2011, s. 12- 13).

2009 Lizbon Anlaşması aynı zamanda Avrupa Konseyi'ne bir AB kurumu olma statüsünü vermiştir. Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi Başkanı'nın 2,5 yıllığına ve en fazla iki dönem için üye ülkeler tarafından seçilmesi kararlaştırılmıştır. AB çıkarlarına odaklanması yönüyle ise ulusal makamlardan farklılaşmaktadır. Ayrıca, 2010 itibarıyla kararlaştırılan Stockholm Programı'nda tüm göç konularının ulusüstü alana taşınması ile kurumların önemi tam anlamıyla ön plan çıkarılmış ve kurumlar bu alanda güçlendirilmiştir.

Tüm bu çerçevede 2011 yılında başlayan Suriye'deki karışıklıkların ardından daha iyi imkânlara erişmek isteyen insanların Avrupa'ya yönelmesi ile 2015 yılında göç konusu yüksek öneme sahip olmuştur. Bu artan önem etkisini AB içerisinde de göstermiştir. Göç kapsamında atılan adımların nicel çokluğu ile normal siyasetin akışı değiştirilip, göçün öncelikli alana taşınması sağlanmıştır. Bu kapsamda 2011 yılında üye devletlerin ortak göç politikasının gelişimini güçlendirmek amacıyla Avrupa Sığınma Destek Ofisi kurulmuştur. Ayrıca AB siyasetinin akışı göçe yönelik faaliyetler, toplantılar veya kararlar ile değiştirilmiştir.

AB'nin yürütme gücü olan Avrupa Komisyonu, politika belgeleri ve mevzuat önerileri üreterek Konsey'in göç hakkındaki kararlarına cevap vermeye başlamıştır. 2011 krizi ile göçe karşı atılan ilk önemli adımlardan biri Göçe Küresel Yaklaşım raporunun revize edilmesidir. 2002 ve 2005 yıllarında yayınlanan bu rapor 2011 yılında Göçe ve Hareketliliğe Küresel Yaklaşım adıyla yenilenirken dış politikada göç konusu

gündeme taşınmıştır (Malkara, 2017, s. 99).

Avrupa Komisyonu içinde AB göç politikalarının geliştirilmesi esas olarak Adalet, Özgürlük ve Güvenlik Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğundadır. Diğer Genel Müdürlükler de, kalkınma, dış ilişkiler ve istihdam alanlarında yaptıkları çalışmalarla göç politikasını etkilemektedir. Avrupa Komisyonu 2014 yılında özellikle ele alınması gereken 10 öncelikli konuyu vurgulamıştır: *iş, büyüme ve yatırım; dijital tek pazar; enerji birliği ve iklim; iç pazar; daha derin ve adil bir ekonomik ve parasal birlik; dengeli ve ilerici bir ticaret politikası; adalet ve temel haklar; daha güçlü bir küresel aktör; demokratik değişim ve göç*. Bu kapsamda öncelikli konular arasında yer verilen göç, “Göç ve İçişleri” alanı altında çeşitli politika yaklaşımları çerçevesinde ele alınmıştır: yasal göç ve entegrasyon; düzensiz göç ve geri dönüş; ortak Avrupa Sığınma Sistemi; Schengen, sınırlar ve vizeler; güvenlik sektörü; organize suç ve insan kaçakçılığı; kriz ve terörizm; polis işbirliği; uluslararası meseleler; vatandaşlar programı için Avrupa. Bu adım ile *ilk kez İçişleri Komiseri*, “Göç” için Komiser olarak aday gösterilmiş, ancak önceki görevine kıyasla sorumlulukların önemli bir şekilde yeniden tahsis edilmesine gerek görülmemiştir. Bu durum ise göç konusunda özel görev alanı tanımlanmadan (göç ayrı bir konu olarak ele alınmadan) uluslararası suçlarla birlikte güvenlik odaklı ele alınmasına neden olmuştur (Carrera, Blockmans, Gros & Guild, 2015, s. 2).

13 Mayıs 2015'te Komisyon “Göç Hakkında Avrupa Gündemi (*European Agenda on Migration*)” belgesini kabul etmiştir. Bu belge Dublin sisteminde hedeflenen sorumluluk paylaşımının işlemediğini belirtmekle birlikte gelecek yıllarda göç, iltica ve sınırlar politikalarında önceliklerin ana hatlarını belirleyen politik içeriğe sahiptir. Bu dönemde Gündem ile göç konusuna karşı hem kurum içi hem de kurumlar arası yapılanmalar Birinci Başkan Yardımcısı Timmermans, Mogherini ve Göç, İçişleri ve Vatandaşlık Komiseri Avramopoulos'da görüldüğü üzere belirgin hale gelmiştir (Carrera, Blockmans, Gros & Guild, 2015, s. 3).

2016 yılında ise Avrupa Komisyonu, Avrupa'ya yönelen göç akışı karşısında ortak göç politikasının yetersizliğini görmüş ve tam etkili ve adil bir iltica politikasına doğru ilerlemek için reform önerileri sunmuştur. Bu kapsamda Komisyon, düzensiz göçü azaltma ve göçün yönetimini güçlendirme amacıyla 4 Mayıs ve 13 Temmuz 2016 tarihlerinde 2 önemli yasal teklif sunmuştur. 4 Mayıs 2016 tarihli öneri özellikle üç noktaya odaklanmıştır. Bunlardan ilki Dublin sistemine yöneliktir. Nitekim 6 Nisan 2016 tarihinde yapılan basın açıklamasında Dublin Yönetmeliğinin geleceği için

orantısız göç baskısı zamanlarında üye devletleri desteklemek adına bir “*düzeltilici tahsis mekanizması*” özetlenmiştir. Bu yaklaşım, bir üye devletin aldığı sığınmacıların sayısı önceden belirlenmiş bir ölçütü aşarsa, gelen tüm sığınmacıların otomatik olarak diğer üye devletlere tahsis edileceğini öngörür. Ayrıca üye devlet, Adil Mekanizma'ya katılmayı reddederse, üye devlet, sığınmacı başvurusunu yerine getirecek üye devlete kişi başına 250.000 € ödemekle yükümlü olacaktır. 4 Mayıs tarihinde önerilen değişiklik, bütün üye devletlerin iltica başvurusunun kabul edilip edilemeyeceğini ilk olarak resmi bir iltica prosedürünün açılmasına izin vermeden önce değerlendirmesini zorunlu kılmaktadır. İkinci öneri Eurodac sisteminde sığınmacıların kişisel verilerinin, yani isimlerin, doğum tarihlerinin, vatandaşlıkların ve yüz görüntülerinin daha kapsamlı bir şekilde edinilmesini ve saklanmasını sağlamasıdır. Üçüncüsü ise ortak göç politikasında ortaya çıkan yapısal zayıflıkların giderilmesi için oldukça genişletilmiş görevlerle birlikte Sığınma İçin AB Kurumu'nun kurulmasıdır. 13 Temmuz 2016 tarihinde ise sığınma prosedürlerinin reformu ele alınmıştır. Ayrıca, 7 Haziran 2016'da Komisyon, göç ortaklıklarının kurulmasıyla üçüncü ülkelerle daha iyi bir işbirliği için bir teklif sunmuştur. Bu kapsamda kısa vadede, Ürdün ve Lübnan ile birlikte orta ve uzun vadede Nijer, Nijerya, Mali, Etiyopya, Senegal, Tunus ve Libya ile birlikte göç işbirlikleri hedeflenmiştir (Mayer & Mehregani, 2016, s. 36-40).

Ardından Komisyon 28 Haziran 2016'da AB'nin dış politikasına göçü yerleştiren *Göç Ortaklığı Çerçevesini* tanıttı. Bu dış politika adımı ayrıca AB'nin Dış ve Güvenlik Politikası Küresel Stratejisine de yansımıştır. Bu yeni girişim, her bir ülkenin ve bölgenin çıkarlarını göz önüne alan kısa ve uzun vadeli önlemleri birleştiren özel ve pragmatik bir yaklaşım sunmaktadır. Bu durum AB ve üye devletler arasında birleşik bir yaklaşıma ve güçlü bir koordinasyona dayanmaktadır (European Commission, 2016, s. 1). Avrupa Konseyi Bildirimi onayladığı zaman, “geri kabul ve geri dönüş konusunda işbirliğinin, ortaklığın önemli bir testi olacağını” vurgulamıştır. Hem Komisyon hem de Avrupa Konseyi, uluslararası koruma ve yasal göçten sadece belirsiz ifadelerden bahsetmiştir (Koenig, 2017, s. 6). Buradaki Ortaklık Çerçevesi, kaynak, transit ve hedef ülkelerle işbirliği içerisinde göçü yönetmeyi hedefleyen yeni bir yaklaşımdır. Bu kapsamda ilk olarak Nijer, Senegal, Nijerya, Mali ve Etiyopya olmak üzere beş ülke ile ilişkiler canlandırılmış ve bölgeye yatırımlar başlatılmıştır. Bu yeni yaklaşım daha sonra, örneğin Libya, Afganistan ve Pakistan gibi geniş bir yelpazeye yayılmıştır (Koenig, 2017, s. 6).

Komisyon aynı zamanda Suriye krizini büyüklüğüne de dikkatleri çekmektedir.

Bu kapsamda Komisyon, Dublin sistemi sorunsuz şekilde çalışmış olsaydı dahi, bu başarılı durum yüksek orandaki Suriyeli mülteci krizi çerçevesinde yaşanan olumsuz sonucu engelleyeceğini söylemenin zor olduğunu ifade etmiştir (Kaya, 2013, s. 109)

Avrupa Konseyi ise göç konusunda acil ve özel zirvelerle göç konusunu özel olarak gündemine taşımıştır. Mart 2015 tarihinde, göçü tartışmak için 10 yıl ardından ilk kez, 23 Nisan'da Dışişleri Bakanları ve İçişleri Bakanları'nın olağanüstü toplantı düzenlenmesine karar verildi. Bu kapsamda mülteci krizine ilişkin ilk “özel” Avrupa Konseyi toplantısını hazırlanmıştır (Carrera, Blockmans, Gros & Guild, 2015, s. 3). Bu toplantı insan tacirleri ile mücadele, denizde mevcudiyetin güçlendirilmesi, yasadışı göç akışlarının önlenmesi, iç dayanışmayı ve sorumluluğu güçlendirmek şeklinde 4 konu ele alınmıştır. Akdeniz’de artan ölüm oranları nedeniyle düzenlenen bu toplantı, sınırların güçlendirilmesi vurgusunu taşımasıyla Birlik güvenliğine yönelmiştir. Ayrıca Tusk, 17-18 Aralık 2015 tarihlerinde düzenlenecek olan Avrupa Konseyi toplantısından sonra çoğu düzenli Avrupa Konseyi zirvesinin gündeminde mülteci ve göç meselelerini ele almaya başlamıştır (Carrera, Blockmans, Gros & Guild, 2015, s. 3).

Avrupa Parlamentosu ise danışma organı olmaktan çıkıp karar verme gücüne 2009 Lizbon Anlaşması ile katılmaya başlaması yönüyle önem taşımaktadır. Nitekim artan sorumluluğunun ardından yaşanan Suriye krizi ile birlikte gündemine taşınan konulardan birini göç oluşturmıştır. 2015 yılının Nisan ayında, Parlamento başkanı Martin Schulz, özel olarak düzenlenen bir Zirvede göç konusunda AB'nin ortak bir yaklaşımını da içeren göç konusunu öne çıkaran bir konuşma yapmıştır (Avrupa Konseyi, 23 Nisan 2015). Avrupa Parlamentosu’nun dâhil olduğu önemli düzenlemelerden biri de Konsey ile birlikte onaylanan 2016/1624 sayılı Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı’nı kuran yönetmelik olmuştur.

Bunlara ek olarak AB ortak bir şekilde düzensiz göç konusuna yasadışı kavramı ile yaklaşp konunun aciliyetini ön plana çıkarmaktadır. Avrupa Konseyi (Council of Europe) Parlamenterler Meclisi’nin 14 Eylül 2006 yılında düzenlediği toplantısında yasadışı göçmen yerine düzensiz göçmen teriminin kullanılması gerektiğini, bu terimin hem daha nötr bir ifade olduğunu hem de daha yaygın kullanıldığını belirtmiştir. Nitekim bu yaklaşım 14 Ocak 2009’daki “AB’de Temel Hakların Durumu 2004-2008” başlıklı Parlamento kararında yinelenmiştir. Parlamento kararına göre AB kurumlarının ve üye ülkelerin düzensiz veya belgesiz göçmen terimi kullanılması uzlaşmıştır (Şemşit, 2010, s. 159). Ancak bu durum, incelenen belgelerde de görüldüğü üzere, ne Parlamento özelinde ne de diğer kurumlar arasında uygulanmamıştır.

Göçmenlere ayrılan bütçe İltica, Göç ve Entegrasyon Fonu'ndan ve aynı zamanda İç Güvenlik Fonu'ndan finanse edilmiştir. Dolayısıyla İç Güvenlik Fonu'ndan para ayrılması, AB'nin mültecileri bir güvenlik tehdidi olarak görmesi ve bu şekilde çerçevelemesinin bir örneğidir. Burada göç konusu Frontex gibi kurumlarda da görüldüğü gibi güvenlik alanına taşınmıştır (Vermeulen, 2018, s. 27).

Kısacası, AB'nin krize tepkisi, göçün büyük ölçüde önceliklendirilmesine, finansmanın artırılmasına ve işlevsel ikili göç anlaşmalarına odaklanılmasına neden olmuştur (Koenig, 2017, s. 6). Bu süreçte Eurobarometer sonuçlarına göre Avrupa vatandaşlarınca kurumların öncelikli rol oynaması gerekli görülmüştür. Bu çalışma ise kurumlardan Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nun bu önemli rolleri çerçevesinde göçe yaklaşımlarını incelemektir.

BÖLÜM IV

SURIYE KRİZİNİN DIŞ BOYUTU: AVRUPA BİRLİĞİ KURUMLARININ

GÖÇ YAKLAŞIMLARI

4.1. Suriye Krizi ve Suriyeli Mülteciler

Suriye'de devam eden kriz, insanları yerinden eden ve ülkelerine dönmelerini engelleyen önemli bir sorundur. Yerinden edilen bu insanlar, daha iyi yaşam şartlarına ulaşmak adına özellikle 2015 yılından itibaren Avrupa'ya yönelmeye başlamıştır. 2015-2016 yıllarında 1,2 milyon Suriyelinin Avrupa'ya ulaşmak adına göze aldığı şartlar ve durumlar en önemli sorunlardan biri olmuştur.

Yaşanan bu dram, 2011 yılında patlak veren protestoların geldiği son nokta olsa da bu sonuca giden süreç Baas rejiminin iktidara gelişine kadar dayanmaktadır. 1963'ten beri milliyetçilik, sosyalizm ve otoriterlik karması temelinde olan Baas partisi tarafından yönetilen Suriye, Hafız Esad'ın 2000 yılında ölmesinin ardından Beşar Esad'ın kontrolüne geçmiştir. Esad ekonomiyi dünya pazarına açma ve ülkenin internet aracılığıyla küreselleşmeye katılmasını sağlama söylemleri ile ilk zamanlarda ülkede liberalleşme umutları doğurmasına rağmen, ülkede beklenen gelişmeler yaşanmamıştır (Bostancı, 2017, s. 159). Bu süreç içerisinde, 1982'de Hama protestoları, 2000'de Dürzi ayaklanmaları ve 2004'de Kürt isyanı (Düvell, 2017, s. 432) şeklinde ilerleyen eylemlerin son durağı 7 yıldır süregelen çatışma durumu olmuştur.

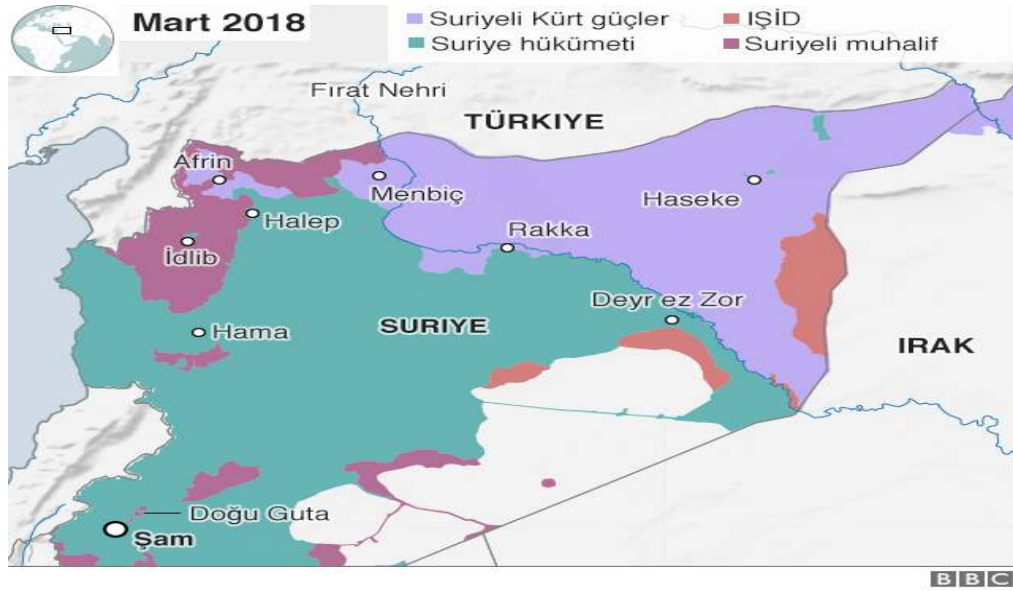
Karışıklıkların nedenleri temel olarak siyasi ve ekonomik olmak üzere 2 farklı zemine sahiptir. Siyasi açıdan, iç politikada etnik ve mezhepsel farklılık temelli yönetim uygulanması ve bu grupların baskılanması çatışmaların temelini oluşturmuştur. Suriye nüfusunun dini yapısındaki %74 Sünni Müslüman, %10 Hristiyan ve %3 Dürzi şeklindeki çeşitliliğe karşın ülkenin %13'lük Nusayriler tarafından yönetilmesi ve Nusayrilerin devletin önemli kademelerine yerleştirilmesi toplumsal nefreti arttırmıştır. Ayrıca rejimin destekçisini arttırmak amacıyla zengin veya tüccar Sünni kesime yakınlık göstermesi Sünni-Nusayri işbirliğini arttırırken, ülkede bölünmüşlüğü arttırmış ve toplumsal harmonizasyonu bozmuştur (Süer, 2012, s. 5- 6). Benzer şekilde, Beşar Esad'ın eşi Esmâ Esad'ın başkanlık ettiği Suriye Tröstü isimli şemsiye örgüt ile sivil toplum kuruluşları kontrol altında alınmış ve uygulanan siyasi baskı ile ancak rejimin izin verdiği ölçüde işlerlik kazanması sağlanmıştır (Süer, 2012, s. 13).

Temel ekonomik sorun ise ithal ikameci sanayileşme modelinin ekonomik çöküşe neden olmasıdır. Ekonomideki kötüleşme ve siyasetteki istikrarsızlık yaratan sorunlar yabancı sermayenin ülkeden kaçmasına neden olmuştur. Ayrıca ülke, sanayileşme odaklı gelişmek yerine turizm, bankacılık, ticaret gibi sektörel ilerlemiştir (Şen, 2013, s. 62). 2010 yıl içerisinde iki aylık bir dönemde 28 turizm projesine başlanırken 48 tekstil firması kapatılmıştır (Haddad, 2011). Kısıtlı kalan kaynakların ise özellikle İsrail ile yaşanan sorunlardan dolayı orduya harcanması, mali açığı arttırmıştır. Siyasi liberalleşme karşıtı olan rejim, otoritesini korumak ve yabancı yatırımı arttırmak için ekonomik liberalleşme sürecine başlamıştır (Süer, 2012, s. 7). Ancak, bu süreç içerisinde sağlanan rantın rejim yanlısı kesimlere dağıtılması uzun vadede karışıklıkları önleyememiştir (Şen, 2013, s. 60; Hinnebusch, 2012, s. 97). Bu problemler vatandaşlar arasında gelir eşitsizliği yaratmış ve yoksulluk sınırı altında yaşayan insan sayısını %30'a yükseltmiştir (El Sarraj & Taşgın, 2015, s. 2). Halkın fakirleşmesi ve 2007-2010 döneminde yaşanan kuraklık sonucu göç akışı bu dönemde yaklaşık 1,3 milyon insan ile başlamıştır (Süer, 2012, s. 14).

Bu nedensel zemine Tunus'ta Ben Ali ve Mısır'da Mubarak'ın istifası da eklenince Suriyeliler ülkedeki koşullara karşı seslerini tekrar yükseltmiş ve Suriye'deki "*Arap Baharı*" güneyde küçük protestolarla başlayıp ülke geneline yayılmıştır (Süer, 2012, s. 9). Bu durum karşısında Esad, baskı ve taviz unsurlarını kullanarak iki koldan ilerlemeye çalışmıştır. Rejim, muhalifleri durdurmak için taviz olarak, kamu çalışmalarının maaşlarında iyileştirme, ailelere maddi yardım, petrol fiyatlarında indirim, olağanüstü hali kaldırma, barışçıl gösterilere izin ve ekonomik liberalleşme benzeri uygulamalara yönelmiştir. Ayrıca, toplum içerisinde eşitlik sağlamaya yönelik olarak üst düzey görevlerde farklı etnik gruplara yer verilmiş (El Sarraj & Taşgın, 2015, s. 3) ve Baas Partisinin devletin ve toplumun lideri olduğu yargısını içeren 8. maddenin çıkarıldığı yeni anayasa hazırlanmıştır (Süer, 2012, s. 16-17). Yapılan bu düzenlemeler üzerine sonuç alamayan Esad, baskı yöntemine geçmiştir (Şen, 2013, s. 69). Göstericilerin tutuklanması ile başlayan karşı tepkide Esad rejimi karşı saldırı, hava operasyonları, kimyasal silah ve varil bombalarını kullanmaya başlamıştır (El Sarraj & Taşgın, 2015, s. 5). Bu saldırılar halkın reform taleplerinin, Esad iktidarının devrilmesi yönünde değişmesine neden olmuştur.

Aynı zamanda çatışmalara dahil olan ABD, Rusya, Irak, İran, Türkiye, Çin gibi bölgesel ve küresel dış güçler, krizin kompleks bir hal almasına ve yaşanan savaşın, küresel güçlerin çatışma alanı olarak vekalet savaşlarına dönmesine neden olmuştur (Bostancı, 2017, s. 165). Ülkede yaşanan otorite boşluğu, 2013 yılında IŞİD terör

örgütünün ülkede konuşlanmasına ve ülkedeki durumun sırasıyla protesto, iç savaş, vekalet savaşına taşınmasının ardından son aşama olan terörizme ulaşmasına neden olmuştur. Bu karışıklık ortamındaki aktör çeşitliliği ise sorunların günümüze kadar sürmesine neden olmuştur (Karagül & Demirbaş, 2017, s. 494).

Şekil 4. Suriye’de Mart 2018 İtibariyle Son Durum

Kaynak: BBC, 15 Mart 2018. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43414137>. Erişim Tarihi: 15.05.2018.

15 Mart 2011'den itibaren 7 yıldır süregelen savaşa Esad rejiminin güç kullanarak gösterileri bastırma girişimi ve savaşa götüren nedenler, ülkede iç ve dış göçü artırarak dünyanın en büyük insani krizlerden birini yaşamasına neden olmuştur. Bu kapsamda, çoğu komşu ülkelerde olacak şekilde dünyanın farklı bölgelerinde 5 buçuk milyondan fazla (5.645.518) kayıtlı Suriyeli mülteci olduğu iddia edilmektedir⁵. Komşu ülkelerden Türkiye, toplum nüfusun %63,4’ü olan 3.579.254 kişiyi ağırlayarak sorumluluk paylaşımında öncü ülke olmuştur. Bunların yanı sıra Lübnan 986.942, Ürdün 666.113, Irak 250.708, Mısır 128.956 kişiyi ağırlamıştır (BMMYK, 7 Haziran 2018).

⁵ Suriye İnsan Hakları Gözlemevi tarafından belgelenen rakamlara göre, Mart 2018 itibariyle, Suriye’de 106.000 kişi sivil olmak üzere 353.900 kişi ölmüştür. 56.900 kişinin ise kayıp veya ölü olduğu bilinmemektedir. 86 bini uzuv kaybı şeklinde olmak üzere 1,5 milyon kişi, kalıcı olarak engelli olmuştur. En az 6,1 milyon Suriyeli ülke içinde ve 5,6 milyon kişi de ülke dışına kaçarak yerinden edilmiştir (BBC, 15 Mart 2018)

4.2. Suriye Krizi ve Avrupa Birliği

AB-Suriye ilişkisi, Avrupa Komşuluk Politikası kapsamında, Suriye ile siyasi işbirliği, daha derin ekonomik bütünleşme, işsizlik ile mücadele ve ticareti teşvik etme amaçları doğrultusunda başlamıştır. Avrupa Komşuluk Politikası kapsamında AB, bölgeyi demokratikleştirme, hukukun üstünlüğünü sağlama ve istikrarlaştırma hedefindedir. Ancak, Suriye’de 3 temel kırılma noktası nedeniyle durum beklenildiği gibi işlememiştir: *2001 terör saldırıları sonrasında haydut devletlerden sayılması, Batı ile negatif ilişkilere sahip olan İran ile yakınlaşması ve Lübnan’da askeri mevcudiyetini sürdürerek Hariri suikastinin sorumlusu görülmesi*. Bu negatif çerçeveye Suriye krizinde muhalif grupların maruz kaldığı durumların eklenmesi, ilişkiyi kırılma noktasına getirmiştir. (Ünver-Noi, 2017, s. 105-113). İlerleyen süreçte ise AB, Suriye’ye yönelik komşuluk politikasını ve Suriye’ye yapılacak teknik yardımları askıya almıştır.

Avrupa Komşuluk Politikası, bölgedeki güvenlik ve istikrarı güçlendirmeyi amaçladığı için üye ülkelere yönelik çatışma çözümünü de kapsamaktadır (Järvinen, 2015, s. 19). Bu nedenle, AB, Suriye’deki çatışmalara karşı bir çözüm bulmak ve tüm bölgedeki gerilimleri azaltmak için hareket edebilmektedir. Bu doğrultuda AB, barışı sağlama yolu olarak ham petrol ve petrol ürünleri, çift kullanımlı mallar, lüks ürünler, telekom ekipmanları ile petrol ve gaz endüstrisi ve teknoloji dahil birçok alanda ticareti yasaklayan yaptırım uygulamıştır. Aynı zamanda, Suriye’deki bazı altyapı projeleri ve işletmeleri finanse etmeyi yasaklanarak mali ve ulaştırma sektörü engellenmiş ve Suriye rejimine yakın bireylerin ekonomik kaynakları dondurulmuştur (Järvinen, 2015, s. 26). Ancak alınan önlemler Suriye’deki çatışmaları durdurmaya yönelik bir çözüm getirmemiştir (Järvinen, 2015, s. 19).

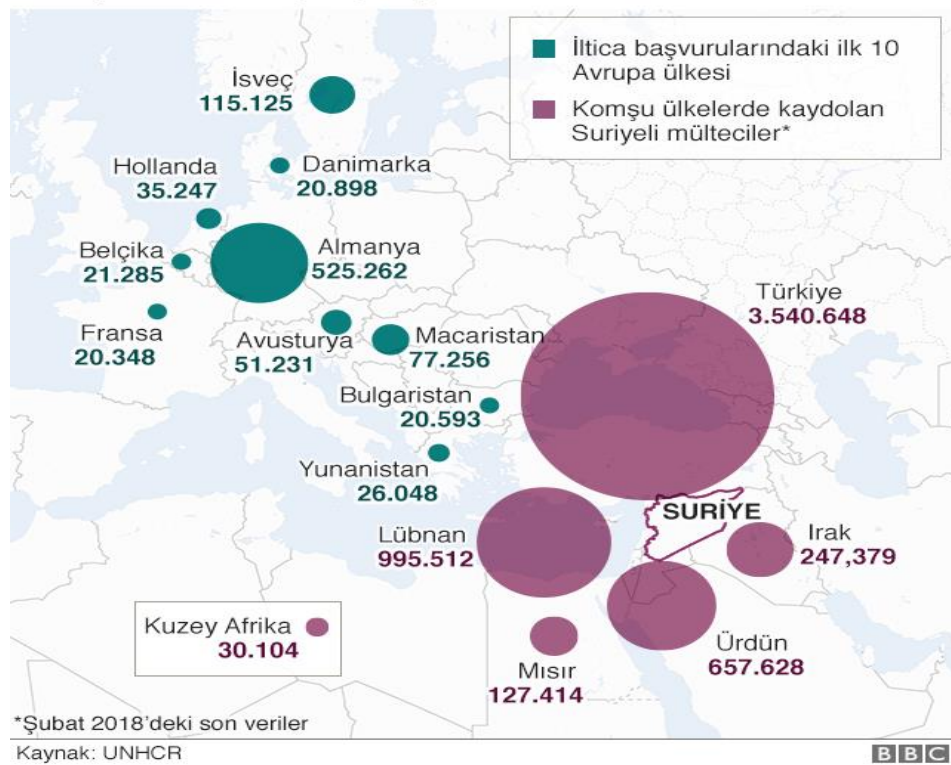
16 Kasım 2015 tarihinde Dış İlişkiler Konseyi’nde yapılan toplantı da Suriye konusunda AB’nin tepkisini gerektirecek 2 temel sorun vurgulanmıştır: *terör ve göç*. Terör kapsamında AB, Suriye politikasında rejim değişikliği amacıyla muhalefet grupları destekleme politikasından, IŞİD ile savaşıma geçerek hedef kayması yaşamış ve bu durum Esad’lı siyasi dönüşümün kabullenışı olmuştur (Ünver- Noi, 2017, s. 108-115).

Tüm bu sürecin en önemli sonucu başlangıçta bölge ülkeleri olan Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak gibi ülkeleri etkileyen ancak çatışmaların yoğunlaşması üzerine AB’ye taşınan Suriyeli mülteci krizidir. Ortadoğu’daki çatışmalardan ve katliamlardan

kaçan yüz binlerce insan, daha iyi yaşam şartlarına erişmek için karadan (Balkanlar üzerinden) veya deniz yollarından Avrupa'ya geçmeye çalışmaktadır (Özkut, 2017, s. 52). 2012'den bu yana Almanya ve İsveç'e yönelik hem Suriyeli sığınmacı başvurularının sayısı hem de sığınma hakkı verilen Suriyelilerin sayısında önemli bir artış görmüştür. Almanya'ya 2014 yılında yapılan 30,750 Suriyeli sığınmacı başvurusu, 2012'deki sayının beş katı kadar (7,930) ve 2013 yılındaki sayının (12,855) üç katı kadar artış göstermiştir. Benzer şekilde İsveç'e ise 2014 yılında 30,750 Suriyeli sığınma başvurusunda bulunmuştur (Ostrand, 2015, s. 269). 2015 baharında ise 89.000'e yaklaşan sığınmacı sayısı aynı yılın Ekim ayında 507.000'e ulaşmıştır (Bakış, 2017, s. 13). Suriyeli mültecilerin sığınma başvurusunda tercih ettikleri diğer bir ülke, coğrafi yakınlığında etkisiyle Yunanistan'dır. Buna karşıt olarak İtalya ise Akdeniz güzergahında daha uzun ve tehlikeli bir yola sahiptir (Özkut, 2017, s. 58).

Suriyeliler nereye gidiyor?

Şekil 5. Suriyeli Mültecilerin Dağılımı

Kaynak: BBC, 15 Mart 2018. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43414137>. Erişim Tarihi: 15.05.2018.

Ortak göç politikası kapsamında ise Dublin sürecinin *ilk giriş ülkesi* kuralında, ilk giriş ülkelerinin göçmenlerin kuzey ülkelerine akışını engellememesi nedeniyle uygulanamamıştır. Bu kapsamda Almanya'da da görüldüğü üzere ülkeler Dublin Tüzüğüne askıya aldıklarını süreç içerisinde bildirmiştir. Bu noktada üye devletlerin

mevcut mülteci krizi hakkında ortak bir politikadan uzaklaşmasına neden olmuştur (Bakış, 2017, s. 13).

Düzenli göçün aksine düzensiz göçün sayılamayan ve bilinmeyen doğası ile 2015 yılı itibariyle ağırlıklı olarak karşılaşılan AB, mültecilerin ihtiyaçlarını üçüncü ülkelerde karşılamayı içeren Geri Kabul sürecini Türkiye ile canlandırma yoluna girmiştir. Türkiye'ye yönelik ele alınan 18 Mart Bildirisi ve GKA, göç konusunda atılan adımların AB'nin güvenlik yaklaşımına yönelik olduğunu yeniden göstermiştir. Bu nedenle bir sonraki bölümde Geri Kabul süreci ile başlayan gelişmeler ele alınmaktadır.

4.3. Avrupa Birliği'nin Mülteci Krizindeki Göç Politikası: Geri Kabul Anlaşması

BM tarafından insanlığa karşı suç olarak değerlendirilen (Reuters, 28 Kasım 2011) Suriye'deki sorunlar, insanların yerinden edilmelerine ve özellikle daha iyi imkânlarla ulaşmak adına Avrupa'ya yönelmelerine neden olmuştur. Yerinden edilen Suriyelilerin Birlik sınırlarına dayanması, AB'yi endişelendirmeye başlamıştır. İç siyasette aşırı sağ partiler anti-göçmen söylemleri ile birer birer yükselirken, dış politikada da önlem alınması gerekliliği görülmüştür. Bölge ülkelerinin desteği alınmadan oluşturulacak dış politikanın yetersiz kalacağını gören AB'nin en önemli girişimi geri kabul süreci olmuştur⁶.

GKA, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin AB'ye katılmasının ardından Birlik sınırlarının genişlemesi sonucunda AB göç politikasının bir parçası olarak geliştirilmiş ve üçüncü ülkelerle bu anlaşmaların imzalanma süreci başlatılmıştır⁷. Türkiye ile imzalanan GKA süreci ise biraz farklı gelişmiştir. Türkiye ile GKA'nın imzalanması, ilk olarak katılım sürecinin ilk aşamaları olan 2000'li yıllarda gündeme getirilmiş ve taraflar arasında Kasım 2002 tarihinde müzakerelerin başlaması kararlaştırılmıştır. Ancak, o tarihten itibaren beklenen müzakereler başlatılamamış ve Aralık 2006 tarihinde AB'nin bir takım fasılların açılmasını askıya alma kararı ile süreç tamamen durdurulmuştur (Kirişçi, 2014, s. 2). İnişli çıkışlı devam eden ilişkiler sırasında, Aralık

⁶ AB'nin toplam 17 ülke (Hong Kong, Makao, Sri Lanka, Arnavutluk, Rusya, Ukrayna, Makedonya, Bosna- Hersek, Karadağ, Sırbistan, Moldova, Pakistan, Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan, Türkiye, Yeşil Burun) ile imzaladığı GKA mevcuttur. 5 ülke (Fas, Çin, Belarus, Tunus, Cezayir) ile müzakereler sürmektedir (Ekinci, 2016, s. 12).

⁷ AB geri kabul anlaşması sürecine başlarken öncelikle göçe neden olan kaynak ülke ile imzalama yoluna girmiştir. Ancak, kaynak ülkeden, güvenlik endişesi ile gelen kişilerin geri gönderilmesinin hayati tehlike yaratacak olması veya gelen kişilerin hangi ülkeden geldiğini belgelendiren bulguların olmaması durumlarından dolayı başarılı olunamamıştır. Bu nedenle, bu süreç transit ülkelerle imzalanması şeklinde yenilenmiştir (Batır, 2017, s. 586). Bu transit ülkelerin kendi vatandaşları da geri kabul anlaşması kapsamına dahil sayılmıştır.

2009'da, vize kolaylaştırma taslağı yeniden gündeme gelmiş ve taslak anlaşma 2011 yılında hazırlanmıştır. Ancak, bu dönemde de AB içerisindeki Adalet ve İçişleri Konseyi, Komisyon'un vize serbestliği önerisi reddetmiştir⁸ (Kirişçi, 2014, s.2).

Türkiye-AB arasında ilerlemeyen geri kabul süreci sırasında yaşanan Suriyeli mülteci krizi, AB'nin bakış açısını değiştirmiştir. AB, düzensiz göçle mücadele konusunda Türkiye ile acil diyalog gerektiğini fark etmiştir. Artık durum, vize serbestliği veya kolaylığı isteyen Türkiye yerine, artan sayıdaki düzensiz göçle başa çıkmaya çalışan AB şeklinde değerlendirilmeye başlanmıştır.

16 Aralık 2013'te, Avrupa Komisyonu'nun İçişlerinden sorumlu üyesi Cecilia Malmstrom ve dönemin Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, resmi adıyla Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma olan GKA'yı imzalamış ve bu Anlaşma 1 Ekim 2014 tarihinde kısmen yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda geri kabul sürecinin⁹, Anlaşma'nın yürürlük tarihinden üç yıl sonra uygulanmaya başlanması kararlaştırılmıştır.

2015 yılında Avrupa'ya yönelik artan mülteci krizi, AB-Türkiye anlaşması sürecinin hızlanmasını gerektirmiştir. Yapılan müzakereler sonucunda, 29 Kasım 2015 tarihinde kararlaştırılan Ortak Göç Eylem Planı çerçevesinde GKA ve vize serbestliği konularının hızlıca uygulanması gerektiği kararlaştırılmıştır (Türkiye – AB Ortak Eylem Planı, 15 Ekim 2015). Aynı zamanda bu süreçte, ülkeler GKA'nın tam olarak 1 Haziran 2016'da başlamasında ve takiben vize serbestliğinin sağlanmasında uzlaşmıştır.

GKA süreci, 2015 yılında Avrupa'da özellikle Yunanistan ve İtalya'ya yönelen yoğun göç akışı nedeniyle hızlandırılmıştır. Bu yıl içerisinde mülteci akışı, %84 oranında Ege Denizi'nden düzensiz şekilde artmıştır. 1.049.367 kişiden yalnızca 10.035'i Ege dışında diğer geçiş yollarını kullanmıştır (European Stability Initiative, 25 Ocak 2017, s. 2). Ege'den gerçekleşen bu geçişleri sona erdirmek ve mülteciler için sürdürülebilir çözümler bulmak amacıyla AB ve Türkiye, 18 Mart 2016'da Zirve gerçekleştirmiştir. Atılan yeni adım GKA ile benzer ve farklı noktalara sahiptir.

GKA ve 18 Mart Bildirisi ortaklıkları ve farklılıkları kapsamında değerlendirildiğinde 5 önemli gelişme mevcuttur: *1'e 1 mekanizması*, *AB tarafından*

⁸ Bu dönemde AB'nin en büyük çekincesi göç akımının doğabilecek olmasıdır. Bu kapsamda Türkiye, AB'nin Türk akımına maruz kalacağı konusundaki endişelerini gidermeye çalışmıştır. Dönemin Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye'de ekonomik durumun iyileştiği ve iş gücü ihracatçısı olmaktan iş arayanların hedefi haline geldiği için vizelerin kaldırılmasında endişelenilecek bir durum olmadığını belirtmiştir (Daily News, 16 Aralık 2013).

⁹ GKA, yalnızca üçüncü ülke vatandaşlarını ve vatansız kişileri içermemekte; Türk vatandaşlarını, Türk vatandaşlığından mahrum bırakılmış veya feragat etmiş ancak geçmişte Türk vatandaşı olan kişileri ve kendi vatandaşlarının eşleri ve küçük evlenmemiş çocuklarını da kapsamaktadır (Memişoğlu, 2014, s.17).

sağlanacak mali yardım, Türkiye-AB müzakerelerinin hızlandırılması, vize serbestliği ve Gönüllü İnsani Kabul Programı. Öncelikle GKA ve Bildiri temel olarak, yasadışı göçün önlenmesine yönelik hazırlanan 1'e 1 değişimi içermektedir. GKA'ya göre Türkiye, AB topraklarına (herhangi bir üye ülkeye) yönelen düzensiz göçü durdurmakla görevlendirmektedir ve Türkiye üzerinden yasadışı yollar ile geçen kişiler, Türkiye tarafından geri alınacaktır. Bu durum 3 grubu kapsamaktadır; *Türkiye üzerinden yasal olmayan yollar ile geçen üçüncü ülke vatandaşlarını, yasal yollarla geçse dahi kaldığı süre içerisinde yasadışı konuma düşen kişileri ve üye ülkede kalma şartını sağlamayan veya kaldığı süre içerisinde bu şartları kaybeden Türk vatandaşları*¹⁰ (Özsöz, 2014, s. 3). Ayrıca Anlaşma, bu kişilerin Türkiye üzerinden kaynak ülkelere (menşei ülkelere) dönmelerini içerdiği için Türkiye'nin kaynak ülke ile de arasında geri kabul anlaşması¹¹ bulunmalıdır. Aynı zamanda Madde 4/2, uluslararası bir havalimanının aktarma sahasından geçerek üye ülkeye varmış kişiler veya bir üye devletin Türkiye'nin sağlamadığı veya daha az süre ile sağladığı vize/ikamet iznini sağlaması durumlarında Türkiye'nin kabul sorumluluğunun olmadığını belirtmektedir (Batır, 2017, s. 598- 599).

18 Mart Bildirisi ise 4 Nisan 2016 tarihinden itibaren Türkiye üzerinden Yunan adalarına geçen 1 düzensiz göçmene karşılık, Türkiye'den gönderilen 1 düzenli göçmenin AB ülkelerine yerleştirilmesini içermektedir. Bu kapsamda Bildiri, bir anlamda, Yunanistan ile 2001'de imzalanan ve 2002'de yürürlüğe giren geri kabul anlaşmasının yenilenmiş şeklidir. Ayrıca, Türkiye'den AB'ye yeniden yerleştirme başlangıçta 18.000 ile sınırlandırılacaktır. Bu sayının dolması halinde süreç gönüllülük esasına dayanarak en fazla 54.000 kişinin yerleştirilmesine çevrilecektir. Limitlerin dolması halinde, geri gönderim süreci durdurulacaktır (Avrupa Birliği Bakanlığı, 18 Mart 2016, s. 2- 4).

Bu süreç içerisindeki diğer bir önemli gelişme, hem GKA hem de 18 Mart Bildirisi tarafından ele alınan AB mali yardımlarıdır. 18 Mart Bildirisi uyarınca, Suriyelilere yönelik proje bazlı kullanılması öngörülen 3+3 milyar Euro'luk mali yardımın ilk 3 milyar Euro'luk kısmı¹² dağıtılmaya başlanmıştır (Batır, 2017, s. 600).

¹⁰ AB topraklarında yasadışı bulunduğu kabul edilen gruplar; düzensiz giriş yapanlar, sığınma başvuruları reddedilenler, üye ülkede bulunma sürelerini dolduranlar, oturma izni ve vizelerinin süreleri dolmuş veya bu belgeleri kendilerinden geri alanlar, kalış izinlerinin olduğu ülke dışı bir bölgede yakalananlar şeklindedir (Ekinci, 2016 s.25).

¹¹ Bu anlaşmalar, Türkiye ile Suriye (2001), Yunanistan (2002), Kırgızistan (2003), Romanya (2004), Ukrayna (2005), Pakistan (2010), Nijerya (2011), Bosna Hersek (2012), Moldova (2012), Belarus (2013) ve Karadağ (2013) arasında iki taraflı olarak imzalanmıştır (AlJazeera Turk, 8 Aralık 2015).

¹² Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardım Programı (FRIT), AB bütçesi (1/3) ve üye devletler (2/3) tarafından finanse edilen 3 milyar Euro'luk yardımları yönetmek üzere kurulmuştur. Ancak Türkiye,

Üçüncü gelişme ise Türkiye’de yaşanan sorunlar ve yoğun insan hakları ihlali gerekçeleriyle Türkiye-AB ilişkisinde dondurulan müzakerelerin hızlanması kararıdır. Bu doğrultuda, Türkiye ile ilişkilerin normalleşmesi ve Gümrük Birliği’nin kapsamının genişletilmesi konusunda ilerleme kaydetmeye odaklanılmıştır. Katılım müzakerelerinin canlandırılması kapsamında ise 17. ve 33. Fasılların¹³ müzakereye açılmıştır.

Dördüncü önemli gelişme, AB’nin Türkiye’ye karşı yürüttüğü ana pazarlık konusu olan ve taahhüt edilen vize serbestliğidir. AB ülkelerine seyahat etmek isteyen Türk vatandaşlarına sağlanacak vize serbestliği konusunda bir yol haritası çizilmiştir. Her ne kadar Türkiye, tampon bölge ve düzensiz göçmenler için toplanma alanı olma korkusuna sahip olsa da, vize serbestleştirme süreci beklentisi, bu olumsuz tabloyu dengelemektedir (Memişoğlu, 2014, s. 15-16).

Son önemli nokta ise Gönüllü İnsani Kabul Programıdır. Buna göre düzensiz göçün azalması durumunda, üye ülkelerin gönüllülük esasına dayalı olarak Türkiye’deki Suriyelileri almasını öngörülmüştür. Ancak, taraflar arasındaki anlaşmazlık nedeniyle bu süreç ilerlememektedir. Üye ülkelerin 1’e 1 takası kapsamındaki yeniden yerleştirmede dahi yavaş davranırken, gönüllük esasıyla yeniden alım yapması öngörülmemektedir. Nitekim Bulgaristan, Danimarka, İrlanda, Birleşik Krallık, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, Macaristan, Polonya, Romanya, Slovakya, Slovenya, AB-Türkiye anlaşması kapsamında tek bir mülteciyi henüz karşılamamıştır (Walter-Franke, 2018, s. 6). Üye ülkeler içerisinde göç karşıtı söylemlerle yükselen aşırı sağ partiler düşünüldüğünde ise gönüllülük esasının işlerliği tamamen şüpheye düşmektedir.

Bu süreçte, serbest vize konusunda bir ilerleme sağlanamazken, 18 Mart 2016 Bildirisi kapsamındaki geri dönüşler başlamış ve Türkiye’den Yunanistan’a doğru tehlikeli yolculuğa çıkan düzensiz göçmen sayısı azalmıştır. 18 Mart öncesi dönemde Yunanistan’a günde yaklaşık 1,740 göçmen geçmekteyken, uygulama sonrası ortalama 94 kişiye kadar düşmüştür. Benzer şekilde, Ege Denizi’nde 2015 yılında ölen sayısı 270 üzerindeyken, bu sayı 11 civarına düşmüştür (AB Türkiye Delegasyonu, 4 Ekim 2016).

AB’yi yardım vaatlerini yerine getirmede yavaş olduğu gerekçesiyle eleştirmiştir. AB Bakanı Ömer Çelik, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Aralık 2017’de ifade ettiği AB hükümetlerinin dürüst olmadığını açıklaması doğrultusunda, Türkiye’nin Doğu Akdeniz Rotası’nın anahtarını elinde tuttuğunu hatırlatarak anlaşmayı sona erdirmeye uyarılarında bulunmuştur. 2017 sonunda ise 3 milyar Euro’nun 1,85 milyar Euro’luk kısmı 12 Ocak 2018 itibarıyla 72 projeye dağıtılmıştır. Bu projelerin çoğu STK ve BM kuruluşları tarafından yapılmakla beraber, yalnızca 675 milyon Euro’luk 4 proje direkt olarak Türk makamlarınca (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, TC Milli Eğitim Bakanlığı, TC Sağlık Bakanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)) yapılmıştır ve bu projeler için 402 milyon Euro ödenmiştir (Walter-Franke, 2018, s. 3-4).

¹³ 17. Fasil olan Ekonomik ve Parasal Politika 14 Aralık 2013’de ve 33. Fasil olan Mali ve Bütçesel Hükümler 30 Haziran 2016 tarihinde açılmıştır.

Ayrıca, bu süreç 2001 yılında Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan geri kabulünde canlanmasını sağlamıştır. Komisyona göre, 21 Mart 2016 ile 31 Ocak 2018 tarihleri arasında 1.530 kişi 18 Mart bildirisi kapsamında ve 599 kişi Yunanistan-Türkiye ikili protokolü kapsamında toplam 2.130 kişi iade edilmiştir (Walter-Franke, 2018, s. 3).

AB'nin düzensiz göçün engellenmesine yönelik sınır güvenliği odaklı yaklaşımı çeşitli açılardan analiz edilebilmektedir. Birincisi ve her şeyden önemlisi, GKA, uluslararası hukuka ve Avrupa hukukuna aykırıdır. GKA, AB ülkelerine geri gönderme hakkı vermekte ve iltica taleplerinin dikkate alınmamasına, hatta başvurularının engellenmesine neden olmaktadır. İltica başvurusunun ülkelerin yargıları tarafından incelenmesi sürecinde, başvuru yapan kişinin ülke içerisinde ve yargı ile iletişim içinde olması gereklidir. Geri kabul sürecinde ise bu imkâna sahip olmayıp sığınma başvurusu sonuçlanmadan uzaklaştırılabilecektir. (Deutsche Welle [DW], 10 Nisan 2018). Dolayısıyla AB, uluslararası hukuku ikinci plana atmaktadır. Üye ülkeler, GKA ülkelerini mülteciler için sığınabilecekleri alan olarak görmekte ve onların Avrupa'ya yönelmelerini “*alışverişte seçim yapma*” olarak kabul etmektedirler (Turan & Şaşkın, 2017, s. 51). Ayrıca, bu süreç AB itibarına zarar vermiştir. BMMYK, Avrupa Konseyi ve sayısız STK dahil olmak üzere birçok kuruluş, 18 Mart Bildirisini insan hakları üzerindeki olumsuz etkilerinden dolayı eleştirmiştir (Dudden & Üstün, 2017, s. 11).

İkincisi, göç politikalarının oluşturulmaya başlanmasında da görüldüğü gibi AB, göç konusundaki önemli girişim ve politikalarını çoğunlukla büyük bir kriz dönemi sonrası başlatmıştır. Geri kabul süreci de buna bir örnek oluşturmaktadır. Türkiye ve AB arasında 2000'li yılların başından beri süregelen anlaşma, işlerliğini Suriye krizi ile kazanmaya başlamıştır. Ayrıca, Türkiye-Yunanistan arasında 2001'de imzalanmış olan GKA mevcut olsa da siyasi ilişkilerde yaşanan olumsuzlukların da etkisiyle 2016 yılına kadar canlandırılmamıştır. AB'nin bu süreci 2015 itibarıyla yoğun olarak canlandırması, Suriyelilerin can güvenliğini sağlamaktan ziyade, sınırlara dayanan yüksek orandaki Suriyelilerin, AB ülkelerinde yarattığı endişenin sonucudur.

Üçüncü olarak, GKA sistemi karşılıklı verilen tavizlere dayanmaktadır. Bu süreçteki en önemli taviz ise vize serbestliğidir. Bu konuda öncelikle Türkiye'nin önüne 72 kriter sunulmuştur. Bu kriterlerin tamamlanmasının ardından AB eksiklikleri belirtmiştir¹⁴ ve bunların arasında aşılması en zoru terörle mücadele konusu olmuştur.

¹⁴ AB, 7 konuda eksilik belirtmiş: *AB standartlarına uyumlu biyometrik pasaport, suç ile ilişkili konularda AB ile işbirliğine gidilmesi, yolsuzlukla mücadele, AB ile imzalanan GKA'nın tüm maddelerinin uygulanması, EUROPOL ile işbirliği, terörle mücadele yasalarının AB standartlarına uyumlaştırılması ve bu çerçevede uygulanması, kişiler verilerin korunması düzenlemesinin AB ile*

AB düzenlemelerin gerekli olduğunu belirtse de, dönemin Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, Türkiye'nin terörle mücadelesine zarar vermeyecek gerekli düzenlemelerin yapıldığını belirtmektedir (Sputniknews, 2018). Dolayısıyla AB, vize serbestliğini sağlamadan düzensiz göç akışının engellenmesini istemektedir.

Dördüncü olarak, AB, ilişkilerinin iyi olmadığı bir dönemde Türkiye'ye vize serbestliği ve müzakerelerin hızlandırılması tavizini verme gibi büyük bir adımla düzensiz göçü engellemek istemektedir. Her ne kadar açılan fasılların kapanamaması durumu yaşansa da, açılan iki fasıl Türkiye'ye, güvenlik endişesi sonucu sağlanan tavizler arasındadır.

Beşinci olarak ise 1'e 1 değişimin sınırları ile ilişkilidir. GKA, üye devletteki düzensiz göçmenin geri gönderilmesine yönelik hak tanırken, üye ülke üzerinden Türkiye'ye gelen düzensiz göçmenlere bu durum uygulanamamaktadır (TBMM Sıra Sayısı 554, 2013, s. 8). Dolayısıyla amaç, düzensiz göçü bitirmek veya can kayıplarını önlemek değil, Avrupa'ya yönelmelerini engellemektir.

Altıncı olarak Anlaşma, yürürlüğe girdiği tarihten beş yıl önceye kadar göç edenlerin Türkiye'ye gönderilebileceğini içermektedir. Daha da önemlisi, Madde 2/3'e göre, bu beş yıllık süreç, kişinin giriş veya yakalanma tarihinden değil, üye ülkenin kaçak göçmen olduğunu öğrenmesi ile başlamaktadır (TBMM Sıra Sayısı 554, 2013, s. 21). Bu ise beyan etme sistemine dayalı olarak, üye ülkelere açık uçlu bir imkân sağlamaktadır.

Yedinci nokta, Türkiye'nin güvenli üçüncü ülke olarak adlandırılması ile ilişkilidir. Geri kabul sürecinde göçmenlerin gönderiminin uluslararası ve Avrupa hukukuna uygun olması için Türkiye'nin güvenli üçüncü ülke olarak sayılması gereklidir. Bu sorunu çözmek adına, 18 Mart Bildirisi kapsamında Yunanistan'ın bu statüyü Türkiye'ye vermesi gerekmiştir (Turan & Şaşkın, 2017, s. 54). Ardından ise Yunanistan, Avrupa Birliği İçişleri Bakanları Konseyi toplantısında bu statüyü vermeye hazır olduğu belirtilmiştir (DW, 11 Mart 2016). Ancak, güvenli üçüncü ülke tanımlamasının en temel şartlarından biri olan Cenevre Sözleşmesi'nin kısıtlamasız kabul edilmesine, mülteci tanımlamasına coğrafi kısıtlama koyan Türkiye uymamaktadır. Ayrıca AB, üyelik konusunda insan hakları dahil çeşitli noktalarda Türkiye'yi eleştirirken, göç konusunda güvenli üçüncü ülke statüsüne uygun bulunmaktadır. Aynı zamanda, güvenli üçüncü ülke statüsünün sağlanması ile Türkiye'ye yalnızca Yunanistan da bulunan Suriyeli mülteciler değil, aynı zamanda Avrupa'da

bulunan mülteciler de Türkiye'ye gönderilebilecektir (Turan & Şaşkın, 2017, s. 54). Bu durum ise AB'nin hem Suriyelileri hem de diğer mültecileri göndermek adına attığı adımlardan biri olduğunu göstermektedir. Nitekim bu doğrultuda Uluslararası Af Örgütü, Türkiye'yi, özellikle konuşma özgürlüğü, polis şiddeti ve örgütsel özgürlük gibi insan haklarını kötüye kullanma konusunda kınamış ve anlaşmanın İnsan Hakları ve mültecilerin korunmasına olumsuz etkileri olduğunu belirtmiştir. Ayrıca İnsan Hakları İzleme Örgütü Yunanistan'ın Türkiye'yi güvenli bir ülke olarak kabul etmesi için AB'den baskı gördüğünü belirtmiştir (Vermeulen, 2018, s. 28).

Güvenli üçüncü ülke kavramının diğer bir getirisi ise, sığınmacı statüsünü almak için bir ülkeye başvuran kişinin, bu başvurusunu daha önce güvenli sayılan ülkelerden birine de yapmış olması durumunda, yeni başvurusunun reddedilmesidir. Bu durumda, yerinden edilmiş kişilerin sığınma başvurularının değerlendirilmesini engellemekle kalmayıp, “güvenli” sıfatının verilmesi noktasında ülkelerin çıkar arayışlarına girmesine neden olmaktadır. Bu kavram yalnızca sığınma başvurusunun değerlendirilmesi aşamasında değil, ülkelerin güvenli ülke listesini belirlenmesinde de sorunlar çıkarmaktadır. Ülkeler, sığınma başvurusunu reddetme hakkını elinde bulundurmak adına bu kavramı kendi çıkarlarına kullanmaktadır (Turan & Şaşkın, 2017, s. 52- 53). Tüm bu durumlar, söz konusu kişilerin, AB topraklarından uzaklaştırılması adına uluslararası hukuk çiğnenerek yapılan girişimlerdir.

AB'ye yönelen düzensiz göçü önlemeye ve bu sayede AB güvenliğini sağlamaya yönelik düzenlenen bu geri kabul süreci, göçmenlerin denizde ölmelerini engelleme söylemi altında gerçekleştirilmiş ve başarılı olunması ölüm oranlarının azaltılması ile ilişkilendirilmiştir. Fakat AB burada sorun olarak yüksek ölüm oranlarını görseydi, sonuç olarak Suriye krizine yönelirdi. Ancak burada AB için sorun düzensiz göç akışı olduğu için sonuçta sınır güvenliğinin sağlanmasına odaklanılmıştır. Nitekim Avrupa Komisyonu (2015) da yaşadıkları sorunlar nedeniyle göç eden kişilerin sınır güvenliği ile durdurulamayacağını belirtmektedir: *“Eğer savaştan veya sözde İslam Devleti barbarlığından kaçıyor olsaydınız, ödemeyeceğiniz hiçbir bedel, tırmanmayacağınız hiçbir duvar, geçmeyeceğiniz hiçbir deniz, geçmeyeceğiniz hiçbir sınır olmazdı.”*

Avrupa Konseyi bu yeni tedbirlere yönelik resmi açıklamalarında bulunurken *“İnsanların acı çekmesine son vermek ve kamu düzenini yeniden tesis etmek için gerekli olan geçici ve olağanüstü bir tedbir olacaktır.”* ifadesini kullanmıştır (European Council, 18 Mart 2016). Düzensiz göçmenleri Türkiye'ye geri döndürmeye atıfta bulunarak, *“olağanüstü bir tedbir”* ifadesiyle dinleyicilere normal politikaların ötesine geçmenin şart

olduğu belirtilmektedir. Aynı zamanda belirtilen “*kamu düzenini yeniden kurma*” ifadesi mevcut duruma bir tehdit olduğu ve bu nedenle olağanüstü tedbirlerin meşrulaştırıldığı fikrini ortaya koymaktadır.

“Kaçakçıların iş modelini kırmak ve göçmenlere hayatlarını riske atmak için bir alternatif sunabilmek için AB ve Türkiye, Türkiye'den AB'ye düzensiz göçü sona erdirmeye karar verdiler... Türkiye, Türkiye'den AB'ye yasadışı göç konusunda yeni deniz ve kara yollarının önlenmesi için gerekli her türlü önlemi alacak” (European Council, 18 Mart 2016)

Avrupa Konseyi genel olarak yukarıdaki ifade de görüldüğü üzere düzensiz göç akışının önlenmesi vurgusunu bulundursa da bildiri kapsamında değerlendirilen ilerlemeler arasında Suriyelilerin Türkiye'deki işgücü piyasasına erişmesi ve güvenlik çabalarının Türk sahil güvenlik ve polisi tarafından artırılması şeklinde ele alınması görülmektedir. Aynı zamanda Avrupa Konseyi 18 Mart Bildirisine yönelik yaptığı açıklamada terörizmle savaşa da yer vermiştir. Ayrıca yeni göç güzergahlarının oluşmaması adına ise “*gerekli her türlü önlemin*” alınması vurgusuna yer verilmiş ve olağanüstü önlemlerin önü açılmıştır.

Avrupa Komisyonu ise anlaşmanın büyük bir başarı olarak görüldüğünü açıkça belirterek, anlaşmanın “*somut sonuçların düzenli bir şekilde görüldüğünü*” doğruladığını belirtiyor (European Commission, 2017). Bunun nedenini ise anlaşmanın yürürlüğe girmesinden bu yana göçmen sayısının ve denizdeki ölümlerin sayısının azalması olarak ele alınmıştır. AB açısından bu nedenle, başarılı bir anlaşma olarak ele alınmış ve AB'nin başarısı düzensiz göçün engellenmesi ile ilişkilendirilmiştir. Ancak daha az mülteci artık sınırdan geçip AB'ye girmeye başlamış olsa da, mültecilerin şartlarının gelişimine yönelik bir adım atılmamaktadır. Buradaki göçün güvenlikleştirilmesi yaklaşımı insanların AB'ye girmesini engellemek ve sınırları daha güçlü hale getirme başarısıdır. Nitekim bu kapsamda Komisyon “*hakimlere, iade memurlarına ve güvenlik görevlilerine*” ihtiyaç olduğunu belirterek konuyu tehlike boyutuyla ilişkilendirmiştir (European Commission- Press release, 18 Mart 2016).

“Cuma günü Türkiye ile varılan anlaşma ile, sığınmacılara hayatlarını tehlikeli deniz rotaları üzerinde risk altına sokma konusunda güvenilir bir alternatif sunuyoruz.” ((European Commission- Press release, 21 Mart 2016).

1:1 mekanizması bir düzensiz göçmenin gönderilmesi karşılığında AB tarafından bir düzenli göçmenin alınmasını içerirken hedeflenen düzensiz göç akışının durdurulması düzenli göçmen alımında durmasını sonucunu getirmektedir. Komisyon ise bir

düzenleme önermeksizin ülkelerin kabul etmelerini belirterek bunu göçmenlere “*alternatif*” çözüm olarak sunmuştur.

AB-Türkiye Bildirgesinin hukuki niteliği, AB'nin müzakerecilerinin üçüncü ülkelerle yapılan anlaşmaları sonuçlandırmak için AB prosedürünü yerine getirememesi nedeniyle belirsizdir. Bu sebepten ötürü, bir anlaşma değil, bir “bildiri” olarak adlandırılmaktadır ve Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanmamıştır. Tüm bu süreçte Komisyon ve Parlamento arasındaki kurumsal bölünme oldukça görünür olmuştur. Komisyon, reel politikaya başvurmuş ve darbe girişimi sonrasında Türkiye’de kötüleşen koşullara rağmen anlaşmayı sürdürmeye çalışmıştır. Öte yandan, Avrupa Parlamentosu bir tür yaptırım uygulamak amacıyla dondurucu müzakerelere ilişkin bağlayıcı olmayan kararı da mevcuttur ancak, karar Konsey kararı ile desteklenmemiştir (Toygür & Benvenuti, 21 Mart 2017).

Kısa vadeli yaklaşımlar göç ve mülteci sorununun uzun vadeli doğasını ele almada tartışmalara neden olmuştur. Sonuç olarak, AB bir kısır döngü içinde kendini bulmuştur. Dolayısıyla AB'ye giden üçüncü ülke vatandaşlarını durdurmak için uygulanan politikalar, sığınmacıları ve göçmenleri Avrupa'ya girmenin alternatif yollarını aramaya yöneltmiştir (Faure, Gavas & Knoll, 2015, s. 9). Bu durum benzer şekilde 18 Mart Bildirisi kapsamında da görülmüştür. Bildiri ile Ege Denizi üzerinden Yunanistan’a yönelen yoğun düzensiz göç akışının engellenmeye çalışılması göçmenlerin Akdeniz, Karadeniz ve Marmara üzerinden, İtalya, Bulgaristan ve Romanya’ya yönlendirmiştir. Özellikle İtalya Yunanistan’ın yerini alarak, Yunanistan’a günlük 50 göçmenin ulaştığı dönemde İtalya 750 kişiyi karşılamıştır (Sözcü, 13 Temmuz 2016).

4.4. Kimin/ Neyin Güvenliği?: Avrupa Birliği Kurumlarında Mülteci Söylemleri

AB düzeyinde, aktif rol oynayan başlıca kurumlardan üçü Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi’dir. Çalışmanın bu kısmında, AB içerisinde önemli güvenlikleştirici aktörler oldukları varsayımıyla Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi’nin göç söylemleri ve bu söylemlerin güvenlikle ilişkisi analiz edilmektedir. Adı geçen kurumlar, AB içerisinde karar alma sürecinde öne çıkmaları, AB entegrasyonunun alt bileşenlerini oluşturmaları ve Birlik içerisinde üstlendikleri görev ve sorumluluklar nedenleriyle önemli konuma sahiptir. Dolayısıyla kurumların bu önemli konuları Kopenhag Okulu’nda ele alınan kolaylaştırıcı koşulları

örneklemektedir. AB'nin çeşitli kurumlarını inceleyerek bu tez, Suriye krizi döneminde göç yaklaşımlarının hangi söylem içerğine sahip olduğunu ele almaktadır.

Bu kapsamda değerlendirilecek ilk güvenlikleştirici aktör olan Avrupa Komisyonu, bir bütün olarak AB'nin çıkarlarını temsil eden ve bu nedenle ülkelerden katılan üyelerin (Komisyoner) ulusal hükümetlerinden talimat almadan davrandıkları bir kurumdur. Avrupa entegrasyonunu ileri götüren Komisyon; Parlamento ve Konsey'e sunulması için yasa yapma sürecini başlatma gücüne sahiptir. Bu yasa teklifi, belirli ülkelerin değil, Birliğin ve vatandaşlarının çıkarlarını savunmayı amaçlamalıdır. Aynı zamanda Komisyon AB politikalarını ve bütçesini yönetmekte ve uygulamaktadır. AB'nin yürütme organı olan Komisyon, AB bütçesini ve Parlamento ile Konsey tarafından kabul edilen politikaları ve programları yönetmek, uygulamak ve denetlemekten sorumludur¹⁵. Bu doğrultuda Avrupa Komisyonu yasama önermekte, politika rehberlerini (Göç Hareketliliğine Küresel Yaklaşım (GAMM) ve AB Göç Gündemi gibi) belirlemektedir. Aynı zamanda üye devletler adına geri kabul anlaşmaları örneği gibi siyasi anlaşmalar yapmaktadır. Juncker başkanlığındaki Komisyon, göç konusunda önceki Komisyonlardan çok daha belirgin bir rol üstlenmiştir. Bu durum mevcut mülteci durumuna AB'nin uyumlu bir cevabına olan artan ihtiyaç ile bağlantılıdır (Faure, Gavas & Knoll, 2015, s. 14). Aynı zamanda Komisyon bünyesinde Göç ve İç İşleri Genel Müdürlüğü, göç ve sığınma politikasına ilişkin günlük çalışmaların çoğunda temel aktördür.

Bazı üye devletler, kendi çıkarlarına olduklarına inanmadıkları için Komisyon'a yetki vermeyi istemez iken, diğer üye devletler bunu yeniden yerleşim ve sınır yönetimi konularında karar verme açısından daha büyük bir “Avrupalılışma” adına işleyen bir sistemin geleceği olarak önemli görmektedirler. Ancak, Komisyon tek başına kapsamlı bir konu olan göçte dengeli bir yaklaşım uygulayamamakta ve işbirlikleri gerekli olmaktadır (Faure, Gavas & Knoll, 2015, s. 15).

Diğer bir aktör olan Avrupa Konseyi, AB'nin üst düzey siyasi liderlerini, üye devletlerin devlet ve hükümet başkanlarını bir araya getirmektedir. Bu nedenle en yüksek

¹⁵ Komisyon'un bir diğer görevi, Adalet Divanı ile birlikte Avrupa hukukunun üye devletler tarafından sorunsuzca uygulanması için çalışmasıdır. Eğer bir üye Birlik yasasını uygulamayıp yasal sorumluluklarını yerine getirmezse, Komisyon *ihlal prosedürü* olarak adlandırılan yasal bir süreci başlatır. Bu durum, üye devletin Komisyon'a ayrıntılı bir cevap göndermek için son tarih belirlediğini açıklayan resmi bir mektuptur. Sorunun çözülmemesi durumunda, Komisyon, sorunu cezalandırma yetkisi olan Adalet Divanı'na yönlendirir. Son görevi ise uluslararası toplumda Birliği temsil etmesidir. Dışişleri ve güvenlikle ilgili konularda aktif rol almaktadır. Bununla birlikte, Komisyon, özellikle ticaret politikası ve insani yardım alanlarında lider rolü oynar. Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslararası forumlarda üye devletlerin tek sesle konuşmasını sağlar. Aynı zamanda Komisyon, AB'de meydana gelen olayları izleyip bundan sonra nasıl ilerlenmesi hakkında yol gösteren raporları hazırlamaktadır.

siyasi işbirliği düzeyini temsil etmektedir. Liderler, toplantılarda Birliğin genel yönü ve öncelikleri konusunda fikir birliğine varır ve gelişmesi için gereken ivmeyi sağlar. Avrupa Konseyi Başkanı da dış dünyaya karşı Birlik çıkarlarını ele almaktadır. Avrupa Konseyi'nin rolü, esas olarak AB'nin politik yönünü göstermek ve güvenlik konularında önemli bir rol oynamaktır, ancak bir yasama rolüne hizmet etmemektedir. Bunu göz önünde bulundurarak, Avrupa Konseyi, normatif bir sorumluluğu olduğu ve Avrupa Komisyonu'nun hangi konuların ele alınacağına karar vermede yer almaktadır. Bu kapsamda bir anlamda AB'nin gündeminin belirlenmesine katkı sağlamaktadır.

Avrupa Parlamentosu üyeleri ise doğrudan AB vatandaşları tarafından onların çıkarlarını temsil etmek üzere seçilmektedir. Seçimler her 5 yılda bir yapılır ve 18 yaşın üzerindeki tüm AB vatandaşları (Avusturya'da 16) oy hakkına sahiptir. Parlamento'nun toplam 751 üyesi bulunmaktadır.¹⁶ İçerisinde bulundurduğu farklı siyasi ideolojiler çerçevesinde ayrılan Parlamento, Konsey ile yasama yetkisini paylaşmaktadır. Diğer Avrupa kurumları üzerinde demokratik denetimi uygulaması, Komisyon Başkanı ve üyelerinin adaylığını onaylama veya reddetme ve Komisyon'u bir bütün olarak kınama hakkına sahip olması diğer görevidir. Aynı zamanda, Konsey'in çalışmalarını da izleyerek sorular sormaktadır. Ayrıca, Parlamento her AB zirvesine katılım sağlamaktadır. Her zirve açılışında Parlamento Başkanı, Parlamento'nun istedikleri bir konuyla veya Avrupa Konseyi gündemindeki maddelerle ilgili görüşlerini ve endişelerini açıklamak için davet edilmektedir.

Birlik içerisinde önemli görevlere sahip olan bu üç kurum, güvenlikleştirme kuramı çerçevesinde incelenmiştir. Çalışmanın analiz kısmını oluşturan bu bölümde temel amaç, dilbilimsel çözümleme yapmak yerine, adı geçen kurumlarda göç konusunun nasıl şekillendirildiğini, hangi söylemler çerçevesinin kullanıldığını ve söylemler açısından kurumlar arasında bir ortaklık olup olmadığını incelemektir.

Bu çerçevedeki çalışma, “*hangi söylemler kullanıldığına*” yönelik soruyu Huysmans'ın çerçevesini kullanarak ele almıştır. Çalışmanın yöntemi olan Huysmans'ın AB'nin tarihsel süreçte ele aldığı ortak göç politikasına uyguladığı çerçeve üç güvenlik temasına dayanmaktadır: *ekonomik, kültürel ve iç güvenlik*. Dolayısıyla Huysmans'ın (2000), AB göç politikasında öne çıkan söylemleri sınıflandırdığı güvenlik temaları burada AB kurumlarına uygulanmaktadır.

¹⁶ Avrupa Parlamentosu'ndaki koltuklar, nüfus payı temelinde üye devletler arasında tahsis edilmiştir. Strazburg, Brüksel (Belçika) ve Lüksemburg şeklinde üç çalışma alanı olmasına rağmen, Avrupa Parlamentosu'nun resmi koltuğu Strazburg'da (Fransa) bulunmaktadır.

Göç ve güvenlik konuları Avrupalı kimliği adı altında birleşen AB vatandaşlarının, ülkelerin iç siyasetinde farklılaşan yaklaşımların etkisi ile de AB içerisinde birlikte ele alınmaya başlamıştır. Dolayısıyla göç konusunda ülkeler, siyasi liderler, partiler, gruplar veya örgütler gibi birçok aktör rol almaktadır. Nitekim bu güvenlik temaları literatürde gerek siyasi partiler, toplumsal gruplar gibi çeşitli alanlarla uygulanmasıyla birlikte Huysmans bu temaları AB ortak göç politikası temasına uygulamıştır ve bu süreçte atılan adımları ve ele alınan konuları ekonomik, kültürel ve iç güvenlik temaları çerçevesinde incelemiştir. Bu çok aktörlü güvenlikleştirmede AB kurumları, gerek AB vatandaşlarının kurumların rolünü kabul etmesi gerekse de sahip oldukları görev sorumluluklar nedeniyle önemli güvenlikleştirici aktörler arasında yer almaktadır. Literatürdeki çeşitliliğe karşın bu çalışma Huysmans'ın çerçevesini AB kurumlarına uygulayarak, AB kurumlarının göçü güvenlikleştirip güvenlikleştirmedeğini incelemiş ve eğer güvenlikleştirmekteyse söylemin içeriğinin hangi temalar çerçevesinde şekillendirildiğini ele almıştır. Bu bağlamda çalışmanın son kısmında, açıklanan güvenlik temaları çerçevesinde Suriyeli mülteci krizi dönemi içerisinde AB kurumlarından Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nun yaklaşımları incelenmektedir.

4.4.1. Avrupa Komisyonu

Bu bölümde göç konusu, geçirilen yıla yönelik değerlendirmelerin yapıldığı ve gelecek yıl için önceliklerin sunulduğu, her sene eylül ayında Avrupa Komisyonu Başkanı tarafından yapılan Birlik konuşmaları, Juncker'ın belirttiği 10 öncelikli konuda yaşanan gelişmelerin değerlendirilmesi ve çeşitli toplantı ve konferanslarda ele alınan göç konulu söylemler incelenmiştir. Özellikle 2014 yılında Komisyon Başkanı olarak seçilen Juncker'ın ele aldığı 10 öncelikli konu arasında yer alan göç, bu dönemde Komisyon gündeminde yoğun bir şekilde yer edinmeye başlamıştır. Ayrıca, Birlik konuşmalarının gösterdiği üzere göç konusunun Komisyon içerisinde önem kazanması, özellikle göçmenlerin Avrupa'ya yöneldiği yıl olan 2015 itibarıyla başlamıştır. Göç akışındaki bu yoğunluk aynı zamanda göçe yönelik düzenlenen konferanslardaki artışta da görülmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda, Komisyon'un ağırlıklı olarak *ekonomik ve iç güvenlik* temaları ile öne çıkan söylemlere sahip olduğu görülmektedir.

Güvenlikleştirme kuramının temelinde esas olarak konunun öncelikli hale getirilmesi ve durumun hızlıca ele alınması gerekliliğinin oluşturulması mevcuttur. Bu kapsamda Komisyon özellikle 2014- 2015 yıllarından itibaren yoğunlaşan göç ilgisi ve

aciliyet söylemine sahip olmuştur. Göç yönetiminin AB vatandaşları için yüksek bir öncelik olmayı sürdürdüğü vurgusu ile Komisyon konunun önemi korumaktadır (Avrupa Komisyonu, 14 Mart 2018; Avrupa Komisyonu, 22 Mart 2018; Avrupa Komisyonu, 25 Ocak 2018). Öncelikli bir pozisyon kazandırılan göç, aynı zamanda çözüm bulmaya ve göçü yönetmeye yönelik “aciliyet” söylemi ile desteklenmiştir (Avrupa Komisyonu, 14 Mart 2018; Avrupa Komisyonu, 15 Kasım 2017; Avrupa Komisyonu, 6 Nisan 2016; Avrupa Komisyonu, 22 Eylül 2015; Avrupa Komisyonu, 18 Şubat 2017).

“Bu her zamanki gibi bir iş değil. Anında, kapsamlı ve eşgüdümlü bir müdahaleye açık bir ihtiyaç vardır. İlk kez, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin göçü içermesi bir tesadüf değil. Küresel forumların göçü en önemli öncelik olarak tartışması da bir tesadüf değil: Geçtiğimiz Kasım ayında Valetta'da, bir ay önce İstanbul'da, New York'ta Eylül'de” (Avrupa Komisyonu, 15 Haziran 2016).

Ayrıca Komisyon, konunun bir *kriz* olduğunu, AB için sorun teşkil ettiğini ve Avrupa'nın zor zamanlarla karşı karşıya kaldığı söylemlerde inşa etmiştir (Avrupa Komisyonu, 9 Eylül 2015; Avrupa Komisyonu, 14 Ekim 2015; Avrupa Komisyonu, 16 Mart 2016; Avrupa Komisyonu, 16 Ocak 2017). Dolayısıyla yaşanabilecek sorunların hatırlatılması ile göç ve güvenlik konuları ilişkilendirmiştir. Bu söylemler hem konunun önemini hatırlatmaya hem de aciliyetini desteklemeye yönelik olmuştur.

“Bugün göç olgusu, hem Avrupa'da hem de dünyada toplumlarımızın karşılaştığı en büyük zorluklardan biri olarak görülmektedir.” (Avrupa Komisyonu, 16 Ocak 2017)

“Birisi bana gelecekte Avrupa için en büyük zorluğun ne olacağı konusunda ne düşündüğümü sorarsa bu, o (göç) olurdu... Yerel düzeyde çalışan veya çalışmış olanlar aciliyeti ve önemi bilir ve anlar. Ve yıllar önce terk edilmiş boşluklar bugün hala önümüzde duruyor: Yüksek işsizlik, yüksek oranda okul terki, ayrımcılık, aynı zamanda radikalleşme.” (Avrupa Komisyonu, 22 Mart 2018)

“Hepimiz mülteci krizlerini tam olarak şu şekilde ele almaya çalışıyoruz: geçici ve sürekli olmadıkları umulan "krizler". Ama gerçeklik bize, daha çok bütünsel ve çok daha uzun vadeli düşünmemiz ve hareket etmemiz gerektiğini öğretir. Bu, Avrupa Komisyonu'nun tam olarak yapmaya çalıştığı ve en başından beri politik önceliği olan şeydir.” (Avrupa Komisyonu, 14 Ekim 2015)

“Çözmek için bazı teknik detaylarımız var ama hepimiz durumun aciliyetinin farkındayız ve çabuk davranacağız. Daha fazla zaman kaybetmemeliyiz... Mülteci krizi hemen çözülmeyecek ve Avrupa'yı bir bütün olarak - ve ötesinde - etkiliyor. Bu krizin büyüklüğü, yüz bin insanın savaştan, zulümden ve baskıdan kaçmasıyla, onu parçalanmış ve izole bir şekilde ele almayı imkânsız kılıyor. Ayrıca karar almak için bir dakika daha beklemek imkânsız ve kabul edilemez hale getirdi.” (Avrupa Komisyonu, 22 Eylül 2015)

Nitekim bu söylemler beraberinde önlemleri de gerektirmektedir. Buna yönelik olarak Komisyon, AB'nin göçmenlere yönelik adımlarını “*acil durum mekanizması, acil müdahale*” şeklinde adlandırmıştır. (Avrupa Komisyonu, 13 Mayıs 2015). Aynı zamanda bu sunuş, güvenlikleştirme kuramında vurgulanan siyasetin akışını bozacak önlemlerin alınmasının önünü açmakta ve bunun gerekliliği vurgulanmaktadır.

“Acil durum mekanizmasının, üye devletlerden, bir dağıtım anahtarına dayanarak, diğer üye devletlere baskı uygulayarak, sığınmacıların adil bir şekilde yeniden konumlandırılmasını organize etmesini önereceğiz. Acil durum müdahalesinin bir diğer önemli unsuru yeniden yerleşim planıdır... Durumun aciliyeti göz önüne alındığında, Komisyon Mayıs ayı sonuna kadar bir yeniden yerleşim planı önerisi, AB içinde bir acil durum değiştirme mekanizmasının tetiklenmesi için bir yasama önerisi, kaçakçılıkla ilgili bir Eylem Planı, parmak izi oluşturma ile ilgili sistem ve yeni Triton operasyon planı hedefindedir.” (Avrupa Komisyonu, 13 Mayıs 2015)

“Komisyon, mevcut krizle tutarlı ve kapsamlı bir yanıt sağlamak için finansal da dâhil olmak üzere mümkün olan tüm kaynakları ayırmaya devam ederken, aynı zamanda acil durumun ötesine bakmalı ve orta ve uzun vadeli sürdürülebilir bir eylemin yönetilmesini sağlamalıyız.” (Avrupa Komisyonu, 6 Nisan 2016)

Kopenhag Okulu'na göre, aynı zamanda, güvenlikleştirilen konu ilgili birimin gündeminde önceliklendirilmelidir. Bu kapsamda Komisyon, durumun önemini vurgulayarak ve hem çeşitli konferanslarda konuyu ele alarak hem de göç konusunda çeşitli toplantılar düzenleyerek göçün AB gündemine taşınmasını desteklemiştir. Komisyon üyesi Avramopoulos ise BM Mülteciler ve Göçmenler Üzerindeki Küresel Karşılaştırmalar Komitesi ve Parlamentoların Rolü Konferansı'nda “*Bu, uluslararası işbirliği tarihindeki kritik bir an ve gelecek nesiller için geride bırakacağımız mirası tanımlayacaktır*” söyleminde de görüldüğü gibi konuyu özel bir konuma taşımıştır (Avrupa Komisyonu, 27 Şubat 2018).

“Küresel işbirliğini pekiştirmek bizim çıkarımızdır. Niyeye? Çünkü vatandaşlarımız göçü daha iyi yönetmemizi istiyorlar; Çünkü bu ulusal veya Avrupa sorumluluğu değil, küresel bir sorumluluktur ve çünkü geleceğe hazır olmak zorundayız.” (Avrupa Komisyonu, 27 Şubat 2018).

Komisyon'un konuyu güvenlik sorunu olarak önceliklendirdiği, konuşma yapılan çeşitli konferanslarda da görülmektedir. Örneğin Güvenlik ve Adalet Bakanı Sn. Ard van der Steur, Adalet, Güvenlik ve Göç Bakanı Klaas Dijkhoff ve Göç, İçişleri ve Vatandaşlıktan Sorumlu Komiser Dimitris Avramopoulos ortak öncelik olarak “*göç ve güvenlik*” konularına yer vermiştir (Avrupa Komisyonu, 5 Kasım 2015). *Göç, Güvenlik ve Bunların Avrupa Geleceğini Nasıl Etkiledikleri Hakkındaki Konferans*'da

Avramopoulos, göç konusunda yaptığı açıklamaları güvenlik ve terör ile ilişkilendirmiştir. Aynı zamanda göçün Avrupa’da neden olduğu sorunlara dikkat çekmiştir: *“Bugün Avrupa’nın birliği ve geleceği için en büyük tehditlerden biri, popülizm, milliyetçilik ve yabancı düşmanlığının yükselişidir.”* (Avrupa Komiyonu, 6 Mart 2017). Ayrıca, Avrupa Birliği Konseyi Lüksemburg Başkanlığı 14 Eylül 2015 tarihinde olağanüstü şekilde düzenlenen Adalet ve İçişleri Bakanlığı toplantısında Avramopoulos, göç konusunu ele almıştır (Avrupa Komiyonu, 22 Eylül 2015). Avramopoulos’un göç-güvenlik eksenli yaklaşımı *İlk Atina Güvenlik Sempozyumu*’nda yaptığı açılış konuşmasında da görülmektedir.

“Hepimiz biliyoruz ki, güvenlik sadece Avrupa’nın değil, aynı zamanda küresel politika gündeminin de üstündedir. Göç ile birlikte güvenlik, bugün Avrupa vatandaşlarının en önemli endişeleri arasında yer alıyor... (Göç) Dünyanın en istikrarsız bölgelerinden çıkan eski ve yeni güvenlik tehditlerinin ön saflarında yer aldı. 2014 yılında, Göç ve Güvenlikten sorumlu Avrupa Komisyonu görevini üstlendiğimde, aynı zamanda organize suç ve uyuşturucuyla mücadelede de, bu dört alanda karşılaşacağımız paralel krizler için azımız hazırlandı. Her ne kadar birbiriyle bağlantılı olmasa da, bu konular özellikle göç ve güvenlik meseleleri bugün Avrupa Birliği’mizin temelini ve uyumunu bir araya getiriyor... Bugünün güvenlik ortamı, değişken ve öngörülemez. Güvensizlik yaratabilecek farklı faktörler vardır: bölgesel çatışmalar, ekonomik istikrarsızlık, sektörlük, şiddet yanlısı aşırılık, aynı zamanda yoksulluk, demografi ve iklim değişikliği. Bu tehditler arasında yaygın olan şey, ulusal sınırlarda durmamasıdır. Üye devletlerimiz, güvenlikleri için birincil sorumluluğa sahiptir. Birliğin bir üye devletinin güvenliği, herkesin güvenliğidir.” (Avrupa Komisyonu, 1 Aralık 2017).

Komisyon’un söylemleri ağırlıklı olarak ekonomik güvenlik ve iç güvenlik temaları etrafında birleşmektedir. Bu kapsamda, Komiser Avramopoulos, İstanbul’da *Göç ve Kalkınma Küresel Forumu*’nda yaptığı konuşmada terörizm konusuna geniş yer vermiş ve göçü hem ekonomik güvenlik hem de iç güvenlik teması ile birlikte ele almıştır (Avrupa Komisyonu, 14 Ekim 2015). Ekonomik güvenlik temasında özellikle göç-ekonomi konularının birlikte ele alınması gerekliliği vurgulanmıştır.

“Ancak mülteci krizi sadece mülteci politikaları tarafından ele alınamaz. Göçmenlik ve mülteci önceliklerinin politika alanlarımızın çoğunda yaygınlaştırılması gerektiğini söylüyorsam, bunların dönüştürülmesi için söylüyorum: ticaret, kalkınma, istihdam alanları gibi. Bu nedenle, göç ve hareketliliğin yeni 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemine dâhil edildiğini görmekten memnuniyet duyuyorum.” (Avrupa Komisyonu, 14 Ekim 2015)

Özellikle yaşanan Euro krizi sonrası Avrupa’nın karşılıklı bağımlılığa ihtiyaç duyduğu vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2013). Yalnız buradaki güvenlikleştirme söylemleri istihdam piyasasına erişim ve ülkenin kaynaklarının kullanımı konularında

vatandaşlara avantaj sağlanması benzeri konularda göçmenlerin tehdit olarak sunulmasının yanı sıra göçün yönetilmesinin ekonomi açısından gerekli olduğu şeklindedir. Dolayısıyla buradaki yaklaşım göçmenleri tehlike yaratması şeklinde değil, göçün yönetilememesinin tehdit olarak yansıtacağıdır. Ayrıca Komisyon, göçün temel nedenlerine inme vurgusu yaparken, gerçekleşen göçmen akışını “ekonomik göçmen” olarak vurgulamış ve göçün ekonomik boyutuna dikkat çekmiştir.

“Bunu yapmamak (uyumun sağlanamaması) sadece sosyal yapımızda ve ekonomilerimizde tutarsızlıklar yaratmakla kalmaz, aynı zamanda toplumları istikrarsızlaştırmak ve daha da fazla bölme riskiyle popülizmi besler.” (Avrupa Komisyonu, 14 Mart 2018)

“Düzensiz ve tehlikeli gelişmeleri azaltmak istiyorsak, insanların neden evlerini ilk etapta terk ettiklerini anlamak ve ele almak zorundayız. Bu nedenle, Avrupa Kalkınma Fonu ve Afrika için AB Acil Yardım Fonu aracılığıyla, insanların yaşam koşullarını iyileştirmek için mali destek sağlıyoruz.” (Avrupa Komisyonu, 29 Haziran 2017)

Aynı zamanda göç akışını önlemenin bir yöntemi yani güvenlikleştirme çıktısı olarak ekonomik imkânlar sağlama söylemleri kullanılmaktadır. Bu kapsamda, Afrika ve komşu bölgelere yapılacak yardımlar, kamu ve özel yatırımı çekerek iş imkânları yaratma yolu olacak kalkınma yardımları olarak değerlendirilmiş (Avrupa Komisyonu, 2016) ve AB, mülteci krizini hafifletmek için küresel çabalar arasındaki bir numaralı bağışçı olarak tanımlanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2015). Bu bağlamda göçün asıl nedeni olarak işsizliğin görülmesi (Avrupa Komisyonu, 2016), göçmenlerin iş imkânları için Avrupa’ya yöneldiği yaklaşımını doğurmakta ve Avrupalılara sağlanacak imkânların korunması adına menşei ülkelere destek sağlanmasının tercih edildiği görülmektedir.

“yerel topluluklarda istihdam olanakları yaratarak ve böylece istikrarsızlaştırmamanın, zorla yerinden edilmenin ve yasadışı göçün temel nedenlerini ele alan kalıcı istikrarın sağlanmasına yardımcı olmak istiyoruz” (Avrupa Komisyonu, 2015)

Komisyon, menşei ve komşu ülkelere yatırım desteği yapılması ve böylece iş imkânlarının sağlanmasının belirtmesinin ardından Avrupa’nın gençlerine yatırım yapılması gerektiğinin ve Avrupa’nın genç işsizliğinin kıtası olduğunun kabul edilmediğinin ve edilmeyeceğinin belirtmektedir. Böylece, göç ve Avrupalı genç işsizlik ilişkilendirilmektedir: *“Y kuşağının, onların 70 yıl içinde ebeveynlerinden daha fakir bir ilk nesil olabileceğini kabul edemem”* (Avrupa Komisyonu, 2016).

Komisyon’un, *“daha iyi bir yaşam arayışında tehlikeli yolculuklar yapmaya itilecek olanlara cankurtaran halatı”* (Avrupa Komisyonu, 2016) olarak tanımladığı

adımları arasındaki diğer bir ekonomik güvenlikleştirme çıktısı söylemi ise özellikle yoğun göç alan ülkelere verilen destektir. Bu kapsamda, Lübnan, Ürdün, Irak, Türkiye ve Mısır'daki mültecilere ve onların ev sahibi topluluklarına yönelik insani yardım, kalkınma ve istikrar yardımı ile ekonomik destek konularında Eylül 2015 itibariyle yaklaşık 4 milyar Euro harekete geçirildiği belirtilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2015). Ayrıca Komisyon, sağlanan bu fonların AB çıkarlarına uygun olduğunu düşünmekte ve üçüncü ülkelere sağlanan desteğin artırılmasını amaçlamaktadır. Atılan bu adımlar ile göçün Avrupa'ya akışı engellenmek istenmiş ve göçmenlerin menşei ve ya transit ülkede kalması sağlanarak göç sorunu Birlik sınırlarının dışında çözülmeye çalışılmıştır. Aksi durumda ekonomik nedenlerle gelen bu göç akışının Avrupa ekonomisi açısından sorun olacağı gösterilmektedir.

“Fon şu anda sınırlarına ulaşıyor. Finansman eksikliğinin tehlikelerini biliyoruz ya da bilmeliyiz. 2015 yılında BM'nin Dünya Gıda Programı fonlar tükendiği zaman birçok göçmen Avrupa'ya yöneldi. Tüm üye devletleri eylemleriyle kendi sözlerinin eşleşmesine ve Afrika Güven Fonu'nun aynı kadar karşılamadığından emin olmaya çağırıyorum. Risk yüksektir” (Avrupa Komisyonu, 2017)

Ekonomik güvenlik söylemlerinin sonucu olarak gerçekleştirilen veya hedeflenen önemli güvenlikleştirme çıktıları ise 2013 yılında başlatılan *AB gençlik garantisine* Komisyon tarafından verilen desteğin artırılması (Avrupa Komisyonu, 2016) ve ülkelerde istihdam olanaklarını sağlamak için Afrika Boynuzu ve Kuzey Afrika'daki krizleri ele alan Acil Yardım Fonu kurulması önerisi (Avrupa Komisyonu, 2015) olmuştur. Ayrıca, Afrika kıtası genelinde istihdam fırsatları yaratması adına 2,7 milyar Euro tutarındaki AB-Afrika Güven Fonu oluşturulmuştur. Tüm bu güvenlikleştirme çıktısı olarak sağlanan fonlar ve yardımlar AB'nin göç akışını önlemedeki önemli girişimleridir.

“Hoşgörü, güvenliğimiz pahasına gösterilemez. İşte bu yüzden Komisyon günden güne güvenliği önceliklendirdi.” (Avrupa Komisyonu, 2016)

İç güvenlik temasına yönelik bu alıntı AB vatandaşlarının güvende olamayacağı korkusunu da içermekte ve bu korkuyu şiddetlendirmektedir (Nalepa, 2017, s. 32). Bu söylem göç konusunun ele alınmasının ardından terör saldırıları bölümünde dile getirilmekle birlikte insanların algılanan tehdidi ortadan kaldırabilecek neredeyse her türlü politik değişikliği kabul etmelerini kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda terör sorununa yönelik geliştirilen çözüm söylemleri ile göç politikasında öne çıkarılan çözümler ortaklaşmaktadır. Güvenlikleştirme çıktıları arasında ele alınan Avrupa Sınır

ve Sahil Güvenlik ve Avrupa seyahat bilgi sisteminin güçlendirilmesi iki yaklaşımda da bulunmaktadır. Bu durum ise bir diğer tema olan iç güvenlik temasına yönlendirmektedir. İç güvenlik temasında göçün suç ile ilişkilendirilmesi Avrupa Komisyonu'nda özellikle terör boyutuyla ele alınmıştır. Nitekim Ard van der Steur, Klaas Dijkhoff ve Dimitris Avramopoulos'un öncelikli konular olarak vurguladığı göç ve güvenlik toplantısında göç, sınır yönetimi, geri dönüş, terörle mücadele ve siber güvenlik konuları birlikte ele alınmış ve dolayısıyla terör ve göç konularını birlikte değerlendirilmiştir (Avrupa Komiyonu, 5 Kasım 2015). Komiser Avramopoulos, AB bilgi sistemlerinin birlikte çalışabilirliği ve Güvenlik Birliğine yönelik ilerlemeyle ilgili basın toplantısında terör saldırıları söylemi ardından göçe yönelik açıklamada bulunmuştur.

“Yaklaşık 12 yıl önce 12 kişinin öldüğü ve 56 kişinin yaralandığı trajik Berlin Noel pazarı saldırısından bu yana bir yıl geçti. Saldırgan, kolluk kuvvetlerinden kaçmak için 14 farklı kimlik kullandı ve sistemlerimizde farklı isimlerle işaretlendi. Ekim ayında Marsilya bıçaklama saldırısında aynı yanlış ve çoklu kimlik sorunu gözlemlendi. Bunlar, göç, sınırlar ve güvenlik veri tabanlarının ağırları boyunca kaymış tehditler. Sistemlerimizin boşluklarını ve kör noktalarını kötüye kullanabilen failler... Bugün, tüm geçiş, sınır ve güvenlik veri sistemlerimizin boşluklarını kapatıp noktaları birleştiriyoruz.” (Avrupa Komisyonu, 12 Aralık 2017).

Aynı zamanda göçün yönetilememesinin terör noktasında güvenlik problemine neden olduğu belirtilmiştir. Nitekim *Bilişim Po Gençlik ve Liderler Zirvesi 2017*'de göçmen krizi konusuna yönelik Komisyon Üyesi Avramopoulos, Avrupa vatandaşlarının göçmenlerin hareketliliği konusunun ve göç yönetimindeki herhangi bir eksikliğin terör sorunu olarak döneceği endişesine sahip olduğunu belirtmiştir.

“Bu bir şeyi berraklaştırıyor: İnsan hareketliliği ve çeşitliliğin çağına girdik. Anlaşılır bir şekilde, herkes bu gerçeklikten, özellikle de artan güvenlik ve terör tehditleri bağlamında rahat değildir. Aslında, popülizm ve yabancı düşmanlığı, çitler ve kapalı sınırları tercih eden retoriğin yeniden dirildiğini görüyoruz... Vatandaşlar somut çözümler ister. İster Fransa ister ABD veya Türkiye yaşasınlar, güvenlik ve istikrar istiyorlar.” (Avrupa Komisyonu, 16 Ocak 2017)

Terörle ilişkili bir şekilde göç söylemlerinin Avrupa'nın siyasi yapısına zarar verdiği belirtilmektedir. Ancak tüm diğer söylemlerle ortak bir şekilde bu söylem göçmenleri tehdit olarak sunmak yerine göçün yönetilememesini tehdit olarak sunmakta ve ülkelerin iç siyasetinde demokrasilere zarar vermeye ulaşacak şekilde etkilediği belirtilmektedir.

“En endişe verici olanı, bazılarının Avrupa Birliği'nin neden var olduğunu özünü unutmuş görünmesi: barış ve istikrarı sağlamak. Bunun yerine, duvarların ve

çitlerin dikilmesini görüyoruz; popülizm ve yabancı düşmanlığı zemin kazanıyor ve demokrasilerimizi tehdit ediyor. Kendimizi bir sene içinde iki defa korkunç terörist saldırılara maruz kalan şehirde buluyoruz - ancak bu sadece Paris ya da Fransa ile sınırlı olmayan bir tehdit.” (Avrupa Komisyonu, 16 Ocak 2017)

“Göç, bugün sadece Avrupa'da değil, dünya çapında da söz konusu toplumlarımızın uyumunu sorguluyor. Milliyetçilerin, yabancı düşmanlarının ve popülistlerin seslerini bugün daha yüksek sesle duyuyoruz ve bu arada vatandaşlarımızın endişeleri ve korkuları var. Bu korkulardan kurtulmak, onları yaklaştırmamak bizim sorumluluğumuzdur. Bazıları basit sloganlar ya da cevaplar verebilse de, göç için basit bir çözüm yoktur.” (Avrupa Komisyonu, 18 Şubat 2017)

Ülkelerin iç yapısında görülen değişiklikler arasında ideolojik yönelim farklılığı da vurgulanmaktadır. Nitekim göç, güvenlik ve terör ilişkisi yabancı düşmanlığı, artan milliyetçilik ve popülizm ile ilişkilendirilmiştir. Bu ideolojik kaymaya engel olmanın yolu ise yeni bir göç politikasının oluşturulması olarak işaret edilmiş ve dolayısıyla göçün yönetilmesi gerekliliği gösterilmiştir.

“Gerçekten de, bu iki konu, göç ve güvenlik, küresel politik gündemin zirvesindedir, ancak bunlar doğrudan Avrupa'nın yapısını, birliğini ve geleceğini etkilemektedir. Bugün Avrupa Birliği, varoluşsal bir krizden geçiyor. Bazıları bunun için katalizörün mali kriz olduğuna inanıyordu. Ancak şimdi, Avrupa Birliği'nin temellerini sorgulayan göç ve mülteci krizi olduğu açıktır. Sadece göç değil, aynı zamanda bugün güvenlik tehdidi, bugün milliyetçi, popülist ve yabancı düşmanı söylem tarafından sömürülen iki temel argümandır. Çünkü göç ve terörizmle mücadele, bugün Avrupa vatandaşlarının en önemli iki endişesi. Vatandaşlarımız somut cevaplar istiyorlar.” (Avrupa Komisyonu, 6 Mart 2017)

“Günümüzde, Avrupa çabası sorgulanıyor. Avrupa vizyonu giderek azalmaktadır. Kendi başına değil. Aralarında ilk olarak popülist ve milliyetçi sesler bulunan karanlık güçler zorluyor ve baltalıyor. Bugün Avrupa şüpheciliği ve Avrupa karşıtı sesler, Avrupa kavramını ve maddesini zayıflatmayı... amaçlıyor. Bazıları, Avrupa'nın geleceğini sorgulama katalizörünün mali kriz olduğuna inanıyordu. Son olarak, göç ve mülteci krizi olduğunu görüyoruz. Ve bunun nedeni, bu krizin ele alınmasının, Avrupa projesinin üzerine inşa edildiği iki temel ilkeyi şüphe altına sokmasıdır: dayanışma ve sorumluluk... Milliyetçilik, popülizm veya yabancı düşmanlığı seslerinin ana akım haline gelmesine asla izin veremeyiz.” (Avrupa Komisyonu, 2 Mart 2017)

Göç-suç ilişkisi yalnızca terör bağlamında kalmamakta ve Komisyon göçün yönetilmesini düzensiz göç ve göçmen kaçakçılığı ile birlikte ele almaktadır. Göçü daha iyi yönetme, suçlu kaçakçı ağırları ile mücadele, sınır ve göç yönetimini geliştirme ve

düzensiz göçmenlerin geri kabullerini gerçekleştirmeye odaklanarak ele almaktadır (Avrupa Komisyonu, 16 Ocak 2017).

“Hepimiz aynı zorluklarla karşılaşyoruz: yaşamları kurtarmaya ve koruma sağlamaya, kaçakçılar ve insan tacirleriyle savaşmaya ve düzensiz göçün temel nedenlerini ele almaya.” (Avrupa Komisyonu, 15 Haziran 2016)

Göç yönetimi aynı zamanda göçmenler arasında uluslararası korumaya ihtiyaç duyanlar ve Avrupa’da kalmaya hakkı olmayanlar şeklinde sınıflandırılarak ele alınmıştır. Nitekim buradaki yönetimin esas noktası ise hakkı olmayanların gönderilmesi kapsamında olmuştur. Bu ayırım yapılırken uluslararası korumaya ihtiyaç duyanlar noktasında muğlaklık bulunmaktadır. Yalnızca savaş benzeri nedenlerle göç edenlerin hak edenler olarak sınıflandırılması ekonomik, iklimsel veya sosyal nedenleri göz ardı etmektedir. Bu yaklaşım hakkı olmayanların Birliğe tehdit olacağı yönüyle engellenmesi ve sınır güvenliğinin sağlanması gerektiği vurgusunu getirirken, hakkı olanlara yönelik düzenleme söylemlerine yer verilmemektedir.

“Geri dönüş, büyük göçmen bulmacasının özlü bir ögesidir, fakat aynı zamanda zor bir durumdur. Bugün, iltica başvuruları reddedilenlerin yarısından azı geri döndü. Bu durum sürdürülebilir değil. Uluslararası korumaya ihtiyacı olanlar, sahip olmalı ve sahip olacaktır. Ancak korumaya ihtiyacı olmayanlar iade edilmelidir.” (Avrupa Komisyonu, 6 Temmuz 2016)

“Ve Avrupa ortak bir sorumluluğun ne olduğu konusundaki katkısını artıracaktır: akışları içermek, ihtiyaç duyanlara koruma sağlamak ve Avrupa’ya yasal ve güvenli kanallar açmak, korunmaya muhtaç olmayanlara geri dönmek. Gerçekten de, vatandaşlara yalnızca Avrupa’da kalma hakkı olanların Avrupa’da kalmalarını temin etmek için etkili bir geri dönüş politikası şarttır.” (Avrupa Komisyonu, 18 Şubat 2017)

“Üye devletleri Avrupa Sınır ve Sahil Güvenliklerini tam potansiyelinde kullanmaları için çağırıyorum. Kapıyı, korumaya muhtaç olanlara açık tutmak istiyorsak, topraklarımızda kalma hakkına sahip olmayan insanları iade edebilmemiz gerekir. Üye devletlerin kendi paylarını da yerine getirmeleri gerekiyor: Daha hızlı ve daha etkili iade prosedürleri sağlamak.” (Avrupa Komisyonu, 25 Ocak 2018)

İç güvenlik temasındaki son vurgu ise Schengen sistemindeki sınırlara yöneliktir. Schengen’in sınırları kaldıran özelliği göç akışının yoğun olduğu bir dönemde ülkelere tehdit olduğu ve nedenle sınırların korunması gerektiği belirtilmiştir. Aynı zamanda Schengen sistemi söylemi, AB değerlerinden biri olarak görüldüğü ve AB vatandaşlığı kimliğini insanlara tanıdığı için kültürel güvenlik teması ile de uyushmaktadır. Bu

kapsamda Schengen sisteminin korunması göçün başarılı şekilde yönetilmesi ile ilişkilendirilmiştir.

“Özellikle bugün birçoğunuzun hafife aldığı, AB'nin büyük başarılarından biri olan Schengen ve iç sınır kontrolleri olmayan AB vatandaşlarının serbest dolaşımı sorgulanmaktadır. Bugün Avrupalı öğrencilerden bazıları, pasaportlarını göstermek zorunda kalmadan, Avrupa sınırlarında özgürce seyahat etmekten başka hiçbir şey bilmiyorlar... Barış ve istikrardan sonra, hareket özgürlüğü çoğu Avrupalıların, özellikle de genç kuşağın en büyük arzularıdır.” (Avrupa Komisyonu, 16 Ocak 2017)

“Schengen, Avrupa uyumunun en somut başarısıdır. Onu korumak ve savunmak zorundayız. Geçtiğimiz aylarda, çok zor anlar yaşadık, çünkü üye devletler sınır kontrollerini yeniden başlatma zamanı geldiğini ve göçün onların endişelerinin başında olduğunu düşünüyordu, ancak Schengen orada ve Schengen'in çökmesi durumunda, o zaman bildiğimiz gibi AB'nin sonunun başlangıcı olur. 3 gün önce Tiflis'ten çok yeni bir kişisel deneyimi paylaşacağım: vize serbestleşmesinin yasal kabulünü ilan etmek için oraya gittim. Duyuru anı, herkes, hükümet yetkilileri, politikacılar, gazeteciler, sivil toplum temsilcilerinin gözlerinde gözyaşları vardı. Onlar için ve daha geniş Avrupa bölgesinde, Avrupa hala bir hayal.” (Avrupa Komisyonu, 2 Mart 2017).

Kültürel güvenlik teması ise Komisyon içerisinde çok belirgin şekilde kullanılmamasına karşın “Biz Avrupalılar” söylemi altında “diğerleri” algısının oluşturulması kapsamında ele alınmıştır. Ayrıca Komisyon “istikrarın cenneti” olarak tanımladığı yapısını korumak adına göçün yönetiminin gerekliliğini vurgulamaktadır (Avrupa Komisyonu, 2015).

“Değerlerimizi ve vatandaşlarımızı savunmak, kararlı ve sağlam kalmak için güçlerimizi birleştirmeli ve koordine etmeliyiz.” (Avrupa Komisyonu, 14 Ekim 2015)

“İnsan hareketliliği çağına girdiğimizde, bunu güvenliğimizi feda etmeden, bir fırsata çevirmeliyiz. Vatandaşlar onları korumamızı beklerler, ancak özgürlükleri ve temel değerleri pahasına değil. Şimdi demokratik değerlerimizi ve özgürlüklerimizi savunmanın anı.” (Avrupa Komisyonu, 18 Şubat 2017)

“Avrupa, gittikçe belirgin hale gelen eşi görülmemiş bir göç kriziyle karşı karşıyadır. Uyum, dayanışma, temel değerler ve ilkeler tehlikede değilse baskı altındadır. Fakat göçmen krizi, Avrupa'nın ne ile karşı karşıya kalacağı, ne de son krizle karşı karşıya gelmeyecek... Bu durumla başa çıkmak için, çoğulculuk, ayrımcılık yapmama, hoşgörü, adalet ve dayanışma ortak değerlerimize bağlı kalmamız gerekiyor.” (Avrupa Komisyonu, 16 Mart 2016)

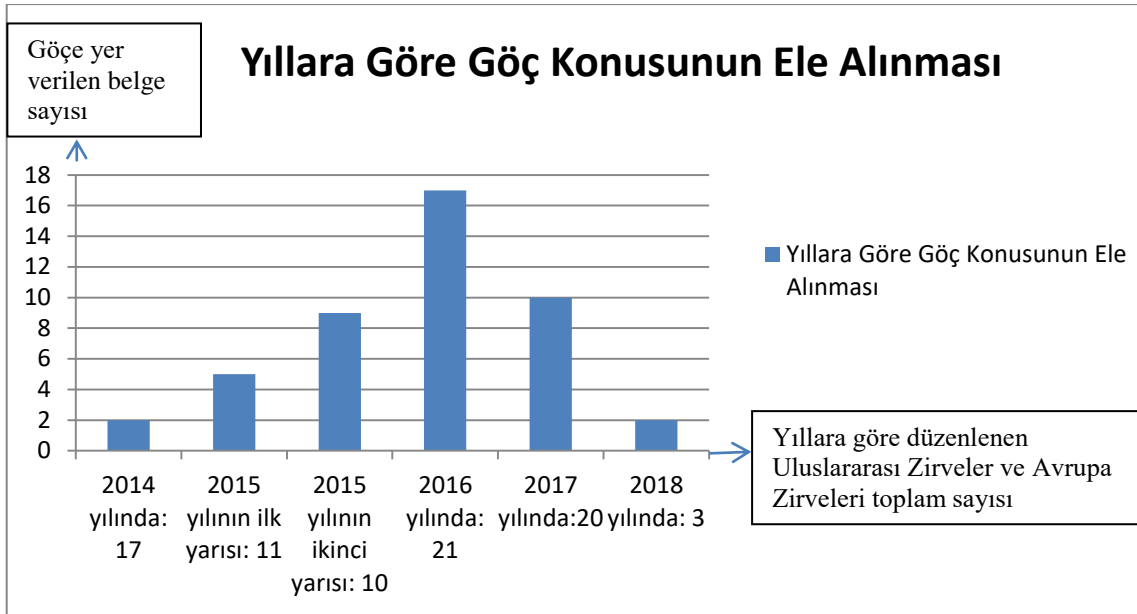
Sonuç olarak bu güvenlik temaları arasındaki ortak yaklaşım dayanışma içerisinde ortak tutum sergilemektir. Bu çerçevede Komisyon, özellikle 2015 yılı itibarıyla konuya ağırlıklı ilgi göstermeye başlamıştır. Bu kapsamda, 2012 yılında, Suriye'deki durum ile

baş edebilmenin AB'nin ortak sorumluluğu olduğu ve hatta küresel işbirliğinin gerekli olduğu belirtilmiştir. 2015 yılında ise konu “*Mülteci Krizi: Bir Birlik Olarak Hareket Etme Zorunluluğu*” başlığı altında, mülteci krizinin öncelikli alan olduğu vurgulanmıştır. Avrupa'nın her alanda dayanışmaya sahip olduğunu ve mülteci krizini yönetmede de dayanışmanın görülmeye başlandığı vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2016).

“Birleşik mülteci ve sığınma politikası, dış sınırlarımızı güvence altına almak için daha güçlü ortak çabalar gerektirir. Neyse ki, Avrupa entegrasyonunun benzersiz bir sembolü olan insanların serbest dolaşımını garanti etmek için Schengen bölgesi üye devletleri arasında sınır kontrollerinden vazgeçtik. Ancak madalyonun serbest dolaşımdaki diğer tarafı, dış sınırlarımızı yönetmek için daha yakından birlikte çalışmamız gerektiğidir. Vatandaşlarımızın beklediği budur. Komisyon Mayıs ayında bunu belirtti ve seçim kampanyam sırasında şunları söyledim: Frontex'i önemli ölçüde güçlendirmeli ve bunu tam olarak operasyonel bir Avrupa sınır ve sahil koruma sistemine dönüştürmeliyiz. Bu kesinlikle mümkün.” (Avrupa Komisyonu, 2015)

4.4.2. Avrupa Konseyi

AB ortak göç politikasının oluşturulması sürecinde Avrupa Konseyi Zirvelerinin önemli göç değerlendirmelerini ve politika adımlarını içermesi çalışmanın bu kısmında bu zirvelerin ele alınması gerekliliğini göstermiştir. Bu nedenle incelenen belgeler arasında Avrupa Konseyi'nde atılan adımları, sağlanan başarıları, hedefleri ve yaklaşımları içeren 2011-2018 yılları arasındaki Zirveler yer almaktadır. Bu Zirvelerin en temel göstergesi Avrupa Konseyi'nin göç konusuna yaklaşımının 2015 yılı itibarıyla yoğunlaşması olmuştur. Dolayısıyla son yıllarda göçün AB gündeminde üst sıralara taşınması Avrupa Konseyi'nde de görülen bir durumdur. Aynı zamanda Avrupa Konseyi Zirvelerinde öne çıkan önemli bir nokta da belgeler içerisinde göç konusuna 2015 yılı öncesi kısa bir şekilde yer verilirken, 2015 itibarıyla göç başlığı altında konunun ele alınmaya başlamasıdır.

Şekil 6. Uluslararası ve Avrupa Konseyi Zirve Belgelerinde Göç Konusu¹⁷

Avrupa Konseyi Suriye krizi döneminde çeşitli özel toplantılarla göç konusunu ele almıştır. Nitekim bunlar içerisinde önemli özel bir toplantılardan biri Varna Zirvesi (toplantısı)¹⁸ olmuştur. Ancak Varna öncesi göçün AB’ye yöneldiği dönemde ilk olarak 23 Nisan 2015’de özel bir toplantı düzenlenmiş ve konunun aciliyet boyutu vurgulanmaya başlanmıştır: “*Liderlerin bugün bu uluslararası insani acil durumunu çözeceğimize dair hiçbir yanılsamaları yoktu.*” (Avrupa Konseyi, 23 Nisan 2015). Ayrıca yine 23 Eylül 2015 yılında göç konusuna yönelik devlet veya hükümet başkanları arasında resmi

¹⁷ Bu grafik, Avrupa Konseyi Başkanı Donald Tusk dönemini içerecek şekilde 28 Ocak 2014 itibariyle düzenlenen Uluslararası Zirveler ve Avrupa Konseyi zirvelerini içermektedir. Taramanın 2014 yılı ile sınırlı kalmasının en önemli sebebi 2014 yılı öncesine ait verilerin Avrupa Konseyi sitesi içerisinde yer verilmemesidir. Avrupa Konseyi, 2014-2018 dönemi Zirvelerine ardıl bir şekilde yer verirken, 2014 öncesi bulunmamaktadır. Avrupa Konseyi eski Başkanı Herman Van Rompuy dönemine ait bölümde ise yalnızca önemli zirveler adı altında bazı zirvelere yer verilmiştir. Nitekim Herman Van Rompuy başkanlığı döneminde yer alan önemli konuşmalar arasında göç konusuna 2012 yılındaki iki konuşma ve 2013 yılındaki üç konuşma arasında hiç yer verilmezken, 2014 yılındaki üç konuşmanın ikisinde göç söylemi bulunmaktadır.

¹⁸ Varna Zirvesi (toplantısı), bazı üye ülkelerin Türkiye’nin AB Zirvelerine katılmasına gösterdiği itirazlar sonucu gerçekleşmesi yönüyle önemlidir (Arısan- Eralp, 2018, s. 1). Bu kapsamda Zirve, Avrupa Konseyi Başkanı Donald Tusk, AB Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker, AB Konseyi dönem başkanı olan Bulgaristan’ın Başbakanı Boyko Borissov ve R. T. Erdoğan arasında 26 Mart 2018 tarihinde gerçekleşmiştir. Varna Zirvesi olarak adlandırılan süreç, aslında dönem başkanlığınca sürdürülen gerçek anlamdaki bir zirve değildir. Türkiye’nin, 25 Mayıs 2017’deki NATO Zirvesi’nde de belirttiği gibi AB Zirvelerinde yer alma isteğinin üye ülkelerin itirazlarıyla karşılaşması sonucu geliştirilen bir alternatiftir. Bu kapsamda, göç konusunda önemli bir misyon üstlenen Türkiye ile ilişkilerin güçlendirilmesi amacıyla çalışma yemeği olan toplantının düzenlenmesini sağlamıştır (Arısan- Eralp, 2018, s.1). Zirve olarak düzenlenmemesi ise uzlaşılacak herhangi bir konunun, diğer üye devletlerin onayını bulundurmadağı için karara dönüşmemesi sonucunu getirmektedir.

olmayan üst düzey bir toplantı düzenlenmiştir. Göç konulu toplantılarla birlikte Avrupa Konseyi çeşitli uluslararası zirvelerde göçe yönelik açıklamalarda bulunmuştur.

“Avrupa’da, uluslararası toplumun üstlenmesi gereken en acil eylemlerden birinin bugün, mülteci krizine karşı ortak tepkinin güçlendirilmesi olduğu şüphesizdir.” (Avrupa Konseyi, 20 Eylül 2016)

“Bugün hiçbir küresel sorun milyonlarca insanın devam eden göçünden daha acil değildir. Birleşmiş Milletler’in araçlarını güçlendirmesi ve insani ihtiyaçlara ve benzeri görülmemiş göç dalgasının tetiklediği diğer sorunlara çözüm bulmak için para bulması gerekiyor.” (Avrupa Konseyi, 19 Eylül 2016)

“Bu gece tartışmamız, duygulara değil gerçeklere dayanıyordu. Suriye’de sekiz milyon göç ettirilmiş insan var, yaklaşık dört milyon da Suriye’nin komşularına kaçtı. Sadece Suriye’den Avrupa’ya ulaşmaya çalışan milyonlarca potansiyel mülteci hakkında konuşmalıyız. Irak, Afganistan, Eritre ve diğer yerlere olanlardan bahsetmiyorum. Son zamanlarda Türkiye ve Ürdün’deki mülteci kamplarını ziyaret ettim ve sadece bir mesaj duydum: Avrupa’ya gitmeye kararlıyız. Mülteci ve göçmenlerin en büyük bağıının gelmek olduğu açıktır. Bu nedenle açık kapı ve pencereler politikasını¹⁹ düzeltmemiz gerekiyor. Şimdi odak noktamız, dış sınırlarımızın uygun bir şekilde korunması ve komşu ülkedeki mültecilere ve ülkelere yapılan dış yardımlar üzerinde olmalıdır. (Avrupa Konseyi, 23 Eylül 2015)

Göçün yönetilememesinin Avrupa toplumu için problem teşkil edeceği Komisyon gibi Avrupa Konseyi’nde de değinilen noktalardan biri olmuştur. Nitekim bu kapsamda göç *“uluslararası toplumdan güçlü bir yanıt gerektiren küresel bir sorun”* olarak tanımlanmıştır (Avrupa Konseyi, 28 Haziran 2016). Aynı zamanda Avrupa’ya yönelen göçün kitlesel büyüklüğü sıklıkla vurgulanmıştır: *“Avrupa bugün göç kriziyle boğulmuş olsa bile, daha iyi günler için gerekli reformları beklemeyi göze alamayız.”* (Avrupa Konseyi, 17 Aralık 2015). Bu bağlamda kitlesel göçün yoğunluğunun ve aciliyetinin vurgulanması ile göçün yönetilmesi söylemleri desteklenmiştir.

“Zirve, düzensiz göçün ciddi sosyal ve insani etkileriyle başa çıkmak için kapsamlı bir yaklaşımın gerekliliğine dikkat çekti.” (Avrupa Konseyi, 2-3 Nisan 2014)

“Yaşadığımız zaman, etrafımızdaki tüm krizlerle birlikte, fırtınalı ve tahmin edilemez. Eğer aşırı dramatize ettiğimi düşünüyorsanız, sadece şu anda neler olduğuna bakın. Avrupa tarihindeki en büyük göç krizi. Kıtamıza yaklaşan yakın sınır tehdidi. Türkiye’de terörist saldırıları, Libya’daki hava saldırıları, Suriye’de savaş patlaması. Rusya ve Türkiye arasındaki artan çatışma. Maalesef devam

¹⁹ Burada, Avrupa’ya gelmede kararlı olan kişilerin belirtilmesinin ardından belirtilen *“açık kapı ve pencereler politikası”* ve devamındaki sınırların korunması ve göç akışını önlemek adına yardımların yapılması göçü AB’den uzak tutmaya yöneliktir. Ayrıca belirtilen *“açık kapı ve pencereler politikası”* literatürde açık kapı politikası olarak yer almaktadır ancak Avrupa Konseyi buradaki kullanımla konuya dikkat çekmektedir.

edebilirim. Olağanüstü zamanlar olağanüstü kelimeler gerektirir.” (Avrupa Konseyi, 19 Şubat 2016)

“Son olarak, fırtınalı günlerin çabalarımızı rayından çıkarmasına izin vermemek için bir itirazla sona ermek istiyorum. Sadece bekleyip göremeyiz. Avrupa tarihinde çok tehlikeli bir zamana girdik. Çözüm ile hareket etmeliyiz. Desteğinize güveniyorum. Göç krizine nasıl meydan okuyacağımızı / yöneteceğimizi, referandum kampanyasında kilit önem taşıyacağımızdan kuşku yok” (Avrupa Konseyi, 24 Şubat 2016)

“Gelecekte küresel göç bize eşlik edecek. Ve bu bağlamda geleceğimizin düzenli, istikrarlı ve güvenli ya da düzensiz, kararsız ve güvensiz olmasına karar vermez bizim elimizde.” (Avrupa Konseyi, 19 Eylül 2016)

18 Mart Bildirisi’nin ardından düzenlenen 28 Haziran 2016 Zirvesi, ekonomik güvenlik teması açısından önemli bir söylem olarak öne çıkmaktadır. Bu Zirvede Avrupa Konseyi, tüm Zirvelerde hâkim olan ve iç güvenlik bölümünde ele alınan düzensiz göç vurgusuna yönelik *“Türkiye’den Yunan adalarına geçişler hızla azaldı ve neredeyse durma noktasına”* geldiğini belirtmesinin ardından *“Orta Akdeniz’de, ağırlıklı olarak ekonomik göçmen akımları geçen yıl ile aynı seviyede”* olduğunu vurgulamıştır. Akışı devam eden göçmenlerin ekonomik göçmen olarak adlandırılması belirli bir grubun öne çıkarılmasına neden olup Avrupalıların dikkatlerini ekonomi temeline kaydırmaktadır. Gelen kişilerin ekonomik nedenlerle göç ettiği vurgusu beraberinde göçün önlenmesine yönelik uzun vadeli yaklaşımda öne çıkan söylem, Komisyon ile benzer şekilde, transit ve menşe ülkelerdeki ekonomik ve sosyal fırsatların arttırılması şeklinde olmuştur (Avrupa Konseyi, 19 Ekim 2017). Ayrıca AB, sığınmacılara hangi ülkede yaşamak istediklerini seçme hakkı dahi vermezken, 18-19 Şubat 2016 raporunda, bu ekonomik göçmenlerden özellikle Suriyeli mültecilerin Türkiye’nin işgücü piyasasına katılmasına yönelik vurgu yapmıştır. Bu durum entegrasyon politikasının bir parçası olup Avrupa’ya geçişler önlenmeye yöneliktir.

“Yarın da göçü tartışacağız. Köşeyi yavaşça döndürdüğüm için mutluyum. Yaptığımız eylemler, Doğu Akdeniz’de en iyi şekilde görülüyor; geçen yılın Eylül ayı ve bu yıl arasındaki düzensiz göçmenlerin göçünde %98’lik bir düşüş gözlemledik. Şimdi Orta Akdeniz yolundaki akışları azaltmalıyız. Bu amaçla, düzensiz ekonomik göçmenlerin geri dönüşleri konusunda daha çok şey yapmalıyız.” (Avrupa Konseyi, 19 Ekim 2016)

“Bratislava Yol Haritasına da yansıdığı gibi, Zirve Avrupalıların temel kaygılarını ele almak için bir dizi eylem başlattı: göç, iç ve dış güvenlik ve ekonomik kaygılar.” (Avrupa Konseyi, 26 Ekim 2016)

İç güvenlik konusunda öne çıkarılan noktalardan biri göçün yönetilememesinin AB bütünlüğüne zarar verici olarak sunulması ile ilişkilidir. Burada göçmenler AB'nin oluşturduğu kazanımlara ve Avrupa'nın siyasi hayatına tehdit olarak sunulmaktadır. *“Avrupa siyasi manzarasında tektonik değişiklikler yaratma potansiyeline sahip”* yaklaşımı, *“krizin”* sadece bir *“mülteci krizi”* olarak görülmediğini, aynı zamanda Birliğin varlığını tehlikeye atan bir *“kurumsal kriz”* olduğunu da göstermektedir.

“Kriz, ya da daha doğrusu meydan okuma, biz, hepimiz, Avrupa Birliği olarak, bir topluluk olarak bizler, şimdi belki de yüzlerce yıldır gördüklerimiz arasındaki en büyük güçlüğü görüyoruz. Hiç şüphem yok ki bu meydan okuma, inşa ettiğimiz Avrupa Birliği'ni değiştirme potansiyeline sahip. Schengen ülkeleri arasındaki sınırsız seyahat gibi başarıları bile yok etme potansiyeline sahiptir. Ve daha da tehlikeli olan şey, Avrupa siyasi manzarasında tektonik değişiklikler yaratma potansiyeline sahip. Ve bunlar daha iyi değişimler değildir. Bunlar olağanüstü önlemler, olağanüstü fedakârlıklar ve olağanüstü dayanışma gerektiren gerçekten olağanüstü zamanlardır. Bana göre, Avrupa Konseyi Başkanı olarak ben çoğumuza inanıyorum, üye devletlerimizin ve Avrupa kurumlarımızın birliğini sağlamak çok önemlidir. Birlikte bu krizi halledeceğiz. Aksi takdirde, alternatifini düşünmek istemiyorum.” (Avrupa Konseyi, 27 Ekim 2015)

“Göç krizi - saldırgan komşulardan gelen tehditle birleştiğinde- bugün, Avrupalılar için ortak bir toprağa ve ortak bir sınıra sahip olmanın ne kadarının tam anlamıyla olduğunu gösterdi... Herkesin nihayet açıkça şunu anlamasını istiyorum: dış sınırimızı korumaya ve iç bölgemizi ırkçılık ve yabancı düşmanlığına karşı koruma ihtiyacımız var. Açıkça söylemek gerekirse: eğer sınırlar yoksa ve herhangi bir yasa uygulayıcısı yoksa bildiğimiz anlamda bir Avrupa olmayacak.” (Avrupa Konseyi, 8 Aralık 2017)

İç güvenlik temasındaki diğer önemli nokta düzenli-düzensiz göç konularında yapılan ayırma yöneliktir. Avrupa Konseyi, göçün temel nedenlerini yapısal düzeyde ele almanın gerekliliğini vurgulamaktadır. Ancak zaman içerisinde göçün nedeni Suriye krizi olmaktan çıkarılmış ve düzensiz göç ile mücadele esas alınmıştır. Ayrıca, göç karşıtı söylemlerde yer verilen terör, kaçakçılık, yasadışı göç vurgusu, göç ve suç konularını ilişkilendirmektedir (Özerim, 2012, s. 156). Huysmans'ın (2000, s. 760) da belirttiği üzere, göçün güvenlikleştirilmesi süreci terörizm, uyuşturucu trafiği ve kara para aklama ile ilgili güvenlik çağrışımlarının göç alanlarına aktarılmasını sağlayan kurumsallaştırılmış bir politika oluşturma şeklindedir. Nitekim göç karşıtı söylemlerde yapılan bu önemli strateji, Avrupa Konseyi'ndeki sorunlu nokta olarak Zirvelerde öne çıkarılmış ve göç konusu *“yasadışı göç”* söylemi ve *“göçmen kaçakçılığı”* ile bağdaştırılmıştır. AB'de genel olarak görüldüğü gibi Avrupa Konseyi de *“düzensiz göç”* kavramı yerine *“yasadışı göç”* kavramını kullanmakta ve aslında yapılan eylemin yasadışılığı üzerinden göçmenlerin yasadışılığını vurgulamaktadır.

“Birliğin dış sınırlarının yönetiminin güçlendirilmesi de dâhil olmak üzere daha geniş çabalar, yasadışı göçün artan akışlarını daha iyi bir şekilde yönetmeyi içermesi gerekmektedir. Menşei ülkelerle genel işbirliğimizi güçlendirmek hem kaçak göçmenlerin akışını, hem de göçün temel nedenlerini ele almak ve yasadışı göç için teşvikleri azaltmak ve kaçakçılık şebekeleriyle mücadele etmek için çok önemlidir.” (Avrupa Konseyi, 25-26 Haziran 2015)

“Avrupa Konseyi, yasadışı göçün önlenmesi ve bu göçmenlerin geri dönüşü açısından ölçülebilir sonuçlar elde etmek için kalkınma, ticaret ve vize de dâhil olmak üzere tüm ilgili AB politikaları ve araçlarını kullanarak gerekli baskının yaratılması ve uygulanması çağrısında bulunmaktadır” (Avrupa Konseyi, 19 Ekim 2017)

Varna toplantısının düzenlenmesi ise direk olarak iç güvenlik temasında yapılan göçün yasadışılığı üzerinden vurgulanan yasadışı göçe yöneliktir. Stratejik konumu nedeniyle böylesine bir dönemde kaybedilmek istenmeyen Türkiye’ye yönelik bu toplantının düzenlenmesinde Bulgaristan faktörü ağırlıklıdır. Bulgaristan, gelecek dönemde doğabilecek yeni krizlerde ve geri kabul sürecinin iptal edilmesinde, Türkiye’den geçecek sığınmacıların ilk varış ülkesi olması endişesiyle bu stratejik ilişkiyi önemsemektedir (Arısan-Eralp, 2018, s. 2). Zirve’de ele alınan başlıklar göç konusu ve Türkiye’ye sağlanacak vize serbestliği ile bağlantılı şekilde olup geri kabul sürecinin işlerlik kazanmasına yönelik ilişkilerin normalleştirilmesi hedeflenmiştir. Avrupa Komisyonu’nun bu süreçte Türkiye ile kötüleşecek durumların düzensiz göç akışının artacağı öngörüsü tarafları masa etrafında birleştiren unsur olmuştur. Donald Tusk, Türkiye’nin Suriye operasyonundan endişe duyduğunu, ülkede devam eden yerinden edilmelerden kaçınılması gerektiğini, Türkiye’nin buradaki siviller korunması gerektiğini ve ihtiyaç duyan herkese insani yardım sunma sorumluluğu olduğu ifadeleriyle göç konusunu AB sınırlarından uzaklaştırmaya çalışmıştır (Avrupa Konseyi, 26 Mart 2018).

Göç-suç ilişkisi kapsamında, aynı zamanda, 2016 yılı itibariyle terör vurgusu da yapılmıştır. Avrupa’ya yönelen terör saldırılarının ardından Avrupa Konseyi, “Güvenlik” başlığı altında göçü yönetme ve sınırları koruma konusunu, terör saldırılarına karşı vatandaşları koruma ile birlikte değerlendirmiştir (Avrupa Konseyi, 22-23 Haziran 2017). Ayrıca, 15 Ekim 2015 Zirvesi’nde Türkiye ile işbirliğinde göç konusunun önemi vurgulanırken, Türkiye’de yaşanan terör saldırıları da göç gündemiyle beraber ele alınmıştır. 2015-2016 yıllarındaki terör saldırılarının artışı öncesinde Avrupa Konseyi, “Suriye krizini” çözmeye yönelik “AB’nin” gösterdiği desteklere yönelik memnuniyetleri vurgularken, 18-19 Şubat 2016 yılında “NATO’nun”

Ege Denizi'ndeki “yasadışı geçişlere” yönelik keşif, izleme ve gözetimi konusunda yardım etme kararını memnuniyetle karşılamış ve NATO'nun tüm üyelerini bu kararı aktif olarak desteklemeye çağırmıştır. Dönüşen bu durum, AB'nin desteklerinin de Suriye krizi çözmek yerine düzensiz göçü engellemeye yöneldiğini göstermektedir. Avrupa'nın iç ve dış güvenlik boyutlarının giderek birbiriyle bağlantılı olduğu söylemi ile Avrupa Konseyi, değişen uluslararası güvenlik sorunlarının, yasadışı göç, organize suç ve terörizm konularını kapsayacak şekilde genişlediğini kabul etmiş ve ağırlıklı olarak göçün “tehdit” oluşturabilecek yanını sunmaya başlamıştır (Avrupa Konseyi, 19- 20 Aralık 2013).

İç güvenlik temasının diğer bağlantısı Schengen'e yöneliktir. Özellikle düzensiz göç akışı ile ilişkilendirilen Schengen sistemi, acil durumlarda kaldırılacağına ancak aslında bunun AB bütünlüğünün bir parçası olduğu ve korunması gerektiği vurgulanmıştır. Nitekim bu sorumluluk öncelikli olarak üye devletlere yüklenmiş ve üye devletlerin göç akışını yönetememesi durumunda AB bütünlüğünü sağlayan Schengen'in bozulacağı ön plana çıkarılmıştır (Avrupa Konseyi, 24 Şubat 2016; Avrupa Konseyi, 26 Ekim 2016). Nitekim Schengen iç sınırları kaldırması yönüyle direk olarak AB'nin iç güvenliği ile ilişkilidir.

“Hiç şüphe yok ki: Schengen'in geleceği tehlikede ve zaman tükeniyor. Avrupa'da her hafta alınan kararlar, durumun ne kadar büyük olduğu konusunda tanıklık ediyor: sınır kontrollerinin yeniden düzenlenmesi ya da sınırlardaki “teknik engeller”. Bu, dış sınırımızın kontrolünü yeniden kazanmamız gerektiği açık bir göstergedir. Açıkçası tek eylem olarak değil, ilk ve en önemli eylem olarak; Avrupa göç politikası için bir ön koşul olarak. Bu bağlamda, Slovakya, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan'ın bugün, FRONTEX ve EASO'yu güçlendirmek için 225 memuru görevlendirdiği beyanını memnuniyetle karşılıyorum. Bu iyi haber. Bu boşluğu uygulamada doldurmak gerçekten acil bir durumdur... Sonuç olarak tekrar etmeme izin verin: Saat geçiyor. Baskı altındayız. Hızlı davranmalıyız. Birlik olarak. Türkiye de dâhil olmak üzere ortaklarımızla işbirliği yaparak hızlı hareket etmek zorundayız.” (Avrupa Konseyi, 12 Kasım 2015)

“Bugün kabul ettiğimiz önlemler krizi sona erdirmeyecek. Ama hepsi doğru yönde gerekli adımlar. Ekim Avrupa Konseyi'nde tekrar görüşmemizden önce çok fazla işin yapılmasını bekliyoruz. Bu gece, daha önce yaptığımız gibi devam edemeyeceğimiz ortak bir anlayışa sahibiz. Mevcut paradigmayı değiştirmeden Schengen bölgesi sadece teoride var olacaktır.” (Avrupa Konseyi, 23 Eylül 2015)

“Bir üye devletin Schengen kuralları kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getiremediği gerçekten kritik bir durumda, iç sınır kontrollerinin istisnai olarak yeniden uygulanmasına izin vermek için bir koruma maddesi getirilebilir. Böyle bir önlem, acil durumlarda tepki gösterme ihtiyacını dikkate alarak, kesin olarak sınırlı bir kapsam ve süre için belirlenmiş objektif kriterler ve ortak bir değerlendirme temelinde alınacaktır” (Avrupa Konseyi, 23- 24 Haziran 2011)

“Geçtiğimiz aylarda Avrupa Konseyi, Avrupa'nın karşı karşıya olduğu benzeri görülmemiş göç akışlarını hedefleyen bir strateji geliştirdi. Bununla birlikte, uygulama yetersizdir ve hızlandırılmalıdır. Schengen'in bütünlüğünün korunabilmesi için, dış sınırlar üzerindeki kontrolün yeniden kazanılmasının vazgeçilmezidir.” (Avrupa Konseyi, 17 Aralık 2015)

Düzenli-düzensiz göç ayrımının yanı sıra Avrupa Konseyi sürekli olarak göçmenleri sınıflandırma yoluna girmiştir. İç güvenlik temasındaki sınıflandırma ise yine göçün-suç bağlantısı üzerinde AB'ye girmeye hakkı olanlar ve olmayanlar şeklinde olmuştur. Nitekim buradaki hak tanımlaması netleştirilmemekte ve belirsizliklere neden olmaktadır. Aynı zamanda bu söylem çerçevesinde hakkı olmayan kategorisi Avrupa vatandaşlarına yönelik bir güvenlik sorunu ve yasadışılık olarak ön plana çıkarılmıştır.

“Korunmaya uygun olmayanlar için etkili geri dönüş, geri kabul ve yeniden entegrasyon politikaları yasadışı göçle mücadelenin önemli bir parçasıdır ve insanların hayatlarını riske atmalarına engel olacaktır. 16 Haziran'da Konsey'de, Komisyon tarafından sunulan fikirlere dayanarak, düzensiz göçmenlerin menşe ve transit ülkelere geri gönderilmesini teşvik etmek için tüm araçlar harekete geçirilecektir.” (Avrupa Konseyi, 25-26 Haziran 2015)

“Göç krizi hepimizi etkiler, ancak sosyal taraflar gerçekten ön saflardadır. Bu yüzden bugün kendi halkımızı mevcut krizin olumsuz etkilerinden nasıl koruyabileceğimizi ve uluslararası koruma arayanlara karşı görevimizi yerine getirdiğimizi tartıştık.” (Avrupa Konseyi, 16 Mart 2016)

Aynı zamanda iç güvenlik temasında Avrupa vatandaşlarına yönelik tehdit olduğu vurgusu Avrupa vatandaşlarının mevcut göç akışından etkilendiği boyutuyla ön plana çıkarılmıştır.

“Bratislava, Birleşik Krallık olmadan 27 ülkenin ortak AB geleceğini tartıştığımız ilk zirvedir. İngilizlerin ayrılmaya karar vermesi Avrupa için üzücü bir an oldu ve bu yüzden dürüst bir teşhis gerektirdi. Bugün, Avrupa'da mevcut siyasi durumun kök nedenleri hakkında açık bir tartışma gerçekleştirdik. Milyonlarca Avrupalı'nın güvensiz hissetmesi gerçektir. İnsanlar, gördükleri kontrolsüzlükleri, göç, terörizm üzerindeki korkuları ve son olarak da ekonomik ve sosyal gelecekleriyle ilgili endişelidir.” (Avrupa Konseyi, 16 Eylül 2016)

Tüm bu söylemler çerçevesinde öne çıkan en önemli nokta sınır güvenliği olmuştur. Nitekim burada sınırların korunmasına yönelik Frontex, Avrupa Sınır Gözetim Sistemi, Avrupa Sınır ve Sahil Koruma kurumlarının ön plana çıktığı görülmektedir. Daha da önemlisi Avrupa savunma sistemi olan PESCO, göçün neden olduğu istikrarsızlık ile ilişkilendirmiştir.

“Biz bölgesel bir topluluğuz, yani ortak bir bölge ve ortak dış sınırlarımız var demektir. Bizim görevimiz onları korumaktır. Göç krizi, dış sınırlarımızın etkili kontrolünü yeniden inşa etme ihtiyacının tam olarak bilincini uyandırmakla birlikte, belirli üçüncü ülkelerin saldırgan davranışı ve Avrupa'daki istikrarsızlık bizi bölgemizi koruma ihtiyacını fark ettirdi. Bu nedenle bu yılsonuna kadar PESCO (Savunma konusunda Kalıcı Yapılandırılmış İşbirliği) başlatmak istiyoruz. Dış sınırlarımızı korumak için, her zamankinden daha büyük bir ölçekte dayanıklı ve verimli bir finansman modeli inşa etmeliyiz.” (Avrupa Konseyi, 24 Ekim 2017)

Kültürel güvenlik ise AB değerleri ve Avrupalılık kimliği ile ilişkilidir. Buradaki vurgu, göçün yönetilememesinin AB değerlerine tehdit olması ve Avrupa değerlerinin desteklenmesi için Birliğin göç konusunu da içerecek şekilde güçlü ve kararlı bir yol izlemesinin en iyi seçenek olduğu şeklindedir (Avrupa Konseyi, 22- 23 Haziran 2017).

“Göç krizini ele almak bugünkü toplantımızın acil sebebiydi. 2015 yılında AB'ye yaklaşık 1,5 milyon insan yasadışı girdi. Çoğu Türkiye'ye geldi. Bazıları savaştan ve zulümden sığınmak istiyor. Diğerleri daha iyi bir yaşam arar. Ve birkaçı değerlerimizi yok etmeye çalışıyor.” (Avrupa Konseyi, 29 Kasım 2015)

“Bugün tartışılan bazı hedeflerden söz edeyim:... ve son olarak, yaşam tarzımızı korumak ve genç Avrupalılar için daha iyi fırsatlar sağlamak. Bu hedefler çok sayıda somut önlemle eşleştirilmiştir. Tüm ayrıntılara girmeyeceğim, onları yol haritasından bulabilirsiniz. Bir takım liderlerin, Bulgaristan'ın Türkiye sınırını korumaya yardımcı olacak ekstra personel ve teçhizatı derhal kullanmaya karar verdiklerini belirtmemi izin verin. Bu işbirliği için onlara teşekkür etmek istiyorum.” (Avrupa Konseyi, 16 Eylül 2016)

Sonuç olarak Avrupa Konseyi'nin göçe yönetimine yönelik adımlarını özellikle dört alan etrafında şekillendirmiştir: kaçakçıların yakalanmasını içeren eylem teklifi, sınır misyonuna yönelik gerçekleştirilecek operasyonları güçlendirmek, düzensiz göçü azaltmak adına transit ülke ve menşei ülkelerle işbirliği sağlamak ve daha fazla kişinin Avrupa'ya gönüllülük temelinde yeniden yerleştirilip mülteci statüsünde olmayanların iadesini sağlamak (Avrupa Konseyi, 23 Nisan 2015). Bu hedefler incelendiğinde ilk üç süreç direk olarak güvenlikle ilişkili olduğu görülmektedir. Sonuncusu ise “gönüllülük temelinde yeniden yerleştirme” yaklaşımı ile sorumluluğu üye devletlere bırakmaktadır.

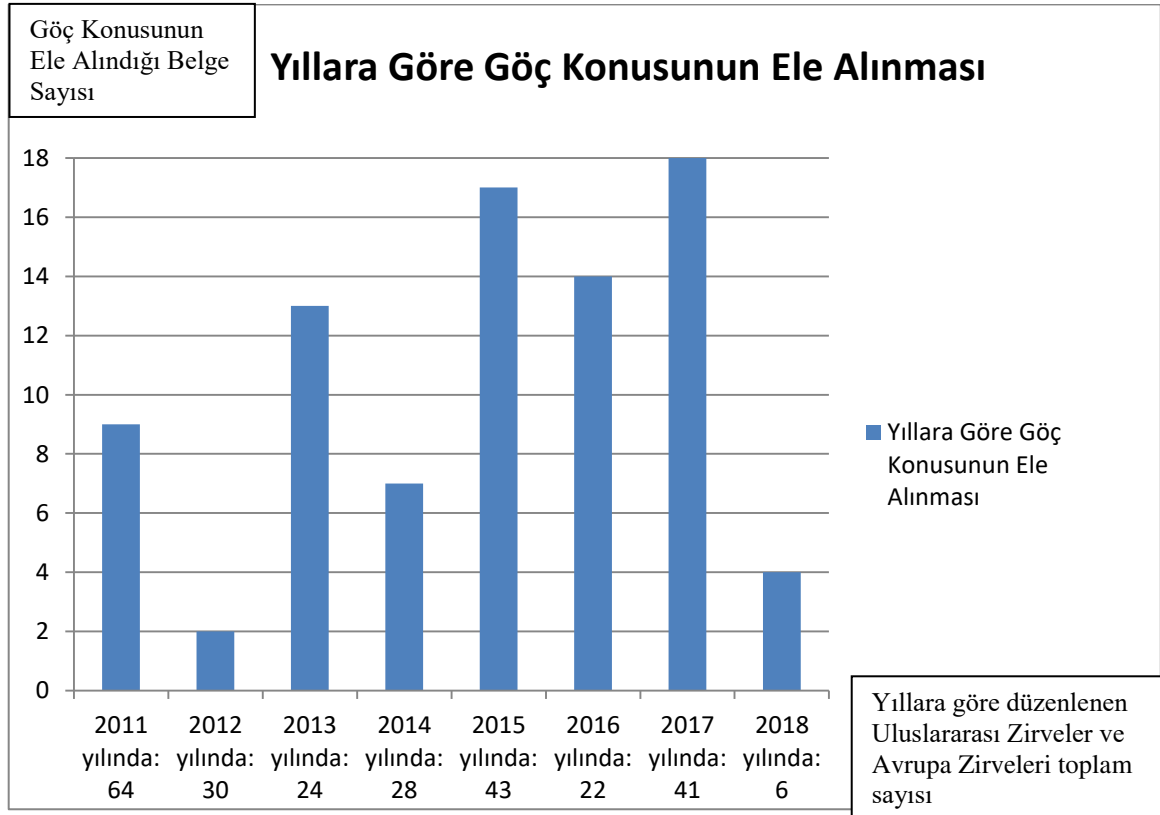
“Liderler, Yüksek Temsilciden, kilit ülkelerle ortaklaşa olarak Orta Akdeniz'deki akışları kontrol etme çabaları hakkındaki ilk değerlendirmeyi dinlediler. “Göç Kompaksiyonları” adı altında Senegal, Mali, Nijer, Nijerya ve Etiyopya ile iyi bir temel atılmıştır. Liderler, Aralık ayındaki ilk sonuçları hedefimiz açısından değerlendirecek ve bu da İtalya'ya ve Avrupa'nın geri kalanına yasadışı göçü önlemek ve düzensiz göçmenlerin etkili geri dönüşlerini sağlamaktır.” (Avrupa Konseyi, 26 Ekim 2016)

4.4.3. Avrupa Parlamentosu

Avrupa Parlamentosu başkanının, Avrupa Konseyi Zirvelerinde gerçekleştirdiği çeşitli konuşmalar, genellikle konuşmaların başlangıç kısmında da belirtildiği üzere Avrupa Parlamentosu'nun konumunu ve yaklaşımı ortaya koymaya yöneliktir. Bu doğrultuda, Parlamento başkanının çeşitli konuşmalarının yanı sıra bu bölümde özellikle Zirvelerde yer verilen konuşmalar da incelenmiştir.

“Görev sürem ilk gününden itibaren, önceliğimin Avrupa'yı tekrar vatandaşlarına daha yakınlaştırmak olduğunu ve Avrupa halklarının 751 temsilcisinin oturduğu bir Parlamantonun sesinin yüksek ve açık bir şekilde duyulmasını sağlamak olduğunu açıkça belirttim.” (Avrupa Parlamentosu, 21 Haziran 2017)

Diğer kurumlarla benzer şekilde Avrupa Parlamentosu'nun göç yaklaşımı 2015 itibarıyla yoğunlaşmıştır.²⁰ Bu durum güvenlik konusunda göçmenler veya Avrupalılar arasında yapılacak tercihin Avrupalılar şeklinde yorumlanmasının önünü açmış ve Parlamento'nun konuya güvenlik odaklı yaklaşımını bir açıdan örneklemiştir.

Şekil 7. Avrupa Parlamentosu Başkanının Konuşmalarında Göç Konusu²¹

²⁰ 2013 yılında yapılan 24 konuşmadan 13'üne yer verilmesi aslında yüksek bir orandır. Suriye krizi konusunda 2013 yılındaki en önemli gelişme IŞİD terör örgütünün çıkması olmuştur. Dolayısıyla göç konusu söylemlerindeki bu artışta bölgedeki terör faaliyetlerinin artması ve daha fazla göçmenin yerinden edilmesi göz ardı edilmemelidir.

²¹ Bu grafik için Parlamento başkanlarının yalnızca yıllar içerisinde yaptıkları ve internet sayfasında yer

Parlamento’da göçün güvenlik odaklı yaklaşım ile ele alınması gösteren söylemlerden biri özellikle *göç ile güvenlik* konularının birlikte ele alınması olmuştur. Bu kapsamda güvenliğe yönelik konuşmalar sırasında göç ve tam tersi şekilde göç konuşmaları sırasında güvenlik söylemleri ön plana çıkarılmıştır. Böylece göçün bir güvenlik sorunu oluşturabileceği inşa edilmiştir.

“Ortak değerlerimizi yaygınlaştırmak, vatandaşlarımızı korumak ve göçün zorluğunu ele almak için Özgürlük, Güvenlik ve Adalet ve Ortak Dış ve Güvenlik Politikamızı geliştirmeli ve demokratikleştirmeliyiz.” (Avrupa Parlamentosu, 28 Haziran 2016)

“Göç, güvenlik ve istikrara odaklanan güçlü bir stratejiye olan acil ihtiyacı vurgulamalıyız... Vatandaşlar Avrupa'dan çözüm bekliyorlar. Hem göç krizi hem de güvenlik tehditleri birlikteliğimize, dayanışmamıza ve birlikte çalışmadaki etkinliğimize meydan okuyor. Sorumluluk, dayanışma ilkelerine dayanan kapsamlı bir Avrupa politikası için çalışmalarımıza devam etmeye kararlıyız.” (Avrupa Parlamentosu, 11 Nisan 2017)

“Demografik, iklim, terörizm, savaşlar ve yoksullukla bağlantılı göç sorunu, kökünden ele alınmalıdır. Genç Afrikalılara gerçek beklentiler sunmalıyız, aksi takdirde binlerce değil, milyonlarca kalacaklar (gelecekler).” (Avrupa Parlamentosu, 14 Aralık 2017)

Kopenhag Okulu’nda ön plana çıkan aciliyet söylemi Parlamento’da, Avrupa’ya yönelen göç akışının yoğunluğunu vurgulanarak yapılmıştır. Avrupa’ya yönelen göçün yoğunluğunun öne çıkarılması, konunun hızlı bir şekilde ele alınması gerektiği şekliyle sunulmasını sağlamaktadır.

“Bu kriz, var oluşundan bu yana AB için en derin zorluklardan birine dönüştü. İnsan trajedisıyla karşı karşıya kalan birçok AB üyesi devletin kendilerini onurlandırmadığını söylemek üzücü... Bütün bunlar kolay olmayacak çünkü bir takım hükümetler bu krizi ucuz bir puan elde etmek için politik bir futbol olarak kullanmayı tercih ediyorlar. Ama bizi gölgelendiren ve bizi felç eden bir krize cevap bulma zorunluluğu bizi doğru şekilde hareket etmeye itecektir ve doğru yol Avrupa dayanışmasıdır.” (Avrupa Parlamentosu, 2 Haziran 2016)

“Bir gün hepimiz bu masanın etrafında, AB'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en büyük insani krizle nasıl baş ettiğimize cevap vermesi gerekecek. Bu kriz, Birlik, politik, ideolojik ve toplumsal konulardaki ciddi fay hatlarını açığa çıkarmaktadır. AB kurumlarının bu çatlakları genişletmekten kaçınmak için adım adım attığı, sürdürülebilir bir AB çerçevesi ile desteklenen bütün kombine devletçilik ve yapıcı çalışmalarını gerektirir.” (Avrupa Parlamentosu, 18 Şubat 2016)

“Avrupa Birliği, daha önce hiç olmadığı kadar meydan okunmaktadır. Bu mülteci ve göç krizi, başımızı çevirirsek gitmeyecek. Sadece daha da kötüye

gidecek. Küreselleşme süpermarketlerimizde veya sinemalarımızda görülebilir. Şimdi, beğensekte beğenmesekte, aynı zamanda kıyılarımıza da geliyor.” (Avrupa Parlamentosu, 12 Kasım 2015)

“Vatandaşlarımız, giderek artan sayıda sığınmacının, Avrupa Birliği'ne girmesi konusundan dolayı, teknelerin akışının kıyılarımıza giderek daha fazla çaresiz insan getirmesini huzursuz bir şekilde seyreder. Onlar (vatandaşlar) çelişkili duygular arasında parçalanırlar: istila edildikleri yönünde öfke ile korku ve devam eden bir insanlık trajedisinin açısından acı ve merhamet.” (Avrupa Parlamentosu, 21 Haziran 2017)

Aynı zamanda Parlamento, Avrupa'nın göç alan bir bölge olduğunu vurgulayan bir yaklaşıma sahiptir. Bu kapsamda diğer kurumlardan farklı olarak “göç” (*migration*) kavramı “göç alan” (*immigration*) ile vurgulanmış ve Avrupa'ya yönelen bir göç akımının olduğu öne çıkarılmıştır (Avrupa Parlamentosu, 22 Haziran 2017; Avrupa Parlamentosu, 23 Nisan 2018; Avrupa Parlamentosu, 25 Eylül 2017; Avrupa Parlamentosu, 9 Mart 2017; Avrupa Parlamentosu, 19 Ekim 2017; Avrupa Parlamentosu, 22 Kasım 2017; Avrupa Parlamentosu, 8 Aralık 2017; Avrupa Parlamentosu, 14 Aralık 2017; Avrupa Parlamentosu, 24 Kasım 2015).

Parlamento, yoğun göç akışı ve bu sorunun çözülmesindeki güçlük vurgusunu özellikle benzer cümleleri farklı konuşmalarda yer vererek göstermiştir. Bu bağlamda göç krizini tanımlarken kullanılan “çığır açan” (*epochal*) ve “meydan okuma” kelimeleri, sıklıkla başvurulan söylem olmuştur. Bu şekildeki tanımlama ile AB'nin yeni bir sürece girdiğine dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Böylece beraberinde göçün yönetilmesinin gerekliliğini gösterilmiştir.

“Geçtiğimiz tarihteki göç akışları göz önüne alındığında, Avrupa çığır açan bir meydan okuma ile karşı karşıya. Mali krizden sonra, çözümüne yönelik ilk adımın, küresel sorunların kendi başına hareket eden ulus devletler tarafından atılamayacağını kabul edilen bir meydan okuma ile karşı karşıyayız. Daha da kötüsü, ulusal egotizmin merkezden uzaklaşan güçleri Birliğimizi parçalamakla tehdit ediyor.” (Avrupa Parlamentosu, 23 Eylül 2015)

“Kuşkusuz göç, Avrupa'ya ve dünyaya çığır açan bir meydan okuma sunuyor. Bugün, 2. Dünya Savaşı'ndan beri daha fazla insan, dünya çapında 60 milyon insanın olduğu savaşımlardan, çatışmalardan ve zulümden kaçıyor... meydan okuma büyük, sayılar etkileyici. Bazı vatandaşlarımız onlar için endişeleniyor, bazıları ise korkuyor. Meselenin büyüklüğüne bakarsanız, bu anlaşılabilir bir durumdur.” (Avrupa Parlamentosu, 5 Şubat 2016)

“Avrupa, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Suriye'deki acımasız savaştan giderek daha fazla insanın kaçtığı göç akışlarıyla çığır açan bir mücadeleyle karşı karşıya. Bu günlerde, eldeki iş çok zorlaşıyor, zira bu kadar yüksek sayıda mültecinin kabulü ve barınmasıyla pratik zorluklarla karşılaşılıyor. Bazı

yerlerde ruh hali değişiyor bile... Hala bir aciliyet olarak ele almak zorunda olduğumuz şeyleri bugün almamız gerekiyor.” (Avrupa Parlamentosu, 15 Ekim 2015)

“Avrupa’nın bu zor dönemlerinde, göçün çığır açan meydan okumasıyla uğraşmaya çağırdığımız zaman bu, önemli bir konudur.” (Avrupa Parlamentosu, 7 Ekim 2015)

Parlamento’nun güvenlikleştirme söylemi, temel olarak temalar çerçevesinde değil, *Schengen sistemi* söylemi ile çerçevlendirilmiştir. Schengen sistemi söylemi üç güvenlik temasını da etkileyecek şekilde sunulmuştur. Öncelikle belirtildiği üzere kültürel güvenlik, kimlik çerçevesinde tanımlanmaktadır. Bu kapsamda AB’nin kimliğinin bileşenlerinden biri de sahip olduğu değerlerdir. Avrupa Parlamentosu, AB’nin temel değerlerden birinin de insanlara serbest dolaşım imkânı veren ve insanları belirli bir ülke vatandaşı olarak tanımlamak yerine Avrupalılık kimliği altında birleştiren Schengen sistemi olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda Parlamento, Schengen’in sağladığı imkânları, AB’nin vatandaşlarına sağlanan bir hak şeklinde ele almaktadır (Avrupa Parlamentosu, 16 Temmuz 2014). Dolayısıyla yoğun göç akışı nedeniyle Schengen sisteminin askıya alınması AB’ye kültürel açıdan yönelen bir tehdidi oluşturmaktadır. AB’nin önemli değerlerinden biri olan Schengen’in korunması için göçün yönetilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Ayrıca Parlamento’nun kültürel güvenlik yaklaşımı göçün AB değerleri ile önlenmesi gerektiği ve bunun başarılabilmesi durumunda ise AB’nin değerlerinin zarar göreceği vurgusuyla olmuştur. Burada öne çıkarılan AB değerleri *demokrasi ve refah* olarak gösterilmiş ve ülkelerde insanları göçe iten temel sorunun, bu değerler olduğu sunulmuştur. Bu yaklaşım bir anlamda göçmenlerin demokrasi değerlerinden uzak ve refah arayışında olan kişiler olarak sunulması sonucu getirmektedir. Güçlü demokrasi ve istikrarın komşu ülkelerde sağlanamaması durumunda yine dezavantaja sahip olacak grubun AB olacağı hatırlatılarak, bu ülkelere kazandırılacak kültürel değerlerle AB’nin güvenliğinin sağlanması hedeflenmiştir.

“Karşılaştığımız herhangi bir sorunun arkasında kök nedenlere ulaşmaya çalışmak her zaman önemlidir. Göç durumunda, en önemli neden komşularımızın istikrarsızlığıdır. Yakın zamanda Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Güney Kafkaslardan döndüm. Geri getirdiğim ders, komşularımızdaki demokratikleşmeyi sağlamlaştırmaya devam etmemiz gerektiğidir. Bunlar bizim çıkarımıza olacaktır. Arap Baharı’nın nihai sonucunu hala bilmiyoruz, ancak bölgenin kesinlikle demokrasi ve refahın ikilileştirilmesine dayanan açık bir Avrupa müdahalesine ihtiyacı var... Bölgeye olan yardımımız elbette şartsız olamaz. İnsan haklarını, hukukun üstünlüğünü ve demokratik kurumları

pekiştirmek için ortaklarımız tarafından açık adımlar atılmalıdır” (Avrupa Parlamentosu, 23 Haziran 2011)

Ekonomik güvenlik yaklaşımı kapsamında ise Schengen sisteminin zarar görmesi, AB vatandaşlarına sağladığı ekonomik fırsatların zarar görmesi ile ilişkilendirilmektedir. Bu kapsamda, yapılan çalışmalar sonucu Schengen sisteminin 2025 yılına kadar kaldırılmasının 1,4 trilyon Euro kadar maliyeti olacağı belirtilmektedir (Avrupa Parlamentosu, 17 Mart 2016). Dolayısıyla ekonomik ve kültürel güvenlik çerçevesinde bakıldığında Schengen sisteminin devamlılığının önemi öne çıkmaktadır. Bu kapsamda göç konusunun çözülememesinin Schengen’e zarar vereceği ve bunun da ekonomik sorunlar yaşatacağı ifade edilmektedir.

“Hepimiz son çarenin Schengen bölgesindeki bir dizi noktada iç sınır kontrollerinin yeniden sağlanması olduğunu biliyoruz. Burada önemli bir gerçeği vurgulamak istiyoruz: Sınırları kapatmak paraya mal oluyor. Mal taşımacılığını, sınır ötesi işçileri, lojistiği etkiler. Ayrıca turizm endüstrisi gibi birçok dolaylı maliyete de sahiptir. Serbest hareket, kişilerin hareketinin ötesine geçer - malları, hizmetleri ve sermayeyi içerir. Tek pazarda feci bir etki gerçek bir risktir ve bu sadece birkaç yıllık ekonomik krizden kaynaklanmaktadır. Bugün Schengen’in geleceği ile ilgilenmeyenlerin hepsi bunu akılda tutsa iyi olur. Benim kendi üye devletim Almanya’yı düşündüğümde, en az dokuz üye devlet ile kara sınırları var. Bu istisnai krizde sistemli nüfus akışının sağlanmasının gerekliliğini iyi anlıyor olsak da, Avrupa Parlamentosu, geri dönüşü olmayan, işleri yok eden ve Avrupa ekonomisini baltalayan bir sürece girmemeniz yönünde çağrıda bulunuyor” (Avrupa Parlamentosu, 18 Şubat 2016)

“Ortak bir pazarda sınırları sürekli olarak kapatanlar, bu ortak pazarı yok ederler. Çünkü mal ve hizmetlerin serbest dolaşımı, kişilerin serbest dolaşımını gerektirir. Vatandaşların sınırda durdurulduğu bir Schengen Bölgesi, “tam zamanlı ekonomi” için mal taşıyan binlerce kamyonun kontrol olmadan geçmesi bir günden fazla dayanamazdı.” (Avrupa Parlamentosu, 23 Eylül 2015)

Ekonomik güvenlik temasına Parlamento, göç ve işsizlik konularını birlikte ele alarak da dikkat çekmektedir. Konuşmalar içerisinde göç ve ekonomik gelişmeler konuları farklı başlık altında veya ayrı alanlarda ayrılmasına rağmen göç yaklaşımı içerisinde işsizliğe de yer verilmektedir. Böylece bir taraftan AB’ye yönelen göçmenler öne çıkarılırken diğer taraftan işsizlik hatırlatılmaktadır. Aynı zamanda göçmenlerin “ekonomik göçmen” olarak çerçevelendirilmesi gelen kişilerin amaçları açısından çerçevelendirmesine neden olmuştur.

“Avrupa Parlamentosu, güvenlik konusuna vurgu yapan ve savaş ve zulümden kaçanlar ile Avrupa’ya diğer nedenler (örneğin, ekonomik göçmenler) gelenler arasında net bir ayırım oluşturan üye devletler arasında daha adil yük paylaşımına dayanan bir sistem önermektedir.” (Avrupa Parlamentosu, 19 Ekim

2017)

“Bugün gördüğümüz yaygın memnuniyetsizlik, Avrupa projesinin kendisi ile değil, karşımıza çıkan sorunlara cevap bulmakta yetersiz kaldığı için. Sıradan Avrupalıların endişeleri - işsizlik, güvenlik, göç, çevrenin korunması - gündemimizin başında olmalı... Göç, sıradan Avrupalıların kaygılarının listesinin başında. Daha önce alınmış olan kararları uygulamak zorundayız.” (Avrupa Parlamentosu, 9 Mart 2017)

“Vatandaşlarımızın istediği, her şeyden önce, göçü idare etmemiz, daha fazla güvenliği garanti etmemiz ve genç kuşaklara umut ve istihdam sunmamızdır. Bu amaçla daha etkili bir eylemde bulunmak için, bu öncelikleri yansıtmayı gerektiren AB bütçesinden başlayarak geniş kapsamlı değişiklikler yapılmalı” (Avrupa Parlamentosu, 5 Mayıs 2017)

“Birçok vatandaşımızın seçilmiş hükümetlerin krizi yönetebildiğine dair güvenlerini yitirdikleri açıktır. Bu güçsüzlük duygusu korku yetiştirir ve korkular onları popülistlerin kapılarına götürür. Bu döngüyü kırmalıyız. İltica ve ekonomik göç arasındaki farkı daha net bir şekilde ayırt ederek kıracağız.” (Avrupa Parlamentosu, 28 Haziran 2016)

“Türkiye'nin de bu krizin AB üyeliğinin geleceği üzerindeki etkilerinden endişelenmesi gerektiğini de ekleyeyim. Ekonomik ve politik açıdan daha zayıf bir Avrupa, Türkiye'nin ekonomik büyümesini etkileyecektir. Türk liderliğinin durumun tarihsel boyutunu anlayacağı umuluyor.” (Avrupa Parlamentosu, 18 Şubat 2016)

Ekonomik ve kültürel güvenlik yaklaşımları ile birlikte iç güvenlik teması çerçevesinde de Schengen sisteminin *devamlılığı*, kullanılan güvenlikleştirmeye söylemleri arasındadır. Geçirgen sınırlar, göç akışlarını kolaylaştırması nedeniyle ulusal çıkarları gereği göç karşıtı olan ülkeler tarafından müdahale edilen öncelikli konulardan biri olmuştur. Nitekim bu kapsamda üye ülkeler zamanla Schengen'i askıya alma kararına varmıştır (T24, 27 Eylül 2017). AB'nin bu kapsamda vurguladığı söylem, dış sınırların daha sağlam korunması gerektiğidir. İç sınırları korumasının, düzensiz göçü engelleme ile ilişkilendirilmesi ve bu kapsamda düzensiz göçmenlere yönelik ayrı bir söylem kullanılması iç güvenlik kapsamındaki Schengen konusunu oluşturmaktadır (Avrupa Parlamentosu, 15 Ekim 2015; Avrupa Parlamentosu, 23 Eylül 2015). Aynı zamanda Parlamento, yaşanan mülteci krizinin Schengen bölgesinin *bütünlüğünü* riske soktuğunu ve bu konuda ciddi endişelere sahip olduğunu belirterek konuyu gündemine taşımaktadır (Avrupa Parlamentosu, 17 Aralık 2015). Tüm bu çerçevede Parlamento, AB'nin bütünlüğünün korunması ve Schengen'in sürekliliği için dayanışma içerisinde daha güçlü bir şekilde *dış sınırların korunmasını* güvenlikleştirme çıktısı olarak vurgulamıştır.

“Birkaç gün önce, Avrupa Komisyonu Başkanı ile birlikte, Fransa, Almanya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'un ilk tohumlarını otuz yıl önce attıkları anı kutlamak için Lüksemburg'da küçük bir köydeydim. Çocuklarımız ve aslında onların çocukları, bir sınır kapısından, onu (sınırı) fark etmeden geçebileceklerini kabul ederler... Fakat bu miras, her zamankinden daha fazla risk altındadır. Ve her gün, dış sınırlarımızdaki yüksek göç baskısı, sahip olduğumuz eksik AB çerçevesini sorgulamaktadır. Sınırları açtık, şimdi ortak göç politikasına ihtiyacımız var” (Avrupa Parlamentosu, 25 Haziran 2015)

“Mülteci ve göç krizi, Schengen Bölgesi'nin bütünlüğünü sorgulatmaya yatkındır. Bu nedenle, Avrupa Parlamentosu üye devletler tarafından bildirilen iç sınırların geçici olarak kapatılmasını dikkatle inceleyecektir. Bildiğiniz gibi, AB bunun mümkün ve gerekli olduğu zaman için katı kurallar koymuştur ve Komisyonun taleplerin önceden doğru ve iyi bir şekilde gerekçelendirildiğine özellikle dikkat etmesi için teşvik ediyorum... İç sınırsız bir Avrupa'ya sahip olmak ve dış sınırlarımızın yönetim sorumluluğunu paylaşmak aynı madalyonun iki yüzüdür.” (Avrupa Parlamentosu, 17 Aralık 2015)

İç güvenlik temasında ise öne çıkan bir diğer söylem, göç konusunun Avrupa'nın siyasi hayatına zarar verdiği ve popülist söylemlerin artmasıyla AB'nin sorgulanmaya başlandığı yaklaşımıdır. Bu nedenle bu sürecin bir çıktısı olarak AB'nin içerisinde göç sorununu çözmesi gerektiği belirtilmiştir.

“Örnek olarak İtalya'yı ele alalım. Avrupa hakkında halkın söylediği şey şu: “AB ülkeleri sınırlarını kapatıyor... ve tüm mültecilerle başa çıkmak için bizi terk etmekten oldukça mutlular.” Bu anlatı seçimin sonucunu etkiledi” (Avrupa Parlamentosu, 22 Mart 2018)

Kurumlar arasında ortak bir şekilde yaygın olarak kullanılan yaklaşımlardan biri de göç-suç ilişkisi kapsamında düzensiz göç akışına ve teröre yapılan vurgudur. Dolayısıyla burada öne çıkarılan göçün yönetilmesi, düzensiz göçün yönetilmesi ve terör sorununu karşı sınır güvenliğinin sağlanması olmakta ve alınacak önlemler düzensiz göçü engellemeye yönelik olup güvenliği sağlamak amacına dönderilmektedir.

“Sığınma hakkı, dayanışma gibi, bizim kurucu değerlerimizin bir parçasını oluşturur. Fakat bu, yasadışı göçle mücadele etmek için sağlam adımlar atmamamız gerektiği anlamına gelmez.” (Avrupa Parlamentosu, 5 Mayıs 2017)

“Bu arada mülteci krizi hala gelişiyor. Savaşlar, yıkım ve fırsatların eksikliği ile alevlenmiş, sayısız bireyler ve aileler daha barışçıl ve müreffeh bir gelecek için bizim kıtaya kaçmaya karar verdi. Bazı siyasi partiler ve ulusal hükümetler, Avrupa'nın mülteci ve göçmen kitlesi tarafından ezildiğini savunuyor. Temel hakları sığınma hakkı ihlal edilmiş olsa bile, AB'ye göçle ilgili bir azaltma ve hatta durdurma çağrısında bulundular. Bütün bunların üzerine, “İslam Devleti” olarak adlandırılan Avrupa topraklarında yeni bir tür terörizmle karşı karşıyayız.” (Avrupa Parlamentosu, 22 Ağustos 2016)

Parlamento, iç güvenlik konusunda göçmenler arasında ayırım yapmakta ve bu noktada kendi söylemleri arasında çelişip insani güvenlik odaklılığından uzaklaşmaktadır. Bu kapsamda, bir taraftan Parlamento demografik zorluklar, iklim değişikliği, terörizm, savaşlar, açlık ve yoksullukla bağlantılı göç sorununun kökünden ele alınması gerektiği vurgusu ile çeşitli sebepler nedeniyle insanların göç edebileceği yaklaşımını ele almaktadır (Avrupa Parlamentosu, 22 Haziran 2017; Avrupa Parlamentosu, 14 Aralık 2017). Ancak diğer taraftan güvenlik konusuna verilecek önem çerçevesinde, savaş ve zulümden kaçanlarla diğer nedenlerden ötürü Avrupa'ya gelen göçmenler arasında net bir ayırım yapan bir sistem önermektedir (Avrupa Parlamentosu, 19 Ekim 2017). Bu kapsamda ise savaş ve zulümden kaçanlara öncelikli konum sağlanmaktadır. Bu söylem ise diğer nedenle göç eden kişilerin olabileceğini göz önünü almasına karşın AB sınırlarına ulaşımına karşı olduğu yaklaşımına neden olmaktadır. Dolayısıyla Parlamento, “*göçmen güvenliğini sağlama*” söylemi altında mevcut göçmenleri kategoriler çerçevesinde sınıflandırmaktadır: *ekonomik ve siyasi göçler* (Avrupa Parlamentosu, 23 Haziran 2011); *iltica ve ekonomik göç* (Avrupa Parlamentosu, 28 Haziran 2016); *yasal- yasa-dışı göç; savaş mağdurları ve ülkelerini sığınma hakkı kapsamında olmayan başka nedenlerle terk edenler*. Bu ikili kategoriler arasından ise birini Avrupa'ya göç etmeye hakkı olmayacaklar şeklinde sınıflandırmıştır. Konu insan hakları boyutuyla düşünüldüğünde yapılan ayırımın güvenlik endişesinin bir sonucu olduğu görülmektedir. Bu kapsamda özellikle savaş mağduriyeti nedeniyle sığınma hakkı arayan göçmenler önceliklendirilmekte ve bu durum insan güvenliği yaklaşımında bölünmüşlük yaratıp Avrupa güvenliğini öne çıkarmaktadır.

Düzensiz göç yaklaşımı çerçevesinde yapılan ayırlardan biri de AB sınırları içerisinde kalmaya hakkı olanlar ve olmayanlar şeklindedir. Özellikle hakkı olmayanlar arasında görülen düzensiz göçmenleri geri gönderilmesi, atılması gerek önemli bir adım olarak görülmüştür (Avrupa Parlamentosu, 28 Haziran 2016; Avrupa Parlamentosu, 22 Kasım 2017; Avrupa Parlamentosu, 18 Şubat 2016)

“*Kalmaya hakkı olmayanlar iade edilmeli ve geri kabul anlaşmaları uluslararası ve Avrupa hukuku bakımından tam olarak uygulanmalı veya müzakere edilmelidir.*” (Avrupa Parlamentosu, 12 Kasım 2015)

“*Bir yandan, dış sınırlarımızda kontrolleri artırmalı, girmeye hakkı olmayanları geri çevirmeli, ya da geri kabulleri için hızlı ve sıkı bir şekilde düzenlemeye ihtiyacı duymalıyız*” (Avrupa Parlamentosu, 14 Aralık 2017)

Ekonomik, kültürel ve iç güvenlik temalarını Parlamento, göçün yönetilmesi

adına bir araç olarak kullanmıştır. Konuşmalarda görüldüğü üzere Parlamento, göçün yönetilememesini bir tehdit olarak sunmuştur.

“Eylem eksikliği, hayatlara mal olmakta, temel hakları ve değerlerimizi ihlal etmekte,..., hareket özgürlüğümüzü riske sokmakta, aşırı ideolojiler için bereketli bir zemin sağlamakta ve itibarımıza zarar vermektedir.” (Avrupa Parlamentosu, 2 Eylül 2015)

Tüm bu çerçevede Parlamento’nun varmış olduğu ve tüm güvenlikleştirme temalarının çıktıkları içeren sonuç AB’nin başarısız olduğu bu durumdan kurtulmasının ancak ortak bir yasal göç politikasının düzenlenmesi gerekliliğidir. Aksi takdirde sınırlara duvarlar örmenin hiçbir şeyi çözmeyeceği, insanların sığınma başvurusunda bulunmaya devam edeceği ve düzensiz göçün engellenemeyeceği belirtilmiştir (Avrupa Parlamentosu, 15 Ekim 2015). Bu kapsamda Parlamento, başarısız sonuçlanan Dublin sisteminin gözden geçirilmesini, dayanışma unsurunu arttıran ve sistemi daha bütünleşik ve etkili kılan kurallar getirilmesini talep etmiştir (Avrupa Parlamentosu, 14 Aralık 2017).

“Bu fenomenlerin üstesinden gelmek için kararlı bir eylem olmaksızın, yeni kuşaklar, umut ve gelecek arayışında Avrupa için yola devam edecektir. Televizyonda ya da internette süt ve bal diyarı gibi görünen şeylerin resmedilmesi onları çekebilir. Onlara kendi ülkelerinde gerçek beklentiler sunmaya acilen ihtiyaç duyuyoruz, böylelikle onlar ülkelerinde kalır ve yeniden canlanmada kendilerine yardımcı olurlar.” (Avrupa Parlamentosu, 22 Kasım 2017)

4.4.4. Kurumların Değerlendirilmesi

1990’lardan itibaren oluşturulmaya çalışılan ortak göç politikası, yaşanan Suriye krizi ile birlikte uygulama alanı bulmuş ve işlerliği sınanmaya başlanmıştır. Avrupa vatandaşları ise bu dönemde Avrupa gündeminin üst sıralarında olan göç konusunda Avrupa kurumlarının önemli rollere sahip olduğunu düşünmektedir. Buradan hareketle bu çalışma farklı görev ve sorumluluklara sahip olan AB kurumlarının göç yaklaşımlarını ele almış ve güvenlik temaları çerçevesinde incelendiğinde kurumların benzeşen ve farklılaşan söylemlere sahip olduğunu sonucuna varmıştır.

Bu bağlamda ortak yaklaşımlardan ilki mevcut göç politikasının başarısız olduğuna yöneliktir. AB’nin göç krizini yönetmekte başarısız olduğu yaklaşımının oluşturulması güvenlik açığı eksikliğinin vurgulanıp AB’nin yeni kararlar almasının önünü açmayı kolaylaştırmaktadır (Avrupa Konseyi, 25 Haziran 2015; Avrupa Parlamentosu, 19 Ekim 2017; Avrupa Parlamentosu, 8 Aralık 2017; Avrupa

Parlamentosu, 12 Şubat 2015; Avrupa Parlamentosu, 14 Aralık 2017).

“Bugün burada bulunan diğer devletlerle karşılaştırıldığında, AB 2015 yılında dış sınırlarını etkin bir şekilde koruyamadığı öne çıkmıştır. Bu kontrolsüz göç zamanı sona eriyor ve kendini tekrarlamayacak. Hedeflediğimiz nihai amacımız, mültecilerin AB üye ülkelerinde yeniden yerleşim yoluyla iltica etmeleri ve kaçakçılar tarafından organize edilen riskli trajik yolculuğa çıkmamalarıdır.” (Avrupa Konseyi, 20 Eylül 2016)

“Mülteci ve göç krizi kışa girerken kendimize sormalıyız, Avrupa'nın bir planı var mı, yoksa her geçen gün doğaçlama mı yapıyoruz? Avrupa Parlamentosu, açık bir plan ve güçlü bir siyasi irade ile bu krizin yönetilebileceğine inanmaktadır. Maalesef, şimdilik, her ikisi de eksik görünüyor.” (Avrupa Parlamentosu, 17 Aralık 2015)

“Yirmi yıl önce Avrupa Parlamentosu üyesi oldum. Avrupa Parlamentosu yirmi yıldan beri gerçek bir Avrupa iltica ve göç politikasını istiyor. Bugün hala yirmi yıl önce yaptığım aynı konuşmayı yapabilirim. Üzücü ve trajik bir şekilde, pek bir şey değişmedi... Birçok insan, bu insanların "AB" deki ölümlerini suçluyor. Ancak AB göç politikası diye bir şey yoktur. 28 farklı ulusal sistemden oluşan parçalı bir iş var. Göç politikasına karar veren Brüksel değildir. Belli bir ülkenin, bir savaş bölgesinden kaçan mültecilere sığınma hakkı verilip vermeyeceğine, iade emrinin veya kurtarma görevinin gönderilip gönderilmeyeceğine karar veren Londra, Berlin, Paris, Roma, Riga, Lizbon. Çünkü geçtiğimiz yirmi yıl içinde ülkenizin iç işleri bakanları bir Avrupa sistemi geliştirmek konusunda isteksizdiler ya da geliştiremediler. Gerçekten Avrupa'nın bir sığınma ve göç politikasının olmaması, şimdi Akdeniz'i bir mezarlığa dönüştürüyor... Birlikte insancıl ve gerçekçi olan göçü yönetmenin bir yolunu bulmak zorundayız. Ortak Avrupa eylemimiz, tüm AB ülkeleri arasında adil bir sorumluluk paylaşımı ve dayanışma ruhu içinde yer almalıdır.” (Avrupa Parlamentosu, 23 Nisan 2015)

“Gönüllü veya hükümetler arası programlar geçmişte denenmiş ve başarısız olmuştur. Eğer bu işe yarayacaksa, bu zorunlu olmalı ve her üye devlet adil payını almalıdır, aksi takdirde gerçek dayanışma çabucak yalnızca bir yardım kuruluşuna dönüşür. Dahası, acil bir durumdan bahsediyoruz, bu yüzden bakanlarınızı hızlı bir şekilde ilerlemeye çağırıyorum.” (Avrupa Komisyonu, 2015)

Ortak yaklaşım açısından önemli yaklaşımlarından bir diğeri göçün yönetilmesi gerektiğidir. Nitekim göçün güvenlikleştirilmesi konusu genel olarak göçmenlerin bir tehdit olarak sunulması şeklindeyken kurumlarda ortak olarak öne çıkan durum göçün yönetilememesinin Avrupa için bir tehdit oluşturacağının inşa edilmesi yönünde olmuştur. Dolayısıyla belirtilen temalar göçün yönetilememesinin oluşturacağı tehditler kapsamında inşa edilmiştir. Dolayısıyla güvenlikleştirme sonucunda olağanüstü önlemlerin alınmasının kolaylaştırılması göçün yönetilmesi vurgusu ile desteklenmiştir. Nitekim Avrupa Parlamentosu açık bir şekilde “Göçü Yönetme” başlığı altında göç

söylemlerine yer vermiştir (Avrupa Parlamentosu, 22 Kasım 2017; Avrupa Parlamentosu, 22 Mart 2018):

“Vatandaşlarımız çok uzun zamandır göçün nasıl yönetileceği sorusuna cevap bekliyorlar. Şimdiye kadar sadece kısmi cevaplar geldi.” (Avrupa Parlamentosu, 22 Mart 2018)

“İnsan hareketliliği çağında yaşıyoruz. Bu nedenle soru, göçün nasıl “durdurulacağı” değil, herkesin yararına, daha iyi nasıl yönetileceği ve kontrol edileceğidir.” (Avrupa Komisyonu, 29 Mayıs 2017)

“Batı Balkanlar güzergâhı boyunca göçün düzenli yönetiminin olmaması, acil bir endişe kaynağı olmaya devam etmektedir.” (Avrupa Konseyi, 18 Şubat 2016)

Tüm bu çerçevede ön plana çıkarılan nokta yeni bir ortak göç politikasına ihtiyaç olduğu yönündedir. Bu kapsamda dayanışmaya dayanan yeni politikanın ihtiyacı 3 kurumda da vurgulanmıştır (Avrupa Konseyi, 19-20 Aralık 2013; Avrupa Konseyi, 25-26 Haziran 2015; Avrupa Parlamentosu, 18 Şubat 2016; Avrupa Parlamentosu, 8 Aralık 2017; Avrupa Parlamentosu, 16 Temmuz 2014; Avrupa Komisyonu, 6 Nisan 2016; Avrupa Komisyonu, 21 Nisan 2016).

“Göç ve mülteci krizinin üstesinden gelmek, dayanışma ve sorumluluk ruhu içinde kapsamlı bir strateji ve zaman içinde kararlı bir çaba gerektiren ortak bir yükümlülüktür... Ortak sorumluluk planı, ortak taahhütler ve teslimata dayalı kapsamlı bir işbirliği gündeminin parçası olarak, Avrupa Konseyi Türkiye ile ortak Eylem Planı'nı memnuniyetle karşılar” (Avrupa Konseyi, 15 Ekim 2015)

“Göçmenler, Avrupa vatandaşları, üye devletler ve yurtdışındaki ortaklarımız için tarafsız ve adil bir reform yapılmasını istiyoruz. Schengen'i riske sokarak sınır kapamalarına yol açmayan bir politikaya ihtiyacımız var.” (Avrupa Komisyonu, 12 Nisan 2016)

“Acil önlemlerin ötesinde, kriz Avrupa sığınma ve göç politikasının tasarımı ve uygulanmasında ciddi yapısal zayıflıklar ve eksiklikler ortaya koymuştur. Kontrolsüz ve düzensiz göç akışlarını teşvik eden bir sistemden vazgeçmemiz gerekiyor. Korunmaya ihtiyaç duyan üçüncü ülke vatandaşları için AB'ye düzenli ve güvenli yollar sağlayan veya AB'nin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunabilecek bir sisteme ihtiyacımız var.” (Avrupa Komisyonu, 16 Mart 2016)

“Parlamento neden bu bağlayıcı dayanışma mekanizmasında ısrar ediyor? İki ana sebepten dolayı. İlk olarak, meydan okuma çok büyük. Bazıları Avrupa'ya çok fazla insanın geldiğini iddia ediyor. Artık yönetilemez. Ancak Parlamento, görevi paylaşarak yönetilebilir hale geldiğine inanmaktadır. Bazı topluluklar ve bölgeler, üzerlerine bir yük getirecek aşırı orantılı bir görevle karşı karşıyadır. 28 ülkede 507 milyon arasında birkaç yüz bin dağıtmak bir sorun teşkil etmemelidir. Bu ne “Alman sorunu” ne de “Yunan sorunu” ne de “Macar sorunu” dır - bu bizim ortak görevimizdir. Bu tablonun etrafındaki herkes bu

gerçekliğin farkındalığını kazanana kadar tatmin edici çözümlere ulaşmayacağız. İkincisi, iç sınırlar olmadan, Schengen alanı olmaksızın tek bir alan yarattık, ancak dış sınırların yönetimini ve bireysel üye devletlerin ellerine bıraktık. Bu dengesizlik şu anda sorunlara yol açmakta, en çarpıcı başarılarımızdan birini - yani hareket özgürlüğünü - tehlikeye sokan problemler.” (Avrupa Parlamentosu, 23 Eylül 2015).

Bu kapsamda kurumların söylemleri aslında ardıl bir inşayı göstermektedir. Avrupa'ya yönelen göçmenlerle acil bir şekilde ilgilenilmesi gerektiği söylemi mevcut göç politikasının başarısız olduğu ile desteklenmiştir. Bununla birlikte göçün yönetilememesinin AB açısından tehlikelere neden olacağı belirtilmiştir. Bu kriz durumu ile ilgilenmenin temel yolu olarak yeni politika gerekliliği söylemleri olmuş ve böylece alınabilecek önlemlerin önünün açılması sağlanmıştır.

Göç yönetimi ve yeni göç adımları kapsamında atılan ilk adımlar güvenlik odaklı olmuştur. Kurumlar sınırları korumaya yönelik Frontex, Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı gibi çeşitli birimlerin güçlendirilmesini vurgulamıştır. Dolayısıyla Kopenhag Okulu tarafından vurgulanan “olağanüstü önlemlerin alınmasının sağlanması” AB dâhilinde sınır güvenliğinin sağlanması, mevcut sınır güvenlik birimlerinin güçlendirilmesi ve hatta gerekli durumlarda Schengen'in kaldırılması şeklinde olmuştur.

“Kaçakçılıkla mücadele etmek için, onların suç faaliyetlerinin önlenmesini hızlandırmak, onları bozmak, failleri adalete teslim etmek ve varlıklarını ele geçirmek için tedbirler alacağız. Frontex'i güçlendireceğiz, böylece Avrupa topraklarında kalma hakkı olmayan göçmenler ülkelere geri gönderilecek. Sağlam olmalıyız.” (Avrupa Komisyonu, 13 May 2015)

“Sınırlarımızı nasıl koruyacağımızı tartıştık. Dış sınırların korunması ile dayanışma ve açıklık savunucularının savunucuları arasındaki bu tamamen gereksiz tartışmayı bir an önce bitirmeliyiz. İkisine de ihtiyacımız var. Sınırlarımızdaki durumu yönetmeye başlamak için etkili dış sınır kontrolünü yeniden kurmamız gerekiyor... Bu bağlamda, Avrupa Konseyi, Frontex'in mevcut görevinin ötesinde geliştirileceğini kabul etti. Sınır krizlerine daha hızlı ve daha iddialı olarak müdahale edebilecektir. Ve düzensiz göçmenlerin dönüşünde bir yol gösterecek... Amaç, Frontex'i Avrupa sınırlarını tam olarak korumak için ihtiyaç duyduğu araçlarla donatmaktır. Hem Frontex hem de EASO için finansman konusunda üyeler tarafından yapılan etkileyici çalışmaları takdir etmek istiyorum.” (Avrupa Konseyi, 27 Ekim 2015)

“Komisyon'un geçtiğimiz Salı günü Avrupa sınırında ve sahil korumasındaki önerisini memnuniyetle karşılıyoruz. Dış sınırlardaki büyük baskı zamanlarında, zaman değerlidir ve günlük prosedürlerin ne kadar külfetli, belirsiz ve zaman alıcı olduğunu hatırlatırız. Frontex, ilgili ulusal otoritelerle birlikte, kendi insan

kaynakları ve ekipman havuzlarıyla geniş bir yetki alanına sahip olan ve bu kuralları güvence altına alan gerçek bir Avrupa Sınır ve Sahil Muhafızları haline gelecektir.” (Avrupa Parlamentosu, 17 Aralık 2015)

Göçü yönetmeye yönelik atılması gereken adımlar kurumlar tarafından üç kapsamda ele alınmıştır. Bazı konuşmalarda bu üç yaklaşım birlikte sunulurken bazı konuşmalarda ayrı ayrı bölümlerde vurgulanmaktadır:

- Düzenli göçe yönelik yeni bir politikanın oluşturulması,
- Düzensiz göçü önlemeye yönelik çabaların desteklenmesi,
- Oluşturulan ortak göç politikasının ülkeler tarafından içselleştirilmesi.

“Liderler arasındaki tartışma bu krizde fikir birliğine varmaya odaklandı. Bunu yapmak için öncelikle A, B ve C planları arasında bir savaştan kaçınmalıyız. Bu, Avrupa’da yalnızca bir çözüm üretmeye daha fazla yaklaşımdan bölünmeler yarattığı için hiçbir anlam ifade etmiyor. Bunun yerine, farklı yaklaşımların bir sentezini aramalıyız. Kapsamlı bir Avrupa planına iyi bir alternatif yoktur.” (Avrupa Konseyi, 24 Şubat 2016)

Aynı zamanda yeni göç politikasına yönelik söylemler düzensiz göç söylemi üzerinden şekillendirilmiştir. Dolayısıyla üç kurum da ortak nokta olarak göçün düzensiz boyutuna odaklanmıştır. Her ne kadar kurumlar mevcut göç politikasının yetersizliğine vurgu yapsa da atılan adımlar düzensiz göç akışını önlemeye yönelik olmuştur. Dolayısıyla göç-suç ile ilişkilendirmesi iç güvenlik boyutuna dikkat çekmesiyle birlikte iç güvenlik temasında öne çıkan güvenlikleştirme çıktıları sınır güvenliği, üçüncü ülkelerle işbirliği, sınır kontrol birimlerinin güçlendirilmesi şeklinde olmuştur.

“Birliğin dış sınırlarının yönetiminin güçlendirilmesi de dâhil olmak üzere daha geniş çabaların, yasadışı göçün artan akışlarını daha iyi bir şekilde içermesi gerekmektedir. Bugün Avrupa Konseyi, paralel olarak ilerlemesi gereken üç ana boyut üzerinde odaklanmıştır: yeniden yerleşim, geri dönüş / geri kabul / yeniden bütünleşme ve menşei ülkeler ve transit ülkelerle işbirliği ... Menşei ülkelerle genel işbirliğimizi güçlendirmek hem kaçak göçmenlerin akışını, hem de göçün temel nedenlerini ele almak ve yasadışı göç için teşvikleri azaltmak ve kaçakçılık şebekeleriyle mücadele etmek için çok önemlidir.” (Avrupa Konseyi, 25-26 Haziran 2015)

“İlk olarak, Birlik içinde ödevimizi yapıyoruz. Bu, AB'nin iltica sistemini, yasal göç imkânlarını ve dış sınırların yönetimini bütünleştirmek anlamına geliyor. Avrupa Sınırı ve Sahil Güvenlik ile ilgili olarak geçen hafta yapılan anlaşma memnuniyetle karşılandı... İkinci olarak, Birlik, dış politikasına odaklanmalı, insanları kıyılarımıza götüren umutsuzluk izinin, binlerce kilometre uzakta başladığını ve bu nedenle üçüncü ülkeler menşei ve transit ile daha etkin bir şekilde faaliyete geçtiğini kabul etmelidir. Yeni bir düşünce, sahip olduğumuz

tüm farklı aktörleri ve araçları bir araya getiren sonuçlara yönelik herhangi bir yaklaşım, ciddi bir değerlendirmeye değer” (Avrupa Parlamentosu, 28 Haziran 2016)

Düzensiz göç söylemi şekillendirilirken öne çıkarılan güvenlikleştirme çıktıları da benzerlik göstermektedir. Bu kapsamda özellikle Schengen’in korunması, Frontex, Avrupa Sınır Gözetleme Sistemi’nin (EUROSUR) (Avrupa Konseyi, 24-25 Ekim 2013) ve diğer sınır güvenlik birimlerinin işleyişinin güçlendirilmesi, düzensiz göçün önlenmesine yönelik üçüncü ülkelerle daha fazla temas kurulması (Avrupa Konseyi, 19-20 Aralık 2013), Hızlı Sınır Müdahale Ekiplerinin konuşlandırılması (Avrupa Konseyi, 15 Ekim 2015), yeni yollar konusunda önlemlerin alınması ve böylece gelecek akışların engellenmesi bu kapsamdaki hedeflerdendir (Avrupa Konseyi, 17-18 Mart 2016; Avrupa Konseyi, 28 Haziran 2016; Avrupa Konseyi, 21 Ekim 2016). Görüldüğü üzere tüm bu yaklaşımlar, mevcut göçü azaltmak ve gelecek göçü engellemeye yönelik atılan adımlar olmuştur.

Düzensiz ve düzenli göç akışının yönetilebilmesinin önemli bir güvenlikleştirme çıktısı da “*dayanışma*”nın gerekliliğinin yansıtılmasına yöneliktir. Aynı zamanda bu dayanışmanın, yaşanabilecek daha yoğun göçmen akışı riskine karşı bir önlem olduğu belirtilmiş (Avrupa Parlamentosu, 11 Mart 2011). Burada vurgulanan dayanışma, hem yüksek oranda mülteciye ev sahipliği yapan üçüncü ülkelerle hem de AB içerisinde özellikle yoğun göç alan ülkelerle dış sınırına yönelik dayanışma şeklindedir. Bu kapsamda sorumluluk içsel ve dışsal şeklinde iki boyut kazanmıştır (Avrupa Parlamentosu, 28 Haziran 2016).

“Komisyon hızlı bir şekildehareket etti ve defalarca bir Avrupa yaklaşımının gerekli olduğunu vurguladı. Her gün mülteciler kıyılarımıza ve sınırlarımıza geliyor. Paylaşılan dayanışma ve sorumluluğa dayalı iddialı AB eylemine duyulan ihtiyaç açıktır... Sığınma politikamızda daha fazla Avrupa'ya ihtiyacımız var. Mülteci politikamızda daha çok Birliğe ihtiyacımız var. Gerçek bir Avrupa mülteci ve sığınma politikası, politika yaklaşımımıza ve kurallarımıza kalıcı bir şekilde dayanışmayı gerektirir.” (Avrupa Komisyonu, 2015)

“Göç, küresel bir sorumluluğun olduğu küresel bir mücadeledir. Düzgün yönetmek için küresel bir ortaklığa ihtiyacımız var. Avrupa Birliği ve üye devletleri, dünyadaki her ülke, bölge ve uluslararası örgüt gibi, kendi rollerini oynamak zorundadır. Birçok vatandaşımızın seçilmiş hükümetlerin krizi yönetebildiğine dair güvenlerini yitirdikleri açıktır. Bu güçsüzlük duygusu korkuya neden olur ve korkular onları popülistlerin kapılarına götürür. Bu döngüyü kırmalıyız. Birliğin ve üye devletlerin sadece sınır yönetimi, göç, iltica ve güvenlik konularında değil, aynı zamanda onları teslim etmeleri için de anlaşılabilir önerilerde bulunmadıklarını göstererek bunu kıracağız. Kalmaya

haklı olmayanları iade ederek onu kıracağız. Üçüncü ülkeler geri dönüşlerde işbirliği yapmayı reddettiklerinde, bunun diğer işbirliği alanlarında da sonuçlara yol açacağını açıkça belirtmeliyiz” (Avrupa Parlamentosu, 28 Haziran 2016)

“Şimdi AB'yi bu çıkmazdan ya da benim tercih ettiğim adlandırma olan dayanışma krizinden kurtarmak için gerekli dürtüyü vermelisiniz.” (Avrupa Parlamentosu, 18 Şubat 2016)

Ayrıca kurumlar ortak bir şekilde konuya 2015 yılı itibariyle yoğun ilgi göstermiştir. 2015 öncesi göç konusuna kısa bir şekilde yer verilirken 2015 itibariyle özel toplantıların konusu olmuş ve çeşitli konferanslarda ayrı başlık altında değerlendirilmeye başlanmıştır. 2015 öncesi dönemde hem belgelerde daha az olarak ele alınmış hem de göç yerine Suriye'deki çatışmalara odaklanılmıştır. Bu çerçevede adlandırılan kriz, 2015 öncesi dönemde göç yerine Suriye'deki çatışmalar olmaktadır. Dolayısıyla bu dönemde göç göz ardı edilen bir konu olarak kalmakta ve aciliyet gerektirdiği veya akış içerisindeki göçmenlerin yoğunluğu söylemlerinden uzaklaşmaktadır. 2015 yılı burada AB'ye yönelen göç akışının arttığı bir dönem olmasıyla dikkat çekici olmuş ve siyasi bir seçimle göç AB gündemine taşınmıştır. Suriye'deki çatışmaların başından beri gerçekleşen bir göç akışı ve insan güvenliği tehlikesi mevcut iken, bu dönemde öncelikle çevre ülkelerin göçmenleri karşılaması konuyu AB gündemine taşımaya yeterli olmamıştır.

“Gerçekler çarpılıyor ve gerçek çarpıtılıyor. Gerçek şu ki, göçmenlerin tahmin edilen kitle akını oluşmamıştır. Bu yıl 1 Ocak'ta İngiliz kamera ekipleri, doğu Avrupa'dan İngiltere'ye giren insanların sürülerini filme çekmek için sınırda bir pozisyon belirledi. Onlar hayal kırıklığına uğradılar, çünkü hiç kimse gelmedi.” (Avrupa Parlamentosu, 9 Kasım 2014)

Kurumlar arasındaki farklılık ise güvenlik temalarının içeriğine dayanmaktadır. Kurumların ağırlıklı olarak ekonomik ve iç güvenlik temalarını kullanması ortak nokta olmasına karşın, söylemin içeriğinde benzerliklerle birlikte farklılıklar bulunmaktadır. Ekonomik güvenlik temasında Avrupa Komisyonu, göçmenlere sağlanacak fonların uzun vadede göçü azaltma doğrultusunda AB çıkarına olacağını belirtmiştir. Benzer şekilde göçün yönetilmesi Avrupa'daki genç işsizlik ile ilişkilendirilip, genç işsizliğin kabul edilmeyeceği vurgulanmış ve göç ile ekonomi konuları birlikte ele alınmıştır. Avrupa Konseyi ise mevcut göç akışını ekonomik göçmen olarak sınıflandırmış ve bu kişilerin Türkiye işgücüne entegrasyonunu savunmuştur. Avrupa Konseyi ile benzer şekilde Parlamento da ekonomik göçmen söylemi ile mülteciler arasında amaçları kapsamında

ayırım yapmıştır. Dolayısıyla göçmenlerin yerinden edilip transit ülkeye gelmeleri normal kabul edilirken Avrupa'ya yönelmelerinin ekonomik olduğu vurgulanmıştır. Bu yaklaşım Birliğin ekonomik pozisyonuna dikkat çekmeye yönelik olmuştur. Ayrıca burada ekonomik göçmenlerin Avrupa'ya yönelmesi, mevcut şartların korunmak yerine en iyiye ulaşmak isteyen kişiler olarak görülmüş ve göçmenlerin yaptığı ülkeler içerisinde seçim alışverişi engellenmek istenmiştir.

Avrupa Parlamentosu üç güvenlik temasını özellikle Schengen'e yönelik güvenlik söylemleri ile inşa etmiştir. Bu bağlamda, göçün, ekonomik, kültürel ve iç güvenlik alanlarında Schengen sistemini etkilediği ve sisteme zarar verdiği söylemleri kullanılmıştır. Dolayısıyla Parlamento'daki ekonomik güvenlik söyleminde Schengen vurgusu da bulunmaktadır.

“Schengen bölgesindeki sınırların kapatılması, kalıcı bir ekonomik maliyete yol açacaktır. İşçiler, işletmeler, herkes ağır bir bedel ödeyecek. Sınırlar arasında gidip gelenler işlerini kaybedecek; şirketleri çalışanlarını. Kamyonlar saatlerce ya da günlerce sınırdaki sıkışık kalırlar ve tam zamanında işleyen ekonomiye son verirler. Sınır kontrollerinin yeniden oluşturulmasına bağlı idari maliyetlerden bahsetmiyorum bile.” (Avrupa Parlamentosu, 17 Mart 2016)

İç güvenlik temasında ise kurumlardan Parlamento, yine Schengen söylemini kullanmış ve sınırları kaldırması göç-suç ilişkisi kapsamında değerlendirmiştir. Özellikle burada düzensiz göçmenlerin Schengen sistemi sayesinde Birlik sınırları içerisindeki hareketliliği, ülkelerin Schengen'i kaldırma söylemlerini oluşturduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla buradaki göç akışından yine Avrupa'nın zarar göreceği belirtilmektedir. Bunun olmaması adına göçün yönetilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Aynı zamanda Parlamento, insan güvenliğini ön plana alarak göç eylemini bir bütün olarak insanların yer değişimi almak yerine farklı farklı yaklaşımlarla göçü sınıflandırmış ve belirli kategorileri tehlikeli sınıfa dahil etmiştir.

Göç-suç ilişkisi ve bu ilişkinin Schengen'i etkilemesi Parlamento'da daha baskın olsa da Komiyon ve Konsey'de de bulunmaktadır. Ancak göçmenlerin Avrupa siyasetine zarar verdiği, popülist, yabancı düşmanı ve milliyetçi yaklaşımları arttırdığı söylemi ise Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosunda ortaklaşmaktadır. Avrupa Konseyi ise iç güvenlik temasını, düzenli-düzensiz göç ayrımı, göç-suç ilişkisi, göçün Avrupa'da kurumsal krize neden olduğu ve AB'de kalmaya hakkı olanlar-olmayanlar sınıflandırması söylemleri ile şekillendirmiştir.

Son yaklaşım olarak kültürel güvenlik söylemleri, üç kurum da oldukça yüzeysel ve az olarak bulunmaktadır. Bu kapsamda Konsey ve Komisyon *Avrupa değerleri*

söylemini kullanırken, Avrupa Parlamentosu *Schengen sistemi, Avrupa'nın demokratik yapısı ve refahı* üzerinden Avrupa kimliği söylemine yönelmiştir. Özellikle Schengen'in sağladığı değerlerin Avrupa kimliğinin bir parçası olduğu hatırlatılmış ve göçün kültürel kimliği koruma için yönetilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bu kapsamdaki güvenlik söylemleri aynı zamanda güvenlikleştirme çıktıları ile desteklenmektedir. Belirtilen çıktılar ilgili güvenlik temasına yönelik önlemleri ifade etmektedir. Bu kapsamda ekonomik güvenliğe yönelik göçmenlerin ekonomik nedenlerle göçünü önlemek adına yardımların yapılması ve sorunlu bölgelerde istihdam fırsatlarının artırılması belirtilmiştir. İç güvenliğe yönelik özellikle sınır güvenliklerinin artırılması ve göç nedenli suçların azaltılması öne çıkarılmıştır.

Tablo 4. AB Kurumlarında Göçün Güvenlikleştirilmesi

	Avrupa Komisyonu	Avrupa Konseyi	Avrupa Parlamentosu
Ekonomik Güvenlik	- Genç işsizlik - Fonların gerekliliği - Ekonomi- göç ilişkisi	- Ekonomik göçmen - Suriyeli mültecilerin Türkiye'nin işgücüne dahili	- Schengen'in sağladığı ekonomik fırsatlar - Ekonomik göçmen
Güvenlikleştirme Çıktısı	- AB Gençlik Garantisi - Menşei ve komşu bölgelere mali destek - Yatırım ile istihdam sağlanması - Acil Yardım Fonu	- Transit ve menşe ülkelerdeki ekonomik ve sosyal fırsatların artırılması - Sorunlu bölgelere yatırım ile istihdam sağlanması - Avrupa Sürdürülebilir Kalkınma Fonu	Afrika ile yeni ortaklıklar
Kültürel Güvenlik	- Biz ve diğerleri söylemi - Avrupa değerleri	Avrupa değerleri	- Schengen sistemi - AB değerlerinin yaygınlaştırılması
Güvenlikleştirme Çıktısı			
İç Güvenlik	- Avrupa'nın siyasi yapısı - Milliyetçilik, popülizm ve yabancı düşmanlığının artması - Göç-suç ilişkisi - Schengen söylemi - AB'de kalmaya hakkı olanlar-olmayanlar	- Kurumsal kriz adlandırması - Düzenli- düzensiz göç konularında yapılan ayırım - Göç- suç ilişkisi - Schengen söylemi - AB'de kalmaya hakkı olanlar-olmayanlar	- Düzensiz göçün Schengen'i etkilemesi - Göçmenlerin sınıflandırılması - Avrupa siyasetine zarar verdiği söylemleri - Popülist söylemlerin artması - Göç-suç ilişkisi - AB'de kalmaya hakkı olanlar-olmayanlar
Güvenlikleştirme Çıktısı	Sınır güvenliği	- Terör, kaçakçılık ve yasadışı göçle mücadele - İç ve dış sınırlar kontrollerinin artırılması - Hızlı Sınır Müdahale Ekiplerinin desteklenmesi - Düzensiz göçü engelleme ve diğer ülkelerle işbirliği - EUROSUR'un desteklenmesi - Giriş/ Çıkış Sistemi	- İç sınırları korumak için düzensiz göçü engellemek - Yeni bir politika oluşturulması - Yalnızca savaş ve zulümden kaçanların öne çıkarılması

BÖLÜM V

SONUÇ

5.1. Sonuç

Bu çalışmanın temel konusu, Kopenhag Okulu kuramı ve güvenlik temaları çerçevesinde AB kurumlarından Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nun göç söylemlerini incelemektir. Bu kapsamda çalışma göç-güvenlik ilişkisini incelemek için öncelikle Soğuk Savaş sonrası dönemde güvenlik kavramında yaşanan dönüşümü, bunun kuramsal alana yansımaları, AB ortak göç politikasının oluşturulması sürecini, bu süreç içerisinde kurumların artan önemini ve özellikle 2011 Suriye krizi ile birlikte göç konusunun özel bir alana taşınmasını ele almıştır.

Güvenlik kavramı Soğuk Savaş sonrası dönemde değişim göstererek farklı anlamlar yüklenen konulardan biri olmaya başlamıştır. Bu dönemde yaşanan çatışma türlerinin değişimi ve farklı sorunların güvenliği tehdit etmesi, kavramın geleneksel güvenlik anlayışının dışına çıkıp genişleyen ve derinleşen boyutlara sahip olmasını sağlamıştır. Gerçekleşen çatışmalar veya mevcut sorunlar ülkelerin sınırlarını aşan boyutlara ulaşmış ve ulusal seviyedeki sorunlar uluslararası sistemi etkilemeye başlamıştır. Soğuk Savaş sonrasında yeni dönemin başlaması ile birlikte devlet merkezli çatışma ve güvenlik sorunları yerini farklılaşan güvenlik tehditlerine bırakmıştır. Tehdidin ülkelerin iç dinamiklerinden gelebileceği gibi küresel sorunlarında uluslararası güvenliğe sorun olacağı yaklaşımı yumuşak güvenlik olarak adlandırılan konuların ön plana çıkmasını sağlamıştır. Bu noktada göç ise, siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel gibi pek çok alanı etkileyebilmesi nedeniyle yeni dönemin en önemli konularından biri olmuştur.

Güvenlik kavramında yaşanan bu dönüşümün kuramsal literatüre yansımaları ile eleştirel güvenlik çalışmalarının doğuşu sağlanmıştır. Bu çalışmaların bir örneğini de Kopenhag Okulu oluşturmaktadır. Sosyal inşacılık kuramı temelinde güvenliğin söz-edim yoluyla sosyal inşasına dayanan bu kuram, konuların tehdit olarak sunulmasını, yani güvenlileştirilmesini ele almaktadır. Bu kapsamda Kopenhag Okulu güvenlileştirilmenin nasıl, kimler tarafından, ne şekilde, ne zaman ve neden yapıldığı gibi bütüncül bir değerlendirme yapmaktadır.

Soğuk Savaş sonrası kavramsal ve kuramsal alanda yaşanan bu dönüşüm, göç, güvenlik ve Kopenhag Okulu alanlarının kesiştiren bir gelişme olmuştur. Bu tez

çalışması da buradan hareketle AB’de göçün güvenlikleştirilmesini ele almaktadır. Bu çalışma çerçevesinde öncelikle, 1990’larda Balkanlarda başlayan iç çatışmalar sonucu göç konusunda adım atılmasının gerekliliğini gören Birliğin, 1992 Maastricht Antlaşması ile oluşturmaya başladığı ortak göç politikası ele alınmıştır. Bu süreçte göç konusunun hükümetlerarası karar alma mekanizmasına dayandırılması AB kurumları yerine üye ülkelerin aktif olduğu politika alanı olmasına neden olduğu gösterilmiştir. Amsterdam Antlaşması ise göç konusunu Topluluk sütununa taşımasına rağmen, sütunun ulusüstü karar verme usulü yerine, beş yıl süresince hükümetlerarası karar verme usulünü korumaya devam etmiştir. Ardından 2010-2015 dönemi için ele alınması kararlaştırılan Stockholm Programı, düzenli ve düzensiz göç konularını tamamen kurumların alanına taşımış ve kurumların göç konusunda sorumluluklarını arttırmıştır. Hemen ardından 2011 yılında Arap Baharı olarak adlandırılan karışıklıklar ve Suriye’de başlayan olaylar ile 2010 itibarıyla öne çıkan AB kurumlarına politika geliştirme ve uygulama alanı sağlamıştır.

2011 yılında başlayan Suriye’deki önlenemeyen krizin uluslararası sistemdeki en önemli sonucu, AB gündeminde de ön plana çıkan Suriyeli mülteci krizi olmuştur. Birlik gündemine hızlı bir şekilde taşınan ve yoğunlaşan göç, Eurobarometer verilerinin gösterdiği üzere Avrupa vatandaşlarının güvenlik kaygısı taşıdığı başlıca alanlardan biridir. Aynı zamanda Avrupa vatandaşları bu güvenlik kaygısı yaratan göç konusunda kurumların önemli rol oynadığını kabul etmektedir. Bu kapsamda çalışma ise Suriyeli mülteci krizi dönemini ele almakta ve AB kurumlarının söylemlerini değerlendirmektedir. Nitekim burada kurumlar Kopenhag Okulu’nda kolaylaştırıcı koşullar olarak değerlendirilen doğru kişi ve doğru zaman sistemine uymaktadır. Aynı zamanda yine Kopenhag Okulu’na uygun şekilde Suriye krizinin neden olduğu göç akışı ortamında, göç konusu kurumların gündeminde üst sıralarda yer almıştır. Bu doğrultuda Avrupa Sığınma Destek Ofisi’nin kurulması, Göçe Küresel Yaklaşım raporunun revize edilmesi, Avrupa Komisyonu’nun 2014 yılında 10 öncelikli konu arasında göçe yer vermesi, İçişleri komiserinin Göç ve İçişleri Komiseri olarak adlandırılması, Göç Ortaklığı Çerçevesi ile ülkelerle işbirliğinin kurulması ve Komisyon’un önerdiği reform önerileri bu durumu örneklemektedir. Benzer şekilde çeşitli konferanslarda göç söylemlerine yer verilmesi ve göçe yönelik özel toplantılar düzenlemesi de diğer örnekler arasındadır.

Suriye’deki karışıklıklar ve yaşanan mülteci krizinden başlangıçta Türkiye, Lübnan, Ürdün gibi bölge ülkeleri etkilenirken, karışıklıkların bitmek yerine

yoğunlaşması, göç eden kişilerin Avrupa yolcularına çıkmasında itici faktör olmuştur. Bu duruma AB'nin tepkilerinden biri ise düzensiz göçü önlemek adına GKA süreci kapsamında transit ülke olan Türkiye ile işbirliğine girişmek olmuştur. Türkiye-AB ilişkilerinin donma noktasına geldiği bir dönemde yapılan bu girişim, göçü durdurmak adına Türkiye'ye vize serbestliğinin sağlanması ve müzakerelerin hızlandırılması benzeri önemli tavizleri içermiştir. Bu noktada, Suriye'deki insan ölümlerine çözümsüz kalan AB, göç konusundaki bu girişimlerini göçmen ölümlerinin azaltılması söylemi altında yapmıştır. Nitekim düzensiz göçü önlemeye çalışırken, düzenli göçe yönelik politika düzenlemelerini gerçekleştirememesi, AB'nin insani güvenlik yaklaşımının sorgulanmasına neden olmuştur.

Eurobarometer verilerine göre AB vatandaşları tarafından önemli görülen kurumlar, göç konusunu sistematik bir söylem ile ele almıştır. Kurumlar öncelikle mevcut göç politikasının başarısız olduğunu, Dublin sistemi ile oluşturulan ortak göç politikasının, Suriye krizi döneminde ülkelerde uygulama sorunu yaşadığını belirtmiştir. Yeni göç politikasının oluşturulması gerektiği söylemi çerçevesinde kurumlar asıl hedef olan göçü yönetme vurgusunda bulunmuştur. Ancak burada göçün yönetilememesinin farklı farklı tehlikelere neden olacağı söylemi ile kullanılması, göçmenlerin oluşturabileceği tehlikelerin öne çıkarılmasına neden olmuştur. Kurumlar, söylemlerinde göçün yönetilememesini AB güvenliğine tehdit olacağı şeklinde sunmuş ve göçü yönetme olarak ise göçmenleri AB sınırlarından uzakta tutacak önlemler ön plana çıkarmıştır. Kurumların söylemleri çerçevesinde odaklandığı çözümler arasında en önemlisi, yani Kopenhag Okulu'na göre hedeflenen olağanüstü önlemler olan güvenlikleştirme çıktıları, sınır güvenliğine yönelik olmuştur. Bu durum ise konunun Avrupa güvenliği lehine ele alındığını örneklemiştir. Ayrıca Kurumlar düzenli göç konusunda yeni bir politika ihtiyacı olduğu vurgusu ötesine gidememiştir. Benzer şekilde düzensiz göç akışını önlemeye yönelik atılan tüm sınır kontrolü adımlarına rağmen ülke içerisinde kaldığı süreçte düzensiz göçmen konumuna düşen kişiler göz ardı edilmiştir. Dolayısıyla amacın göç ve düzensiz göç akışının suç olarak görülmemesi durumunda, sınırların sağlamlaştırılmasına verilen önem kadar çalışma izni, ikamet izni, refah hizmetlerine erişim sağlama ve sosyal yardım konularına da önem gösterilmesi gerekmektedir (Huysmans, 2000, s. 759).

Bu arkaplan çerçevesindeki çalışma dört önemli bulguya sahiptir. *Birincisi*, güvenlik temaları çerçevesinde incelendiğinde kurumlar arasında benzerlik gösteren söylemler bulunmaktadır. Ekonomik göçmen söylemleri, göç-suç ilişkisi (yasadışı göç,

terör ve göçmen kaçakçılığı söylemleri), bu ilişkiden Schengen'in etkilenmesi ve göçmenleri AB'de kalmaya hakkı olanlar ve olmayanlar şeklinde ayrılması yaklaşımları üç kurumda da ortaklaşmaktadır. Nitekim hem göç-suç ilişkisi boyutu hem de sınır güvenliğinin sağlanması söylemi üç kurumu da Schengen sisteminin korunması üzerine yönlendirmiştir.

İkincisi, AB kurumları güvenlikleştirme noktasında ortak bir yaklaşıma sahip olmaktadır ancak güvenlik temaları açısından kurumlar arasında vurgulanan farklı noktalar da mevcuttur. Bu kapsamda Parlamento göçü özellikle Schengen konusu etrafından şekillendirip güvenlik temalarını oluşturmuştur. Göçün yönetilememesinin Schengen'e zarar vereceği ve bununda Schengen'in sağladığı ekonomik imkanlara, Schengen'in verdiği Avrupalılık kimliği ile kültürel değere ve Schengen'in sınırları kaldıran sisteminin göç-suç ilişkisini arttırmasıyla iç güvenliğe tehdit olabileceği şekilde sunulmuştur. Dolayısıyla Schengen'in korunması için göçün yönetilmesine ve göç-suç ilişkisinin bitirilmesi için ise dış sınırların sağlamlaştırılmasına dikkat çekilmiştir. Aynı zamanda Parlamento; göçmenleri söylemlerinde farklı farklı kategoriler altında sınıflandırmıştır: *savaştan kaçanlar ve diğer nedenlerle gelenler, ekonomik ve siyasi göçler, iltica ve ekonomik göç, yasal- yasa-dışı göç, savaş mağdurları ve ülkelerini sığınma hakkı kapsamında olmayan başka nedenlerle terk edenler, AB sınırları içerisinde kalmaya hakkı olanlar ve olmayanlar*. Parlamento ayrıca ekonomik güvenlik temasında ekonomik göçmen vurgusunu öne çıkarmıştır. Avrupa Konseyi, iç güvenlik kapsamında Parlamento göçü kurumsal kriz olarak tanımlayıp AB'nin mevcudiyetine yönelik tehlikeye dikkat çekmiştir. Ekonomik güvenlik temasında farklılaşan vurgusu ise devam eden göç akışının ekonomik göçmen olduğu ve yerinden edilen göçmenlerin Türkiye işgücüne katılması gerektiği söylemleri üzerinden şekillendirilmiştir. Komisyon iç güvenlik temasında ise göçün yönetilememesinin AB'nin siyasi yapısına, demokrasisine zarar verdiğini öne çıkarmıştır. Aynı zamanda Parlamento ile benzer şeklinde Avrupa'da artan yabancı düşmanlığı, milliyetçilik ve popülizmin sebebini göç ile ilişkilendirilmektedir.

Üçüncüsü, kurumlar arasında kültürel güvenlik teması baskın bir yer etmemektedir. Komisyon ve Avrupa Konseyi kültürel güvenlik vurgusunu Avrupa değerleri üzerinden şekillendirirken Avrupa Parlamentosu AB değeri olarak Schengen sistemi, demokrasi ve refah konularını kullanmıştır. Ekonomik ve iç güvenlik temaları ise farklılaşan içeriklere sahip olsa da üç kurumda da öne çıkan yaklaşım olmuştur. Bu kapsamda atılan adımlar, göçe yönelik daha sorumlu politikaların ele alınması, özel

güvenlik birimlerinin kurulması, göçün sınırlandırılması şeklinde AB güvenliğine yönelik olmuştur. Dolayısıyla güvenlikleştirme çıktılarının göç akışının önlemeye yönelik olması, kimin/neyin güvenliği sorusunun cevabı olarak AB'yi göstermiştir.

Dördüncü, tüm bu söylemler “göçün yönetilmesi” vurgusu çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Nitekim bu kapsamda göçün yönetilmesi vurgusu göç akışının önlenmesi veya azaltılabilmesi hedefiyle alınacak önlemlerin önünü açan söylemler ile kullanılmıştır. Dolayısıyla göçün güvenliklestirmesi konusunda *göçmenler* tehdit olarak sunulur iken, AB kurumları *göçün yönetilememesini* ekonomik ve iç güvenlik tehdidi olarak sunmuştur.

Tüm bu yaklaşımlarda AB, daha yumuşak bir retorik kullanmıştır. Örneğin insan güvenliğini sağlama söylemleri altında düzenli göçe yönelik düzenlemeler yapılmadan düzensiz göçün azaltılması ve sınır güvenliğinin sağlanması belirtmiştir. Bu durum şu soruyu doğurmaktadır: *O zaman burada bu üç güvenlik temasından, örneğin yukarıda ele alınan ekonomik güvenlikleştirmeden, bahsedilebilir mi?* Göçün yönetilmesi veya göç akışının azaltılması yaklaşımı, göç eden kişilerin ekonomik nedenlerle gerçekleştirdiği vurgusuyla ön plana çıkarılmıştır. Nitekim bu doğrultuda ekonomik sorunlarla göç eden kişilerin, Avrupa'ya yönelik tehdit olmaması ve Avrupa'daki ekonomik değerlere zarar vermemesi adına, yani Avrupa'nın ekonomik sıkıntılara veya genç işsizliğe düşmemesi adına AB kurumları önlemlerin alınmasını ve bu kapsamda Avrupa'da sahip olacakları ekonomik koşulların menşei veya transit ülkede kazanılmasını vurgulamıştır. Özellikle kurumlar göçün yönetilmesinde de *dayanışma* vurgusunu ön plana çıkarmış ve konunun önemine dikkat çekmiştir.

AB kurumlarının kullandıkları söylemlerin bu şekilde dolaylı olmasının iki temel nedeni bulunmaktadır. AB kurumları, uluslararası toplumda hem üye devletleri hem de *insan hakları ve temel özgürlüklere saygı* gibi değerlere dayanan AB hukukunu temsil etmesi yönüyle aktivist söylemlerden uzaklaşmaktadır. İkinci neden olarak ise AB kurumları, göçün yönetilmesini *ortak çıkarı temsil etmesi* vurgusu ile öne çıkarmış ve bu süreçte devletlere de sorumluluk yüklemeye çalışmıştır. Aynı zamanda bu ortak çıkar, mevcut göçmenlerin ötesinde gelecekte oluşabilecek göç akışlarını yönetme olarak ele alınmıştır. Dolayısıyla güvenlikleştirme çıktıları arasında ele alınan iç ve dış sınırların sağlamlaştırılması, Frontex'in sağlamlaştırılması benzeri önlemler en çok vurgulanan söylemler olmuştur.

Son olarak bu tez çalışması göç-güvenlik-AB üçlüsü açısından önemli çıkarımları değerlendirmiştir. Özellikle AB kurumları içerisinde sıklıkla dile getirilen

“*yeni bir göç politikasının*” oluşturulması sürecinde AB kurumlarının endişelerinin değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca çalışma, AB’nin yoğun göç karşısında yaklaşımlarını değerlendirerek gelecek dönemlerde yaşanabilecek başka bir göç akışına karşı örnek oluşturacak şekilde Suriye krizi çalışması sahasına katkı sağlamaktadır. Nitekim AB kurumlarının incelenen söylemlerinde, gelecek yıllarda özellikle Sahra altı Afrika’sından iklim değişikliği, çölleşme, açlık, nüfus artışı, yoksulluk, terörizm ve istikrarsızlık benzeri sebeplerle gelebilecek göç hatırlatılmıştır. Tüm bu çerçevede göç ve AB ilişkisi önemi kapsamında ele alınmayan diğer kurumların yaklaşımlarının değerlendirilmesi gelecek çalışmalar için ele alınabilecek konulardandır. Aynı zamanda AB ortak göç politikasının literatürde belirtilen göç politikasının üye ülkeler arasındaki ortaklığa dayanması nedeniyle üye ülkelerdeki göç yaklaşımı ele alınabilecek diğer bir önemli konuyu oluşturmaktadır. Benzer şekilde farklı aktörler kapsamında incelenecek söylemler yalnızca söz-eylem yaklaşımı çerçevesinde değil, görsel-eylem veya farklı yollarla da değerlendirilebilecek alanlar arasındadır.

KAYNAKÇA

- AB Türkiye Delegasyonu. (4 Ekim 2016). *AB-Türkiye Bildirisinin uygulanmasına ilişkin soru ve cevaplar*. <https://www.avrupa.info.tr/tr/eeas-news/ab-turkiye-bildirisinin-uygulanmasina-iliskin-soru-ve-cevaplar-722>. Erişim Tarihi: 20.04.2018.
- Adams, K. R. (2015). A new approach to security studies: The threat, vulnerability, and assistance framework. *Diplomacy Josef Korbel School of International Studies*.
- Ağır, B. S. (2015). Güvenlik kavramını yeniden düşünmek: Küreselleşme, kimlik ve değişen güvenlik anlayışı. *Güvenlik Stratejileri*, 22(22), 97- 130.
- Akalın, H. (2013). *Avrupa Birliği üyelik sürecinde Türkiye’de mülteci hukuku: Suriye örneği*. Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Akar, G. (2011). *Explaining the evolution of EU migration policies from past to present: Towards an eclectic approach*. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Akgül- Açıkmeşe, S. (2008). *Kopenhag Okulu ve Realist Güvenlik Çalışmaları’nda aktör, tehdit ve politika: Avrupa güvenliği üzerine bir değerlendirme*. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akgül-Açıkmeşe, S. (2011). Algı mı, söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni-Klasik Gerçekçilikte güvenlik tehditleri. *Uluslararası İlişkiler*, 8(30), 43- 73.
- Akgül-Açıkmeşe, S. (2014). Güvenlik, güvenlik çalışmaları ve güvenlikleştirme. E. Balta (ed.), *Küresel Siyasete Giriş*. İletişim Yayınları: 241- 255.
- Akşam. (26 Mart 2018). *Varna zirvesi sonrası Cumhurbaşkanı Erdoğan: İlk adımı attık*. <https://www.aksam.com.tr/guncel/turkiyeab-zirvesi-basladi/haber-720580>. Erişim Tarihi: 20.06.2018.
- Aldırmaz, Y. (2017). Değerler Avrupası’ndan duvarlar Avrupası’na göç, sığınmacılar ve mülteci krizi çerçevesinde AB hukuku ve politikaları. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 83- 103.
- AlJazeera Turk. (8 Aralık 2015). *Sorularla geri kabul ve vize muafiyeti*. <http://www.aljazeera.com.tr/haber/sorularla-geri-kabul-ve-vize-muafiyeti>. Erişim Tarihi: 03.05.2018.
- Arends, J. & Frederik M. (2009). Homeros’dan Hobbes ve ötesine: “Güvenlik” kavramının Avrupa geleneğindeki boyutları. *Uluslararası İlişkiler*, 6(22),3- 33.
- Arısan- Eralp. (2018). *Varna toplantısı değerlendirmesi*. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı.

- Ashley, R. (1984). The poverty of neorealism. *International Organization*, 38(2), 225-286.
- Austin, J.L. (1962). *How to do thing with words*. Clarendon Press.
- Avrupa Birliği Antlaşması. (1992). <https://www.ab.gov.tr/files/pub/antlasmalar.pdf>. Erişim Tarihi: 10.02.2018.
- Avrupa Birliği Bakanlığı. (18 Mart 2016). *18 Mart 2016 tarihli Türkiye-AB Zirve Bildirisi*. https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/18_mart_2016_turkiye_ab_zirvesi_bildirisi_.pdf. Erişim Tarihi: 28.04.2018.
- Avrupa Konseyi. (15-16 Ekim 1999). *Tampere conclusions*. http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm. Erişim Tarihi: 03.02.2018.
- Aydın, M., Akgül-Açıkmeşe, S., Ereker, F. & Dizdaroğlu, C. (2012). *Strateji ve güvenlik*. Anadolu Üniversitesi.
- Aydınlı, K. (2015). *A critical assessment of Turkey's migration regime: securitization versus human rights?*. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Bakış, Y. (2017). *A new phase in Turkey-EU relations: The refugee deal*. Sabancı Üniversitesi.
- Baldwin, D. A. (1997). The concept of security. *Review of International Studies*, 23: 5-26.
- Balkan-Şahin, S. (2015). The endurance of US-Iranian enmity after the nuclear deal: A constructivist-based discourse analysis. *9th Pan-European Conference on International Relations, Italy*.
- Balzacq, T. (2005). The three faces of securitization: Political agency, audience and context. *European Journal of International Relations*, 11(2), 171– 201.
- Batır, K. (2017). Avrupa Birliği'nin Geri Kabul Anlaşmaları: Türkiye ile AB arasında imzalanan Geri Kabul Anlaşması çerçevesinde hukuki bir değerlendirme. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(30), 585- 604.
- Baylis, J. (2008). Uluslararası İlişkilerde güvenlik kavramı. *Uluslararası İlişkiler*, 5(18), 69- 85.
- Baysal, B. & Lülecı, Ç. (2015). Kopenhag Okulu ve güvenlikleştirme teorisi. *Güvenlik Stratejileri*, 11(22), 61- 96.
- BBC News. (15 Mart 2018). *Grafiklerle: Suriye'de 8. yılına giren savaş*. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43414137>. Erişim Tarihi: 15.05.2018.
- Bilgin, P. (2010). Güvenlik çalışmalarında yeni açılımlar: Yeni güvenlik çalışmaları.

- Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi*, 8(14), 69-96.
- Birleşmiş Milletler. (2017). *International migration report 2017 highlights*. Department of Economic and Social Affairs, New York.
- BMMYK. (2017). *Bir bakışta eğilimler*. <http://www.unhcr.org/tr/ilk-bakista-rakamlar-2>. Erişim Tarihi: 09.06.2018.
- BMMYK. (7 Haziran 2018). *Syria regional refugee response*. <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria#> Erişim Tarihi: 13.06.2018.
- Bostancı, M. (2017). *Suriyeli sığınmacı sorunu ve basına yansımalar*. Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Buzan, B. & Hansen, L. (2009). *The evolution of international security studies*. Cambridge University Press.
- Buzan, B. & Waever, O. (1997). Slippery? Contradictory? Sociologically untenable? The Copenhagen School replies. *Cambridge University Press, Review of International Studies*, 23(2), 241- 250.
- Buzan, B. (1983). *People, states, and fear- the national security problem in International Relations*. Wheatsheaf Books Ltd.
- Buzan, B. (1997). Rethinking security after the Cold War. *SAGE Publications*, 32(1), 5- 28.
- Buzan, B. (2008). Askeri güvenliğin değişen gündemi. *Uluslararası İlişkiler*, 5(18), 107- 123.
- Buzan, B., Waever, O. & de Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers, Inc: 1-48.
- Carrera, S., Blockmans, S., Gros, D. & Guild, E. (2015). The EU's response to the refugee crisis: Taking stock and setting policy priorities. CEPS Essay.
- Çam, F. (2013). *Avrupa Birliği ve göç politikaları: Makedonya, Bulgaristan, Türkiye*. Alter Yayıncılık.
- Daily News. (16 Aralık 2013). *Turkey, EU display mutual willingness for revival of ties*. <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-eu-display-mutual-willingness-for-revival-of-ties-59635>. Erişim Tarihi: 25.05.2018.
- Daily Sabah, EU Affairs. (7 Şubat 2018). *Ankara submits EU visa liberalization documents, expects new momentum in relations*. <https://www.dailysabah.com/euaffairs/2018/02/07/ankara-submits-eu-visa-liberalization-documents-expects-new-momentum-in-relations>. Erişim Tarihi: 04.05.2018.

- Deutsche Welle. (11 Mart 2016). *Yunanistan Türkiye'yi 'güvenli ülke' yapıyor*. <http://www.dw.com/tr/yunanistan-t%C3%BCrkiyeyi-g%C3%BCvenli-%C3%BClke-yap%C4%B1yor/a-19110334>. Erişim Tarihi: 24.04.2018.
- Deutsche Welle. (10 Nisan 2018). *Avrupa sağ popülizminin haritası*. <https://www.dw.com/tr/avrupa-sa%C4%9F-pop%C3%BClizminin-haritas%C4%B1/a-43319950>. Erişim Tarihi: 10.06. 2018.
- Doğan, S. (2007). *Avrupa Birliği'nde uluslararası göçün güvenlikleştirilmesi*. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Dönmez-Kara, C. Ö. (2015). *Göç bağlamında uluslararası işbirliği ve Türkiye'nin politikaları*. Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Dudden, L. & Üstün, K. (2017). EU-Turkey refugee agreement: Too big to fail. *SETA*, 34.
- Düvell, F. (2017). 'Voice' or 'exit'? From the streets of Syria to the borders of the EU. *Geografie*, 122(4), 429– 448.
- Ekinci, M. U. (2016). Türkiye- AB Geri Kabul Anlaşması ve vize diyalogu. *SETA*.
- El Sarraj, A. & Taşgın, C. (2015). *Arap Baharı ve Suriye iç çatışması. İstanbul Fikir Enstitüsü Yayınları*.
- Elitez, C. (2016). *The EU-Turkey "Refugee Deal": A new way of responsibility-Sharing or the collapse of the international system for the protection of refugees?*. Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- European Commission (06.04.2016). Communication from the Commission to the European Parliament and the Council towards a reform of the Common European Asylum System and enhancing legal avenues to Europe, *COM (2016), 197 final*, Brussels.
- European Commission- Press release. (18 Mart 2016). President Juncker appoints EU Coordinator to organise operational implementation in Greece. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-942_en.htm. Erişim Tarihi: 01.09.2018.
- European Commission- Press release. (21 Mart 2016). Commission makes immediate proposal to implement EU-Turkey agreement: 54,000 places allocated for resettlement of Syrians from Turkey. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-981_en.htm. Erişim Tarihi: 01.09.2018.
- European Commission. (19 Şubat 2018). *Fact sheet*. http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-17-349_en.htm. Erişim Tarihi: 20.04.2018.
- European Commission. (2016). Partnership framework on migration, one year on:

- Lessons learned, challenges and way forward. https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/factsheet_partnership_framework_on_migration.pdf. Erişim Tarihi: 24.08.2018.
- European Commission. (2017). EU-Turkey statement: One year on. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/eu_turkey_statement_17032017_en.pdf. Erişim Tarihi: 26.08.2018.
- European Council. (18 Mart 2016). EU-Turkey statement, 18 March 2016. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>. Erişim Tarihi: 26.08.2018.
- European Stability Initiative. (25 Ocak 2017). *On solid ground? Twelve facts about the EU- Turkey Agreement*.
- Faure, R., Gavas, M. & Knoll, A. (2015). Challenges to a comprehensive EU migration and asylum policy. European Centre for Development Policy Management.
- Gençler, A. (2010). Avrupa Birliği'nin göç politikası. *DergiPark Akademik*.
- Givens, E. T. (2010). Immigration and national security: Comparing the US and Europe. *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations*.
- Göç Terimleri Sözlüğü. (2009). http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu.pdf. Erişim Tarihi: 16.04.2018.
- Gümüş, Ş. (2009). *Securitization of the European Union's migration and asylum policies*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Haddad, B. (2011). The political economy of Syria: Realities and challenges. *Middle East Policy Council*. <http://www.mepc.org/political-economy-syria-realities-and-challenges>. Erişim Tarihi: 25.04.2018.
- Hastunç, K. (2018). *Securitization of migration in the European Union: Effects on Turkish migration practices*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Hinnebusch, R. (2012). Syria: From “authoritarian upgrading to revolution?”. *International Affairs*, 88(1), 95- 11.
- Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *Journal of Common Market Studies*, 38(5), 751- 777.
- Huysmans, J. (2006). *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.
- İktisadi Kalkınma Vakfı. (2016). *AB'nin karşı karşıya olduğu en önemli sorunlar: Göç*

- ve terörizm. http://www.ikv.org.tr/ikv.asp?ust_id=99&id=1716. Erişim Tarihi: 07.10.2017.
- İlktürk, S. E. (2017). *Suriyeli göçmenlerin Türkiye ve Avrupa Birliği ilişkilerine etkileri*. Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Jackel, R. (13 Mayıs 2004). AB'nin en başarılı sistemi: EURODAC. DW. <http://p.dw.com/p/AbHk>. Erişim Tarihi: 02.01.2018.
- Järvinen, s. (2015). *European Union as an actor in solving the Syrian crisis – reasons for unsuccessful interference*. Tallinn University of Technology.
- Karadağ, S. (2011). *EU common policy on illegal immigration and asylum: Adding to the Copenhagen School*. Sabancı Üniversitesi, İstanbul.
- Karagül, S. & Demirbaş, Ç. E. (2017). Koruma Sorumluluğu doktrini açısından Suriye krizi: Bir 'insancıl müdahalesizlik' örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(30), 481- 510.
- Karaşahin, M. (2012). *Avrupa Birliği'nde ortak göç politikası oluşturma çabaları ve ulusal farklılıklar sorunu*. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kaunert, C. (2011). The European Union and Refugees: Towards More Restrictive Asylum Policies in the European Union?. *GRITIM Working Paper Series*.
- Kaya, G. (2017). AB'de yeni bir ortak sığınma sistemine doğru: Dublin sisteminin reformu. (Y. Gülcan, S. Akgüngör, & Y. Kuştepe, Y.) *İKV*, (193), 92- 133.
- Kirişçi, K. (2014). *Will the readmission agreement bring the EU and Turkey together or pull them apart?*. Ceps Commentary.
- Koenig, N. (2017). The EU's external migration policy: towards win-win-win partnerships. *Jacques Delors Institut*, Berlin.
- Koşar, O. (2017). *Suriye iç savaşında Türkiye'nin kazanımları ve kaybedimleri*. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47- 57.
- Malkara, F. (2017). *Arap Baharı sonrası Akdeniz'de yaşanan düzensiz göçün Avrupa Birliği kapsamında güvenlik boyutu ve uluslararası hukuk açısından incelenmesi*. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İzmir.
- Mandacı, N. & Özerim, G. (2013). Uluslararası göçlerin bir güvenlik konusuna dönüşümü: Avrupa'da radikal sağ partiler ve göçün güvenlileştirilmesi. *Uluslararası İlişkiler*, 10 (39), 105-130.
- Massey, D., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A. & Taylor, J. E. (2014). Uluslararası göç kuramlarının bir değerlendirmesi. *Göç Dergisi*, 1(1), 11- 46.

- Mayer, M. M. & Mehregani, M. (2016). *Beyond crisis management: The path towards an effective, pro-active and fair European Refugee Policy: Improving the responses to the migration and refugee crisis in Europe*. Vision Europe Summit.
- McDonald, M. (2008). Securitization and the construction of security. *European Journal of International Relations*: 1- 36.
- McSweeney, B. (1996). Identity and security: Buzan and the Copenhagen School. *Review of International Studies*, 22(1), 81- 93.
- McSweeney, B. (1999). Security, identity and interests: A sociology of international relations. *Cambridge University Press*: 1-22.
- Mearsheimer, J. J. (1990). Back to the future: Instability in Europe after the Cold War. *International Security*, 15(1), 5- 56.
- Memişoğlu, F. (17 Temmuz 2017). ORSAM Ortaoğu Yaz Okulu. <https://www.youtube.com/watch?v=RfcuXHonxa8> (Erişim Tarihi: 15 Kasım 2017).
- Memişoğlu, F. (2014). Between the legacy of nation- state and forces of globalisation: Turkey's management of mixed migration flows. *European University Institute Robert Schuman Centre for Advanced Studies Global Governance Programme*, EUI Working Paper RSCAS 2014/122.
- Messina, A. M. (2007). The logics and politics of a European immigration policy regime. A. M. Messina (Ed.) *The logics and politics of post-WWII migration to Western Europe* (s. 138-170). Cambridge University Press.
- Milletlerarası Sözleşme.
<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/english/files/sozlesmeler/s%C4%B1n%C4%B1ra%C5%9Fan%20%C3%B6rg%C3%BCtl%C3%BC%20su%C3%A7lara%20kar%C5%9F%C4%B1%20bm%20s%C3%B6zle%C5%9Fmesine%20ek-insan%20ticaretinin%20%C3%B6nlenmesine%20ili%C5%9Fkin%20protokol.pdf>. Erişim Tarihi: 12.12.2017.
- Nalepa, M. (2017). EU migration policy changes in times of crisis: Discourses surrounding EU migration policies during the 'refugee crisis' – A discursive institutionalist analysis. Malmö University.
- Neal, A. (2009). Securitization and risk at the EU Border: The origins of FRONTEX. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 47(2): 333- 356.
- Onuf, N. (2014). *Rule and rules in International Relations*. Erik Castrén Institute of International Law and Human Rights- University of Helsinki.

- Ostrand, N. (2015). The Syrian refugee crisis: A comparison of responses by Germany, Sweden, the United Kingdom, and the United States. *Journal on Migration and Human Security*, 3(3), 255- 279.
- Öğün, B. (2013). Soğuk Savaş sonrası Türk dış politikasında söylem ve eylem: Türkiye-AB ilişkileri. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Öner- Şirin, N. A. (2012). Çabalar sonuç verecek mi? Avrupa Birliği'nin ortak bir göç ve sığınma politikası oluşturma girişimleri. S. Ihlamur- Öner, & N. A. Şirin- Öner (Der.), *Küreselleşme çağında göç: Kavramlar, tartışmalar*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özerim, M. G. (2012). *Avrupa'da radikal sağ partiler ve göç karışıklığı: Güvenlik temaları ekseninde göç karşıtı söylemin inşası*. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Özkut, G. T. (2017). *European Union's contending security approaches to Syrian refugee crisis: National security versus societal security*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özmen, Ö. (2014). *Migration-security nexus in the European Union through Copenhagen School's conceptualization of security: France and the United Kingdom as case studies*. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Özsöz, M. (2014). Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması'nın 5n 1k'sı. *İktisadi Kalkınma Vakfı*. https://www.ikv.org.tr/images/upload/data/files/gkanin_5n1ksi.pdf Erişim Tarihi: 24.04.2018.
- Petersen, W. (1958). A general typology of migration. *American Sociological Review*, 23(3), 256- 266.
- Reuters. (28 Kasım 2011). *Syria committed crimes against humanity: U.N. report*. <https://www.reuters.com/article/us-syria-un/syria-committed-crimes-against-humanity-u-n-report-idUSTRE7AR13J20111128> Erişim Tarihi: 15.03.2018.
- Rothschild, E. (1995). What is security?. *The MIT Press, Daedalus*, 124(3), 53- 98.
- Sandıklı, A. & Semin, A. (2012). Bütün boyutlarıyla Suriye krizi ve Türkiye. *BİLGESAM*, 52.
- Schenk, H. (20 Mart 2016). 'Mülteci anlaşması uluslararası hukuka aykırı'. Deutsche Welle. <http://www.dw.com/tr/m%C3%BClteci-anla%C5%9Fmas%C4%B1-uluslararası%C4%B1-hukuka-ayk%C4%B1r%C4%B1/a-19120690> Erişim Tarihi: 05.05.2018.
- Sözcü. (13 Temmuz 2016). Türkiye'den mülteci akışı azaldı ama yeni 'cephe hattı' İtalya oldu. <https://www.sozcu.com.tr/2016/dunya/turkiyeden-multeci-akisi->

- azaldi-ama-yeni-cephe-hatti-italya-oldu-1312433/. Erişim Tarihi: 29.08.2018.
- Special Eurobarometer 469. (2018). *Integration of immigrants in the European Union*. European Commission.
- Sputniknews. (07.02.2018). *Kalın: Terörle mücadele kanununda mücadelemizi zarara uğratmayacak düzenlemeler yapıldı*.
<https://tr.sputniknews.com/turkiye/201802071032143832-ibrahim-kalin-ab-vize/>. Erişim Tarihi: 07.05.2018.
- Standard Eurobarometer 87. (2017). *Public opinion in the European Union*. European Commission.
- Süer, B. (2012). Suriye’de değişim çabaları: Bir bağlam ve süreç analizi. *Akademik Ortadoğu*, 6(2).
- Şahin, Y. S. (2013). Avrupa Birliği mülteci hukukunda üye devletlerin iltica başvurusunu değerlendirme yetkisinin çerçevesi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Şemşit, S. (2010). *Avrupa Birliği göç politikasının güvenlikleştirilmesi ve dışsallaştırılması: Türkiye’ye yansımaları*. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Şen, Y. (2013). Suriye’de Arap Baharı. *Yasama Dergisi*.
http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2013/sayi23/54-79.pdf. Erişim Tarihi: 20.03.2018.
- T.C.İ.B. (2005). İltica ve göç mevzuatı. *Ankara: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları*.
- T24. (27 Eylül 2017). *Schengen vizesi 3 yıl askıya alınabilecek*.
<http://t24.com.tr/haber/schengen-vizesi-3-yil-askiya-alinabilecek,451255>. Erişim Tarihi: 11.06.2018.
- TBMM Sıra Sayısı 554. (2013). *Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği arasında izinsiz ikamet eden kişilerin geri kabulüne ilişkin anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum Komisyonu, İçişleri Komisyonu ve Dışişleri Komisyonu Raporları(1/876)*.
- Toygür, İ. & Benvenuti, B. (21 Mart 2017). One year on: an assessment of the EU-Turkey statement on refugees. Elcano.
http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_en/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_es/zonas_es/demografia+y+poblacion/ari21-2017-toygur-benvenuti-one-year-on-assessment-eu-turkey-statement-refugees. Erişim Tarihi: 02.09.2018.
- Turan, Y. & Şaşkın, O. (2017). AB’ye iltica başvurularının değerlendirilmesinde geri

- kabul ve güvenli üçüncü ülke tartışmaları. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 47- 56.
- Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı. (2013). *Türkiye-AB vize muafiyeti süreci ve Geri Kabul Anlaşması hakkında temel sorular ve yanıtları*. https://www.ab.gov.tr/files/pub/turkiye_ab_vize_muafiyeti_sureci_ve_geri_kabul_anlasmasi_hakkinda_temel_sorular_ve_yanitlari.pdf. Erişim Tarihi: 01.05.2018.
- Türkiye-AB Ortak Eylem Planı. (15 Ekim 2015). https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/15_ekim_2015_turkiye_ab_ortak_eylem_plani_.pdf. Erişim Tarihi: 05.05.2018.
- Ünsal, Z. (2007). *Güvenlik eksenli bir bakış açısından Avrupa'da değişen göç politikaları*. Başkent Üniversitesi.
- Ünver- Noi, A. (2017). Avrupa Birliği'nin Suriye stratejisi ve Suriye krizini AB- Türkiye ilişkilerine etkisi. H. B. Yalçın & B. Duran (eds.), *Küresel ve Bölgesel Aktörlerin Suriye Stratejisi*. SETA Kitapları.
- Vermeulen, G. (2018). *The securitisation of migration during the refugee crisis: The role of the EU institutes*. Leiden University.
- Waeber, O. (1998). Securitization and desecuritization. R. D. Lipschutz (Der.), *On Security*, Columbia University Press, New York.
- Waeber, O. (2008). Toplumsal güvenliğin değişen gündemi. *Uluslararası İlişkiler*, 5(18), 151- 178.
- Walt, S. M. (1991). The renaissance of security studies. *International Studies Quarterly*, 35(2), 211- 239.
- Walter-Franke, M. (2018). Two years into the EU-Turkey 'deal': Impact and challenges of a turbulent partnership. *Jacques Delors Institut*, Berlin.
- Wendt, A. (2013). Anarşi devletler ne anlıyorsa odur: Güç politikalarının sosyal inşası. *Uluslararası İlişkiler*, 10(39), 3- 43.
- Williams, M. C. (2003). Words, images, enemies: Securitization and international politics. *International Studies Quarterly*, 47, 511– 531.
- Wolfers, A. (1952). "National security" as an ambiguous symbol. *Political Science Quarterly*, 67(4), 481- 502.
- Yağcıoğlu, O. (2017). *Göç sorunu bağlamında Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri*. Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Yavaş, G. (2017). Avrupa Birliği ve Suriye iç savaşı. H. B. Yalçın & B. Duran (eds.), *Küresel ve bölgesel aktörlerin Suriye stratejisi*. SETA Kitapları.

- Yazan, Y. (2014). *İnsan hakları bağlamında Avrupa Birliği'nin yasadışı göç politikası: "Türkiye örneği"*. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmaz, T. (2017). *2010 yılında başlayan siyasi gelişmeler: Arap Baharı'nın sonu, Suriye iç savaşı*. Ufuk Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz-Elmas, F. (2016). *Avrupa Birliği Göç-Dış Politika İlişkisinde Paradigma Değişimi*. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yüksel, S. (2013). *Securitization of migration: The case of Turkey- EU relations*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

BİRİNCİL KAYNAKLAR

Avrupa Komisyonu

- Avrupa Komisyonu. (2011). José Manuel Durão Barroso President of the European Commission European renewal – State of the Union Address 2011. http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-11-607_en.htm. Erişim Tarihi: 20.05.2018.
- Avrupa Komisyonu. (2012). José Manuel Durão Barroso President of the European Commission State of the Union 2012 Address. http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-596_en.htm. Erişim Tarihi: 20.05.2018.
- Avrupa Komisyonu. (2013). Speech by President Barroso at the State of the Union Conference: Restoring Confidence. http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-397_en.htm. Erişim Tarihi: 20.05.2018.
- Avrupa Komisyonu. (2014). A new start for Europe: My agenda for jobs, growth, fairness and democratic change. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/juncker-political-guidelines-speech_en.pdf. Erişim Tarihi: 20.05.2018.
- Avrupa Komisyonu. (2015). State Union by Jean -Claude Juncker, President of the European Commission. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/state_of_the_union_2015_en.pdf. Erişim Tarihi: 20.05.2018.
- Avrupa Komisyonu. (13 Mayıs 2015). Presentation of the European Agenda on Migration by Commissioner Avramopoulos. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/presentation-european-agenda-migration-commissioner-avramopoulos_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (20 Mayıs 2015). Closing Statement by Commissioner Avramopoulos at the European Parliament Plenary Debate on the European Agenda on Migration. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/closing-statement-commissioner-avramopoulos-european-parliament-plenary-debate-european-agenda_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (9 Eylül 2015). Statement by Commissioner D. Aramopoulos at the press conference on the comprehensive package of proposals to address the refugee crisis. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/statement-commissioner-d-aramopoulos-press-conference-comprehensive-package-proposals-address_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (16 Eylül 2015). Speech by Commissioner Avramopoulos at the European Parliament Plenary Session on the refugee crisis. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/speech-commissioner-avramopoulos-european-parliament-plenary-session-refugee-crisis_en. Erişim Tarihi: 06.09.2018.

Avrupa Komisyonu. (22 Eylül 2015). Statement by Commissioner D. Avramopoulos following the Extraordinary Home Affairs Council. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/statement-commissioner-d-avramopoulos-following-extraordinary-home-affairs-council_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (14 Ekim 2015). Speech by Commissioner Avramopoulos at the Global Forum on Migration and Development in Istanbul. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/speech-commissioner-avramopoulos-global-forum-migration-and-development-istanbul_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (28 Ekim 2015). Speech by Commissioner Avramopoulos at the European Parliament Plenary Session: “Smart Borders”. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/speech-commissioner-avramopoulos-european-parliament-plenary-session-smart-borders_en. Erişim Tarihi:

28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (5 Kasım 2015). Visit of Commissioner Avramopoulos in the Hague ahead of the upcoming Dutch Presidency of the Council of the European Union. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/visit-commissioner-avramopoulos-hague-ahead-upcoming-dutch-presidency-council-european-union_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (15 Aralık 2015). Speech by Commissioner D. Avramopoulos at the European Parliament Plenary session on the European Border and Coast Guard. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/speech-commissioner-d-avramopoulos-european-parliament-plenary-session-european-border-and-coast_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (2016). State of the Union 2016 by Jean-Claude Juncker, President of the European Commission. <http://europa.eu/rapid/attachment/SPEECH-16-3043/en/SOTEU%20brochure%20EN.pdf>. Erişim Tarihi: 20.05.2018.

Avrupa Komisyonu. (8 Mart 2016). Opening remarks by First Vice President Timmermans – European Parliament plenary session - Implementing the European agenda on migration. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/timmermans/announcements/opening-remarks-first-vice-president-timmermans-european-parliament-plenary-session-implementing_en. Erişim Tarihi: 05.09.2018.

Avrupa Komisyonu. (11 Mart 2016). Speech of Commissioner Avramopoulos on the 12th Commemoration for the Victims of Terrorism. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/speech-commissioner-avramopoulos-12th-commemoration-victims-terrorism_en. Erişim Tarihi: 05.09.2018.

Avrupa Komisyonu. (14 Mart 2016). Statement by Commissioner Avramopoulos on the recent terrorist attacks in Turkey and the Ivory Coast. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/statement-commissioner-avramopoulos-recent-terrorist-attacks-turkey-and-ivory-cost_en. Erişim Tarihi: 05.09.2018.

Avrupa Komisyonu. (16 Mart 2016). Speech by Commissioner Avramopoulos at the

- EESC plenary debate on the European Agenda on Migration.
https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/speech-commissioner-avramopoulos-eesc-plenary-debate-european-agenda-migration_en. Erişim Tarihi: 05.09.2018.
- Avrupa Komisyonu. (6 Nisan 2016). Keynote speech by Commissioner Avramopoulos at the 2nd European Migration Forum.
https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/keynote-speech-commissioner-avramopoulos-2nd-european-migration-forum_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Komisyonu. (12 Nisan 2016). Closing remarks by Commissioner Avramopoulos at the EP Plenary session: The situation in the Mediterranean and the need for a holistic EU approach to migration.
https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/closing-remarks-commissioner-avramopoulos-ep-plenary-session-situation-mediterranean-and-need_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Komisyonu. (21 Nisan 2016). Opening remarks by Commissioner Dimitris Avramopoulos at the Justice and Home Affairs Council Press conference (Migration).
https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/opening-remarks-commissioner-dimitris-avramopoulos-justice-0_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Komisyonu. (15 Haziran 2016). Remarks by Commissioner Avramopoulos at the European Developments Days on Migration and Refugees
https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/remarks-commissioner-avramopoulos-european-developments-days-migration-and-refugees_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Komisyonu. (6 Temmuz 2016). Speech by Commissioner Avramopoulos at the European Migration Network (EMN) conference.
https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/speech-commissioner-avramopoulos-european-migration-network-emn-conference_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Komisyonu. (2017). President Juncker's State of the Union Speech.
<https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/state-union-2017->

brochure_en.pdf. Erişim Tarihi: 20.05.2018.

Avrupa Komisyonu. (16 Ocak 2017). Speech by Commissioner Avramopoulos at the Sciences Po Youth & Leaders' Summit 2017 on the Migration crises. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/speech-commissioner-avramopoulos-sciences-po-youth-leaders-summit-2017-migration-crises_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (18 Şubat 2017). Remarks by Commissioner Avramopoulos at the Migration Roundtable. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/remarks-commissioner-avramopoulos-migration-roundtable_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (2 Mart 2017). Remarks by Commissioner Avramopoulos at the 2nd Delphi Economic Forum. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/remarks-commissioner-avramopoulos-2nd-delphi-economic-forum_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (6 Mart 2017). Speech by Commissioner Avramopoulos at the Conference on Migration, Security and how they affect the Future of Europe. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/speech-commissioner-avramopoulos-conference-migration-security-and-how-they-affect-future-europe_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (29 Mayıs 2017). Remarks by Commissioner Avramopoulos at the 3rd Berlin Roundtable on Refugees and Migration. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/remarks-commissioner-avramopoulos-3rd-berlin-roundtable-refugees-and-migration_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (29 Haziran 2017). Remarks by Commissioner Avramopoulos at the launch of the OECD 2017 International Migration Outlook. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/remarks-commissioner-avramopoulos-launch-oecd-2017-international-migration-outlook_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (15 Kasım 2017). European Agenda on Migration: Remarks by

Commissioner Avramopoulos on consolidating the progress made. http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-4688_en.htm. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (1 Aralık 2017). Keynote speech by Commissioner Avramopoulos at the first Athens Security Symposium: "Building a Security Union in Europe, and a global security role for Europe in the world". https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/keynote-speech-commissioner-avramopoulos-first-athens-security-symposium-building-security-union_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (12 Aralık 2017). Remarks by Commissioner Avramopoulos at the press conference on interoperability of EU information systems and the progress made towards a Security Union. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/remarks-commissioner-avramopoulos-press-conference-interoperability-eu-information-systems-and_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (25 Ocak 2018). Remarks by Commissioner Avramopoulos following the Informal Justice and Home Affairs Council (Press conference - Home Affairs). https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/remarks-commissioner-avramopoulos-following-informal-justice-and-home-affairs-council-press_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (27 Şubat 2018). Remarks by Commissioner Avramopoulos at the Interparliamentary Committee Meeting on the UN Global Compacts on refugees and migrants and the role of Parliaments. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/remarks-commissioner-avramopoulos-interparliamentary-committee-meeting-un-global-compacts-refugees_en. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (14 Mart 2018). European Agenda on Migration: Continuous efforts needed to sustain progress. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-1763_en.pdf. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Komisyonu. (22 Mart 2018). Opening speech by Commissioner Avramopoulos

at the 128th Plenary session of the Committee of the Regions on the migration and social cohesion. https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/avramopoulos/announcements/opening-speech-commissioner-avramopoulos-128th-plenary-session-committee-regions-migration-and_en.

Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Konseyi

Avrupa Konseyi. (4 Şubat 2011). Conclusions. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/119175.pdf. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (24-25 Mart 2011). Conclusions. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/120296.pdf. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (23-24 Haziran 2011). Conclusions. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/123075.pdf. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (23 Ekim 2011). Conclusions. http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-52-2011-REV-1/en/pdf_. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (9 Aralık 2011). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-139-2011-REV-1/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (1-2 Mart 2012). Conclusions. http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-4-2012-REV-3/en/pdf_. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (28-29 Haziran 2012). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-76-2012-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (18-19 Ekim 2012). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-156-2012-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (13-14 Aralık 2012). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-205-2012-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (7-8 Şubat 2013). Conclusions.
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-3-2013-INIT/en/pdf>. Erişim

Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (14-15 Mart 2013). Conclusions.
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-23-2013-INIT/en/pdf>. Erişim

Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (24-25 Ekim 2013). Conclusions.
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-169-2013-INIT/en/pdf>. Erişim

Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (19-20 Aralık 2013). Conclusions.
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-217-2013-INIT/en/pdf>. Erişim

Tarihi: 01.09.2018.

Avrupa Konseyi. (22-23 Mayıs 2013). Conclusions.
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-75-2013-REV-1/en/pdf>.

Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (27-28 Haziran 2013). Conclusions.
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-104-2013-REV-2/en/pdf>.

Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (20-21 Mart 2014). Conclusions.
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7-2014-REV-1/en/pdf>. Erişim

Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (2-3 Nisan 2014). EU- Africa summit.
<http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2014/04/02-03/>.

Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Konseyi. (26-27 Haziran 2014). Conclusions.
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-79-2014-INIT/en/pdf>. Erişim

Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (23-24 Ekim 2014). Conclusions.
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-169-2014-INIT/en/pdf>. Erişim

Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (18 Aralık 2014). Conclusions.
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-237-2014-INIT/en/pdf>. Erişim

Tarihi: 01.06.2018.

- Avrupa Konseyi. (19-20 Mart 2015). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11-2015-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.
- Avrupa Konseyi. (25-26 Haziran 2015). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-22-2015-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.
- Avrupa Konseyi. (23 Eylül 2015). Remarks by President Donald Tusk after the informal meeting of heads of state or government. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/09/24/pec-remarks/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Konseyi. (24 Eylül 2015). Remarks by President Donald Tusk after the informal meeting of heads of state or government. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/09/24/pec-remarks/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Konseyi. (15 Ekim 2015). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-26-2015-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.
- Avrupa Konseyi. (27 Ekim 2015). Address by President Donald Tusk to the European Parliament on the latest European Council. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/10/27/pec-speech-ep/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Konseyi. (12 Kasım 2015). Press remarks by President Donald Tusk after the informal meeting of EU heads of state or government. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/11/12/tusk-press-conference-informal-euco/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Konseyi. (29 Kasım 2015). Introductory remarks by President Donald Tusk at the meeting of EU heads of state or government with Turkey. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/11/29/introductory-remarks-eu-turkey/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Konseyi. (17 Aralık 2015). Remarks by President Donald Tusk ahead of the European Council meeting. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/12/17/tusk-doorstep-before-european-council/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Konseyi. (17-18 Aralık 2015). Conclusions.

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-28-2015-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (18-19 Şubat 2016). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-1-2016-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (19 Şubat 2016). Remarks by President Donald Tusk after the European Council meeting. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/02/19/tusk-final-remarks-european-council/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Konseyi. (24 Şubat 2016). Report by President Donald Tusk to the European Parliament on the February European Council meeting. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/02/24/tusk-report-european-parliament/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Konseyi. (16 Mart 2016). Remarks by President Donald Tusk following the tripartite social summit. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/16/tusk-remarks-tripartite-social-summit/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Konseyi. (17-18 Mart 2016). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12-2016-REV-1/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (28 Haziran 2016). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-26-2016-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (16 Eylül 2016). Remarks by President Donald Tusk after the Bratislava summit. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/09/16/tusk-final-remarks-bratislava/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Konseyi. (19 Eylül 2016). Remarks by President Donald Tusk at the UN summit for refugees and migrants. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/09/19/tusk-speech-at-un-summit-for-refugees-and-migrants/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

Avrupa Konseyi. (20 Eylül 2016). Remarks by President Donald Tusk at the leaders' summit on the global refugee crisis. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/09/20/tusk-remarks-leaders-summit-refugee-crisis/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.

- Avrupa Konseyi. (19 Ekim 2016). Remarks by President Donald Tusk following the tripartite social summit. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/10/19/tusk-remarks-tripartite-social-summit/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Konseyi. (20-21 Ekim 2016). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-31-2016-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.
- Avrupa Konseyi. (26 Ekim 2016). Report by President Donald Tusk to the European Parliament on the European Council meeting. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/10/26/tusk-report-european-parliament/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Konseyi. (15 Aralık 2016). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-34-2016-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.
- Avrupa Konseyi. (9 Mart 2017). Conclusions. [https://www.ab.gov.tr/siteimages/resimler/09-conclusions-pec%20\(4\)%20\(1\).pdf](https://www.ab.gov.tr/siteimages/resimler/09-conclusions-pec%20(4)%20(1).pdf). Erişim Tarihi: 01.06.2018.
- Avrupa Konseyi. (22-23 Haziran 2017). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8-2017-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.
- Avrupa Konseyi. (19 Ekim 2017). Conclusions. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14-2017-INIT/en/pdf>. Erişim Tarihi: 01.06.2018.
- Avrupa Konseyi. (24 Ekim 2017). Report by President Donald Tusk to the European Parliament on October European Council meetings and presentation of the Leaders' Agenda. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/10/24/tusk-report-european-parliament-strasbourg/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Konseyi. (8 Aralık 2017). Acceptance speech by President Donald Tusk upon receiving Honorary Doctorate from the University of Pécs. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/12/08/acceptance-speech-by-president-donald-tusk-upon-receiving-honorary-doctorate-from-the-university-of-pecs/>. Erişim Tarihi: 28.08.2018.
- Avrupa Konseyi. (26 Mart 2018). Remarks by President Donald Tusk following the EU-Turkey leaders' meeting in Varna. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/03/26/tusk-remarks-eu-turkey-leaders-meeting-varna/>.

releases/2018/03/26/remarks-by-president-donald-tusk-after-the-eu-turkey-leaders-meeting/pdf. Erişim Tarihi: 01.06.2018.

Avrupa Konseyi. (23 Nisan 2015). Special European Summit 23 April 2015 in Brussels - Speech by Martin Schulz, President of the European Parliament. European Parliament. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/special_european_summit_23_april_2015_in_brussels_-_speech_by_martin_schulz__president_of_the_eur-2. Erişim Tarihi: 01.09.2018.

Avrupa Parlamentosu

Avrupa Parlamentosu. (4 Şubat 2011). Speech by Professor Jerzy Buzek, President of the European Parliament at the February European Council. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-buzek/en/press/speeches/sp-2011/sp-2011-February/speeches-2011-February-3.html;jsessionid=35267E8059A4DCEBA4DAFC646D123855. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

Avrupa Parlamentosu. (11 Mart 2011). Buzek's speech on the Extraordinary European Council on Libya and the situation in North Africa. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-buzek/en/press/speeches/sp-2011/sp-2011-March/speeches-2011-March-5.html;jsessionid=35267E8059A4DCEBA4DAFC646D123855. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

Avrupa Parlamentosu. (23 Haziran 2011). Buzek's full speech at the European Council. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-buzek/en/press/speeches/sp-2011/sp-2011-June/speeches-2011-June-3.html;jsessionid=35267E8059A4DCEBA4DAFC646D123855. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

Avrupa Parlamentosu. (23 Ekim 2011). Speech by Professor Jerzy Buzek President of the European Parliament to the European Council. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-buzek/en/press/speeches/sp-2011/sp-2011-October/speeches-2011-October-6.html;jsessionid=35267E8059A4DCEBA4DAFC646D123855. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

- Avrupa Parlamentosu. (9 Aralık 2011). Buzek's speech at the European Council. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-buzek/en/press/speeches/sp-2011/sp-2011-December/speeches-2011-December-2.html;jsessionid=35267E8059A4DCEBA4DAFC646D123855. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (1 Mart 2012). President Schulz's speech at the Spring European Council. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2012-2014/en/press/press_release_speeches/speeches/sp-2012/sp-2012-march/ht/president-schulz-s-spee. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (13 Aralık 2012). Speech to the European Council by Martin Schulz, President of the European Parliament. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2012-2014/en/press/press_release_speeches/speeches/sp-2012/sp-2012-december/speech-to-the-european-. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (28 Haziran 2012). Speech by EP President Martin Schulz to the European Council. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2012-2014/en/press/press_release_speeches/speeches/sp-2012/sp-2012-june/htm/speech-by-ep-president-. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (7 Şubat 2013). Speech to the European Council by Martin Schulz, President of the European Parliament. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2012-2014/en/press/press_release_speeches/speeches/sp-2013/sp-2013-february/speech-to-the-european-. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (14 Mart 2013). Speech to the European Council by Martin Schulz, President of the European Parliament. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2012-2014/en/press/press_release_speeches/speeches/sp-2013/sp-2013-march/ht/speech-to-the-european-. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (27 Haziran 2013). Speech by the President of the European Parliament Martin Schulz to the European Council. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2012-2014/en/press/press_release_speeches/speeches/sp-2013/sp-2013-june/htm/speech-by-the-president. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

- Avrupa Parlamentosu. (24 Ekim 2013). Speech to the European Council by the President of the European Parliament Martin Schulz. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2012-2014/en/press/press_release_speeches/speeches/sp-2013/sp-2013-october//speech-to-the-european-. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (19 Aralık 2013). Address to the European Council by the President of the European Parliament Martin Schulz. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2012-2014/en/press/press_release_speeches/speeches/sp-2013/sp-2013-december/address-to-the-european. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (30 Ocak 2014). Speech to the Parliamentary Assembly of the Council of Europe. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2012-2014/en/press/press_release_speeches/speeches/sp-2014/sp-2014-january//speech-to-the-parliamen. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (20 Mart 2014). Speech to the European Council by Martin Schulz, President of the European Parliament. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2012-2014/en/press/press_release_speeches/speeches/sp-2014/sp-2014-march/ht/speech-to-the-european-. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (16 Temmuz 2014). Speech by Martin Schulz, President of the European Parliament at the special meeting of the European Council. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_by_martin_schulz__president_of_the_european_parliament_at_the_special_meeting_of_the_europ-2. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (30 Ağustos 2014). Speech by Martin Schulz, President of the European Parliament at the special meeting of the European Council. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_by_martin_schulz__president_of_the_european_parliament_at_the_special_meeting_of_the_europ. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (23 Ekim 2014). Speech to the European Council by Martin Schulz, President of the European Parliament.

http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_to_the_european_council_by_martin_schulz__president_of_the_european_parliament_1.html. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

Avrupa Parlamentosu. (9 Kasım 2014). Europe speech to the Konrad Adenauer Foundation by Martin Schulz, President of the European Parliament. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/europe_speech_to_the_konrad_adenauer_foundation_by_martin_schulz__president_of_the_european_parli. Erişim Tarihi: 20.08.2018.

Avrupa Parlamentosu. (18 Aralık 2014). Speech to the European Council by Martin Schulz, President of the European Parliament. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_to_the_european_council_by_martin_schulz__president_of_the_european_parliament.html. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

Avrupa Parlamentosu. (19 Mart 2015). Speech to the European Council By Martin Schulz President of the European Parliament. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_to_the_european_council_by_martin_schulz__president_of_the_european_parliament_19th_of_marc. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

Avrupa Parlamentosu. (25 Haziran 2015). Speech at the European Council Meeting in Brussels. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_at_the_european_council_meeting_in_brussels.html. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

Avrupa Parlamentosu. (2 Eylül 2015). 4th Annual Conference with the Heads of EU Delegations. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/4th_annual_conference_with_the_heads_of_eu_delegations.html. Erişim Tarihi: 20.08.2018.

Avrupa Parlamentosu. (23 Eylül 2015). Speech at the Informal Meeting of Heads of State and Government.

http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_at_the_informal_meeting_of_heads_of_state_and_government.html. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

Avrupa Parlamentosu. (7 Ekim 2015). Plenary Statement at the Solemn Session with King Felipe VI. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/plenary_statement_at_the_solemn_session_with_king_felipe_vi.html. Erişim Tarihi: 20.08.2018.

Avrupa Parlamentosu. (15 Ekim 2015). Speech by Martin Schulz. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/european_council_meeting_-_speech_by_martin_schulz__president_of_the_european_parliament.html. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

Avrupa Parlamentosu. (24 Kasım 2015). Speech at the Lux Prize award ceremony. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_at_the_lux_prize_award_ceremony.html. Erişim Tarihi: 20.08.2018.

Avrupa Parlamentosu. (17 Aralık 2015). Speech at the European Council by Martin Schulz President of the European Parliament. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_at_the_european_council_by_martin_schulz__president_of_the_european_parliament_.html. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

Avrupa Parlamentosu. (5 Şubat 2016). Turbulent Times - Speech at the London School of Economics. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/turbulent_times_-_speech_at_the_london_school_of_economics_.html. Erişim Tarihi: 20.08.2018.

Avrupa Parlamentosu. (18 Şubat 2016). Speech at the European Council by Martin Schulz, President of the European Parliament. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_at_the_european_council_by_martin_schulz__president_of_the_european_parliament_.html. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

- Avrupa Parlamentosu. (17 Mart 2016). Speech at the European Council. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_at_the_european_council_.html. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (2 Haziran 2016). Speech at Business Europe - European Business Summit - "What's next for Europe?". http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_at_business_europe_-_european_business_summit_-_what_s_next_for_europe_.html. Erişim Tarihi: 20.08.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (28 Haziran 2016). Speech at the European Council by Martin Schulz. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_at_the_european_council_by_martin_schulz.html. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (22 Ağustos 2016). Latin America and Europe: Stronger together. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/latin_america_and_europe__stronger_together.html. Erişim Tarihi: 20.08.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (20 Ekim 2016). Speech of the President of the European Parliament, Martin Schulz, at the European Council. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_of_the_president_of_the_european_parliament__martin_schulz__at_the_european_council_of_20_. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (15 Aralık 2016). Speech of the President of the European Parliament, Martin Schulz at the European Council. http://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-schulz-2014-2016/en/press-room/speech_of_the_president_of_the_european_parliament__martin_schulz_at_the_european_council_of_15_d. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (9 Mart 2017). EP President Speech at the European Council. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/ep-president-speech-at-the-european-council>. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

- Avrupa Parlamentosu. (11 Nisan 2017). EP President on Security and Migration. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/ep-president-on-security-and-migration>. Erişim Tarihi: 20.08.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (29 Nisan 2017). EP President Speech to the European Council. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/ep-president-speech-to-the-european-council>. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (5 Mayıs 2017). EP President Speech on the State of the Union. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/ep-president-speech-on-the-state-of-the-union>. Erişim Tarihi: 20.08.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (11 Mayıs 2017). Reflecting on Europe - Speech at the Committee of the Regions. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/reflecting-on-europe-speech-at-the-committee-of-the-regions>. Erişim Tarihi: 20.08.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (21 Haziran 2017). Opening speech at the high-level conference on managing migration. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/opening-speech-at-the-high-level-conference-on-managing-migration>. Erişim Tarihi: 20.08.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (22 Haziran 2017). Speech by the President of the European Parliament, Antonio Tajani, to the European Council meeting. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/speech-by-the-president-of-the-european-parliament-antonio-tajani-to-the-european-council-meeting-on-22-june-2017>. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (25 Eylül 2017). Lectio Inauguralis by Antonio Tajani, President of the European Parliament. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/lectio-inauguralis-by-antonio-tajani-president-of-the-european-parliament>. Erişim Tarihi: 20.08.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (19 Ekim 2017). Speech by the President of the European Parliament Antonio Tajani to the European Council meeting. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/speech-by-the-president-of-the-european-parliament-antonio-tajani-to-the-european-council-meeting-on-19-october-2017>. Erişim Tarihi: 29.05.2018.
- Avrupa Parlamentosu. (22 Kasım 2017). Opening speech High-Level Conference on Africa - Antonio Tajani, President of the European Parliament : ‘A new partnership between the European Union and Africa’.

<http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/opening-speech-high-level-conference-on-africa-antonio-tajani-president-of-the-european-parliament-%E2%80%98a-new-partnership-between-the-european-union-and-africa%E2%80%99>. Erişim Tarihi: 20.08.2018.

Avrupa Parlamentosu. (8 Aralık 2017). Speech - House of Representatives of the Republic of Cyprus - Antonio Tajani, President of the European Parliament. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/speech-house-of-representatives-of-the-republic-of-cyprus-antonio-tajani-president-of-the-european-parliament>. Erişim Tarihi: 20.08.2018.

Avrupa Parlamentosu. (14 Aralık 2017). Speech by the President of the European Parliament, Antonio Tajani, at the European Council meeting. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/speech-by-the-president-of-the-european-parliament-antonio-tajani-at-the-european-council-meeting-on-14-and-15-december-2017>. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

Avrupa Parlamentosu. (22 Mart 2018). Speech by the President of the European Parliament, Antonio Tajani, at the European Council meeting. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/speech-by-the-president-of-the-european-parliament-antonio-tajani-at-the-european-council-meeting>. Erişim Tarihi: 29.05.2018.

Avrupa Parlamentosu. (23 Nisan 2018). Conference of the Speakers of the EU Parliaments (EUSC) - Antonio Tajani, President of the European Parliament. <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/newsroom/conference-of-the-speakers-of-the-eu-parliaments-eusc-antonio-tajani-president-of-the-european-parliament>. Erişim Tarihi: 20.08.2018.